

СЛУЖБЕ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕД

Službeni vesnik SR
Makedonije

91001 Skopje
fah 51

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски, односно хрватскосрпски, словенечки, македонски, албански и унгарски јазици — Огласи според тарифата. — Жиро-сметка кај Службата на општестваното книговодство 60842-603-1125

Петок, 22 април 1977

БЕЛГРАД

БРОЈ 22

ГОД. XXXIII

Цена на овој број е 36 динари. — Претплата за 1977 година изнесува 550 динари. — Редакција: Улица Јована Ристика бр 1 Пошта бр 226. — Телефони: централа 650-155; Уредништво 651-883; Служба за претплата 651-732. Комерцијален сектор 651-671; Телекс 11756

294.

Врз основа на член 337 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПОМОРСКАТА И ВНАТРЕШНАТА ПЛОВИДБА

Се прогласува Законот за поморската и внатрешната пловидба, што го усвои Собранието на СФРЈ, на седницата на Сојузниот собор од 15 март 1977 година.

ПР бр. 595

15 март 1977 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Собранието на СФРЈ,
Киро Глигоров, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПОМОРСКАТА И ВНАТРЕШНАТА ПЛОВИДБА

ДЕЛ ПРВИ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со одредбите на овој закон се уредуваат: основите на безбедноста на пловидбата на море и на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија; безбедноста на пловидбата на пловните патишта во крајбрежното море и на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија на кои важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата; основните материјално-правни односи во поглед на бродовите; договорните и други облигациони односи што се однесуваат на бродовите; постапките во поглед на: уписот на бродовите; ограничувањата на одговорноста на бродарот; ликвидацијата на заедничка каварија и извршувањето и обезбедувањето на бродови.

Одредбите на овој закон се применуваат врз поморските бродови и бродовите на внатрешната пловидба, што имаат југословенска државна припадност, врз пловидбата во крајбрежното море и на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, како и врз односите што настануваат во врска со таа пловидба, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 2

Бродовите што имаат југословенска државна припадност (во натамошниот текст: југословенски бродови) кога се наоѓаат на отворено море се под суверенитетот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, во согласност со правилата на меѓународното право.

Член 3

Одредбите на овој закон што се однесуваат на бродовите се применуваат и врз чамците, само ако тоа со овој закон е изречно предвидено.

Член 4

Одредбите на овој закон се применуваат врз воени бродови, само ако тоа со овој закон е изречно предвидено.

Член 5

Врз односите што не се уредени со овој закон, со други прописи донесени врз основа на закон, со други закони односно со самоуправен општ акт, се применуваат и обичаите.

Член 6

Ако со овој закон не е определено поинаку, одделни изрази употребени во овој закон ги имаат следните значења:

- 1) поморска пловидба е пловидбата која се врши на морето, на реките од Јадранскиот слив до границата до која се тие пловни од морската страна и по Скадарско Езеро со Риека Црнојевица;
- 2) внатрешна пловидба е пловидбата која се врши на реките, каналите и езерата, освен на реките од Јадранскиот слив и на Скадарско Езеро, со Риека Црнојевица;
- 3) трговската морнарица ги опфаќа поморските бродови и бродовите на внатрешната пловидба, освен воените бродови;
- 4) брод е поморскиот брод и бродот на внатрешната пловидба, освен воениот брод;
- 5) воен брод е бродот што е под команда на офицери на вооружените сили на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а чиј екипаж е воен односно подложен на воена дисциплина, и кој е должен да ги вее надворешните знаци за распознавање на воените бродови со југословенска државна припадност секогаш кога е потребно своето својство да го стори познато;
- 6) поморски брод е бродот на трговската морнарица способен за пловидба по море, чија баждарска должина изнесува 12 метри или повеќе, а регистарската зафатнина му е 15 БРТ или поголема;
- 7) поморски патнички брод е поморскиот брод кој е овластен да превозува повеќе од 12 патници;
- 8) поморски товарен брод е поморскиот брод кој не е поморски патнички брод;
- 9) поморски технички пловен објект е поморскиот брод кој е наменет за вршење на технички работи (багер, дигалка, платформа за истражување и експлоатација на нафта и сл.);
- 10) поморски чамец е пловен објект на трговската морнарица наменет за пловидба по море, чија баждарска должина изнесува помалку од 12 метри, а регистарска зафатнина помалку од 15 БРТ;
- 11) брод на внатрешната пловидба е пловен објект на трговската морнарица способен за пловидба по внатрешните води, чија должина на трупот над сè изнесува 15 метри или повеќе а најголемата

широчина на трупот над оплатата 3 метри или повеќе, или чија најголема истиснина е 15 тони или повеќе, како и влекач и потискувач, без оглед на нивната должина, широчина и истиснина;

12) патнички брод на внатрешната пловидба е бродот на внатрешната пловидба кој е овластен да превозува патници;

13) товарен брод на внатрешната пловидба е бродот на внатрешната пловидба наменет за превоз на товар;

14) влекач односно потискувач е пловен објект наменет за влечење или потискување на други пловни објекти;

15) брод на внатрешната пловидба со сопствен погон е бродот на внатрешната пловидба кој има сопствен машински уред за погон на бродот;

16) брод на внатрешната пловидба без сопствен погон е бродот на внатрешната пловидба кој нема сопствен машински уред за погон на бродот, како и бродот на внатрешната пловидба чиј машински уред се користи за мали преместувања (во пристаништето или во местата на натоварувањето или истоварувањето) или за да се зголемат неговите маневарски способности за време на потискувањето или влечењето;

17) пловечка направа е пловен објект на внатрешната пловидба опремен со механички уреди за вршење на технички работи на внатрешните води со сопствен погонски машински уред или без него;

18) чамец на внатрешната пловидба е пловен објект на трговската морнарица, освен влекачите и потискувачите без оглед на нивната должина, широчина и истиснина, наменет за пловидба на внатрешните води, чија должина на трупот изнесува помалку од 15 метри, а широчина на трупот помалку од 3 метри или чије најголема истиснина изнесува помалку од 15 тони;

19) нуклеарен брод е поморскиот брод опремен со нуклеарна постројка;

20) рибарски брод е бродот наменет и опремен за ловење риба или други живи суштества на морето или водите;

21) јахта е бродот кој за нестопански цели служи за разонода, спорт или рекреација;

22) јавен брод е бродот чиј носител на правото на располагање односно бродар е општествено-политичка заедница или нејзин орган, а кој не е воен брод и служи исклучиво за нестопански цели;

23) танкер на внатрешната пловидба е бродот на внатрешната пловидба наменет за превоз на товари во течна состојба;

24) брод во градба е изградбата на брод од моментот на полагањето на кобилицата или слична постапка за изградбата до моментот на уписот во уписникот на бродовите.

25) постоен брод е бродот кој не е во изградба;

26) странски трговски брод е поморскиот брод кој има странска државна припадност односно бродот на внатрешната пловидба кој е запишан во странски уписник на бродовите;

27) странски воен брод е бродот кој е под команда на офицери на странски вооружени сили, а чиј екипаж е воен односно подложен на воена дисциплина, кој е должен да ги вее надворешните знаци за распознавање на воените бродови на својата државна припадност секогаш кога е потребно своето својство да го стори познато;

28) странски јавен брод е бродот кој го употребува орган на странска држава, а кој не е воен брод и служи исклучиво за нестопански цели;

29) странски поморски чамец или чамец на внатрешната пловидба е пловен објект кој се смета за чамец според прописите на државата во која е евидентиран, или, ако не е евидентиран, според прописите на државата чиј државјанин е сопственикот на чамецот;

30) скеле е пловен објект на внатрешната пловидба наменет за превоз на лица и предмети од едниот на другиот брег на внатрешните води;

31) патник е секое лице на бродот или на чамецот, освен децата под една година, лицата вработени на бродот во кое и да е својство и членовите на семејството на членови на екипажот на бродот на внатрешната пловидба;

32) меѓународно патување е патување со брод или со чамец од која и да е југословенска лука или пристаниште во странска лука или пристаниште и обратно;

33) потисница е товарен брод на внатрешната пловидба без сопствен погон и без сопствен кормиларски уред;

34) влечница е товарен брод на внатрешната пловидба без сопствен погон, а кој има сопствен кормиларски уред;

35) санитетски брод е бродот наменет исклучиво за здравствената служба;

36) зимовник е изграден или природен воден простор на внатрешен пловен пат уреден и оспособен да служи како сигурно засолниште за бродови од оштетување од мраз, или голема вода и др.;

37) зимско засолниште е природен дел на воден простор на внатрешен пловен пат, кој служи за нужно сместување на бродови заради заштита од оштетување при непосредно надоаѓање на мраз и голема вода;

38) бродар е физичко или правно лице кое како држател на бродот е носител на пловидбениот потфат, со тоа што се претпоставува, додека не ќе се докаже спротивното, дека е бродар лицето кое во уписникот на бродовите е запишано како носител на правото на располагање со бродот односно како сопственик на бродот;

39) маслото ги означува сите постojани масла, а посебно суровата нафта, тешкото дизел-масло, мазиво — масло и китовото масло, без оглед дали се превозуваат на бродот како товар или како гориво за погон на бродот.

ДЕЛ ВТОРИ

БЕЗБЕДНОСТ НА ПЛОВИДБАТА

Глава I

ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

Член 7

Безбедноста на пловидбата уредена со овој закон се однесува на основните услови на кои мораат да им одговараат: пловните патишта во крајбрежното море и на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, луците и пристаништата, поморските бродови и бродовите на внатрешната пловидба, екипажот на бродовите, пловидбата и пилотажата на море и на внатрешните пловни патишта, и на надзорот над извршувањето на одредбите од овој дел на законот.

Со овој закон се уредуваат и прашањата што се однесуваат на безбедноста на пловидбата на пловните патишта на кои важи меѓународниот или меѓународниот режим на пловидбата.

Член 8

Организацијата на здружен труд или друго правно лице што врши превоз во јавниот сообраќај на море и на внатрешните пловни патишта, организацијата на здружен труд што ја искористува луката односно пристаништето, и организацијата на здружен труд што се грижи за одржување и обележување на пловните патишта во крајбрежното море и на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, должни се:

1) да организираат контрола над вршењето на работите што се однесуваат на безбедноста на пловидбата;

2) да обезбедат трајно вршење на контрола на безбедноста на пловидбата;

3) да ги водат пропишаните податоци што се од значење за безбедноста на пловидбата.

Организациите од став 1 на овој член со самоуправни општи акти ги уредуваат прашањата на општествената самозаштита и преземаат мерки за нејзиното остварување.

Глава II

ПЛОВНИ ПАТИШТА

Член 9

Пловен пат во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија е појасот во тоа море доволно длабок и широк за безбедна пловидба на брод кој е, по потреба, и обележан.

Пловен пат на внатрешните води е река, канал или езеро на кои се обезбедени условите за безбедна пловидба.

Објекти за безбедност на пловидбата на пловните патишта во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија се: светилниците, крајбрежните светла, плутарките и другите ознаки, сигналните станици и радиостаниците, оптичките, звучните, електричните, електронските, радарските и други уреди за безбедна пловидба по морето, пловните патишта и во луките.

Објекти за безбедност на пловидбата на пловните патишта на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија се: сигналните станици и радиостаниците, пловните и крајбрежните сигнали, пловидбените ознаки, оптичките, звучните, електричните, електронските, радарските и други уреди за безбедност на пловидбата, зимовниците, сидриштата и преводниците на пловниот пат и хидротехничките објекти со кои се обезбедува безбедност на пловидбата во рамките на предвидените габарити.

Член 10

Пловните патишта во крајбрежното море и на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија мораат да се уредуваат, на нив мора да се одржува пловноста и да се поставуваат објекти за безбедност на пловидбата и мора да се обезбедува нивното правилно функционирање.

Член 11

Пловниот пат на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија на кој важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата се уредува и се одржува според категоријата определена со договорот со кој се воспоставува меѓународен или меѓудржавен режим на пловидбата.

Член 12

Инвеститорот односно носителот на правото во поглед на располагање, користење и управување, или сопственикот на објектите или средствата што претставуваат постојани или привремени пречки на пловниот пат (мостови, кабли, потонати објекти и сл.), е должен, во рокот определен од страна на надлежниот орган во републиката односно автономната покраина, да постави и да ги одржува светлата и знаците за обележување на тие пречки.

Ако лицето од став 1 на овој член не го постави пропишаното светло или друг знак, или ако поставеното светло или другиот знак не ги одржува во исправна состојба, организацијата што се грижи за одржување и обележување на пловниот пат, на барање од надлежниот орган во републиката односно автономната покраина, а врз товар на тоа лице, ќе

го постави пропишаното светло или друг знак, односно неисправното светло или друг знак ќе го доведе во исправна состојба.

Член 13

Крајбрежните радиостаници ја вршат радиослужбата која служи за заштита на човечкиот живот и за безбедност на пловидбата на море односно на внатрешните пловни патишта.

Во вршењето на радиослужбата од став 1 на овој член, крајбрежните радиостаници се должни да организираат служба за бдење.

Бродовите што мораат да имаат бродска радиостаница мораат за време на пловидбата на бродот да организираат служба за бдење, согласно со прописите за радиосообраќајот.

Член 14

Зимовниците на внатрешните пловни патишта мораат да ги исполнуваат пропишаните услови за безбедноста на пловидбата.

Глава III

ЛУКИ И ПРИСТАНИШТА

Член 15

Лука односно пристаниште е воден и со вода непосредно поврзан копнен простор со изградени и неизградени брегови, лукобрани, уреди, постројки и други објекти наменети за пристанување, сидрење и заштита на бродовите, натоварување и истоварување на патници и стоки, складирање и друго манипулирање со стоки, производство, облагородување и доработка на стоки и други стопански дејности што со овие дејности се во меѓусебна економска, сообраќајна или технолошка врска.

Водениот простор на пристаништето не смее да ја стесни широчината на пловниот пат под габаритот определен за овој пловен пат при низок водостой.

Луките и пристаништата мораат да ги исполнуваат пропишаните услови и да ги вршат своите дејности на подрачјето чии граници се определени согласно со пропишаните мерила за определување на границите на луката односно на пристаништето.

Член 16

Луките и пристаништата можат да бидат отворени за јавен сообраќај или за посебни намени, ако е претходно утврдено дека се исполнети пропишаните услови за безбедност на пловидбата во луката односно пристаништето.

Член 17

Организација на здружен труд, друга организација или државен орган што искористува лука односно пристаниште должни се да ја одржуваат луката односно пристаништето така што да обезбедуваат безбедна пловидба.

Член 18

Организацијата на здружен труд или друга организација што искористува лука односно пристаниште отворено за јавен сообраќај е должна под еднакви услови да му овозможи на секое физичко и правно лице користење на оперативни брегови, лукобрани, и други објекти во луката односно пристаништето според нивната намена и во границите на расположивите капацитети, ако со овој закон не е определено поинаку.

Органот што го искористува пристаништето кое не е отворено за јавен сообраќај, а кое ги исполнува условите за засолнување на пловилата во случај на елементарни непогоди е должен, под условите од став 1 на овој член, да го обезбеди користењето на

пристаништето како објект за безбедност на пловидбата додека траат елементарните непогоди.

Во поглед на користењето на лука и пристаниште отворени за меѓународен јавен сообраќај и плаќањето на лучките односно пристанишните надомести, странските бродови се изедначени со југословенските, под услов на реципроцитет.

Одредбата од став 3 на овој член се применува и врз зимовниците што се наоѓаат на пловен пат на кој важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата.

Член 19

Странски брод е должен при пристигањето во лука односно пристаниште да му предаде на органот надлежен за безбедност на пловидбата во луката односно во пристаништето, и тоа:

1) поморскиот брод — општа изјава, здравствена изјава, извод од пописот на екипажот и список на патниците;

2) бродот на внатрешната пловидба — изјава за пристигањето на бродот во пристаништето, извод од пописот на екипажот и список на патниците.

При заминувањето од луката односно пристаништето, странскиот брод е должен да предаде извод од пописот на екипажот и список на патниците само за оние лица што се качени на бродот или што слегле од бродот додека бродот се наоѓал во луката односно пристаништето.

Странски брод што доаѓа од југословенска лука или пристаниште не предава во друга југословенска лука односно пристаниште изводи од пописот на екипажот и од списокот на патниците за оние лица што не слегуваат ниту се качуваат во таа лука односно пристаниште.

Член 20

Странски нуклеарен брод кој има намера да дојде во југословенската лука отворена за меѓународен поморски сообраќај а должен да побара дозвола за впловување во луката и навремено да достави заверен препис на документацијата за сигурноста на нуклеарната постројка до Сојузниот комитет за сообраќај и врски, заради оценување дали тој брод може да предизвика нуклеарна штета.

Сојузниот комитет за сообраќај и врски ќе му издаде на бродот од став 1 на овој член дозвола за доаѓање во југословенската лука ако установи дека од тој брод не се заканува опасност од предизвикување нуклеарна штета и ако тај брод, по негово барање, прибави гаранција до височината на износот од член 857 на овој закон.

Пред впловувањето на странски нуклеарен брод кој ја добил дозволата од став 2 на овој член, надлежниот орган во луката ќе нареди овластената организација, на најпогодното место, да изврши преглед на исправноста на уверението за нуклеарната сигурноста на бродот, како и прегледи заради установување дали од тој брод се заканува опасност од предизвикување нуклеарна штета. Овој орган може, по потреба, да врши повторни прегледи и за време на престојот на бродот во луката.

Член 21

Странски брод што превозува повеќе од 2.000 тони масло, а нема уверение за осигурување или друга финансиска гаранција за имотната одговорност за штета предизвикана од загадувањето со масло предвидено во член 846 на овој закон, не смее да влегува во лука ниту да излегува од лука на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, ниту во нив да натоварува или истоварува масло.

Одредбата од став 1 на овој член се однесува и на брод што превозува повеќе од 2.000 тони масло кој е во сопственост на странска држава, а кој не е покриен со осигурување или со друга финансиска гаранција, ако нема уверение на државата во која

е запишан дека бродот е сопственост на државата и дека неговата одговорност е покриена во границите предвидени во член 842 на овој закон.

Член 22

Ако во луката односно пристаништето настане пажар или друга незгода што ја загрозува сигурноста на човечките животи или на бродот, надлежниот орган во луката, односно пристаништето е должен да му нареди на определен брод веднаш да тргне кон местото на пожарот, односно незгодата, и тоа:

1) на најблискиот или на друг брод — заради спасување на загрозените човечки животи;

2) на југословенски брод — заради спасување на друг југословенски брод и предмети од тој брод што се општествена сопственост, сопственост на југословенски граѓански правни лица или сопственост на државјанин на Социјалистичка Федеративна на Република Југославија, како и заради заштита на околината.

Член 23

Бродот одговара за штетата што ќе им ја нанесе на оперативните брегови, лукобраните, лучките односно пристанишните уреди и постројки, како и на други објекти во луката односно пристаништето или на морето односно на внатрешните води.

Бродот не одговора за штетата од став 1 на овој член единствено во мерата во која штетата е предизвикана поради вина на организацијата што ја искористува луката односно пристаништето или поради состојбата на брегот, лукобраните, уредите и постројките.

Под одговорност на бродот во смисла на став 1 од овој член се подразбира одговорноста на носителот на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот и на бродарот.

Глава IV

ПЛОВИДБА И ПИЛОТАЖА

1. Пловидба

Член 24

Во поморската пловидба односно во пловидбата на внатрешните води мораат да се применуваат пропишаните правила на пловидбата и пропишаните сигнали и ознаки што мораат да ги задоволат барањата за безбедна и уредна пловидба.

Член 25

Странски бродови можат да пловат по пловните патишта на внатрешните води на кои важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата.

Странски бродови можат да пловат и по други пловни патишта на внатрешните води заради влегување во југословенско пристаниште отворено за меѓународен сообраќај, според условите што ќе ги определи Сојузниот извршен совет.

Во други пловни патишта на внатрешните води странски бродови можат да пловат само врз основа на посебно одобрение што го издава Сојузниот комитет за сообраќај и врски.

Член 26

Странски воени бродови и странски јавни бродови можат, по исклучок, да пловат во пловните патишта на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија ако за тоа претходно добијат одобрение од надлежниот орган.

Одобрението од став 1 на овој член го издаваат:

- 1) на странски воен брод — Сојузниот секретаријат за народна одбрана во спогодба со Сојузниот секретаријат за надворешни работи;

2) на странски јавен брод што според својата намена или причините поради кои сака да вплови има научно-истражувачки карактер — Сојузниот секретаријат за народна одбрана во спогодба со Сојузниот секретаријат за надворешни работи и со Сојузниот секретаријат за внатрешни работи;

3) на друг странски јавен брод — Сојузниот комитет за сообраќај и врски во спогодба со Сојузниот секретаријат за надворешни работи и со Сојузниот секретаријат за внатрешни работи;

4) на странски рибарски брод — надлежниот орган во републиката односно автономната покраина.

Член 27

Превоз на патници и предмети меѓу југословенски луки и други делови на крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија односно меѓу југословенски пристаништа и други делови на внатрешните пловни патишта на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (каботаж) можат да вршат само југословенски бродови.

Не се смета за каботаж, во смисла на став 1 од овој член, превозот на патници со странска јахта или странски чамац, ако тој превоз се врши без наплата.

Член 28

По исклучок од одредбата на член 27 од овој закон, Сојузниот комитет за сообраќај и врски може да му дозволи:

1) на странски брод превоз на празни контејнери во негова експлоатација меѓу југословенски луки односно пристаништа, под услов на реципроцитет;

2) на странски брод, превоз на предмети меѓу југословенски луки односно пристаништа, и тоа исклучително, во одделен неопходен случај, ако тоа го бара општиот интерес на југословенското стопанство.

Член 29

Оштетени, заринкани или потопени пловни објекти што ја спречуваат или загрозуваат безбедноста на пловидбата, мораат по налог на надлежниот орган да се отстранат од пловниот пат.

Предмети или материи што можат да ја спречат или загрозат безбедноста на пловидбата, не смеат да се фрлаат на пловниот пат.

Член 30

Забрането е да се прекине или оштети подводен телекомуникационен кабел, подводен кабел од висок напон или подводен цевовод во морето и во внатрешните пловни патишта.

Член 31

Бродовите заринкани во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија што ги напуштил екипажот, како и предметите од тие бродови не можат да ги спасуваат странски правни и физички лица.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член странски правни и физички лица можат да ги спасуваат бродовите и предметите од тие бродови само ако тоа им го одобри надлежниот орган во републиката.

Член 32

Бродот што доаѓа од странство не смее да сообраќа со други бродови, органи, организации и лица на брегот пред да добие одобрение за слободен сообраќај со брегот од надлежните органи во луката односно пристаништето.

Член 33

Странски брод во суредување може да престојува во крајбрежното море и во водите на внатрешните

пловни патишта на Социјалистичка Федеративна Република Југославија под условите што ќе ги определи Сојузниот извршен совет.

2. Пилотажа

Член 34

Пилотажа е давањето стручни совети на запovedникот на бродот од страна на стручни лица (пилоти) во поглед на водењето на бродот заради безбедна пловидба во луките, пристаништата, теснините и во другите подрачја на крајбрежното море односно на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Со работите на пилотажа може да се занимава само општествено правно лице.

Член 35

Работите на пилотажа во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија не може да ги вршат странски правни и физички лица.

Член 36

За бродови од определен вид и големина надлежниот орган во републиката односно автономната покраина може, ако е тоа потребно заради безбедноста на пловидбата, да ги определи луките односно пристаништата, теснините и другите подрачја во крајбрежното море или на внатрешните пловни патишта на Социјалистичка Федеративна Република Југославија на кои е пилотажата задолжителна.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, задолжителната пилотажа што се врши на определени подрачја на крајбрежното море односно на внатрешните пловни патишта на две или повеќе републики (крајбрежна пилотажа), на кои важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата ја определува Сојузниот комитет за сообраќај и врски.

На задолжителна пилотажа не подлежат југословенски воени бродови.

Член 37

Пилотажа може да користи секој брод под еднакви услови.

Во поглед на користењето на услугите на пилотажата и плаќањето надомест за тие услуги, странските бродови се изедначени со југословенските бродови под услов на реципроцитет.

Член 38

Пилотажата на бродот не го ослободува запovedникот на бродот од должноста да управува со пловидбата и со маневрирањето на бродот и од одговорностите што настануваат од тоа.

Бродарот на брод кој користи услуги на пилотажата одговара за дејствијата и пропустите на пилотот еднакво како и за дејствијата и пропустите на член на екипажот на својот брод.

Член 39

За надомест на штета што пилотот ќе му ја предизвика на бродарот на брод кој користи услуги на пилотажата одговара општественото правно лице во кое пилотот бил во работен однос во моментот на предизвикувањето на штетата, до износот на основниот надомест предвиден со тарифата за извршена услуга на пилотажата помножен со факторот 300, ако се докаже дека штетата настанала по кривица на пилотот.

Договорот за ограничување на одговорноста на општественото правно лице кое врши задолжителна пилотажа, склучен спротивно на одредбата од став 1 на овој член пред предизвикувањето на штетата на бродарот, не произведува правно дејство.

Договорот за ограничување на одговорноста на општественото правно лице обврзано за надоместување на штетата предизвикана со вршење пилотажа која не е задолжителна, а кој е склучен пред предизвикување на штетата на износ помал од износот од став 1 на овој член, не произведува правно дејство.

Член 40

Ако според законот може да се бара надомест на штетата непосредно од пилотот што ја предизвикал штетата, одредбата на член 39 став 1 од овој закон се применува и врз пилотот, освен ако пилотот ја предизвикал штетата намерно.

Одговорноста на пилотот, заедно со одговорноста на општественото правно лице во кое пилотот е во работен однос односно заедно со одговорноста на другото правно лице чиј работник е пилотот, не може да ја надмине границата на одговорноста од член 39 на овој закон, освен ако пилотот ја предизвикал штетата намерно.

Глава V

БРОД

1. Утврдување на способноста на бродот за пловидба

Член 41

Бродот е способен за пловидба во определените граници на пловидбата и за определената намена:

1) ако неговата конструкција и пловните својства, како и машините, уредите и опремата што служат за одржување на сигурноста на пловидбата на бродот, според нивните технички својства количеството, видот и распоредот на бродот им одговараат на барањата на техничките правила на Југословенскиот регистар на бродовите (во натамошниот текст: технички правила), заради:

а) сместување лица на бродот и заштита на човечкиот живот на море односно на внатрешните води;

б) заштита при работата на членовите на екипажот и другите лица вработени на бродот;

в) заштита на бродот;

г) заштита на товарот на бродот;

д) заштита на околината (пловниот пат, пловните и други објекти, морето, водите, брегот и др.) од загадување со опасни и штетни материји (масло, отпадаци од течни горива и нивните мешаници, отпадни води и други отпадни материјали радиоактивни и други слични отпадаци) од страна на бродот;

2) ако има пропишан број стручно оспособени членови на екипажот;

3) ако сместувањето и бројот на качените патници на бродот се во согласност со пропишаните услови за превоз на патници (член 55);

4) ако товарот на бродот е натоварен во согласност со добиената товарна линија односно со слободниот бок и со правилан начин на распоред на товарот (член 56, член 74 точка 7 и член 100).

Член 42

Способноста на бродот за пловидба, во смисла на одредбите на член 41 точка 1 од овој закон, се утврдува со вршење на технички надзор.

Способноста на бродот за пловидба во смисла на одредбите на член 41 од овој закон, се проверува со инспекциски надзор.

Технички надзор врши Југословенскиот регистар на бродовите според техничките правила.

Член 43

Техничкиот надзор на бродот опфаќа:

1) одобрување на техничката документација врз основа на која бродот се гради ли преправа и тех-

ничката документација врз основа на која се изработуваат материјали, машини, уреди и опрема што се наменети за изградба, преправка и поправка на бродот;

2) надзор над изградбата и преправката на бродот кој се врши во текот на неговата изградба или изведување на работите врз неговата преправка и надзор над изработката на материјалите, машините, уредите и опремата од точка 1 од овој член, кој се врши во текот на нивната изработка, што се потврдува со уверение, како и надзор над изработката, вградувањето и сместувањето на машините, уредите и опремата во бродот;

3) преглед на постојните бродови, вклучувајќи го и надзорот над изведувањето на поправки и обновување на оние делови на бродот за кои со преглед е утврдено дека треба да се поправат или обноват.

Член 44

Прегледите на постојните бродови можат да бидат основни, редовни, контролни и вонредни.

Член 45

На обврската за вршење основен преглед подлежи постојниот брод, и тоа:

1) пред неговиот упис во уписникот на бродовите, ако надзор над неговата изградба или преправка не вршел Југословенскиот регистар на бродовите;

2) секогаш кога на бродот трајно се менува неговата намена или се проширува границата на пловидбата, и тоа пред почетокот на неговото користење;

3) секогаш кога на бродот се врши преправка со која се менуваат конструктивните особини и својства на погонските уреди, и тоа пред почетокот на неговото користење.

Член 46

Со редовниот преглед се утврдува дали состојбата на бродот им одговара на одредбите на техничките правила, а со контролниот преглед се проверува правилното одржување на бродот.

Член 47

Вонреден преглед на бродот се врши:

1) по претрпена хаварија или утврден недостаток на бродот, ако, според наодот на надлежната инспекција, претрпената хаварија или утврдениот недостаток на бродот влијаат врз способноста на бродот за пловидба;

2) кога се вршат поголеми поправки или обнова на бродот вон од барањата што произлегуваат од основниот, редовниот или контролниот преглед на бродот;

3) кога бродот бил во суредување подолго од една година;

4) при привремена промена на намената или проширување на границата на пловидбата на бродот;

5) при одлагање на редовниот и контролниот преглед за рок подолг од еден месец.

Член 48

Прегледот на бродот заради утврдување на неговата способност за вршење на пробно возење се врши пред тргнувањето на бродот на пробно возење.

Прегледот на бродот за вршење на пробно возење е составен дел на надзорот над изградбата или преправката на бродот и на основниот преглед на бродот. Обемот на овој преглед треба да биде таков што да може со сигурност да се утврди дека бродот ги задоволува посебните услови пропишани за вршење на пробно возење.

Одредбите од ст. 1 и 2 на овој член се применуваат и врз брод што се гради за странски нарачувач, се обновува или се преправа во домашно бродоградилниште.

Член 49

По извршениот надзор над изградбата односно преправката на бродот или по извршениот кој и да е преглед на бродот, не смеат без претходно известување на Југословенскиот регистар на бродовите и повторен преглед на бродот да се вршат какви и да се промени или преправки на структурата на трупот на бродот, на неговите машини, уреди и опрема.

Член 50

Обемот и начинот на вршењето на техничкиот надзор над бродовите, како и роковите за вршење на редовни и контролни прегледи, се определуваат со технички правила.

Член 51

Југословенскиот регистар на бродовите може поморскиот брод врз кој се применуваат одредбите на Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море или од Меѓународната конвенција за товарните линии, иако не исполнува одделни услови за вршење на меѓународни патувања, во случаите и под условите предвидени во тие конвенции, да го ослободи од исполнувањето на оние одредби на тие конвенции од кои, според одредбите на тие конвенции, може да биде ослободен ако врз основа на преглед утврди дека е бродот способен да врши меѓународни патувања односно да изврши определени меѓународни патувања.

Југословенскиот регистар на бродовите може поморскиот брод кој редовно не врши меѓународни патувања, а врз кој, ако редовно би ги вршел, би се примениле Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море или Меѓународната конвенција за товарните линии, но кој поради исклучителни околности треба да преземе само едно меѓународно патување, да го ослободи во согласност со одредбите на наведените конвенции од исполнувањето на која и да е одредба на тие конвенции, ако врз основа на прегледот на бродот се утврди дека е бродот способен за пловидба за тоа патување.

Југословенскиот регистар на бродовите може на поморски брод на кој се однесува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море или Меѓународната конвенција за товарните линии, а кој претставува нов тип на брод, не применувајќи ги одредбите на тие конвенции, да одобри вршење на меѓународни патувања односно определени меѓународни патувања заради проба, ако со прегледот на бродот утврди дека е бродот способен за пловидба на односните патувања.

Член 52

Југословенскиот регистар на бродовите може да огласи брод како способен за пловидба во определени потесни граници, ако со преглед се утврди дека бродот не е способен за пловидба во границите во кои е дотогаш овластен да плови, но е способен за пловидба во тие потесни граници на пловидбата.

Југословенскиот регистар на бродовите може да огласи брод дека, исклучително, е способен да преземе едно или повеќе определени патувања кои ја надминуваат границата на пловидбата во кои е тој овластен да плови, ако врз основа на извршениот преглед се утврди дека е бродот способен за преземање на тие патувања.

Пловидбата во потесни или пошироки граници според одредбите на ст. 1 и 2 од овој член може да се услови со натоварување на помал број патници или помало количество товар од определениот број патници или дозволеното количество товар, како и други услови со кои се обезбедува безбедна пловидба на бродот.

Член 53

Југословенскиот регистар на бродовите може да огласи брод кој не е патнички, дека е способен во границите на крајбрежното море на Социјалистичка

Федеративна Република Југославија односно во границите на внатрешните пловни патишта на Социјалистичка Федеративна Република Југославија да превозува патници на едно или повеќе патувања, или за определено време, ако неговата способност за пловидба е утврдена според одредбите на овој закон и ако со преглед се утврди дека бродот ги исполнува условите за вршење на таков превоз на патници.

Член 54

Југословенскиот регистар на бродовите може поморски брод врз кој не се применуваат одредбите на Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море и на Меѓународната конвенција за товарните линии, а кој претставува нов тип на брод, да го ослободи од исполнување на одделни барања на техничките правила односно да му одобри вршење на определени патувања заради проба иако не ги задоволува одделните барања на техничките правила, ако врз основа на преглед утврди дека бродот при вршењето на пробите е способен за пловидба.

Член 55

Бродот може да превозува само определен број патници чијшто број и сместување на бродот се определува врз основа на пропишаните услови, пловните својства на бродот, расположивата површина за сместување на патници, уредите и опремата наменети за патниците и хигиенските услови.

Дозволеният број на патници и нивното сместување на бродот се утврдува со техничките правила.

Член 56

Товарот на бродот мора да биде распореден така што да ги обезбедува пловните својства на бродот и да не предизвикува прекумерни напрегања на конструкциските делови на бродот во различни услови на користење.

Товарот на бродот мора да биде товарен во границите на дозволеното оптоварување на бродот и согласно со техничките правила, и да биде сложен, распореден и обезбеден така што, во сите услови што можат да се појават во пловидбата, да не може да дојде до поместување на товарот кое би можело да ја загрози безбедноста на бродот, човечките животи, товарот и околината.

Најголемото дозволено оптоварување на бродот и распоредот на товарот се определува со техничките правила.

Член 57

Одредбите на овој закон за утврдување на способноста на бродот за пловидба (чл. 41 до 56) што се однесуваат на бродовите на внатрешната пловидба се применуваат и врз скелињата кога тие по своите димензии им одговараат на димензиите на брод на внатрешната пловидба.

2. Баждарење на бродовите

Член 58

Баждарење на поморски брод се врши заради утврдување на бруто и нето регистарска тонажа на бродот.

Со баждарење на брод на внатрешната пловидба се утврдуваат најголемата дозволена истиснина, како и истиснините за определени водени линии, а со баждарење на товарен брод на внатрешната пловидба — и носивоста на бродот зависно од нурнувањето (газалиштето) на бродот.

Член 59

Баждарење на бродови врши југословенскиот регистар на бродовите.

Баждарењето на бродови и чамци се врши според техничките правила на Југословенскиот регистар на бродовите за начинот на мерењето и пресметувањето на регистарската тонажа односно на истиснината при баждарењето на бродови и чамци.

Член 60

Според одредбите на овој закон, на баждарење подлежи југословенски брод, како и странски брод кој во југословенска лука односно во југословенско пристаниште подлежи на плаќање надомест чија височина се утврдува според регистарската тонажа односно според најголемата дозволена истиснина на бродот кој нема свидетелство за баждарењето или нема свидетелство за баждарењето што се признава во Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Странско свидетелство за баждарењето на странски брод се признава во Социјалистичка Федеративна Република Југославија под услов бродот да е баждарен по систем за баждарење кој суштествено не се разликува од системот за баждарење што важи во Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 61

Баждарење на брод што во југословенско бродоградилиште се гради за сметка на странски нарачувач може да се изврши според одредбите на овој закон и според прописите донесени врз основа на него, ако странскиот нарачувач го побара тоа.

На барање од носителот на правото на располагање со бродот односно од сопственикот на југословенски брод, како и од сопственикот на странски брод, баждарење на бродот може да се изврши и по системот за баждарење предвиден со странски прописи.

Член 62

Ако југословенски брод се гради или е набавен во странство, или во странство се вршат врз него преправки поради кои бродот мора, според одредбите на овој закон, повторно да се баждари, таквиот брод може, во случај на потреба, да се баждари во државата во која се гради или е набавен односно во која врз него се извршени такви преправки.

Во случајот од став 1 на овој член, Југословенскиот регистар на бродовите може на барање од носителот на правото на располагање со бродот или од сопственикот на бродот да изврши негово баждарење и во странство според одредбите на овој закон.

Член 63

Баждарење на југословенски брод граден за југословенски нарачувач или набавен или преправен во странство, како и на странски брод кој според одредбите на овој закон подлежи на баждарење, се врши штом бродот ќе стигне во првата југословенска лука односно пристаниште.

Одредбата на став 1 од овој член не се однесува на југословенски брод кој според одредбите на овој закон е веќе баждарен во странство (член 62 став 2).

Член 64

Барање за баждарење на југословенски брод е должен да поднесе носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на југословенскиот брод.

Барањето за баждарење на југословенски брод што се гради во југословенско или странско бродоградилиште мора да се поднесе штом на бродот ќе бидат вградени оплатата, палубите и преградите.

Член 65

Повторно баждарење на југословенски брод ќе се изврши:

1) ако по баждарењето на бродот се извршат преправки поради кои на поморскиот брод му се менува неговата бруто или нето регистарска тонажа, односно на бродот на внатрешната пловидба — најголемата дозволена истиснина за соодветно газалиште или најголемата носивост;

2) ако се посомнева во точноста на веќе извршено баждарење.

Во случај на повторно баждарење според одредбата од точка 1 став 1 на овој член, Југословенскиот регистар на бродовите одлучува дали, зависно од извршените преправки на бродот, повторното баждарење мора да се изврши во целост или делумно.

Барање за повторно баждарење во случајот од точка 1 став 1 на овој член мора да се поднесе пред завршувањето на преправката на бродот.

Барањето за повторно баждарење од точка 1 став 1 на овој член мора да се поднесе пред завршувањето на преправката и за странски брод кој според одредбите на овој закон подлежи на баждарење во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, ако преправката на странскиот брод се врши во југословенско бродоградилиште.

Барање за повторно баждарење на брод во случајот од точка 1 став 1 на овој член поднесуваат лицата од член 64 став 1 на овој закон, а барање за повторно баждарење во случајот од точка 2 став 1 на овој член, освен лицата од член 64 став 1 на овој закон, може да поднесе и организација на здружен труд и друго општествено правно лице односно органот овластен да наплатува надомест според регистарската тонажа или истиснината на бродот.

Повторното баждарење на брод врз основа на точка 2 став 1 од овој член не можат да вршат лицата што го извршиле претходното баждарење во чија правилност се посомневало.

3. Бродски исправи и книги**а) Заеднички одредби****Член 66**

Бродските исправи што бродовите мораат да ги имаат служат како доказ за идентитетот, способноста за пловидба и другите својства на бродот.

Во бродските книги што бродовите мораат да ги водат се внесуваат податоци за поважните настани на бродот и за извршените дејствија на бродот.

Член 67

Бродските исправи и книги предвидени со овој закон мораат да бидат составени на еден од јазиците на народите на Југославија, а меѓународното свидетелство за товарната линија (член 74 точка 7), меѓународното свидетелство за ослободување од одредбите за товарната линија (член 75) и уверението за осигурување или друга финансиска гаранција и за имотната одговорност за штета предизвикана од загадување со масло — и на англиски јазик (член 81).

Свидетелствата на поморските бродови за нивната способност за пловидба (член 74), свидетелството за ослободување (член 75), привременото свидетелство за способноста на бродот за пловидба (член 76), свидетелството за способноста на бродот за вршење на пробно возење (член 78), свидетелството за баждарење (член 79), регистарот на товарниот уред (член 80), книгата за стабилитет (член 86), уверението за способноста на бродот за товарење на сиплив товар (член 87), уверението за способноста на бродот за товарење на ладен товар (член 87), уверението за способноста на бродот за товарење на опасен товар (член 87), збирката на исправи за сигурноста на нуклеарните уреди на бродот (член 88), прирачникот за ракување со нуклеарен уред (член 89), книгата на прегледи и надзор (член 91) и книгата за маслата (член 97), на барање од бродарот, мораат да се состават и на англиски јазик.

Бродското свидетелство (член 99) мора да биде составено и на француски и руски јазик.

Пописот на екипажот на бродот на внатрешната пловидба (член 110), привременото свидетелство за способноста на бродот на внатрешната пловидба за пловидба (член 102), свидетелството за способноста на бродот на внатрешната пловидба за вршење на пробно возење (член 110), свидетелството за ба-

ждарење (член 100), регистарот на товарниот уред на бродот на внатрешната пловидба (член 110, книгата за стабилитетот (член 105), книгата на прегледи и надзор на бродот на внатрешната пловидба (член 110) и книгата за маслата (член 108), на барање од бродарот, мораат да се состават и на француски и руски јазик.

Член 68

Бродските исправи и книги пропишани со овој закон мораат да се наоѓаат на бродот.

Бродските исправи и книги мораат да се покажат по барање на органите на управата надлежни за работите на безбедноста на пловидбата и на други овластени органи, како и на дипломатски или конзуларните претставништва на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, бродските исправи и книги на бродовите на внатрешната пловидба без екипаж не мораат да се наоѓаат на бродот туку мораат да се чуваат кај носителот на правото на располагање со бродот односно кај сопственикот на бродот.

Преписот на уверението за осигурување или на друга финансиска гаранција за имотната одговорност за штета предизвикана од загадување со масло мора да се наоѓа кај органот на управата кај кого е бродот запишан.

Член 69

Бродските исправи на странски бродови издадени според националниот закон на бродот се признаваат, по правило, под услов на реципроцитет.

б) Бродски исправи и книги на поморските бродови

Член 70

На поморскиот брод запишан во уписникот на поморските трговски бродови, уписникот на поморските рибарски бродови и уписникот на поморските јавни бродови му се издава уписен лист.

Со уписниот лист се докажува југословенската државна припадност на бродот, со назначување дека бродот има право и должност да го вее знамето на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, неговата намена и границите на пловидбата.

Уписниот лист ги содржи сите уписи од влошката на главната книга на уписникот на бродовите во кој е бродот запишан.

Во случај на несогласност на содржината на уписниот лист со содржината на уписникот на бродовите во поглед на запишаните права на бродот, важи она што е запишано во уписникот на бродовите.

Уписниот лист го издава органот што го извршил уписот на бродот во уписникот.

Член 71

Органот што го издал уписниот лист е должен, по службена должност, да ги внесе уписите од член 70 на овој закон во уписниот лист на бродот.

Ако поморски брод не се наоѓа во местото во кое се води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот, за внесување на податоците во уписниот лист ќе се замоли надлежниот орган на местото каде што се наоѓа бродот, а ако бродот се наоѓа во странство — дипломатското или конзуларното претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија. Замолицијата до дипломатско или конзуларно претставништво може да се изврши и по телеграфски пат, ако го бара тоа странката и ако однапред ги положи трошоците на телеграфската замолиница во височината што ќе ја определи надлежниот орган.

Кога на поморски брод ќе му се промени името, луката на уписот, тонажата, видот на погонот или знакот за распознавање, мора да му се замени и уписниот лист.

Член 72

Привремен пловидбен лист му се издава на поморски брод набавен во странство кој уште нема уписен лист, како и на брод што е во странство, а му е загубен уписниот лист.

Брод што не е запишан во југословенскиот уписник на бродовите со приврмениот пловидбен лист стекнува југословенска државна припадност и право и должност да го вее знамето на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Приврмениот пловидбен лист важи најдолго една година од неговото издавање, но неговата важност престанува и порано и тоа во моментот кога бродот ќе стигне во првата југословенска лука.

Приврмениот пловидбен лист го издава дипломатското или конзуларното претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 73

Поморски брод што врши меѓународни патувања, како и друг поморски брод чии екипаж е натоварен врз основа на пропишаната исправа за натоварување, мораат да имаат попис на екипажот.

Со пописот на екипажот се утврдува кои лица се качени на бродот како членови на екипажот, за какви работи, и какви се нивните квалификации.

На пописот на екипажот се потврдува пристигањето на бродот во луката и неговото заминување од луката.

Пописот на екипажот го издава надлежниот орган во републиката.

Член 74

На поморски брод чија способност за пловидба е утврдена му се издаваат за тоа соодветни свидетелства, и тоа:

1) свидетелство за сигурноста на патнички брод или свидетелство за сигурноста на нуклеарен патнички брод — на поморски патнички брод врз кој се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море, а којшто во поморскиот сообраќај врши меѓународни патувања;

2) свидетелство за сигурноста на конструкцијата на товарен брод — на поморски товарен брод од 500 БРТ или повеќе, врз кој се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море, а којшто во поморскиот сообраќај врши меѓународни патувања;

3) свидетелство за сигурноста на опремата на товарен брод — на поморски товарен брод од 500 БРТ или повеќе, врз кој се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море, а којшто во поморскиот сообраќај врши меѓународни патувања;

4) свидетелство за сигурноста на радиотелеграфскиот уред на товарен брод — на поморски товарен брод од 1.600 БРТ или повеќе, врз кој се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море, а којшто во поморскиот сообраќај врши меѓународни патувања;

5) свидетелство за сигурноста на радиотелефонскиот уред на товарен брод — на поморски товарен брод од 300 БРТ или повеќе, но помал од 1.600 БРТ, врз кој се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море, а којшто во поморскиот сообраќај врши меѓународни патувања а нема радиотелеграфски уред;

6) свидетелство за сигурноста на нуклеарен товарен брод — на нуклеарен товарен брод врз кој се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море, а којшто во поморскиот сообраќај врши меѓународни патувања;

7) меѓународно свидетелство за товарната линија — на поморски патнички или на поморски товарен брод од 24 метри должина или подолг за кој кobilцата е положена на 25 јануари 1969 година или по тој ден и на поморски патнички или поморски това-

рен брод од 150 БРТ или повеќе за кој кобилицата е положена пред 25 јануари 1969 година, а којшто е поморскиот сообраќај врши меѓународни патувања,

3) свидетелство за способноста на бродот за пловидба — по поморски патнички и на поморски товарен брод кои во поморскиот сообраќај не вршат меѓународни патувања, како и на брод кој врши такви патувања, но врз него не се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море.

Член 75

Свидетелство за ослободување односно меѓународно свидетелство за ослободување од одредбите за товарната линија му се издава на поморски брод врз кој се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море односно Меѓународната конвенција за товарните линии, и тоа:

1) на поморски брод за кој, откако според одредбата на член 51 став 1 од овој закон е ослободен од исполнувањето на определени одредби од едната или другата конвенција, е утврдено дека е способен да врши меѓународни патувања односно да изврши определени меѓународни патувања;

2) на поморски брод за кој, откако според одредбата на член 51 став 2 од овој закон е ослободен од исполнувањето на определени одредби од едната или другата конвенција, е утврдено дека е способен да изврши едно определено меѓународно патување.

Член 76

Привремено свидетелство за способноста на брод за пловидба мора да има поморски брод врз кој не се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море односно Меѓународната конвенција за товарните линии на кој според одредбите на член 52 од овој закон му се стеснуваат границите на пловидбата во кои дотогаш можел да плови, или за кој ќе се утврди дека е способен да преземе едно или повеќе определени патувања вон од границите на пловидбата во кои дотогаш бил овластен да плови.

Член 77

Привремено свидетелство за способноста на товарниот брод за превоз на патници мора да има поморски товарен брод врз кој не се применува Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море или Меѓународната конвенција за товарните линии, а за кој врз основа на одредбата на член 53 од овој закон е утврдено дека е способен во границите на крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија да превезува патници на едно или на повеќе патувања или на определено време.

Член 78

Свидетелство за способноста на поморски брод за вршење на пробно возење мора да има поморски брод кој има намера да изврши пробно возење.

Член 79

Поморски брод мора да има свидетелство за баждарење.

Со свидетелството за баждарење се докажува бруто и нето регистарската тонажа на бродот.

Свидетелството за баждарење ја губи важноста кога поради преправките извршени на бродот се менува неговата бруто или нето регистарска тонажа.

Ако југословенски поморски брод е баждарен во странство од странски орган односно установа, свидетелството за баждарење издадено од тој орган односно установа ја губи важноста кога поморскиот брод ќе стигне во првата југословенска лука.

По исклучок од одредбата на став 4 од овој член, во оправдани случаи, може да му се одобри на југословенски поморски брод кој има странско свидетелство за баждарење, по давањето во првата југословенска лука за определено време да го користи

тоа свидетелство, ако поморскиот брод е баждарен по системот кој суштествено, не се разликува од системот за баждарење според овој закон.

Член 80

Поморски брод што е опремен со уреди за натоварување и истоварување на товар мора да има регистар на товарниот уред.

Составен дел на регистар на товарниот уред сочинуваат уверенијата за испитување на уредите за натоварување и истоварување на товарот и нивната опрема.

Член 81

Брод што превезува повеќе од 2 000 тони масло како товар во растурена состојба мора да има уверение за осигурување или друга финансиска гаранција за имотната одговорност за штета предизвикана од загадување со масло.

Со уверението од став 1 на овој член се докажува дека бродот има важечко осигурување или друга финансиска гаранција за својата ограничена одговорност во износ определен според одредбата на член 842 од овој закон.

Уверението за осигурување или друга финансиска гаранција за имотната одговорност за штета предизвикана од загадување со масло го издава органот во републиката надлежен за работите на поморството.

Член 82

Поморски брод што врши меѓународни патувања, а бил загаден со глодачи (гљувци и стаорци) мора да има свидетелство за дератизација.

Со свидетелството за дератизација се утврдува дека на бродот е успешно извршена дератизација.

Поморски брод што врши меѓународни патувања, а не бил загаден со глодачи, мора да има свидетелство за ослободување од дератизација. Со ова свидетелство се докажува дека бродот не е загаден со глодачи и дека за определено време, утврдено во евидентелството, е ослободен од вршењето на повторна дератизација.

Свидетелството за дератизација и свидетелството за ослободување од дератизација ги издава надлежниот орган во републиката.

Член 83

Важењето на свидетелството за способноста на бродот за пловидба, ако му е издадено на патнички брод, на свидетелството за сигурноста на патнички брод, свидетелството за сигурноста на нуклеарен патнички брод, свидетелството за сигурноста на нуклеарен товарен брод, свидетелството за сигурноста на радиотелеграфскиот уред на товарен брод и на свидетелството за сигурноста на радиотелефонскиот уред на товарен брод, трае најмногу една година.

Важењето на свидетелството за сигурноста на опремата на товарен брод трае две години, под услов по истекот на една година од денот на издавањето на свидетелството да се изврши контролен преглед на бродот.

Важењето на свидетелството за способноста на бродот за пловидба, ако му е издадено на товарен брод, на свидетелството за сигурноста на конструкцијата на товарен брод, на меѓународното свидетелство за товарната линија и меѓународното свидетелство за ослободување од одредбите за товарната линија трае четири или најдолго пет години согласно со прописите, под услов во обемот и во роковите во временскиот период на траењето на важноста на свидетелството да се вршат контролни прегледи на бродот.

Важењето на свидетелствата од ст. 1, 2 и 3 на овој член, освен меѓународното свидетелство за товарната линија, меѓународното свидетелство за ослободување од одредбите за товарната линија, свидетелството за сигурноста на нуклеарен патнички брод и свидетелството за сигурноста на нуклеарен товарен

брод може, на барање од носителот на правото на располагање со бродот, бродарот или заповедникот на бродот, да се продолжи без вршење преглед најмногу за 30 дена.

По исклучок, важењето на свидетелставата може да се продолжи најмногу за пет месеци, и тоа:

1) на свидетелството за конструкцијата на товарен брод, на свидетелството за сигурноста на опремата на товарен брод, на свидетелството за сигурноста на радиотелеграфскиот уред на товарен брод и на свидетелството за сигурноста на радиотелефонскиот уред на товарен брод, под услов бродот да се наоѓа на патување кон од крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија но тоа продолжување престанува да важи штом бродот ќе впилови во првата југословенска лука или во која и да е друга лука во која треба да биде прегледан;

2) на меѓународното свидетелство за товарната линија и на меѓународното свидетелство за ослободување од одредбите за товарната линија во случај ако по редовниот преглед на бродот извршен пред истекот на важењето на првобитно издадено прво односно второ свидетелство, на бродот не може да му се издаде ново свидетелство.

Важењето на свидетелството за ослободување трае најдолго до истекот на рокот на важењето на соодветно свидетелство за сигурноста. Ако меѓународното свидетелство за ослободување односно меѓународното свидетелство за ослободување од одредбите за товарната линија е издадено за преземање на едно определено патување, тоа важи само за тоа патување.

Важењето на привременото свидетелство за способноста на бродот за пловидба трае за она време што е наведено во свидетелството, или за едно или повеќе определени патувања, но најдолго една година од последниот преглед на целиот брод.

Важењето на привременото свидетелство за способноста на товарен поморски брод за превоз на патници трае за она време што е наведено во свидетелството, а најдолго до истекот на рокот на важењето на свидетелството за способноста на бродот за пловидба.

Важењето на свидетелството за способноста на бродот за вршење пробно возење трае 30 дена од денот на неговото издавање.

Регистарот на товарниот уред се потврдува секоја година, а уверението за испитување на самарниците и уверението за испитување на дигалките — секоја четврта година.

Важењето на уверението за осигурување или за друга финансиска гаранција за имотната одговорност за штета предизвикана од загадување со масло трае за она време што е наведено во уверението, но најдолго до истекот на важењето на склученото осигурување или дадената гаранција.

Член 84

На поморски брод врз кој се применува Меѓународната конвенција за товарните линии а кој врши меѓународни патувања помеѓу југословенски луки и блиските луки на земјите соседни на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, ако според спогодбата на владите на земјите во кои се наоѓаат тие луки, со оглед на природната заштитеност на тие луки или на условите на пловидбата помеѓу тие луки, се смета неправдано или неспроводливо врз брод што врши такви патувања да се применуваат одредбите од таа конвенција — Југословенскиот регистар на бродовите му издава, во согласност со таа спогодба, соодветна исправа со која се утврдува кои одредби од таа конвенција не се применуваат врз тој брод.

Член 85

Свидетелството за способноста на бродот за пловидба, свидетелството за сигурноста на патнички

брод, свидетелството за сигурноста на нуклеарен патнички брод и свидетелството за сигурноста на нуклеарен товарен брод престануваат да важат, ако им истекол рокот на важењето или ако бродот не се подложил на контролен преглед, и кога кој и да е дел од бродот ќе претрпи хаварија, или ќе се откријат некои недостатоци на кој и да е дел од бродот што е од суштествено влијание врз неговата способност за пловидба, или на кој и да е дел од бродот се вршат поправки, обнова или преправки

Свидетелството за сигурноста на конструкцијата на товарен брод, свидетелството за сигурноста на опремата на товарен брод, свидетелството за сигурноста на радиотелеграфскиот уред на товарен брод, свидетелството за сигурноста на радиотелефонскиот уред на товарен брод, меѓународното свидетелство за товарната линија и меѓународното свидетелство за ослободување од одредбите за товарната линија престануваат да важат и тогаш кога бродот ќе претрпи хаварија на делот од бродот на кој се однесува свидетелството, или ќе се откријат некои недостатоци на тој дел од бродот, или се вршат поголеми поправки, обнова или преправки на тој дел од бродот.

Член 86

Поморски брод со должина од 24 метри и повеќе, како и патнички поморски брод, мораат да има книга за стабилитетот.

Член 87

Уверение за способноста на бродот за натоварување на сиплив товар и уверение за способноста на бродот за натоварување на ладен товар мора да има секој поморски брод кој се користи за превоз на сиплив односно ладен товар, а уверение за способноста на бродот за натоварување на опасен товар — оној поморски брод што се користи за превоз на такъв опасен товар за чиј превоз се пропишани посебни услови кои бродот мора да ги исполнува.

Со уверенијата од став 1 на овој член се утврдува и начинот на натоварувањето на сипливиот, опасниот односно ладениот товар заради заштита на бродот, лицата на бродот, товарот и околината.

Член 88

Збирка на исправи за сигурноста на нуклеарните уреди на бродот мора да има секој нуклеарен поморски брод.

Со збирката на исправи за сигурноста на нуклеарните уреди на бродот се докажува дека бродот не испушта никакви недопуштени зрачења во пловидбата или во луката опасни за екипажот, патниците или населението, пловните патишта, храната и залихите на вода.

Збирката на исправите за сигурноста на нуклеарните уреди ја издава производителот на односниот нуклеарен уред.

Збирката на исправите од овој член ја заверува Југословенскиот регистар на бродовите. Со заверувањето се потврдува дека податоците во исправата се точни.

Член 89

Прирачник за ракување со нуклеарните уреди мора да има секој нуклеарен поморски брод.

Прирачникот за ракување со нуклеарните уреди содржи податоци и упатства потребни на персоналот во вршењето на нивната должност по сите прашања што се однесуваат на ракувањето со нуклеарните уреди.

Прирачникот за ракување со нуклеарните уреди го составува производителот на односниот нуклеарен уред.

Прирачникот од став 1 на овој член го заверува Југословенскиот регистар на бродовите. Со заверувањето се потврдува дека податоците наведени во прирачникот се точни, а упатствата правилни.

Член 90

Поморски брод кој има екипаж мора да има:

1) свидетелство за примена на пропишаните мерки и нормативи за заштита при работата на бродот;

2) уверение за периодичните испитувања на хемиските и биолошките штетности и на микроклимата на места на работа и во работните простории во бродот;

3) уверение за периодичното испитување на исправноста на дигалката со носивост над една тона во машинарницата на бродот;

4) уверение за опремата на бродот со средства за лична и колективна заштита на членовите на екипажот и за заштита на бродот од воени дејства.

Исправите од точ. 1 и 2 став 1 на овој член, ако е тоа потребно, мора да ги има и секој поморски брод без екипаж.

Со исправите од точ. 1 до 3 став 1 на овој член се потврдува дека применетите пропишани мерки и нормативи за заштита при работата на бродот се во согласност со прописите за заштита при работата на бродот и со техничките правила, а со исправата од точка 4 став 1 на овој член — дека е бродот опремен со средства за лична и колективна заштита на членовите на екипажот и за заштита на бродот од воени дејства.

Трасењето на важењето на исправите од точ. 2 и 3 став 1 на овој член се определува со прописите за заштита при работата на бродот и со техничките правила, а важењето на исправите од точ. 1 и 4 став 1 на овој член трае две години, под услов по истекот на една година од денот на издавањето на исправата да се изврши контролен преглед на бродот.

Член 91

Поморски брод мора да има книга на прегледи и надзор.

Во книгата на прегледи и надзор Југословенскиот регистар на бродовите, кога врши технички надзор над бродот, или надлежниот орган во републиката кога врши инспекциски надзор над бродот, ги запишува податоците за извршениот технички односно инспекциски надзор, наведувајќи какви мани или недостатоци се утврдени и какви налози се издадени заради нивно отстранување.

Член 92

Поморски брод со над 50 БРТ и поморски брод што има погонски машински уред од над 150 номинални коњски сили на оската, без оглед на неговата тонажа, се должни да водат бродски дневник.

Член 93

Поморски брод на механички погон со над 50 БРТ што има погонски машински уред над 150 номинални коњски сили на оската, е должен да води дневник на машината.

Член 94

Поморски брод во долга пловидба и во голема крајбрежна пловидба, како и друг поморски брод со над 400 БРТ, се должни да водат здравствен дневник.

Член 95

Поморски брод и поморски чамец што мораат да имаат радиоуред, се должни да водат радиодневник.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, радиодневник не е должен да води поморски чамец за спасување кој е припадок на бродот.

Член 96

Поморски брод со над 100 БРТ што превозува товар е должен да води книга на товари.

Член 97

Книга за масла мора да има поморски брод-танкер од 150 БРТ и повеќе и друг поморски брод

од 500 БРТ и повеќе што користат масла како погонско гориво (сурово масло, масло за гориво, тешко дизел-масло и масло за подмачкување), освен рибарските бродови наменети за лов на китови за време на ловењето.

Член 98

Пописот на екипажот од чл. 73 и свидетелствата од чл. 74 75 76 77 78 и 79 од овој закон, регистарот на товарниот уред со уверенијата од член 80, уверенијата од член 87 и исправите од член 90 на овој закон ги издава Југословенскиот регистар на бродовите, а книгата за стабилитетот од член 86 на овој закон ја заверува Југословенскиот регистар на бродовите.

в) Бродски исправи и книги на бродовите на внатрешната пловидба

Член 99

Брод на внатрешната пловидба мора да има бродско свидетелство.

Бродското свидетелство ги содржи сите податоци од влошката на главната книга на уписникот на бродовите во кој е запишан бродот на внатрешната пловидба, податоци за неговите технички својства и опремата, како и податоци за извршените прегледи на бродот.

Со бродското свидетелство се докажува: југословенската државна припадност на бродот на внатрешната пловидба, правото и должноста бродот да го вее знамето на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, видот и намената на бродот, неговата способност за пловидба, пловната мрежа на која е овластен да плови, бродот на патниците и количеството на товарот што бродот смее да го превозува.

Бродското свидетелство го издава надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

Бродското свидетелство се издава врз основа на уверението за способноста на бродот на внатрешната пловидба за пловидба што го издава Југословенскиот регистар на бродовите.

Бродското свидетелство на бродот на внатрешната пловидба без екипаж може да се замени со натпис на бродскиот труп или на постојано прицврстена плоча или табла на трупот, кој мора да ги содржи основните податоци од бродското свидетелство.

Член 100

Брод на внатрешната пловидба мора да има свидетелство за баждарење.

Со свидетелството за баждарење се докажува кај брод на внатрешната пловидба наменат за превоз на товар — истиснината за секој сантиметар нурнување, а кај другите бродови на внатрешната пловидба — истиснината при најголемото дозволено нурнување и нурнувањето на празен брод, како и слободниот бок на брод на внатрешната пловидба.

Свидетелството за баждарење ја губи важноста кога поради преправки извршени на брод на внатрешната пловидба се менува неговата истиснина.

Важењето на свидетелството за баждарење за товарни бродови трае десет години, а за другите бродови 15 години, сметајќи од денот на издавањето. Важењето на свидетелството за баждарење се продолжува за натошошни десет односно 15 години ако се утврди дека податоците за истиснината или носивоста ѝ одговараат на состојбата на бродот.

Одредбите на член 79 ст. 4 и 5 од овој закон се применуваат и врз свидетелството за баждарење на брод на внатрешната пловидба.

Свидетелството за баждарење на брод без екипаж може да се замени со натпис на бродскиот труп

или на постојано прицврстена плоча или табла на трупот кој мора да ја содржи таблицата за натоварувањето од свидетелството со фотокопија или заверена копија на тоа свидетелство што се наоѓа на брод без екипаж или на влекач односно потискувач.

Член 101

Важењето на бродското свидетелство во поглед на способноста на брод на внатрешната пловидба за пловидба трае до рокот назначен во свидетелството и може да се продолжи најмногу за 90 дена.

Во поглед на траењето на важноста на привременото свидетелство за способноста на брод на внатрешната пловидба за пловидба, на привременото свидетелство за способноста на брод на внатрешната пловидба за превоз на патници, на свидетелството за способноста на брод на внатрешната пловидба за вршење пробно возење и на регистарот на товарниот уред, важат одредбите од член 83 ст. 7, 8, 9 и 10 на овој закон.

Член 102

Привремено свидетелство за способноста на брод на внатрешната пловидба за пловидба мора да има брод на внатрешната пловидба на кој, според одредбите од член 52 на овој закон, му се стеснуваат границите на пловидбата во кои можел да плови до тогаш, или за кој ќе се утврди дека е способен да преземе едно или повеќе определени патувања вон од границите на пловидбата во кои бил овластен да плови.

Член 103

Привремено свидетелство за способноста на брод на внатрешната пловидба за превоз на патници мора да има брод на внатрешната пловидба што не е патнички брод, за кој, врз основа на член 53 од овој закон, ќе се утврди дека е способен да превозува патници на определени внатрешни пловни патишта или на определени места на тие патишта, или на едно или повеќе определени патувања, или на определено време.

Член 104

Брод на внатрешната пловидба што има радиоуред мора да има свидетелство за сигурноста на радиоуредот.

Член 105

Патнички брод на внатрешната пловидба што има сопствен погонски машински уред мора да има книга за стабилитетот.

Член 106

Брод на внатрешната пловидба што има сопствен погонски машински уред мора да води бродски дневник.

Член 107

Брод на внатрешната пловидба со над 50 тони истиснина што има екипаж е должен да води здравствен дневник.

Член 108

Книга за масла мора да има брод за внатрешната пловидба што превозува масла и брод на внатрешната пловидба што користи течно масло.

Член 109

Одредбата на член 87 од овој закон за уверението за способноста на брод за натоварување на опасен товар и уверението за способноста на брод за натоварување на ладен товар важи и за бродовите на внатрешната пловидба.

Член 110

Врз бродовите на внатрешната пловидба во поглед на бродските исправи и книги се применуваат одредбите од член 72, член 73 ст. 1, 2 и 4, чл. 78,

80, 82, 90, 91 и 95 од овој закон, со тоа што исправите од чл. 73 и 82 на овој закон ги издава надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

Со попис на екипажот на брод на внатрешната пловидба се утврдува и кои членови од семејството на член на екипажот на брод на внатрешната пловидба се качени на тој брод.

Исправите од чл. 100, 102, 103 и 104 на овој закон ги издава и книгата за стабилитетот од член 105 на овој закон ја заверува Југословенскиот регистар на бродовите.

Во поглед на издавањето односно заверувањето на исправите за бродовите на внатрешната пловидба се применуваат одредбите од член 98 на овој закон.

2) Исправи за способноста на чамци

Член 111

Исправите за способноста на чамец за пловидба што ги издаваат странските држави се признаваат под услов на реципроцитет.

Ако чамец што не е евидентиран на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, му припаѓа на странски државјанин што нема престојувалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а чамецот нема исправи за способноста за пловидба, надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина ќе му ја забрани пловидбата на чамецот, додека со преглед на чамецот не ќе се утврди неговата способност за пловидба.

Одредбата на став 2 од овој член се применува и врз чамци чија состојба очигледно не ѝ одговара на важечката исправа за нивната способност за пловидба.

По извршениот преглед на чамецот според одредбата на став 2 од овој член на чамецот му се издава исправа за способноста за пловидба.

Глава VI

ЕКИПАЖ НА БРОДОТ

1. Заеднички одредби

Член 112

Екипажот на бродот го сочинуваат лица натоварени за извршување на работите на бродот и запишани во пописот на екипажот.

Член 113

За вршење на работите со кои се обезбедува пловидбата бродот мора да има соодветен број членови на екипажот со пропишана стручна подготовка.

Член 114

Член на екипаж на брод на југословенската трговска морнарица може да биде лице кое стекнало соодветно знаење и кое за вршење на работите на тоа знаење на бродот има соодветно овластување.

Знањата на членовите на екипаж на бродовите на југословенската трговска морнарица се стекнуваат со положен соодветен испит за определено знаење.

Стручниот дел од испитната програма за стекнување знања на членовите на екипаж на бродовите на југословенската трговска морнарица е еднообразен за целата земја и се утврдува со договор на надлежните органи на федерацијата, републиките и автономните покраини.

Овластување за вршење на работи на брод може да му се даде само на лице кое е телесно и

душевно способно да врши работа на брод, што се утврдува со лекарски преглед и се контролира со периодичен преглед.

Член 115

Членот на екипаж мора да ги врши работите на брод во согласност со своите должности пропишани со закон и со правилата на навигација на начин што да не ја доведе во опасност безбедноста на сообраќајот, или да го оштети бродот или товарот на него, или да ја загрози безбедноста на патниците на бродот или на другите членови на екипажот и околината од загадување со опасни и штетни материи (со масло, отпадоци од течни горива и нивни мешаници, отпадни води и со други отпадни материи, како и со радиоактивни или слитни отпадоци) од страна на бродот.

Член 116

Член на екипаж за време на вршењето на стража не смее да го напушти местото и просторијата во која се врши стражата без одобрение од дежурниот офицер.

Офицерите на стражата за време на траењето на стражата не смеат да го напуштаат своето место на стражата.

За време на престојот на поморски брод на сидриште, постојана стража во смени мора да се врши на мостот и во машинарницата.

Член 117

Брод на внатрешната пловидба што стои на пловен пат мора да има непрекинато подготвена стража.

Брод на внатрешната пловидба што стои вон од пловен пат или кој е врзан за брегот не мора да има стража, освен ако тоа го бараат локалните околности или ако тоа го пропишат надлежните органи.

Член 118

Во пределите на мошне густ сообраќај, во условите на ограничена видливост и во сите други опасни пловидбени ситуации кога се употребува уредот за автоматско кормиларење, треба да постои директна можност за преземање на кормиларењето на бродот од страна на дежурниот офицер и кормилар.

Префрлањето од автоматско на рачно кормиларење и обратно треба да го изврши лично дежурниот офицер на стражата на мостот.

Член 119

Како член на екипаж на поморски брод може да се качи само лице кое има поморска книшка или дозвола за качување, а на брод на внатрешната пловидба — само лице кое има бродарска книшка или дозвола за качување.

Поморската односно бродарската книшка е исправа со која се докажува стручната подготовка на член на екипаж, здравствената состојба, својството во кое членот на екипаж е качен на бродот, како и траењето на вработувањето на бродот.

Поморската книшка, бродарската книшка и дозволата за качување се лични исправи на лицецо на кое му се издадени.

Поморската книшка односно бродарската книшка снабдена со виза за патување во странство, издадена од надлежниот орган, служи и како патна исправа (пасош) и го овластува лицето да биде член на екипаж на брод што плови во странство, како и да патува во странство заради качување на брод или по слегувањето од брод во странство да се врати во Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 120

Ако член на екипаж на поморски брод за време на траењето односно престанувањето на ра-

ботниот однос биде симнат од брод вон од неговата лука на качувањето односно ако бродарот симне член на екипаж на брод на внатрешната пловидба вон од пристаништето во кое е седиштето на бродарот, бродарот е должен да му го обезбеди враќањето во луката на негово качување односно во пристаништето во кое е седиштето на бродарот, а ако е тоа предвидено со самоуправен општ акт со кој се уредуваат работните односи на работниците во здружениот труд — во местото на неговото живеалиште односно престојувалиште (во натамошниот текст: повратно патување).

Ако според одредбата на став 1 од овој член бродарот не му обезбеди повратно патување на член од екипаж на брод, тоа патување ќе го обезбеди врз товар на бродарот, и тоа: од странство — дипломатското или конзуларното претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, — надлежниот орган во републиката односно автономната покраина.

Одредбата на став 1 од овој член се однесува и на членовите на семејството на симнатиот член на екипаж на брод на внатрешната пловидба.

Член 121

Трошоците за повратно патување на член на екипаж на поморски брод ги поднесува бродарот. Бродарот има право на регрес за наплата на сите трошоци за повратното патување од член на екипаж на поморски брод што без дозвола се симнал од бродот и со тоа по своја кривица довел до престанување на работниот однос, или што се симнал од поморски брод поради повреда или заболување што си го предизвикал намерно или поради грубо невнимание.

Трошоците за повратно патување на член на екипаж на поморски брод ги опфаќаат трошоците за стан, храна и превоз на член на екипаж од моментот на неговото симнување од бродот до моментот на неговото враќање во луката на качувањето односно во местото на неговото живеалиште.

Член на екипаж на брод на внатрешната пловидба има право на дневници и надомест за личен превоз од моментот на симнувањето од бродот до моментот на враќањето во пристаништето во кое е седиштето на бродарот односно во неговото живеалиште или престојувалиште, а според самоуправниот општ акт на организацијата на здружениот труд односно договорот за вработување.

Одредбата на став 4 од овој член се однесува и на членовите на семејството на симнатиот член на екипаж на брод на внатрешната пловидба.

Член 122

Повратното патување се смета обезбедено и ако на член на екипаж на поморски брод му е обезбедена соодветна работа на бродот што плови во луката на неговото качување односно ако на член на екипаж на брод на внатрешната пловидба му е обезбедена работа на бродот што плови во пристаништето во кое е седиштето на бродарот.

Во случајот од став 1 на овој член, на член на екипаж му припаѓа надомест за работата што ја вршел на поморски брод односно на брод на внатрешната пловидба.

Член 123

Одредбите на чл. 120, 121 и 122 од овој закон се применуваат и врз странците што се членови на екипаж на југословенски поморски брод.

Одредбите од чл. 120, 121 и 122 на овој закон се применуваат и врз странците што се членови на екипаж на брод на внатрешната пловидба, под услов државата чии државјани се тие да постапува на ист начин со државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија качени на бродови на нивната државна припадност.

Член 124

Во странски луки односно пристаништа член на екипаж на поморски брод односно на брод на внатрешната пловидба што е државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија може заради заштита на своите права и интереси од работниот однос, да се обраќа само до дипломатските или конзуларните претставништва на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 125

Член на екипаж на брод е должен веднаш да го извести својот непосреден раководител или заповедникот на бродот:

1) за секој вонреден настан што би можел да ја загрози безбедноста на бродот, на патниците, другите лица или на товарот на бродот, како и да ја загади околината со опасни и штетни материи од страна на бродот;

2) кога во пловидбата по пловните патишта во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и по внатрешните пловни патишта ќе установи дека одделни светилници и светла не работат односно ознаките или плутарките не се на своето место.

Во случај на опасност, бродолом или друга хаварија, членовите на екипаж на брод се должни да се залагаат за спасување на бродот, патниците, другите лица на бродот и товарот, како и за заштита на околината, додека заповедникот на бродот односно заповедникот на бродот на внатрешната пловидба без сопствен погон не ќе нареди да се напушти бродот.

Член 126

Бродарот е должен на член на екипаж да му ја надомести штетата предизвикана со предмети наменети за негова лична употреба на бродот и за лична употреба на членовите на неговото семејство качени на брод на внатрешната пловидба, определени со самоуправен општ акт на организацијата на здружениот труд или на друго општествено правно лице односно со договорот за вработување што му се уништени или оштетени при бродолом или друга хаварија на бродот.

Член на екипаж на брод што е во работен однос, во случај на бродолом има право на личен доход најмалку за два месеца од денот на бродоломот, според просекот на личниот доход за последните три месеци, ако според самоуправниот општ акт на организацијата на здружениот труд или на друго општествено правно лице не му припаѓа личен доход за подолго време.

Ако во случајот од став 2 на овој член, членот на екипаж е странски државјанин или лице без државјанство, му припаѓа надомест во износот определен со договорот за вработување — за секој ден на невработеноста која настапила како последица од бродолом, но најдолго за два месеца од денот на бродоломот.

Во поглед на повратното патување на член на екипаж на поморски брод односно на брод на внатрешната пловидба што претрпел бродолом се применуваат одредбите на чл. 120 до 122 од овој закон.

Член 127

За штета настаната поради телесна повреда или смрт на член на екипаж на брод одговара бродарот ако телесната повреда или смртта настанала по неговата вина или по вина на лице за кое одговара бродарот.

Вината на бродарот се претпоставува, додека не ќе се докаже спротивното, ако смртта или телесната повреда на членот на екипаж настапила непосредно или посредно поради бродолом, судир, заринување, експлозија, пожар или мани на бродот.

2. Заповедник на брод

Член 128

Заповедник на брод мора да биде државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Заповедникот на брод го именува и разрешува од должноста бродарот.

Во случај на смрт, спреченост или отсутност, заповедникот на брод го заменува со сите немоги овластувања, според рангот најстариот член на екипажот на службата на палубата кој е државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Одредбата на став 1 од овој член не се однесува на јахта на странски сопственик запишана во југословенскиот уписник на бродовите (член 175 став 1 точка 3).

Член 129

Заповедникот на брод е одговорен за безбедноста на бродот и за редот на бродот и, во границите определени со овој закон и со други прописи, врши јавни овластувања на бродот и го застапува бродарот.

Ако заповедникот на странска јахта запишана во југословенскиот уписник на бродовите е странски државјанин или лице без државјанство, јавните овластувања од став 1 на овој член ги врши најстариот офицер на палубата ако е државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Ако брод на внатрешната пловидба со сопствен погон влече или ги потискува другите бродови, заповедникот на тој брод е раководител на целиот конвој.

Заповедникот на член брод на внатрешната пловидба со сопствен погон што дава запрега на другите бродови во влечењето е раководител на целиот конвој.

Член 130

Заповедникот на брод е должен да се грижи за снабдувањето на бродот, за бродската администрација, за неговото одржување, за одржување во исправна состојба на трупот на бродот, машините, уредите и опремата, за сигурноста на бродските уреди за натоварување и истоварување на патници, опасен и друг товар, за правилно натоварување, сложување, превоз и истоварување на товар, за правилно качување, сместување и симнување на патници и за извршување на сите задачи сврзани со процесот на работата.

Заповедникот на брод е должен во пропишаните рокови да врши вежби со чамците и со другите средства за спасување, како и со уредите за откривање, спречување и гаснење на пожар.

Заповедникот на брод е должен за време на пловидбата да биде на бродот.

Заповедникот на брод е должен пред тргнувањето на пат да ја провери исправноста на бродот која му овозможува да го изврши определеното патување и да обезбеди сите пропишани исправи и книти, како и членовите на екипажот да се наоѓаат на бродот, а при превозот на патници — особено да утврди дали се преземени сите мерки за безбедност на патниците.

Заповедникот на брод на внатрешната пловидба со сопствен погон е должен пред тргнувањето на пат со бродови во влечење односно во потискуван состав да ја провери исправноста и способноста за извршување на определеното патување.

Член 131

Заповедникот на поморски брод и на брод на внатрешната пловидба со сопствен погон односно офицерот на палуба во смена кој управува со воденето на бродот е должен да ги презема сите мерки потребни за безбедноста на бродот и пловидбата.

Заповедникот на брод на внатрешната пловидба и лицето што го заменува во смената се одго-

ворни, секој за време на својата смена, за безбедноста на бродот и пловидбата.

Заповедникот на брод е должен лично да раководи со брод кога тоа го бара безбедноста на бродот, а заповедникот на поморски брод особено кога бродот влегува во лука, канал или река, или кога излегува од нив, како и за време на слаба видливост или магла односно заповедникот на брод на внатрешната пловидба со сопствен погон — и кога тоа го бара безбедноста на бродовите во влечење или потискување.

Присутноста на пилот на поморскиот брод и на бродот на внатрешната пловидба со сопствен погон не го ослободува заповедникот на бродот од одговорноста за управувањето со бродот.

Член 132

Ако настанат настани што бродот или бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување или лицата на нив ќе го доведат во опасност, заповедникот на поморскиот брод односно заповедникот на бродот на внатрешната пловидба со сопствен погон е должен да ги преземе сите мерки за спасување на лицата и за отстранување на опасноста за бродот и предметите на бродот, како и за заштита на околината.

Ако во случајот од став 1 на овој член е потребно да се жртвува или да се оштети бродот или бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, или да се оштети товарот или другите предмети на бродот односно на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, заповедникот на поморскиот брод односно на бродот на внатрешната пловидба со сопствен погон е должен да го жртвува или да го оштети товарот, другите предмети или бродски уреди или опрема што не се неопходни за пловидба, или деловите на бродот односно на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување чие жртвување или оштетување е помалку штетно за бродот и лицата заинтересирани за товарот на бродот или на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, а ако е тоа неопходно — и бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување.

Член 133

Ако во случај на опасност за поморски брод односно за брод на внатрешната пловидба со сопствен погон или брод на внатрешната пловидба во влечење или потискување, сите мерки преземени за спасување на бродот или бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување останале без успех, и ако пропаста на бродот или на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување е неизбежна, заповедникот на поморскиот брод односно на бродот на внатрешната пловидба со сопствен погон е должен првенствено да преземе мерки потребни за спасување на патниците и другите лица на бродот или на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, да го отстрани бродот пред потонувањето од пловниот пат на внатрешните води, ако е тоа можно, како и да нареди бродот или бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување да се напушти.

Во случајот од став 1 на овој член заповедникот на бродот е должен да ги преземе и сите мерки потребни за спасување на бродскиот дневник, а ако допиштаат околностите на случајот — и мерки за спасување на другите бродски книги, бродски исправи, поморски карти за односното патување и на готовите пари од бродската благајна.

Овластувањата на заповедникот на бродот од ст. 1 и 2 на овој член ги има и заповедникот на бродот на внатрешната пловидба што не е во влечење или потискување.

Заповедникот на бродот смее да го напушти бродот дури откако, во границите на вистинската можност, ги презел сите мерки од ст. 1 и 2 на овој член.

Член 134

Ако на брод или на брод на внатрешната пловидба во влечење или потискување се случи настан што ја загрозува безбедноста на бродот, бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, или пловидбата, или ако се случи вонреден настан на бродот, на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, на патниците, на другите лица или предмети на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, или ако се забележи загадување со опасни и штетни материји на пловниот пат, заповедникот на поморскиот брод односно на бродот на внатрешната пловидба со сопствен погон е должен да ја внесе во бродскиот дневник, а најдоцна во рок од 24 часа.

Заповедникот на бродот од став 1 на овој член е должен за настанот од тој став, веднаш по деаѓањето, а најдоцна за 24 часа, да поднесе извештај, заедно со изводот од бродскиот дневник, до органот надлежен за работите на безбедноста на пловидбата во луката односно пристаништето.

Ако настанот од став 1 на овој член се случил за време на пловидбата, заповедникот на бродот е должен извештајот за настанот, заедно со изводот од бродскиот дневник, да го поднесе, во рокот од став 2 на овој член, до органот надлежен за работите на безбедноста на пловидбата во луката односно пристаништето во кое бродот најпрвин ќе вповли односно до дипломатското или конзуларното претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија ако бродот се наоѓа во странство.

Заповедникот на бродот од став 1 на овој член мора да го внесе во бродскиот дневник раѓањето и смртта на лицата на бродот, назначувајќи го местото или географската позиција на бродот и времето на раѓањето односно смртта, како и да ја прими изјавата на последната волја и тоа примање да го внесе во бродскиот дневник, наведувајќи го времето кога ја примил последната изјава на волјата.

Заповедникот на бродот е должен за фактот раѓање и смрт и за примањето на изјавата на последната волја да состави записник на пропишаниот начин и да го достави до надлежниот орган во првата домашна лука односно пристаниште во кое ќе стигне, а во странство — до најблиското дипломатско односно конзуларно претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 135

Заповедникот на поморски брод е должен преку радиотелекомуникациите да испрати известување за која и да било непосредна опасност за безбедноста на пловидбата на која ќе наиде, а особено ако ги забележи промените на пловниот пат од член 125 став 1 точка 2 на овој закон, ако наиде на загадување со опасни и штетни материји, опачен мраз опасна луња или на која и да било друга непосредна опасност за пловидбата, или на тровска луња, или на температура на воздухот под точката на мрзнешето придружувана од ветрови со луњава сила што предизвикуваат големо натрупување на мраз врз надградбите, или на ветар со сила од 10 или повеќе бофори според Бофоровата скала, а за кои не било примено предупредување за луњата.

Заповедникот на поморски брод е должен белешката за даденото известување од став 1 на овој член да ја внесе во бродскиот дневник.

Член 136

Во случај на непосредна опасност од војна, заповедникот на брод е должен да ги преземе сите мерки на претпазливост што ќе се покажат за потребни особено за да ги зачува бродот, екипажот, патниците, товарот и другиот имот, како и бродските исправи и книги.

Ако настапи воена состојба помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и друга држава, заповедникот на брод е должен да ги преземе потребните мерки за да ги зачува од непријателот бродот, луѓето, товарот и другиот имот, како и бродските исправи и книги.

Ако брод, во случај на настапување на воена состојба помеѓу други држави, во која Социјалистичка Федеративна Република Југославија е неутрална, се најде во лука односно пристаниште на една од завојуваните држави, или е на пат за лука односно пристаниште на завојуваната држава, или мора да помине низ крајбрежното море или внатрешните води на завојуваната држава, заповедникот на бродот е должен да побара упатство од бродарот, а ако тоа не е можно — од надлежните југословенски органи.

Член 137

Заповедникот на поморски брод, како застапник на бродарот, е овластен од негово име и за негова сметка во местото вон од седиштето на бродарот да склучува договори за спасување и правни работи потребни за извршување на патувањето, и во местото вон од седиштето на бродарот во кое нема овластен претставник на бродарот да склучува договори за поморските пловидбени работи, освен бродарски договор на време за целиот брод.

Заповедникот на поморски брод е овластен како застапник на бродарот да поведува пред странските судски и управни органи постапка заради заштита на правата и интересите на бродарот во работите од став 1 на овој член и во таа постапка да презема процесни дејствија.

Ако бродарот го ограничи овластувањето на заповедникот, тоа ограничување нема правно дејство спрема трети лица кои за него не знаеле ниту според околностите можеле да знаат.

Член 138

Заповедникот на поморски брод односно на брод на внатрешната пловидба со сопствен погон е овластен и должен на сите лица на бродот и на бродовите на внатрешната пловидба во влечење или потискување да им издава наредби со кои се обезбедува бродот, бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување и нивна пловидба и одржување на ред на бродот, како и да го надзира извршувањето на издадените наредби.

Заради одржување на редот и безбедноста на поморскиот брод, заповедникот на бродот може да држи на бродот потребно огнено оружје, додека членовите на екипажот на бродот не смеат да имаат оружје на бродот.

Член 139

Заповедникот на поморски брод и на брод на внатрешната пловидба со сопствен погон има право за време на пловидбата да ја ограничи слободата на движењето по бродот и бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување на секое лице што потешко ќе ја загрози безбедноста на бродот и бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, на членовите на екипажот, патниците и другите лица, на предмети на брод и бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување и на околината од загадување со опасни или штетни материји. Слободата на движењето може да се ограничи само ако е тоа неопходно заради безбедност на патниците и другите лица и предмети на бродот и на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување или заради заштита на бродот и бродот на внатрешната пловидба во влечење или заштита на околната, и може за странски државјанин или за лице без државјанство да трае најдолго до доаѓањето на бродот во првата лука односно пристаниште во кое ќе вклопи бродот, а за државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија — нај-

доцна до доаѓањето на бродот во првата југословенска лука односно пристаниште.

Мерките од став 1 на овој член се внесуваат во бродскиот дневник со образложение.

Член 140

Заповедникот на брод има право членот на екипаж на бродот што ја нарушува безбедноста на пловидбата да го отстрани од работното место а, по потреба, да го симне од бродот и да го врати во земјата (член 120).

Член 141

Заповедникот на поморски брод има право, во случај на нужда и додека таа трае, на членовите на екипаж на бродот да им го намали оброкот на храна и вода, заради рационално користење на постојните залихи храна и вода на бродот.

Мерките од став 1 на овој член се внесуваат во бродскиот дневник со образложение.

Член 142

Ако за време на патувањето член на екипаж на брод или на брод на внатрешната пловидба во влечење или потискување, патник или друго лице на брод или на брод на внатрешната пловидба во влечење или потискување изврши кривично дело, заповедникот на бродот е должен да ги преземе, според околностите, мерките потребни за да се спречи или ублажи настапувањето на штетните последици од тоа дело и извршителот да се повика на одговорност.

Ако постои опасност извршителот да го повтори делото или да побегне, заповедникот на поморски брод односно на брод на внатрешната пловидба со сопствен погон ќе нареди: на извршителот на кривичното дело да му се ограничи слободата на движењето на бродот или на бродот на внатрешната пловидба во влечење или потискување, или да се лиши од слобода; со испитување на извршителот, сведоците, очевидците и оштетеникот да се утврдат сите околности под кои е извршено делото и последиците што настапиле; за секое сослужување да се состави записник; како докази да се земат на чување предметите на кои или со помош на кои е извршено кривичното дело односно на кои трагите на извршеното дело се видливи, како и да се преземат други мерки заради утврдување на околностите под кои е извршено кривичното дело.

Ако поморски брод или брод на внатрешната пловидба со сопствен погон се наоѓа во странство, заповедникот на бродот е должен за извршеното кривично дело да поднесе извештај до дипломатското или конзуларното претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во државата во чија лука односно пристаниште бродот ќе вклопи. Заповедникот на бродот е должен со извршителот на кривичното дело да постапи според упатствата од дипломатското или конзуларното претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

По пристигнувањето во југословенска лука односно пристаниште во кое бродот најпрвин ќе вклопи, заповедникот на бродот е должен извршителот на кривичното дело да му го предаде на органот за внатрешни работи во таа лука односно пристаниште, со писмениот извештај за извршеното кривично дело и со записниците и предметите од став 2 на овој член.

Мерките од ст. 2 и 4 на овој член се внесуваат во бродскиот дневник со образложение.

Член 143

Ако член на екипаж кој е државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија самоволно го напушти бродот во странска лука односно пристаниште со намера да остане во странство, заповедникот на бродот е должен ова напуштање на бродот да му го пријави на дипломатското или конзуларното претставништво

на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во односната држава, а ако ова го нема — на дипломатското или конзуларното претставништво на државата овластена да ги застапува интересите на државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а ако го нема ни ова — на капетанијата на таа лука односно пристаниште.

Заповедникот на бродот е должен да состави записник и да утврди кои предмети и исправи на членот на екипаж кој самоволно го напуштил бродот останале на бродот. Записникот се составува во присуство на двајца сведоци, а го потпишуваат заповедникот на бродот и сведоците.

Белешката за самоволното напуштање на бродот и за предметите на членот на екипаж што останале на бродот и за нивното предавање на надлежниот југословенски орган, заповедникот на поморски брод односно на брод на внатрешната пловидба со сопствен погон е должен да ја внесе во бродскиот дневник.

Органот што во луката односно пристаништето ќе ги прими личните предмети и исправи на членот на екипаж што самоволно го напуштил бродот, ќе му ги предаде на неговото потесно семејство или на родителите, а ако нив ги нема — на лицето што ќе го определи надлежниот орган за старателство.

Член 144

Се смета дека член на екипаж самоволно го напуштил бродот со намера да остане во странство ако не се вратил на бродот до заминувањето на бродот од луката односно пристаништето.

Ако член на екипаж бил спречен да се врати на бродот до заминувањето на бродот од луката односно пристаништето, се смета дека самоволно го напуштил бродот ако во рок од три дена, од денот кога пречката била отстранета, не му се пријавил на органот од член 143 став 1 на овој закон.

Член 145

Заповедникот на брод кој на каков и да е начин дознае дека лица, вклучувајќи ги и непријателите во случај на вооружен судир, се наоѓаат во животна опасност на море или на внатрешните води, должен е веднаш да тргне на помош со најголема можна брзина, известувајќи ги за тоа ако е тоа можно, и да преземе нивно спасување.

Заповедникот на брод во опасност има право, по советувањето со заповедниците на бродовите кои одговориле на неговиот повик за помош, ако е можно да се спроведе советување, да избере еден од тие бродови или повеќе од нив за кои смета дека се најпогодни да му дадат помош.

Заповедникот или заповедниците на бродовите избрани да му дадат помош на бродот во опасност се должни да го прифатат изборот и веднаш, со најголема можна брзина, да им тргнат на помош на лицата што се во животна опасност.

Заповедникот на бродот е должен да ги спасува лицата што се во животна опасност иако тие му се противат на тоа, или ако на спасувањето на лицата му се противи заповедникот на бродот на кој се наоѓаат тие лица.

Член 146

По исклучок од одредбите на член 145 од овој закон, заповедникот на бродот не е должен да тргне на помош и да го преземе спасувањето на лицата во животна опасност:

1) ако преземањето на тоа спасување би претставувало сериозна опасност за бродот со кој заповеда тој и за лицата на тој брод, или ако тој оправдано смета дека според посебните околности на случајот, преземањето спасување на лицата во опасност не би било успешно;

2) ако дознае дека друг брод е избран да иде на помош и дека избраниот брод го прифатил тој избор;

3) ако од заповедникот на бродот во опасност, или непосредно од лицата што биле во животна опасност, или од заповедникот на другиот брод што стигнал до тие лица биде известен дека помошта повеќе не е потребна.

Член 147

Во случај на судир на бродови, заповедникот на бродот е должен, ако е во можност тоа да го стори без сериозна опасност за бродот со кој заповеда и за лицата на него, покрај првенственото спасување на лицата, да преземе и спасување на другиот брод со кој се судрил бродот со кој заповеда тој, а во случај на судир на бродови на внатрешните води — должен е бродот на кој му се заканува опасност да потоне без одлагање да го отстрани од пловниот пат.

На внатрешните води заповедникот на бродот е должен, кога бродот со кој заповеда тој ќе се најде во близина на бродот што дава повик за помош, и кога немало судир, веднаш да преземе спасување на тој брод, ако е во можност тоа да го стори без сериозна опасност за бродот со кој заповеда и за лицата на него.

Член 148

Заповедникот на југословенски брод кој ќе дознае дека друг југословенски брод е во опасност на море должен е, покрај првенственото спасување на лицата, да преземе и спасување на бродот и предметите од тој брод што се во општествена сопственост, сопственост на југословенски граѓански правни лица или сопственост на државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, ако на спасувањето на бродот и предметите на него изречно не му се противи заповедникот на бродот, носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот или бродарот на бродот во опасност.

Заповедникот на бродот не е должен да преземе спасување на брод според одредбата на став 1 од овој член ако тоа не може да го стори без сериозна опасност за лицата на бродот или за бродот со кој заповеда, или ако оправдано смета дека спасувањето на бродот не би било целесходно ниту разумно, со оглед на можностите за спасување, вредноста на бродот во опасност и предметите на тој брод, како и на ризиците и трошоците на кои со преземеното спасување би го изложил бродот со кој заповеда.

Член 149

Заповедникот на брод мора во бродскиот дневник да ги внесе причините поради кои не тргнал на помош на лицата во опасност и не презел нивно спасување (член 146), како и причините поради кои не презел спасување на бродот и предметите на него (чл. 147 и 148).

Член 150

Носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот или бродарот не одговара за штетата што ќе настане поради тоа што заповедникот на бродот ги повредил должностите определени во чл. 145, 147 и 148 од овој закон.

Член 151

Спасување на југословенски воен брод и на лицата на него нема да се преземе во случај на изречна забрана на командантот на бродот.

Член 152

Одредбите на чл. 145, 147 и 148 од овој закон се однесуваат и на воените бродови.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, сојузниот секретар за народна одбрана ќе пропише во кои случаи командант на југословенски воен брод не е должен да врши спасување во случаите определени во чл. 145, 147 и 148 од овој закон.

Глава VII

ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 153

Инспекциски надзор над спроведувањето на одредбите на овој дел од законот вршат органите надлежни за безбедноста на поморската и внатрешната пловидба во републиките односно автономните покраини (капетанија односно друг орган).

Член 154

Инспекциските работи што се однесуваат на вршењето надзор над спроведувањето на одредбите на овој дел од законот за безбедноста на пловидбата во меѓународниот сообраќај по море и пловните патишта на внатрешните води, го опфаќаат особено вршењето на инспекциски надзор над:

1) странските бродови во југословенски луки односно пристаништа во поглед на заштитата на лицата на бродот и заштитата на околината;

2) бродовите што вршат меѓународен сообраќај во поглед на нивната способност за пловидба;

3) спроведувањето на меѓународниот режим на луците и пристаништата во согласност со меѓународните обврски на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и над состојбата на луците и пристаништата отворени за меѓународен сообраќај, како и на зимовниците и преводниците на пловните патишта на кои важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата за исполнување на условите за безбедноста на пловидбата;

4) одржувањето и обележувањето на пловните патишта на кои важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата во крајбрежното море и на внатрешните води и објектите за безбедност на пловидбата на тие пловни патишта;

5) вршењето на радиослужбата која служи за безбедност на пловидбата во меѓународниот сообраќај и за заштита на човечкиот живот на море и внатрешните пловни патишта и одржувањето и работата на тие служби.

Одредбата на точка 3 став 1 од овој член во поглед на спроведувањето на меѓународниот режим на луците и пристаништата не се однесува на воените луки и пристаништа.

Член 155

Во вршењето на инспекциски надзор над странски брод според одредбата на член 154 став 1 точка 1 од овој закон се проверува:

1) дали поморскиот брод ги има важечките свидетелства во согласност со одредбите на Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море и Меѓународната конвенција за товарните линии а ако врз бродот не се применуваат одредбите на овие конвенции — дали бродот има важечко свидетелство за способноста и свидетелство за товарната линија во согласност со прописите на државата чија државна припадност је има бродот;

2) дали бродот на внатрешната пловидба има важечко бродско свидетелство.

Ако странскиот брод ги има важечките исправи од став 1 на овој член, инспекцискиот надзор се ограничува на проверување:

1) дали ползачката на товарната линија односно на слободниот бок им одговара на податоците од односните исправи;

2) дали е бродот натоварен во согласност со добиената товарна линија односно со линијата на слободниот бок, и дали е товарот правилно распореден според условите наведени во односните исправи.

Освен проверувањето на исправите од став 1 на овој член се проверува дали странскиот брод што врши натоварување или истоварување на товар има важечка исправа со која се докажува исправноста на бродските уреди за натоварување или истовару-

вање на товар, како и дали состојбата на тие уреди е во согласност со податоците од таа исправа.

Член 156

Ако во вршењето на инспекциски надзор се утврди дека странски поморски брод ги нема важечките исправи од член 155 став 1 точка 1 од овој закон односно бродот на внатрешната пловидба — исправите од член 155 став 1 точка 2 од овој закон, или дека положбата на товарната линија односно слободниот бок не им одговара на податоците од односните исправи, или дека бродот не е натоварен во согласност со добиената товарна линија односно линија на слободниот бок, или дека товарот не е правилно распореден, ќе му се забрани на бродот да исплови од луцата односно пристаништето сè додека не ќе може да ја продолжи пловидбата без опасност за човечките животи на бродот.

Ако во вршењето на инспекциски надзор се утврди дека странски брод поради своите недостатоци ја загадува околината со масло или со други штетни и опасни материи, ќе му се забрани на бродот да исплови од луцата односно од пристаништето додека тие недостатоци на бродот не ќе се отстранат.

Ако во вршењето на инспекциски надзор според одредбата на член 155 став 3 од овој закон се утврди дека странскиот брод нема важечка исправа со која се докажува исправноста на бродските уреди за натоварување и истоварување на товар, или ако се утврди дека состојбата на тие уреди не е во согласност со податоците од таа исправа, ќе се забрани натоварувањето и истоварувањето на товарот со уредите на бродот.

Член 157

Ако од оправдани причини се посомнева дека состојбата на странски брод суштествено не им одговара на податоците наведени во исправите од член 155 став 1 од овој закон, или дека странски брод натоварил поголем број патици од дозволеност, или дека нема минимален број стручно оспособени членови на екипаж, и дека очигледно бродот во таква состојба односно со толкав број патици или таква состојба на екипаж не би бил способен да ја продолжи пловидбата без опасност за човечките животи на бродот, ќе му се забрани на бродот да исплови од луцата односно пристаништето додека не ќе може да ја продолжи пловидбата без опасност за човечките животи на бродот.

Член 158

Во вршењето на инспекциски надзор над способноста на бродовите за пловидба според одредбата на член 154 став 1 точка 2 од овој закон, се проверува:

1) дали бродот има важечки пропишани бродски исправи и книги;

2) дали на бродот од денот на издавањето односно потврдувањето на бродските исправи издадени врз основа на технички надзор над бродот настанале такви суштествени промени поради кои е очигледно дека бродот во таква состојба не е способен да плови без опасност за лицата, товарот на него и околината;

3) дали бродот ги исполнува условите определени во член 41 точ. 2, 3 и 4 од овој закон;

4) дали на боковите на бродот е обележена пропишаната ознака на товарната линија односно линија на слободниот бок;

5) извешаноста на екипажот во ракувањето со чамците и други средства за спасување и со уредите за откривање, спречување и гасење на пожар.

Инспекцискиот надзор го опфаќа и проверувањето дали бродот има важечки регистар на товарниот уред, како и дали состојбата на уредот за натоварување и истоварување на товар им одговара на податоците од регистарот на товарниот уред.

Член 159

Ако во вршењето на инспекциски надзор според одредбата на член 158 став 1 од овој закон се утврдат недостатоци на бродот во поглед на неговата способност за пловидба, ќе му се нареди на заповедникот на бродот утврдените недостатоци да ги отстрани во определен рок.

Ако утврдените недостатоци не се отстранат во определен рок или ако утврдените недостатоци се од таква природа што ја загрозуваат безбедноста на бродот, лицата и товарот на него, како и околината, ќе му се забрани на бродот натамошната пловидба додека наведените недостатоци не ќе се отстранат и ќе му се одземе исправата за способност за пловидба.

Ако во вршењето на инспекциски надзор се утврди дека според одредбата на член 158 став 2 од овој закон бродот нема важечки регистар на товарниот уред, или ако состојбата на тие уреди не е во согласност со регистарот на товарниот уред, ќе му се забрани на бродот да врши натоварување, истоварување или претоварување на товар со сопствените уреди за вршење на тие дејствија.

Член 160

Ако во вршењето на инспекциски надзор според одредбата на член 154 став 1 точка 3 од овој закон се утврди дека во луките односно пристаништата отворени за меѓународен сообраќај не се спроведува режимот што е во согласност со меѓународните обврски на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, или дека состојбата на луките, пристаништата, зимовниците и превозниците, е таква што да претставува опасност за безбедноста на бродовите, ќе ѝ се нареди на организацијата на здружениот труд односно на друга организација или на органот што ја искористува луката односно пристаништето, заради отстранување на утврдените недостатоци во определен рок да преземе соодветни мерки или да ги изврши потребните работи.

Ако мерките и работите наредени според став 1 од овој член не бидат извршени во определен рок, ќе се преземат мерките определени со закон.

Член 161

Ако во вршењето на инспекциски надзор според одредбата на член 154 став 1 точка 4 од овој закон се утврди дека состојбата на пловниот пат или на објектот за безбедност на пловидбата на пловниот пат е таква што да ја загрозува безбедноста на пловидбата, ќе се нареди:

1) на организацијата што се грижи за одржување и обележување на пловните патишта привремено да ја обележи пречката на пловниот пат односно да ја отстрани и да ги постави или активира сигналните ознаки и светла ако се отстранети или неисправни.

2) привремена забрана на пловидбата ако на пловниот пат не се преземени мерките за безбедна пловидба.

Ако во вршењето на инспекциски надзор од став 1 на овој член се утврдат и други недостатоци на пловниот пат што можат да ја загрозат безбедноста на пловидбата, наодите за тоа со предлозите на мерките ќе се достават до Сојузниот комитет за сообраќај и врски и до организацијата што се грижи за одржување и обележување на пловните патишта заради преземање на соодветни мерки.

Член 162

Ако во вршењето на инспекциски надзор според одредбата на член 154 став 1 точка 5 од овој закон се утврди дека одржувањето на радиостаниците и вршењето на радиослужбата не е во согласност со прописите, ќе се нареди утврдените недостатоци да се отстранат во определен рок односно да се преземат соодветни мерки.

Ако во вршењето на инспекциски надзор од став 1 на овој член се утврдат такви недостатоци

што можат да ја загрозат безбедноста на пловидбата, извештајот за утврдените недостатоци со предлози за нивното отстранување ќе се достави до Сојузниот комитет за сообраќај и врски.

Член 163

Во работите на безбедноста на пловидбата што се однесуваат на меѓународниот и меѓународниот режим на пловидбата и во работите на инспекцијата на безбедноста на пловидбата Сојузниот комитет за сообраќај и врски може да бара од републичкиот односно покраинскиот орган надлежен за работите на безбедноста на пловидбата податоци потребни за вршење на работите од својата надлежност и извештај за спроведувањето на соодветните одредби од овој закон.

Сојузниот комитет за сообраќај и врски може само во итни случаи да бара од органот надлежен за работите на безбедноста на пловидбата во луката односно пристаништето податоци потребни за вршење на работите од својата надлежност.

Член 164

Сојузниот комитет за сообраќај и врски може да изврши секоја инспекциска работа на безбедноста на пловидбата што се однесува на меѓународниот или меѓународниот режим на пловидбата од надлежноста на републичките односно покраинските органи надлежни за работите на безбедноста на пловидбата или од надлежноста на органите за работите на безбедноста на пловидбата во луката односно пристаништето што не ќе ги изврши републичкиот односно покраинскиот орган надлежен за работите на безбедноста на пловидбата односно што не ќе ја изврши ниеден од овие органи.

За извршувањето на инспекциската работа од став 1 на овој член Сојузниот комитет за сообраќај и врски ќе го известат Сојузниот извршен совет.

Член 165

Сојузниот комитет за сообраќај и врски има право во инспекциските работи од член 154 на овој закон за чие извршување се одговорни сојузните органи на управата да им издава задолжителни инструкции на републичките и покраинските органи надлежни за работите на безбедноста на пловидбата.

ДЕЛ ТРЕТИ

ДРЖАВНА ПРИПАДНОСТ, ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПИС НА БРОД

Глава I

ДРЖАВНА ПРИПАДНОСТ НА БРОД И ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА БРОД

Член 166

Југословенска државна припадност стекнува бродот со упис во соодветниот уписник на бродовите односно со издавање на привремен пловидбен лист.

Член 167

Бродот што стекнал југословенска државна припадност има право и должност да го вее знамето на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Правото и должноста да го вее знамето од став 1 на овој член не се однесува на брод без екипаж.

Чамците запишани во евиденцијата на чамците на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија вон од границите на крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија се должни да го веат знамето на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 168

Знамето на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија е знак за југословенската државна припадност на бродот.

Член 169

Знамето на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија е идентично со знамето на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а односот на неговата ширина спрема должината е 1 : 1,5.

Член 170

Брод што е запишан во југословенски уписник на бродовите, освен поморскиот технички пловен објект, брод на внатрешната пловидба што нема свој погонски машински уред и пловечка направа, како и брод на кој му е издаден привремен пловидбен лист, мораат да имаат име.

Поморски технички пловен објект, брод на внатрешната пловидба што нема свој погонски машински уред и пловечка направа запишани во југословенски уписник на бродовите или на кои им е издаден привремен пловидбен лист, мораат да имаат ознака, а покрај ознаката можат да имаат и име.

Два брода не можат да имаат исто име, а два технички пловни објекта, две пловечки направи, два брода на внатрешната пловидба што немаат свој погонски машински уред и два чамца — иста ознака.

Покрај името и ознаките од ст. 1 и 2 на овој член брод на внатрешната пловидба мора да носи и други ознаки за идентификација, определени со посебни прописи.

Член 171

Поморски брод мора да го носи името на луката на уписот, а брод на внатрешната пловидба — името на пристаништето на уписот.

Лука на уписот односно пристаништето на уписот е луката односно пристаништето на чие подрачје е седиштето на органот што го води уписникот во кој е запишан бродот.

Член 172

Поморски брод и поморски чамец што имаат радиотелеграфски или радиотелефонски уред мораат да имаат повикувачки знак според прописите за меѓународниот радиосообраќај.

Глава II

УПИС НА БРОДОВИТЕ

Член 173

Во поглед на примената на одредбите на оваа глава од законот, со брод на внатрешната пловидба се изедначени: хидроглисерот, скелето, багерот, дигалката и секоја друга пловечка направа и справа од слична природа.

Член 174

Во уписникот на бродовите мора да се запише брод што во целост е во општествена сопственост или во сопственост на државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија со живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија или на граѓански правни лица со седиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 175

Во уписникот на бродовите може да биде запишан:

1) брод што во целост или делум е во сопственост на странски државјанин или на лице без државјанство или на државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија со живеалиште во странство, ако бродар на тој брод е југословенска организација на здружениот труд или друго правно лице со седиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија или државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија кој има живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, под услов со барањето на

југословенскиот бродар за упис на тој брод во уписникот на бродовите да се согласи неговиот сопственик;

2) брод на внатрешната пловидба што во дел поголем од половината е во сопственост на странски државјанин или на лице без државјанство со живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија или на странско правно лице, под услов местото од кое редовно се управува со бродот да се наоѓа на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

3) јахта што во целост или делум е во сопственост на странски државјанин или на лице без државјанство или на државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија кој нема живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, чиј упис во југословенскиот уписник на бродовите, по барање од нејзиниот сопственик, го дозволил Сојузниот комитет за сообраќај и врски;

4) брод на внатрешната пловидба што во дел поголем од половина е во сопственост на државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија што нема живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, чиј упис во југословенскиот уписник на бродовите, по барање од неговиот сопственик, ќе го дозволи Сојузниот комитет за сообраќај и врски.

Решението со кое се одбива уписот на јахтата односно на бродот од точ. 3 и 4 став 1 на овој член не мора да ги содржи причините поради кои е одбиен уписот.

Член 176

Во уписникот на бродовите во изградба, на барање од носителот на правото на располагање со бродот или од сопственикот на бродот, може да се запише бродот што се гради во југословенско бродоградилште.

Член 177

Во случај на упис на јахта во уписникот на бродовите според член 175 став 1 точка 3 од овој закон и упис на брод на внатрешната пловидба според член 175 став 1 точка 4 од овој закон, сопственикот на јахтата односно на бродот на внатрешната пловидба е должен да овласти организација на здружениот труд или државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија со живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, за време на отсутноста од Социјалистичка Федеративна Република Југославија да го застапува пред надлежните југословенски органи.

Член 178

Не може да се запише во југословенски уписник на бродовите брод што е запишан во странски уписник на бродовите.

Член 179

Брод се брише од уписникот на бродовите:

1) ако пропаднал или ако се претпоставува дека пропаднал;

2) ако повеќе не ги исполнува условите од чл. 174 и 175 од овој закон;

3) ако трајно се повлече од пловидбата;

4) ако се запише во друг југословенски уписник на бродови.

Се претпоставува дека поморски брод пропаднал ако од примањето на последната вест за бродот изминале три месеци. Во тој случај се претпоставува дека бродот пропаднал оној ден кога се примени последните расположиви вести за него.

Одредбите на ст. 1 и 2 од овој член сообразно се применуваат и врз бришењето на бродот во изградба од уписникот на бродовите во изградба.

Член 180

Уписниците на бродовите се јавни книги.

Секој има право да ја разгледува и да ја препишува главната книга на уписникот, збирката на исправите, именикот на носителите на правото на

располагање со брод односно на сопствениците на бродови и именикот на бродовите.

Органот што го води уписникот на бродовите е должен, со наплата на определен надомест на лицето што го бара тоа, да му издаде уверение за состојбата на уписите во уписникот на бродовите или во уписникот на бродовите во изградба, како и препис од исправите што се чуваат во збирката на исправите, ако уписите во уписникот упатуваат на тие исправи.

Уверенијата и преписите на исправите од став 3 на овој член имаат доказна сила на јавни исправи.

Тој што во правниот промет, постапувајќи совесно, ќе има доверба во податоците запишани во уписникот на бродовите, не ги поднесува правните последици што ќе настанат од тоа.

Член 181

За упис на бродовите постојат следните уписници на бродовите:

1) за упис на поморските бродови:

- уписник на поморските трговски бродови;
- уписник на поморските рибарски бродови;
- уписник на поморските јавни бродови;

2) за упис на бродовите на внатрешната пловидба:

- а) уписник на бродовите на внатрешната пловидба;
- б) уписник на јавните бродови на внатрешната пловидба.

За упис на брод во изградба постои уписник на поморските бродови во изградба и уписник на бродовите на внатрешната пловидба во изградба.

Член 182

Уписниците на поморските бродови и уписниците на бродовите на внатрешната пловидба (во натамошниот текст: уписници на бродовите), уписниците на поморските бродови во изградба и уписниците на бродовите на внатрешната пловидба во изградба (во натамошниот текст: уписници на бродовите во изградба) се состојат од главна книга и од збирка на исправите.

Член 183

Главната книга на уписникот на бродовите и на уписникот на бродовите во изградба се состои од влошки.

Влошката има лист А, лист В и лист С.

По исклучок, влошката на главната книга на уписникот на поморските јавни бродови и влошката на главната книга на уписникот на јавните бродови на внатрешната пловидба имаат само лист А и лист В.

Секој брод се запишува во посебна влошка.

Член 184

Во листот А од главната книга на влошката на уписникот на бродовите и на уписникот на бродовите во изградба се запишуваат податоци за идентитетот на бродот односно на бродот во изградба и нивните основни технички карактеристики.

Член 185

Во листот В на влошката од главната книга на уписникот на бродовите и на уписникот на бродовите во изградба, за брод, во општествена сопственост се запишуваат називот и седиштето на носителот на правото на располагање со бродот или со брод во изградба односно името и живеалиштето на физичкото лице односно фирмата односно називот и седиштето на граѓанското правно лице што е сопственик на бродот и личните ограничувања на сопственикот во поглед на слободното располагање со бродот или со брод во изградба.

Во листот В од став 1 на овој член се запишуваат и фирмата односно називот и седиштето односно името и живеалиштето на бродарот, ако бродот е во целосна или делумна сопственост на странски др-

жавјанин или на лице без државјанство, а уписот е извршен врз основа на член 175 став 1 точ. 1 и 2 од овој закон. Во другите случаи, овие податоци за бродарот можат да се запишат заради евидентирање на постоењето на бродар на бродот кој не е носител на правото на располагање со бродот односно кој не е сопственик на бродот.

Во листот В на уписникот на бродовите во изградба, заради евидентирање, можат да се запишат и фирмата односно називот и седиштето односно личното име и живеалиштето на бродарот и на на-
рачуваачот.

Член 186

Во листот С на влошката од главната книга на уписникот на бродовите за брод во општествена сопственост се запишува договорното заложно право, закупот на бродот и бродарскиот договор на време за целиот брод.

Во листот С на влошката на главната книга на уписникот на бродовите за брод што е во сопственост на физичко лице или на граѓанско правно лице се запишуваат стварните права со кои е оптоварен бродот или дел од бродот, како и правата стекнати над тие права, закупот на бродот, бродарскиот договор на време за целиот брод, правото на првенствена купувачка, како и други ограничувања на располагањето со бродот на кои е подложен сопственикот на оптоварениот брод, забраната на оптоварување и отуѓување, како и сите приклучоци за кои не е изречно определено дека се запишуваат во друг лист на влошката.

Во листот С на влошката од главната книга на уписникот на бродовите, во изградба се запишуваат за бродот во изградба податоците од ст. 1 и 2 на овој член.

ДЕЛ ЧЕТВРТИ

ОСНОВНИ МАТЕРИЈАЛНО-ПРАВНИ ОДНОСИ ВО ПОГЛЕД НА БРОДОТ

Глава I

ПРАВО НА РАСПОЛАГАЊЕ СО БРОД ВО ОПШТЕСТВЕНА СОПСТВЕНОСТ

Член 187

Брод што има југословенска државна припадност е во општествена сопственост.

Брод што има југословенска државна припадност може да биде во сопственост на домашно или странско физичко или граѓанско правно лице, во границите и под условите определени со закон.

Брод што е во сопственост на странско лице може да има југословенска државна припадност, под условите определени во член 175 на овој закон.

Член 188

Носителот на правото на располагање со брод може:

- 1) да го пренесе врз друго општествено правно лице бродот, со надомест или без надомест.
- 2) да го пренесе бродот од општествена сопственост врз носител на правото на сопственост, но само со надомест;
- 3) да основе договорно заложно право на бродот;
- 4) да го пренесе или да го отуѓи со напуштање бродот во корист на осигурувачот;
- 5) да склучува договори за пловидбени работи и за закуп.

Член 189

Брод и брод во изградба се подвижни предмети.

Член 190

Правото на располагање со брод во општествена сопственост и договорното заложно право на брод во општествена сопственост се запишуваат во уписникот на бродовите.

За исправноста на правните работи од став 1 на овој член е потребна писмена форма.

Правна работа што не е склучена во писмена форма не произведува правно дејство.

Договорното заложно право според одредбите на овој закон произведува правно дејство спрема трети лица од моментот на уписот во уписникот на бродовите.

Член 191

Одредбите на член 190 став 1 од овој закон не се однесуваат на:

1) преминувањето на правото на располагање со брод во општествена сопственост врз осигурувачот со прифаќање на изјавата за напуштање или со исплата на надоместот од осигурувањето во смисла на член 714 став 3 од овој закон;

2) стекнувањето на правата од член 190 на овој закон со наследување, и јавна продажба;

3) стекнувањето и престанувањето на правата од член 190 на овој закон над потонати бродови, ако тие права се стекнати односно престанале поради пропуст да се извади бродот во времето определено со овој закон (член 789).

Член 192

Припадок на брод со сите предмети што според својата намена трајно ѝ служат на неговата употреба и кога се привремено одвоени од него.

Припадок се и сите предмети што се запишани во бродскиот инвентар.

Член 193

Одредбите од чл 190 и 191 на овој закон се применуваат и врз бродовите во изградба што се градат во југословенски бродоградилишта од моментот на нивниот упис во уписникот на бродовите во изградба.

Член 194

Правното дејство на уписот на правото од член 190 став 4 на овој закон во однос спрема другите уписи зависи од редот на првенството што го има тој упис во смисла на член 252 од овој закон.

Член 195

Бришење на брод од југословенскиот уписник на бродовите не може да се изврши ако на тоа му се противи доверителот кој има законско заложно право на бродот.

Ако е основано договорно заложно право на брод, за бришење на бродот од уписникот на бродовите е потребна согласност од договорните заложни доверители.

Во случаите од ст. 1 и 2 на овој член надлежниот редовен суд може да дозволи бришење на брод од уписникот на бродовите и без согласност од доверителите на договорното заложно право, односно и покрај противењето на доверителите на законското заложно право, ако во судот биде положен паричен износ во височина на побарувањата на споменатите доверители, односно ако биде дадено обезбедување за кое судот, по сослушувањето на доверителите, ќе најде дека е доволно.

Одредбите од овој член се применуваат и врз бродовите во изградба.

Одредбите од овој член не се применуваат врз бришењето од уписникот на бродовите на бродот од член 179, став 1 точ 1 и 4 од овој закон.

Член 196

Одредбите на член 195 од овој закон не се применуваат брз преносот на правото на располагање со брод односно на отуѓувањето на брод или брод во изградба со напуштање во корист на осигурувачот.

Член 197

Преносот или отуѓувањето на брод го опфаќа и припадокот на бродот.

Преносот или отуѓувањето на брод не ги опфаќа оние предмети на припадокот во поглед на кои, со согласност од носителот на правото на располагање со брод, е запишано со прибелешка во уписникот на бродовите дека спаѓаат во општествени средства на друга организација на здружениот труд или на друго општествено правно лице.

Член 198

Правото на располагање со брод во изградба ги опфаќа предметите што се вградени во бродот во изградба.

Ако во уписникот на бродовите во изградба не е запишано нешто друго, правото на располагање со брод во изградба ги опфаќа и предметите што се наоѓаат во бродоградилиштето, а не се вградени во бродот во изградба, ако според својата изработка се определени исклучиво за вградување во определен брод или за негов припадок, или ако се на видлив начин обележани или издвоени за вградување во тој брод.

Глава II

ОСНОВНИ СОПСТВЕНИЧКО-ПРАВНИ ОДНОСИ

Член 199

Над брод и брод во изградба можат да постојат право на сопственост, договорно заложно право и законски заложни права.

Брод и брод во изградба можат да бидат во сосопственост.

Големината на брод и брод во изградба што можат да бидат во сопственост и сосопственост, височината на уделот на секој одделен сосопственик и нивните меѓусебни односи се уредуваат со закон.

Член 200

Врз стекнувањето, преносот, ограничувањето и престанувањето на правата од член 199 на овој закон се применуваат одредбите од чл. 190 до 198 на овој закон.

Глава III

ЗАЛОЖНИ ПРАВА

1. Договорно заложно право на брод

Член 201

Договорното заложно право на брод е право според кое доверителот е овластен да се намири од продажната цена на бродот остварена со судска продажба.

Договорно заложно право на брод во општествена сопственост може со договор да се основе само во корист на организација на здружениот труд и на друго општествено правно лице, како и во корист на странско лице.

Договорното заложно право на брод се намирава по намиравањето на законското заложно право на бродот.

Договорното заложно право на брод не престанува со промената на носителот на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот, освен ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 202

На договорното заложно право на брод може, врз основа на договор, да се основе подзаложно право во корист на трето лице, под условите од член 201 став 2 на овој закон.

Во случајот од став 1 на овој член, договорниот заложен должник може да го намира својот долг спрема договорниот заложен доверител само

ако тоа го дозволи договорниот подзаложен доверител, или ако должникот износ го положи во судот. Ако договорниот заложен должник не постапи така, договорното заложно право останува во сила за побарувањето на договорниот подзаложен доверител.

Член 203

Договорното заложно право на брод се протега и на припадокот на бродот.

Одредбата на член 197 став 2 од овој закон сообразно се применува и врз договорното заложно право на припадокот на бродот.

Член 204

Договорното заложно право на брод се протега и врз следните споредности на бродот:

1) побарувања по основ на надомест на штета за уште непоправени материјални оштетувања што ги претрпел бродот;

2) побарувања по основ на заедничка хаварија, ако тие се однесуваат на уште непоправени материјални оштетувања на бродот.

Член 205

Договорното заложно право на брод не се протега на возарницата, превозината, влечарината и закупнината, ниту на наградите за извршено спасување на море, ако не е договорено поинаку.

Член 206

Договорното заложно право на брод се протега и на надоместот од осигурувањето на бродот што му припаѓа на носителот на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот, ако не е договорено поинаку.

Договорното заложно право на надомест од осигурувањето престанува ако осигурувачот го исплати надоместот пред да биде известен од договорниот заложен доверител за постоењето на договорното заложно право.

Ако осигурувачот бил известен за договорното заложно право на надомест од осигурувањето не смее да му го исплати на осигуреникот без согласност од договорниот заложен доверител.

Член 207

Договорно заложно право во корист на главницата постои и за трошоците за упис на договорното заложно право, за процесната и извршната постапка.

Тригодишните заостатоци на каматите што му припаѓаат на доверителот врз основа на договор или закон имаат ист ред на првенство како и главницата.

Член 208

Кога брод ќе претрпи такви оштетувања или неговата состојба е таква што договорното заложно право не дава доволно сигурност за намирување на побарувањето, договорниот заложен доверител може да бара исплата на побарувањето и пред втасаноста, ако должникот за разликата настаната со тоа намалување на сигурноста не му понуди обезбедување на друг начин.

Член 209

Бродот оптоварен со договорно заложно право може да биде трајно повлечен од пловидба само со претходна согласност на договорните заложни доверители.

Ако нема согласност од договорните заложни доверители во смисла на одредбата од став 1 на овој член, договорниот заложен должник има право да бара од судот бродот да се продаде на јавна продажба.

Член 210

Одредбите од овој закон за договорното заложно право на брод се применуваат и врз договорното

заложно право на брод во изградба што е запишано во уписникот на бродовите во изградба.

Член 211

Договорното заложно право на брод престанува:

- 1) со бришење;
- 2) со продажба на бродот во извршна или во стечајна постапка;
- 3) со прогласување на бродот како поморски плен односно како воен плен на море.

Ако во случајот од точка 3 став 1 на овој член бродот биде ослободен, договорното заложно право се воспоставува повторно.

Член 212

Правата и нивниот ред на првенство, стекнати со упис на договорното заложно право, не престануваат со бришењето на бродот од уписникот на бродовите од причина што бродот пропаднал, или се претпоставува дека пропаднал, или трајно е повлечен од пловидба (член 179 став 1 точ. 1 и 3).

Член 213

Договорното заложно право може за едно исто побарување да се запише неразделено на два или повеќе бродови или бродови во изградба или на две или повеќе договорни заложни побарувања (заедничко договорно заложно право).

Во случајот од став 1 на овој член, доверителот е овластен да бара намирување на целото побарување од секој одделен брод над кој постои договорно заложно право.

Член 214

Ако на бродот е запишано договорно заложно право во корист на странски државјанин или лице без државјанство или на странско правно лице за побарување во странска валута, овие лица имаат право слободно да располагаат со средствата добиени од цената постигната со судска јавна продажба на бродот.

Член 215

Договорното заложно право запишано во странски јавен уписник на брод што ќе стекне југословенска државна припадност, која е наведена во исправата за бришење на бродот од странскиот уписник, ќе се запише во југословенскиот уписник на бродовите како пренотација на договорното заложно право, со тоа што ќе му се признае на тоа право редот на првенството според моментот што бил меродавен за утврдување на неговиот ред на првенството во странскиот уписник.

Договорниот заложен доверител во чија корист е запишана таква пренотација е должен пренотацијата да ја оправда во рок од 60 дена од денот на доставувањето на известувањето за уписот.

2. Законски заложни права на брод

Член 216

Законски заложни права на поморски брод постојат за:

1) судските трошоци направени во заеднички интерес на сите доверители во постапката за извршување или обезбедување за да се зачува бродот или да се спроведе продажбата, како и трошоците за чување и надзор од влегувањето на бродот во последната лука; лучките надомести и надоместите за услуги на службата за безбедност на пловидбата; трошоците за пилотажа; побарувањата по основ на придонесот за социјално осигурување; побарувањата на надлежниот орган за наредено и извршено вадење или отстранување на останките од бродот;

2) побарувањата на заповедникот и на другите членови на екипажот од работен однос на бродот;

3) побарувањата по основ на награда за спасување на море, како и на придонесот на бродот во заедничката хаварија;

4) побарувањата по основ на надомест на штетата поради судир на бродови или други незгоди на пловидбата, како и по основ на надомест на штетата на направите на луките, доковите и пловните патишта; побарувањата по основ на надомест на штетата поради телесни повреди на патниците и на членовите на екипажот; побарувањата по основ на надомест на штетата поради загуба или оштетување на товарот и багажот;

5) побарувањата од договори или од работи што заповедникот, надвор од седиштето на бродарот, врз основа на своето законско овластување, ги склучил односно ги извршил за вистинските потреби да се зачува бродот или да се продолжи патувањето, без оглед на тоа дали заповедникот истовремено е и сопственик односно бродар на бродот и дали има побарувања тој самиот или набавувачот, поправачот, работодавецот или некој друг договорач.

Законско заложно право на брод во корист на главницата постои и за каматите.

Член 217

Законските заложни права на поморски брод се протегаат и на припадокот.

Член 218

Законските заложни права на поморски брод се протегаат и на возарината односно превознината и влечарината на она патување во текот на кое настанало побарувањето осигурено со законско заложно право, како и на споредностите на бродот и возарината односно превознината и влечарината стекнати од почетокот на патувањето.

Член 219

Законски заложни права на брод на внатрешната пловидба постојат за:

1) судските трошоци предизвикани со запирање и чување на бродот од моментот на запирањето во постапката за извршување или обезбедување, вклучувајќи ги и трошоците неопходни за одржување на бродот;

2) побарувањата на заповедникот и на другите членови на екипажот на бродот од работен однос на бродот за последните шест месеци на траењето на работниот однос;

3) побарувањата по основ на награда за спасување, како и придонес на бродот во заедничка хаварија

Законско заложно право во корист на главницата постои и за каматите и за трошоците за стекнување на извршна исправа.

Во случај на продажба во извршна постапка на брод на внатрешната пловидба што е заринкан, онеспособен или потопен, а кој во општиот интерес е отстранет по наредба од надлежниот орган, трошоците за отстранување се намируваат пред делбата на куповнината, па и пред побарувањата на договорните и законските заложни доверители.

Член 220

Законските заложни права на брод на внатрешната пловидба се протегаат на сите предмети кои според својата намена постојано се прицврстени на бродот и што му припаѓаат на носителот на правото на располагање со брод односно на сопственикот на бродот.

Член 221

Како побарувања на заповедникот и на другите членови на екипажот од работниот однос, во смисла на член 216 став 1 точка 2 и член 219 став 1 точка 2 од овој закон, се сметаат побарувањата на заповед-

никот и на другите членови на екипажот по основ на личен доход од работниот однос кога се во прашање односите помеѓу општествени правни лица, граѓански правни лица и државјани на Социјалистичка Федеративна Република Југославија врз кои се применува исклучиво југословенското право.

Член 222

Одредбите за законските заложни права на брод не се однесуваат на побарувањата по основ на надомест на нуклеарна штета.

Член 223

Законските заложни права не престануваат со промената на носителот на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 224

Законските заложни права на поморски брод се протегаат и на следните споредности на бродот и на возарината:

1) на побарувањата што се должат по основ на надомест на штета за уште непоправени материјални оштетувања што ги претрпел бродот или за загуба на возарината односно превознината и влечарината;

2) на побарувањата што се должат по основ на заедничка хаварија, ако се однесуваат на уште непоправени материјални оштетувања на бродот или на загубата на возарината односно превознината и влечарината;

3) на побарувањата што се должат по основ на награди за извршено спасување, по одбивањето на износите што им припаѓаат на заповедникот и на другите членови на екипажот на бродот.

Член 225

Законските заложни права на брод на внатрешната пловидба се протегаат и на следните споредности на бродот:

1) на побарувањата по основ на надомест на штета поради губење на бродот или за уште непоправени материјални оштетувања што ги претрпел бродот;

2) на побарувањата по основ на заедничката хаварија, ако се однесуваат на уште непоправени материјални оштетувања на бродот;

3) на побарувањата по основ на награда за извршено спасување за уште непоправени материјални оштетувања на бродот.

Член 226

Законските заложни права на брод не се однесуваат на побарувањата што на носителот на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот му се должат по основ на договорот за осигурување, како ни на премиите, субвенциите и други помошти од општествено-политичките заедници.

Член 227

Во смисла на одредбите од овој закон, што се однесуваат на законските заложни права (чл. 216 до 228), се сметаат како возарина односно превознина на поморски брод онаа возарина односно превознина што нарачувачот на превозот односно патникот му ја должи на бродарот.

Законските заложни права права во корист на лицата од член 216 став 1 точка 2 на овој закон ги товарат износите на возарината односно превознината и влечарината што се должат за сите патувања извршени за време на траењето на истиот работен однос на истиот брод.

Законските заложни права за побарувањата од член 216 став 1 точ 3 и 5 на овој закон, како и за побарувањата поради судири и други незгоди на пловидбата и надоместите на штета на направите на луките, доковите и пловните патишта од член 216 став 1 точка 4 на овој закон се протегаат само на

ение споредности на бродот и возарината односно превозината и влечарината од член 224 на овој закон што настанале по настанувањето на овие побарувања.

Член 228

Побарувањата обезбедени со законско заложно право што се однесуваат на едно исто патување на поморски брод се намируваат според првенствениот ред наведен во член 216 став 1 од овој закон, а побарувањата од член 216 став 1 точка 2 на овој закон имаат ист ред на првенство како и побарувањата од последното патување.

Ако побарувањата што се наведени во одделни точки на член 216 став 1 од овој закон не можат во целост да се намират, се намируваат во сразмер со своите износи. Кај побарувањата наведени во член 216 став 1 точ. 3 и 5 од овој закон, во секоја од тие точки, подоцна настанатото побарување има предност пред поранешното.

Се смета дека побарувањата сврзани за ист настан настанале истовремено.

Член 229

Побарувањата обезбедени со законско заложно право од последното патување на поморски брод имаат предност пред побарувањата од поранешното патување.

Законските заложни права во корист на лицата наведени во член 216 став 1 точка 2 од овој закон настанати од еден ист работен однос што се однесува на повеќе патувања, имаат ист првенствен ред како и побарувањата од последното патување.

Член 230

Побарувањата обезбедени со законско заложно право на бродови на внатрешната пловидба се намируваат според првенствениот ред наведен во член 219 став 1 од овој закон.

Ако побарувањата што имаат ист првенствен ред не можат да се намират во целост, се намируваат во сразмер со своите износи, а побарувањата од член 219 став 1 точка 3 од овој закон се намируваат така што подоцна настанатото побарување да има предност пред поранешното.

Се смета дека побарувањата сврзани за ист настан настанале истовремено.

Член 231

Законско заложно право на возарина односно превозина и влечарина може да се остварува се додека возарината односно превозината и влечарината се должат или додека нивниот износ уште се наоѓа кај заповедникот или кај агентот на бродот.

Законско заложно право на споредности може да се остварува сè додека тоа побарување се должи или додека износот исплатен на тоа побарување уште се наоѓа кај заповедникот или кај агентот на бродот.

Член 232

Законските заложни права на бродот престануваат:

1) со престанување на побарувањето обезбедено со законско заложно право;

2) со истекот на една година, а кај законското заложно право од член 216 став 1 точка 5 на овој закон со истекот на шест месеци;

3) со продажба на бродот во извршна или стечајна постапка;

4) со продажба на бродот под следните услови: — да е извршен упис на преносот на правото на располагање со брод односно на сопственоста на бродот во уписникот на бродовите;

— уписот на преносот на правото на располагање односно на сопственоста на бродот во уписникот на бродовите да е објавен во службеното гласило во кое се објавуваат уписите во регистарот на организациите на здружениот труд и тоа во местото

каде што се води уписникот во кој е бродот запишан, и со прикачување оглас на огласната табла на судот на чие подрачје се води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот;

— законскиот заложен доверител за два месеца од денот на објавувањето на уписот во службеното гласило или пред истекот на рокот од точка 2 на овој став да не поведе постапка за намирување на своето побарување;

5) со оспорување на фонд на ограничена одговорност за побарувањата обезбедени со законско заложно право што се подложени на ограничување на одговорноста.

Законските заложни права на поморски брод престануваат со прогласувањето на бродот за поморски плен односно за воен плен на море. Ако бродот биде ослободен, законските заложни права кои според точка 2 став 1 од овој член не престанале пред да е заплениет бродот повторно се воспоставуваат.

Член 233

Рокот од член 232 став 1 точка 2 на овој закон се смета:

— кај законските заложни права за побарувања од спасување — од денот кога работите врз спасувањето се завршени;

— кај законското заложно право за судир на бродови или други незгоди на пловидбата, како и за побарувањата поради телесни повреди — од денот кога е нанесена штетата;

— кај законското заложно право поради губење или општетување на товарот или багажот — од денот кога товарот или багажот е предаден или требало да биде предаден;

— кај законското заложно право за поправките и набавките и други побарувања предвидени во член 216 став 1 точка 5 од овој закон — од денот кога настанало побарувањето;

во сите други случаи — од денот на втасаноста на побарувањето.

Рокот од член 232 став 1 точка 2 на овој закон престанува да тече со поднесување тужба за остварување на побарувањето обезбедено со законско заложно право. Ако станува збор за законско заложно право на поморски брод, овој рок престанува да тече со поднесувањето тужба само ако се изврши запирање на бродот или ако приклучката на поднесената тужба се запише во уписникот на бродовите во кој е бродот запишан.

Кога пресудата врз основа на поднесената тужба што била предмет на приклучка ќе стане извршна, законското заложно право престанува во рок од 60 дена од денот на извршноста на пресудата, ако доверителот во тој рок не побара продажба на бродот, или ако судот, по неговото барање, не спроведе запирање на бродот. Доверителот има право во тој рок да побара од судот неговото законско заложно право да се запише во уписникот на бродовите со првенствен ред според моментот кога приклучката на тужбата за остварување на законското заложно право е запишана во уписникот на бродовите.

Член 234

Одредбите на овој закон за законските заложни права на брод се применуваат и кога бродот го искористува лице кое не е носител на правото на располагање со брод односно сопственик на бродот, освен ако бродот на носителот на правото на располагање со брод односно на сопственикот на бродот му е одземен со недозволено дејствие, а законскиот заложен доверител не е совесен.

Член 235

Со престанувањето на законското заложно право на брод не престанува и побарувањето што било обезбедено со законското заложно право.

Со отстапувањето на побарување обезбедено со законско заложно право се пренесува и законското заложно право на брод.

Член 236

Законското заложно право на брод не престанува со бришење на бродот од уписникот на бродовите.

Член 237

Одредбите на чл. 216 до 236 од овој закон не се однесуваат на бродовите запишани во уписникот на јавните бродови.

Член 238

Одредбите од овој закон за законските заложни права на брод се применуваат и врз чамците и бродовите во изградба што се наоѓаат во плутачка состојба.

Глава IV

ПОСТАПКА ЗА ЗАПИШУВАЊЕ ВО УПИСНИЦИТЕ НА БРОДОВИТЕ

1. Заеднички одредби

Член 239

Одредбите на овој закон за постапката за запишување на бродовите во уписниците на бродовите се однесуваат и на бродовите во изградба, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 240

Уписите во уписникот на бродовите се вршат врз основа на решение на надлежните органи.

Решение за упис во листот А на влошката од главната книга на уписникот на бродовите донесува органот што го води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот.

Решение за првиот упис на бродот, решенија за уписот во листот В и листот С на влошката од главната книга на уписникот на бродовите и решенија за бришење на бродот донесува стварно надлежниот редовен суд на чие подрачје се наоѓа седиштето на органот што го води уписникот на бродовите.

Решение за пренос на уписот на бродот од еден југословенски уписник на бродовите во друг југословенски уписник на бродовите донесува стварно надлежниот редовен суд на чие подрачје се наоѓа седиштето на органот што го води уписникот на бродовите во кој бродот треба да се запише.

Постапката за запишување од став 2 на овој член се спроведува според одредбите од Законот за општата управна постапка.

Член 241

Во уписникот на бродовите можат да се запишат само: правото на располагање со брод и договорното заложно право на брод, закупот на брод и бродарскиот договор на време за целиот брод, а на бродовите што не се во општествена сопственост — стварните права, правото на закуп на брод, бродарскиот договор на време за целиот брод и правото на првенствено купување.

Член 242

Уписот во уписникот на бродовите го содржи текстот на решението за упис.

Ако според состојбата на уписот во уписникот на бродовите решението за упис не може да се спроведе, уписот може да се спроведе само врз основа на ново решение со кое поранешното решение се исправа или преиначува.

Член 243

Уписи врз основа на овој закон се:

1) првиот упис во уписникот на бродовите со кој во југословенскиот уписник на бродовите се

запишува бродот што до тогаш не бил запишан во југословенскиот уписник на бродовите;

2) уписот во листот А — со кој во листот А на влошката од главната книга на уписникот на бродовите се запишуваат податоци за идентификацијата на бродот и за неговите технички карактеристики;

3) вкнижувањето — со кое запишувањето, преносот, ограничувањето или престанувањето на правата се запишува без посебно оправдување (безусловно запишување на првата или безусловно бришење);

4) пренотацијата со која запишувањето — преносот, ограничувањето или престанувањето на правата се запишува под услов на дополнително оправдување (условно запишување на правата или условно бришење);

5) прикешката — со која се евидентираат личните односи од важност за располагањето со имотот или други факти за чија прикешка законот сврзува определени правни дејства;

6) преносот на уписот на брод — со кој бродот од еден југословенски уписник на бродовите се запишува во друг југословенски уписник на бродовите;

7) бришењето на брод — со кое бродот се брише од југословенскиот уписник на бродовите.

Член 244

Правото на располагање со брод и договорното заложно право на таков брод односно правото на сопственост, како и другите стварни права на брод кој не е во општествена сопственост, можат да се запишат на бродот во целост или на удел во бродот определен со оглед на целината, но не на одделни составни делови на бродот.

Договорното заложно право не може да се запише на удел во бродот, со оглед на целината, ако правото на располагање со бродот или правото на сопственост на бродот е запишано во корист на едно лице, како ни на дел од оној удел во бродот за кој во уписникот на бродовите е запишан еден сопственик.

Упис на пренос на побарување обезбедено со договорно заложно право и на стекнувањето на подзаложно право се дозволени во поглед на целото побарување, како и на негов дел определен сразумерно или бројчено.

Член 245

За определени предмети што се припадок на брод, може со согласност од носителот на правото на располагање со бродот односно од сопственикот на бродот, во уписникот на бродот да се забележи дека спаѓаат во средствата на друга организација на здружениот труд или во сопственост на друго лице.

Член 246

Уписот на договорното заложно право мора да ги содржи најмалку:

1) паричниот износ на побарувањето што се обезбедува со договорното заложно право;

2) височината на каматите, ако кон побарувањето мораат да се платат и камати;

3) фирмата односно називот и седиштето односно личното име и живеалиштето на договорниот заложен доверител;

4) одредбите за втасаноста, ако се определени во исправата.

Член 247

Ако со договорното заложно право се обезбедуваат побарувања што би можеле да настанат поради одобрен кредит, поради преземено раководство или поради гарантирање или надомест на штета, во исправата, врз основа на која се вршат уписите, мора да се наведе највисокиот износ што смее да го достигне кредитот или одговорноста.

Член 248

Уписи се дозволени само против лицата во чија корист, во времето на поднесувањето на предлогот, во уписникот на бродовите е запишано или истовремено се запишува право на располагање со бродот или право на сопственост односно она право во полед на кое се врши уписот.

Член 249

Ако повеќе лица едноподојро стекнале право на упис на некое право на брод или на право запишано на брод, а тоа свое право не го запишале, последниот стекнувач, може, ако докаже кои му се претходниците, да бара да се изврши упис на односното право непосредно во своја корист.

Ако врз некое лице е пренесено побарување обезбедено со договорно заложно право што е запишано во уписникот на бродовите, а побарувањето биде намирено, должникот може, ако го докаже преносот, да бара бришење на уписот без претходен упис на извршениот пренос.

Член 250

Ако доверителот кој има право да побара упис на договорно заложно право на брод или на подзаложно право на запишаното заложно право на својот должник, тој упис не го побара, може и гарантот да побара упис на тие права во корист на доверителот.

Секој учесник може за себе и од името на другите учесници да побара упис на заедничките права што не можат да се разделат во сразмер спрема целината.

Член 251

Уписите во уписникот на бродовите, врз основа на решение на судот за наследство и легат, се запишуваат врз основа на прасилно решение на надлежниот оставински суд.

2. Првенствен ред

Член 252

За првенствениот ред на уписите меродавен е моментот кога предлогот за упис стигнал до органот што го води уписникот на бродовите во кој се врши уписот.

Уписите извршени врз основа на предлози што стигнале во исто време имаат ист ред на првенство ако со некој друг закон не е определено поинаку.

Член 253

Со вкнижување или со пренотација на отстапувањето на првенството може да се промени првенствениот ред на правата што се вкнижени на бродот. За таа промена потребна е согласност од овластеникот на правото, што го отстапува својот ред на првенство и чие право стапува назад, како и од овластеникот на правото кое стапува на неговото место напред. Ако правото кое стапува назад е договорно заложно право, потребна е и согласност од носителот на правото на располагање со брод односно од сопственикот на бродот, а ако правото кое стапува назад е оптоварено со право на трето лице, е потребна и согласност од тоа лице. Со таа промена не се засега во обемот и во првенствениот ред на другите запишани права.

Член 254

Правото кое стапува напред го стекнува без ограничување редот на првенство на правото кое стапува назад ако тие права во уписникот на бродовите се запишани непосредно едно зад друго, или ако првенство му даваат и сите овластеници чие права се запишани помеѓу нив.

Член 255

Ако отстапувањето на првенството се врши помеѓу правата кои не се запишани непосредно едно

зад друго, без согласност од овластениците чии права се запишани помеѓу нив, правото кое стапува напред го стекнува редот на првенство на правото кое стапува назад само во обемот и во содржината на тоа право.

Ако правото кое стапува назад е условно или со определен рок, правото кое стапува напред во постапката за извршување спроведена пред настапувањето на тој услов или рок може да се намери само во оној износ кој на тоа право му припаѓа според неговиот првобитен првенствен ред.

Ако купувачот на јавна, продажба мора правото кое стапува назад да го преземе според неговиот поранешен првенствен ред без засметување во куповната цена, при поделбата на куповната цена правото кое стапува напред ќе се земе предвид по својот првобитен првенствен ред.

Член 256

Правото кое стапува напред има и на своето првобитно место предност пред правото кое стапува назад, ако не е договорено поинаку.

Член 257

Ако со отстапувањето на првенство повеќе права стапуваат на местото на друго и отстапувањето биде вкнижено истовремено, правото кое пред отстапувањето имало првенство во првенствениот ред има првенство и на новото место, ако не е договорено поинаку.

Член 258

Дополнителните промени што се однесуваат на постоењето или на обемот на правото кое со отстапување на првенството стапува назад не влијаат врз првенствениот ред на правото кое стапува напред, ако не е договорено поинаку.

3. Пријави и предлози

Член 259

Решението за упис на брод во уписникот на бродовите се донесува врз основа на пријава или предлог од овластената странка односно на барање од надлежниот орган, ако во овој закон не е определено поинаку.

Пријавите и предлозите, односно барањата од став 1 на овој член се поднесуваат до органот што го води уписникот на бродовите во кој бродот е запишан или треба да биде запишан.

Член 260

Пријавите и предлозите за упис на брод во уписникот на бродовите се поднесуваат во доволен број примероци до органот што го води уписникот на бродовите, и тоа: за тој орган, за судот што го донесува решението за упис (член 240 став 3) и за странките до кои мора да се достави решението за упис на бродот.

Ако пријавата или предлогот не е поднесен во доволен број примероци, органот од став 1 на овој член ќе го повика подносителот да го стори тоа во определен рок. Ако подносителот не постапи според овој налог, овој орган ќе определи поднесокот да се препише на трошок на подносителот.

Член 261

Кога поднесокот е сврзан за рокот определен во одредбите на овој закон за постапката за запишување во уписниците на бродовите, поднесокот е предаден во рокот само ако пред истекот на рокот стигне до надлежниот орган кај кој се води уписникот на бродовите.

Роките определени во одредбите од овој закон за постапката за запишување во уписникот на бродовите, освен роковите за оправдување на пренотацијата (чл. 318 и 320) и рокот за поднесување на изворната исправа (член 282) или преводот (член 283) не можат да се продолжат.

Поради пропуштање на роковите определени со овој закон во постапката за запишување во уписникот на бродовите нема место за поврат во поранешната состојба.

Член 262

За првиот упис на бродот чијшто упис во уписникот на бродовите е задолжителен (член 174), за уписот на промените што се запишуваат во листот А на влошката од главната книга на уписникот на бродовите, или за уписот на промените поради кои бродот се брише од уписникот на бродовите, се поднесува писмена пријава.

За другите уписи се поднесува писмен предлог.

Член 263

Во пријавата или во предлогот за упис на бродот во уписникот на бродовите треба да се наведе органот до кој се поднесува предлогот односно пријавата, личното име и живеалиштето односно називот и седиштето на подносителот на предлогот односно пријавата и на оние лица до кои треба да се достави решението за упис, како и името односно ознаката на бродот на кој се однесува уписот.

Во предлогот односно пријавата треба точно да се наведе што мора да се запише во уписникот.

Предлогот за вкнижување сам по себе содржи премолчно и предлог за пренотација, ако предлагачот на пренотацијата тоа не го исклучил изречно.

Со еден предлог можат да се бараат повеќе уписи врз основа на една исправа, како и упис на едно исто право во повеќе влошки или упис на повеќе права во една влошка.

Член 264

Пријавата за упис на брод во уписникот на бродовите мора да ги содржи сите податоци што се запишуваат во уписникот на бродовите. Кон пријавата мораат да се приложат исправите со кои се докажуваат податоците што се запишуваат во уписникот на бродовите.

Член 265

Кон предлогот што го поднесува законскиот застапник на некое лице за упис на стекнувањето, пренесувањето, ограничувањето или престанувањето на заштитаните права на бродови, мора да се приложи одобрение од надлежниот орган за старателство, кога е потребно такво одобрение.

Член 266

Упис во листот А, вкнижувања и пренотации можат да се дозволат само врз основа на исправи составени во формата пропишана за нивната исправност.

Називите односно личните имиња на лицата што учествуваат во правната работа наведена во исправата врз основа на која се врши упис мораат да бидат точно наведени. Во оваа исправа мора да биде наведено и местото каде е составена исправата и датумот кога е составена.

Во исправите за стекнување, пренесување, ограничување и престанување на правата од член 190 на овој закон мора да биде наведен и исправниот правен основ.

Исправите врз основа на кои се врши уписот во уписникот на бродовите не смеат да имаат такви видливи недостатоци што ја слабаат нивната веродостојност, а ако се состојат од повеќе листови, тие мораат да бидат сошчени така што да не може да се вметне ниједен лист.

Член 267

Исправите врз основа на кои се вршат уписите во листот В и во листот С на уписникот на бродовите мораат да се приложат во оригинал, а другите исправи можат да се приложат и во заверен препис.

Од секоја исправа од став 1 на овој член се прилага и по еден незаверен препис или фотокопија за збирката на исправите. Водителот на уписникот на бродовите ќе потврди дека овој препис или фотокопија се сложува со оригиналот.

Ако оригиналот на исправата се наоѓа во службените списи или на чување кај органот што го води уписникот на бродовите, или ако е приложен кон веќе поднесениот предлог односно пријава, доволно е да се поднесе препис или фотокопија во два примерока и да се наведе каде се наоѓа оригиналот.

Ако оригиналот на исправата не може веднаш да се поднесе поради тоа што се наоѓа кај некој друг орган или кај судот, треба тоа во предлогот односно во пријавата да се наведе и да се приложи препис или фотокопија снабдена со потврда од органот на управата или од судот дека преписот односно фотокопијата се сложува со оригиналот и еден незаверен препис или фотокопија на исправата.

Член 268

Кон исправите составени на странски јазик мора да се приложи заверен превод на еден од јазиците на народите или народностите на Југославија, во согласност со Уставот на СФРЈ и со закон.

4. Спроведување на уписот

а) Заеднички одредби

Член 269

Во вонпроцесната постапка за запишување во уписникот на бродовите што се спроведува пред судот, сообразно се применуваат одредбите од Законот за процесната постапка, ако со овој закон не е определено поинаку.

Постапката од став 1 на овој член је спроведува судија поединец.

Член 270

Во постапката за запишување во уписникот на бродовите странки се лицата што го бараат уписот и сите други лица чии права се запишани во уписникот на бродовите.

Член 271

Спогодбата на странките за надлежноста на судот нема правно дејство.

Член 272

Во постапката за запишување во уписникот на бродовите, судот донесува одлуки во форма на решение.

Член 273

Сослушување на странките и на другите учесници во постапката за запишување во уписникот на бродовите може да се врши усно или со писмена изјава. Во случај кога мораат да се сослушаат повеќе лица, одделни од нив можат да се сослушаат и во отсуство на другите.

Член 274

За усните дејствија преземени во текот на постапката за запишување во уписникот на бродовите се составува записник.

За помалку важни изјави или известувања може, наместо записник, да се стави само службена белешка во списокот.

Член 275

Во постапката за запишување во уписникот на бродовите секоја странка ги поднесува своите трошоци.

Член 276

За одлучувањето на судот за пријавата или предлогот меродавен е моментот кога пријавата

или предлогот стигнал до органот што го води уписникот на бродовите.

Член 277

Пријавата или предлогот со кој се бара упис во уписникот на бродовите органот што го води уписникот на бродовите ги запишува во дневникот на уписникот на бродовите, назначувајќи го во него денот, часот и минутата кога му стигнала пријавата или предлогот. Овој орган е должен во влошката на уписникот на бродовите во кој е запишан бродот, ако влошката е веќе отворена, да евидентира дека е поднесена пријава или предлог за упис, назначувајќи го со молив бројот под кој е запишан поднесокот во деловодниот протокол.

Ако влошката уште не е отворена, штом ќе стигне пријавата или предлогот за првиот упис на бродот во уписникот, се отвора влошката во која со молив се назначува бројот под кој е запишан поднесокот во дневникот на уписникот на бродовите, името односно ознаката на бродот, како и броевите на сите натамошни пријави или предлози што ќе стигнат додека не ќе се изврши упис на бродот или додека решението за одбивање на уписот на бродот во уписникот не ќе стане конечно.

Влошка за првиот упис на бродот во уписникот на бродовите нема да се отвори ако пријавата или предлогот е наполно неразбирлив или неопределен.

Член 278

Кога ќе стигне предлог со кој се бара вкнижување, пренотација или прибелешка на брод кој е веќе запишан во уписникот на бродовите, органот што го води уписникот на бродовите утврдува дали според состојбата на уписот во уписникот на бродовите во кој е запишан тој брод има пречки за спроведување на барањот упис. Овој орган во самиот предлог ќе назначи дали има или нема пречки, а предлогот со прилозите ќе го достави до надлежниот суд.

Судот не е сврзан со извештајот на органот од став 1 на овој член за состојбата на уписот во уписникот на бродовите, туку е овластен сам да ги спроведе потребните извиди заради утврдување на состојбата во уписникот на бродовите.

Член 279

Предлогот за пренос на уписот на брод во уписникот на бродовите што го води друг орган се поднесува до органот кај кого е запишан бродот.

Кон предлогот мораат да се приложат исправите со кои се докажува дека постојат претпоставки за пренос на уписот на бродот од став 1 на овој член.

Кога органот во чијшто уписник на бродовите е запишан бродот ќе прими пријава или предлог за пренос на уписот на бродот, ќе го забележи барањето за пренос во уписникот на бродовите во кој е запишан бродот, а пријавата односно предлогот со изводот на влошката од главната книга на уписникот на бродовите ќе ја упати до стварно надлежниот суд на чие подрачје се наоѓа седиштето на органот во чиј уписник на бродовите се пренесува уписот. Кога судот ќе донесе решение за упис на бродот со сите податоци од примениот извод од уписникот на бродовите во новиот уписник на бродовите, решението за тоа ќе го достави до органот во чиј уписник на бродовите бродот до тогаш бил запишан и до органот во чиј уписник на бродовите се пренесува уписот. Органот од чиј уписник на бродовите бродот се брише ќе спроведе упис на бришењето на бродот од уписникот на бродовите и до органот во чиј уписник на бродовите се запишува ќе ја испрати збирката на исправите која се однесува на бродот што е бришан од неговиот уписник на бродовите.

Ако е поднесен предлог за пренос на бродот од еден уписник во друг, кој се води кај истиот орган, овој орган ќе постапи сообразно со одредбите на став 3 од овој член.

Член 280

Судот врз основа на предлогот или на пријавата и нејзините прилози ќе дозволи упис во уписникот на бродовите:

1) кога од уписникот на бродовите во поглед на бродот или на права на бродот не произлегува никаква пречка за барањот упис односно кај пријавата или предлогот за првиот упис на бродот во уписникот на бродовите, ако се исполнети условите од чл. 174 или 175 на овој закон;

2) кога нема основано сомнение за тоа дека предлагачот е овластен да го поднесе предлогот и дека учесниците на чии права се однесува уписот се способни да располагаат со тие права;

3) кога барањето според содржината на поднесените исправи е основано;

4) кога исправите ја имаат онаа форма што се бара за дозвола на вкнижувањето, пренотацијата или прибелешката.

При уписот во уписникот на бродовите што го дозволува некој друг суд а не судот од член 216 на овој закон, судот од член 240 на овој закон ќе се ограничи на одлучување за тоа дали е уписот дозволен со оглед на состојбата на уписникот, а во поглед на другите претпоставки за упис — одлучувањето му припаѓа на судот што го дозволува уписот.

Член 281

Освен случаите предвидени во чл. 302, 322 и 346 од овој закон, судот на секоја пријава или предлог ќе одлучи за самиот предмет без сослушување на странките и, по правило, без донесување на претходна одлука (чл. 282, 283 и 366). Судот е должен во решението изречно да наведе дали предлогот се усвојува или се одбива.

Ако предлогот се усвојува само делумно, ќе се нареди упис во делот во кој е предлогот усвоен, а ќе се одбие оној дел од предлогот што не се уважува.

Ако предлогот се одбива во целост или делумно, во решението ќе се наведат причините поради кои се одбива предлогот.

Член 282

Судот го донесува решението за упис во уписникот на бродовите врз основа на изворни исправи.

Ако од пријавата или од предлогот и од приложените прилиси на исправите произлегува дека барањето би можело да се исполни да била поднесена изворна исправа, судот, да се зачува првенствениот ред за односното право, ќе определи прибелешка на пријавата или на предлогот во уписникот на бродовите со забелешка „додека ќе стигне изворникот“.

Истовремено, на предлагачот судот ќе му определи примерен рок во кој мора да ја поднесе изворната исправа ако судот, кај кој се наоѓа таа, веќе по службена должност не е должен да ја испрати. Ако судот изворната исправа дополнително ја достави, или ако исправата во определениот рок биде поднесена, ќе се решава за предлогот во самиот предмет.

Ако изворната исправа во определениот или во продолжениот рок не биде поднесена, предлогот ќе се отфрли и по службена должност ќе се определи бришење на прибелешката.

Ако од предлогот и од приложените исправи произлегува дека барањето не би можело да се исполни и тогаш кога би била приложена изворна исправа, судот ќе го одбие предлогот.

Одредбите на овој член се применуваат сообразно и врз пријавите за првиот упис на брод или на брод во изградба.

Член 283

Ако кон пријавата или предлогот не е приложен превод на исправата што е составена на странски јазик, а од поднесокот не произлегува дека бара-

њето треба да се одбие, за да се зачува првенствениот ред на односното право судот ќе определи приклучката на предлогот односно на пријавата во уписникот со забелешка „додека ќе стигне преводот“. Истовремено, на предлагачот судот ќе му определи примерен рок во кој мора да го поднесе преводот. Ако преводот биде предаден во одредениот или во продолжениот рок, ќе се решава за предлогот во самиот предмет, во спротивно — пријавата или предлогот ќе се отфрлат и, по службена должност, ќе се определи бришење на приклучката.

Член 284

Судот не може да дозволи во уписникот на бродовите да се запише повеќе или нешто друго што не бараа странката, иако, според поднесените исправи, би била овластена да бара повеќе или нешто друго.

Ако е предложена само пренотација, не може да се определи вкнижување, иако постојат претпоставки за вкнижување.

Член 285

Ако од исправите произлегува дека на стекнувачот на книжното право му е дадена дозвола за вкнижување, но дека истовремено му се наметнати ограничувања во поглед на располагањето со стекнатото право или дека му се наметнати обврски во поглед на кои е договорено истовремено вкнижување во корист на одредени овластеници, бараниот упис не ќе може да се дозволи ако истовремено не биде предложено и вкнижување или — според тоа каква е исправата — барем пренотација на договорените ограничувања или обврски.

Предлог за истовремен упис на меѓусебните права и обврски може да поднесе која и да е странка.

Член 286

Решението со кое се дозволува упис во уписникот на бродовите мора да содржи:

1) назначување на влошката во која мора да се изврши уписот и име на бродот на кој се однесува уписот;

2) назив и седиште односно име и живеалиште на лицата во чија корист ќе се изврши уписот, бродот или правото на бродот на кој ќе се изврши уписот, назначување на исправите врз основа на кои се дозволува уписот, вид на уписот што ќе изврши и суштествена содржина на правото кое се запишува, и тоа со зборовите што треба да бидат запишани во уписникот на бродовите.

Ако содржината на правото што се запишува не може да се изрази накратко, може да се изврши повикување на точно означените места во исправите врз основа на кои е определен уписот, и тоа со дејство како да се запишани тие места во главната книга.

Решението со кое се определува упис на правото на располагање со брод мора да содржи и одредба за уписот на бродот како општествена сопственост.

Решението на судот со кое се определува упис на брод во уписникот на бродовите мора да ги содржи сите податоци што мораат да се запишат во листот А, и тоа со зборовите со кои тие податоци се наведени во претходното решение на органот што го води уписникот на бродовите.

Член 287

Кога решение за упис во уписникот на бродовите ќе донесе друг суд, а не судот надлежен според одредбата од член 240 на овој закон, своето решение ќе го достави до органот кај кого се води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот заради спроведување на постапката според чл. 277 и 278 од овој закон. Овој орган ќе ги достави уписите до судот надлежен според член 240 од овој закон. Овој суд ќе постапи според одредбите на член 278 став 2 и член 280 став 2 од овој закон и ќе донесе или решение со кое се определува извршување на уписот

или решение со кое се одбива извршувањето на дозволеният упис, а своето решение ќе го достави до судот што го донел решението со кое се дозволува уписот и до органот кој кого се води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот, со сите предметни списи, заради извршување на уписот и заради доставување на решението до лицата наведени во решението.

Член 288

Ако судот од член 240 на овој закон го одбива предлогот за вкнижување или за пренотација или за пра упис на брод во уписникот на бродовите, или го одбие предлогот за приклучката на првенствениот ред, или ако го одбие извршувањето на дозволеният упис (член 287), судот со решение ќе определи упис на приклучката за одбивање на тие барања. Судот ќе постапи на истиот начин и ако бил одбиен предлогот за дозвола на продажбата заради наплата на побарувањето за кое заложното право не е вкнижено.

Приклучката нема да се запише:

1) ако од предлогот и од неговите прилози не може да се утврди за кој брод или право за кое се бара упис станува збор, или ако бродот или правото не се запишани во назначениот уписник на бродовите, или ако по повод пријавата или предлогот за првиот упис не е отворена влошка за упис;

2) ако правото на располагање со брод или правото на сопственост односно некое друго право на бродот не се запишани во корист на лице против кое, според содржината на исправата, можат да се спроведе вкнижување или пренотација.

Уписот на приклучката се назначува во решението.

Член 289

Ако некој од предлозите наведени во член 288 од овој закон ги одбие никој друг суд, а не судот од член 240 на овој закон, тој суд по службена должност ќе го замоли судот од член 240 на овој закон да определи упис на приклучката за одбивањето на предлогот.

Член 290

Кога судот од член 240 на овој закон ќе утврди дека решението со кое се одбива уписот од чл. 288 и 289 на овој закон станало правосилно поради тоа што не е поднесена жалба ќе донесе, по службена должност, решение за бришење на приклучката за одбивање на уписот и за тоа ќе ги извести странките.

Член 291

Решението за упис, заедно со сите исправи што се приложени кон пријавата или предлогот за упис, судот го доставува до органот што го води уписникот на бродовите заради извршување на уписот и постапување според чл. 301 и 304 од овој закон и доставување на решението до лицата наведени во тоа решение.

Член 292

Решението за упис го спроведува органот што го води уписникот во кој е запишан бродот, а ако се работи за прв упис — органот што го води уписникот во кој бродот треба да се запише.

Член 293

Секој упис, освен уписот во листот А за техничките податоци, мора да содржи:

1) датум кога е примен предлогот и број на дневникот на уписникот на бродовите;

2) назив на исправата што е основа за упис, место каде што е исправата составена и датум кога е составена;

3) назив на судот и број и датум на неговото решение со кое го дозволил уписот;

4) вид на уписот (член 243) и суштествена содржина на правото односно на фактот што се запишува;

5) назив и седиште, односно име и живеалиште на лицата во чија корист се врши уписот.

Ако на органот истовремено му пристигнат повеќе придлози што се однесуваат на ист брод, при секој упис извршен по тие предлози ќе се забележат броевите на другите предлози со ознака дека стигнале истовремено.

Член 294

Кога органот што го води уписникот на бродовите ќе го прими решението на судот со кое се определува упис на брод во уписникот на бродовите, истовремено ќе изврши упис на бродот во листот А и листот В на уписникот на бродовите. По извршениот упис овој орган ќе постапи според одредбите од чл. 301 и 304 на овој закон.

Кога органот од став 1 на овој член ќе го прими решението на судот со кое се одбива барањето за упис на брод во уписникот на бродовите и ќе определи упис на прибелешката за одбивање на барањето, ќе изврши упис на прибелешката во листот А од влошката отворена во смисла на член 277 став 2 од овој закон.

Член 295

Решението за одбивање на пријавата или предлогот за упис на брод во уписникот на бродовите ќе се забележи во листот А на влошката отворена по повод поднесената гријава или предлог.

Прибелешката од став 1 на овој член нема да се запише ако по повод пријавата или предлогот не е отворена нова влошка (член 277 став 3).

Член 296

Во секое решение ќе се назначи до кого треба решението да се достави и до кого органот ќе достави која од исправите (член 304 став 2).

Член 297

Решенијата за предлозите и пријавите за упис во уписникот на бродовите ќе се достават до подносителот на пријавата односно предлогот и до лицето над чие право на располагање со брод односно сопственост се стекнува некое право или чии права се пренесуваат, ограничуваат, оптоваруваат или укинуваат, како и до лицето против кое е извршен упис на прибелешката во уписникот на бродовите.

Решението со кое се дозволува целосно или делумно бришење на некој упис ќе се достави и до сите лица во чија корист над запишаното право постојат натамошни вкнижувања или пренотации.

Решенијата за вкнижување или пренотација, со кои над запишаните права на трети лица се запишува заложно право или отстапување на правото, ќе се достават и до носителот на правото на располагање со бродот односно до сопственикот на бродот.

Решението со кое се дозволува упис на предлогот од полномошникот против странката што го издала полномоштието ќе се достави до странката лично, ако полномоштието не ѝ одговара на одредбата од член 307 став 2 на овој закон.

Член 298

Доставувањето од член 297 на овој закон се врши според одредбите на Законот за процесната постапка за доставување лично до странките.

Ако на странката мораат да ѝ се вратат оригиналите на исправите што се приложени (член 304), овие оригинали ѝ се враќаат на странката што ги приложила, ако странката не определила поинаку.

Член 299

Исправноста на уписот не може да се побива поради тоа што доставувањето не е извршено уредно или не е воопшто извршено.

Лицето кое од извршениот упис изведува за себе некое право или ослободување од обврската не е должно да докажува дека доставувањето е извршено.

Член 300

Органот што го извршил уписот на бришењето на брод од уписникот на бродовите ќе ѝ издаде на странката, по нејзино барање, потврда за бришењето. Во потврдата за бришење ќе ја наведе причината за бришењето и решението врз основа на кое е спроведено бришењето.

Член 301

На оригиналот на исправата врз основа на која е извршен уписот, органот што го води уписникот на бродовите става потврда за извршениот упис.

Во потврдата од став 1 на овој член се наведува решението на судот со кое бил определен уписот и влошката во која е уписот извршен.

Ако уписот бил извршен врз основа на повеќе исправи што се меѓу себе во врска, потврдата се става на онаа исправа од која правото на запишаниот непосредно прилегува (чл. 249 и 250).

Член 302

Во уписникот не смее ништо да се избрише виту на друг начин да се стори нечитливо, ниту нешто да се додава или менува.

Сите уписи во уписникот на бродовите мораат да се запишуваат со мастило.

Ако при запишувањето била направена грешка и таа се уочи уште во времето на запишувањето, ќе се исправи без налог од належниот орган. Грешката направена при запишувањето мора да се прерцрта така што да остане читлива.

Грешката што ќе се уочи по извршениот упис може да се исправи само по налог од надлежниот орган од член 240 на овој закон кој, ако грешката би имала некаква правна последица, ќе ги сслуша учесниците. Поведувањето на таа постапка ќе се забележи на листот на кој е извршен погрешниот упис. Оваа прибелешка има такво дејство што подоцнежните уписи не го спречуваат исправањето на грешката. Кога решението во врска со исправката на грешката ќе стане правосилно, прибелешката се брише по службена должност.

Исправките на погрешните уписи мораат да имаат датум, потпис на водителот на уписникот на бродовите и печат на органот кај кој се водат односните уписници на бродовите.

Член 303

Решението за бришење на бродот од уписникот на бродовите, како и прибелешката на одбивањето на барањето за бришење на бродот од уписникот на бродовите, се запишува во листот А на уписникот на бродовите.

Откако решението за бришење на бродот од уписникот на бродовите ќе стане конечно односно правосилно, органот што го води уписникот на бродовите преку секоја страница на влошката од главната книга на уписникот на бродовите повлекува со црвено мастило две крстосани линии и една хоризонтална линија на секоја страница под сите уписи, со тоа што одделни уписи не се прерцртуваат.

Органот од став 2 на овој член ќе постапи според одредбите од тој став откако решението за одбивање на предлогот или пријавата за првиот упис на брод во уписникот на бродовите (член 288, став 1) ќе стане конечно односно правосилно.

Член 304

По извршениот упис, органот што го води уписникот на бродовите ќе ѝ ги врати на странката оригиналите на исправите односно заверените преписи на исправите, ако кон пријавата или предлогот е приложен незаверен препис на тие исправи. Во спротивно, оригиналите на исправите односно нивните заверени преписи ќе се задржат во збирката на исправите, а овој орган ќе ја извести странката дека во определен рок може тие исправи да ги земе, ако поднесе заверени преписи. Органот може и сам

да ги направи тие преписи со наплата на пропишаните такси.

Ако органот од став 1 на овој член врши упис врз основа на решение на судот, ќе постапи со исправите според тоа решение (член 296).

Во поглед на преписите потребни за збирката на исправите ќе се постапи според став 1 од овој член.

б) Посебни одредби

Прв упис во уписникот на бродовите

Член 305

Првиот упис во уписникот на бродовите во изградба ќе го дозволи судот ако кон пријавата односно предлогот за првиот упис се приложени следните исправи:

- 1) исправа со која се докажува правото на располагање со бродот односно правото на сопственост над бродот во изградба;
- 2) потврда од бродоградилиштето за техничките податоци што се запишуваат во листот А на уписникот, на бродовите во изградба, место и почеток на изградбата;
- 3) изјава на носителот на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот во изградба за името на бродот во изградба, или ако бродот нема име — изјава на бродоградилиштето за ознаката на бродот во изградба.

Член 306

Првиот упис на брод во уписникот на бродовите ќе го дозволи судот ако кон пријавата за првиот упис на бродот се приложени следните исправи:

- 1) исправа со која се докажува правото на располагање со бродот односно правото на сопственост над бродот;
- 2) извод од судскиот регистар односно друга исправа со која се докажува кој е носител на правото на располагање со бродот, а за брод во сопственост на граѓани — исправа со која се докажува дека сопственикот е југословенски граѓанин или југословенско граѓанско правно лице односно дека се исполнети условите за упис на бродот во уписникот на бродовите;
- 3) решение за определување на името односно ознаката на бродот и луката на уписот за поморски брод односно пристаништето на уписот за брод на внатрешната пловидба;
- 4) свидетелство за баждарење;
- 5) уверение за способноста на бродот за пловидба заради негов упис во уписникот на бродовите што го издава Југословенскиот регистар на бродовите;
- 6) исправа со која се определува повикувачкиот знак на поморскиот брод според Меѓународниот сигнален кодекс, ако бродот мора да има таков знак;
- 7) исправи со кои се докажуваат други податоци што се внесуваат во листот А на уписникот на бродовите;
- 8) потврда од органот што води странски уписник на бродовите дека бродот е бришан во тој уписник, ако тој брод се пренесува од странски уписник во југословенски уписник на бродовите.

Првиот упис на брод на внатрешната пловидба што бил запишан во странски уписник на бродовите ќе се спроведе како условен упис во југословенскиот уписник на бродовите на внатрешната пловидба, со тоа што уписот ќе стане безусловен кога подносителот на пријавата за првиот упис на тој брод ќе поднесе доказ дека бродот е бришан во странскиот уписник на бродовите на внатрешната пловидба во кој бил запишан. Органот што го спроведува уписот може, при извршувањето на одредбата од овој став, непосредно да се обраќа од странскиот орган што го води уписникот на бродовите на внатрешната пловидба во кој е запишан бродот.

Ако сопственик на бродот е странски државјанин или странско правно лице, кон пријавата мораат да се приложат исправи со кои се докажува правото бродот да биде запишан во југословенскиот уписник на бродовите, како и податоците наведени во исправите од став 1 на овој член.

Вкнижување

Член 307

Ако со овој или со друг сојузен закон не е определено поинаку, вкнижување (член 243 точка 3) може да се дозволи само врз основа на јавни исправи или на приватни исправи на кои потписите на лицата чие право треба да се ограничи, оптовари, укине или пренесе врз друго лице, ги заверил органот во републиката односно во автономната покраина надлежен за заверување на потписите.

Врз основа на приватна исправа што ја издал полномошник, вкнижување против властодавецот може да се дозволи само ако полномоштието што овој го издал гласи на определена работа или на определен вид работи, а од денот на издавањето на полномоштието до денот на барањето за вкнижување не поминало повеќе од една година.

Заверување на потписот на приватна исправа ќе е потребно ако на исправата се наоѓа одобрение од органот надлежен за заштита на правата и интересите на лицето чие право треба да се ограничи, оптовари, укине или пренесе врз друго лице.

Член 308

Приватната исправа врз основа на која може да се дозволи вкнижување мора да содржи, покрај податоците од член 266 од овој закон, уште и:

- 1) точна ознака на бродот или правото во поглед на кое се спроведува вкнижувањето;
- 2) изречна изјава на лицето чие право се ограничува, оптоварува, укинува или пренесува врз друго лице, дека го дозволува вкнижувањето.

Одредбата од точка 2 став 1 на овој член не се однесува на исправите за стекнување на правото на располагање со брод односно на правото на сопственост над странски брод ако се бара прв упис на бродот во југословенскиот уписник на бродовите.

Член 309

Јавни исправи врз основа на кои се дозволува вкнижување се:

- 1) исправите за правните работи што ги составил судот во границите на своите овластувања, ако ги содржат податоците пропишани во член 266 од овој закон;
- 2) исправите што во пропишаната форма ги издаде судовите или органите на управата во границите на своите надлежности, на кои законот им го признава својството на судска извршна исправа или врз основа на кои, според посебните прописи, може да се изврши упис во јавните книги.

Вкнижувања врз основа на одлука на странски суд можат да се извршат под услов таа одлука да е признаена во посебна постапка (чл. 16 до 20 на Уводниот закон за Законот за процесната постапка).

Пренотација

Член 310

Кога поднесената исправа ги исполнува општите услови за упис, но не ги исполнува сите посебни услови за вкнижување што се пропишани во чл. 307 до 309 на овој закон, судот ќе дозволи пренотација (член 243 точка 4).

Член 311

Пренотација на договорното заложно право е дозволена само ако побарувањата и правната основа на договорното заложно право се направени веројатни.

Член 312

Кога во југословенскиот уписник на бродовите се запишува брод кој бил запишан во странски уписник на бродовите, а од исправата за бришење на бродот од странскиот уписник на бродовите се гледа дека бродот е оптоварен со договорно заложно право (член 215), по службена должност, ќе се запише пренотација на договорното заложно право со редот на првенство што го има според моментот кој бил меродавен за утврдување на редот на првенството во странскиот уписник на бродовите, ако во моментот на уписот не се исполнети условите за вкнижување на договорното заложно право определени со овој закон.

Член 313

Пренотација на правото на закуп, на бродарскиот договор на време за целиот брод и правото на првенствено купување е дозволена само ако постоењето на правото и на согласноста со уписот се направени веројатни.

Член 314

Пренотација се дозволува и врз основа на следниве исправи:

1) неправосилни судски одлуки со кои барањето за утврдување, стекнување, ограничување или престапување на запишаното право се усвојува или се одбива;

2) судски одлуки со кои пренотација се дозволува во постапката за обезбедување според прописите за извршната постапка;

3) барања на судот, органот на управата или организацијата во вршењето на работите на јавните овластувања што ѝ се доверени со закон, кога овие според законот се овластени да определат по службена должност, определени побарувања да се обезбедат со договорно заложно право.

Член 315

Ако во судот биде положен износот на долгот обезбеден со договорно заложно право, за кој, според правните правила за имотното право, постои оправдана причина дека долгот не може да му се плати на доверителот, ќе се дозволи пренотација врз основа на потврда од судот дека тој износ е положен и тоа:

1) ако износот на долгот во судот го положили должникот или лицето кое одговара за долгот, ќе се дозволи пренотација на бришењето на договорното заложно право;

2) ако износот на долгот во судот го положило трето лице на кое според правните правила за имотното право доверителот е должен да му го отстапи своето побарување, ќе се дозволи пренотација на составувањето на побарувањето обезбедено со договорно заложно право.

Член 316

Со пренотација се стекнуваат, пренесуваат, ограничуваат или укинуваат запишаните права под услов пренотацијата да биде дополнително оправдана, и тоа во обемот во кој ќе биде оправдана.

Член 317

Пренотацијата може да се оправда врз основа на:

1) исправа со која може да се дозволи вкнижување, а што ја издало лицето против кое е запишана пренотацијата;

2) потврда дека судската одлука од член 314 точка 1 од овој закон станала правосилна и извршна;

3) конечна одлука на надлежниот орган за постоењето на побарувањата од член 314 точка 3 на овој закон заради чие обезбедување е запишана пренотацијата;

4) правосилна и извршна одлука на судот во спорот против лицето против кое е запишана пренотацијата.

Член 318

Ако пренотацијата се оправдува со поднесување на исправа способна за вкнижување (член 317 точка 1), оправдувањето треба да се изврши во рок од 15 дена од денот на доставувањето на решението за пренотација.

Ако пренотацијата се оправдува врз основа на правосилна и извршна одлука на судот (член 317 точка 4), спорот мора да се поведе во рок од 15 дена од денот на доставувањето на решението за пренотација.

Рокот во кој мора да се оправда пренотацијата се наведува во одлуката за пренотација.

Рокот за оправдување на пренотацијата судот може, на предлог од странката, да го продолжи ако за тоа постојат оправдани причини. Предлогот се поднесува до органот кој го води уписникот на бродовите.

Член 319

Ако оправдувањето на пренотацијата се врши со поднесување на исправите наведени во член 317 тч.ч. 1 до 3 од овој закон, предлогот за оправдување на пренотацијата се поднесува до органот што го води уписникот на бродовите.

Ако пренотацијата се оправдува со одлука на судот во спор (член 317 точка 4), барателот на пренотацијата е должен да поведе спор кај надлежниот суд и за тоа да го извести органот што го води уписникот на бродовите.

Член 320

Рокот во кој мора да се поведе спор за оправдување на пренотацијата ќе се наведе во одлуката за пренотација.

Рокот за поведување на спор судот може, на предлог од странката, да го продолжи ако за тоа постојат важни причини.

Член 321

Ако во времето на поднесувањето на предлогот за пренотација веќе тече спор за постоењето на правото чија пренотација се бара, поведувањето на посебен спор за оправдување на пренотацијата не е потребно ако, според одредбите од Законот за процесната постапка, во постојниот спор може уште да се истакне и барањето за оправдување на пренотацијата.

Член 322

Ако оправдувањето на пренотацијата изостане, лицето против кое била дозволена пренотација може да предложи таа да се брише.

Ако од списите не произлегува дека тужбата за оправдување на пренотацијата е поднесена на време или дека рокот за оправдување тече уште оној ден кога е поднесен предлогот за бришење, судот во краток рок ќе определи рочиште на кое предлагачот на пренотацијата мора да докаже дека рокот за оправдување тече уште или дека тужбата е поднесена на време.

Ако судот утврди дека рокот изминал односно дека спорот не е поведен на време, ќе дозволи бришење на пренотацијата.

Ќе се смета дека тужбата за оправдување на пренотацијата е поднесена на време, иако номинален рокот определен за нејзино поднесување, ако биде поднесена пред поднесувањето на предлогот за бришење на пренотацијата или барем истиот ден кога е поднесен овој предлог.

Член 323

Ако тужителовото барање за оправдување на пренотацијата биде усвоено во спорот со кој се оправдува пренотацијата (чл. 318 и 321), на предлог од која и да било странка ќе се забележи оправдувањето на пренотацијата во уписникот на бродовите според содржината на правосилната пресуда.

Ако во спорот од став 1 на овој член барањето за оправдување на пренотацијата биде правосилно

одбиено, на предлог од која и да било странка, ќе се брише пренотацијата.

Член 324

Ако пренотацијата е бришана затоа што тужбата за оправдување на пренотацијата не е поднесена на време, може да се предложи нова пренотација, но таа има правно дејство дури од моментот на поднесувањето на новиот предлог.

Носителот на правото на располагање со брод односно сопственикот на бродот или овластеникот на запишаното право може со тужба да бара да се утврди непостоење на пренотираното право. Пресудата со која се усвојува ова барање ќе се прибележи на предлог од странката во уписникот на бродовите и со тоа се спречува повторна дозвола на пренотацијата.

Член 325.

Ако пренотацијата биде бришана од други причини, а не од причините наведени во член 324 од овој закон, судот, по службена должност, ќе го одбие секој нов предлог за пренотација на истото право врз основа на иста исправа. Ако судот пропушти да го стори тоа и нова пренотација биде запишана, таа пренотација ќе се брише штом противникот ќе пријави дека пренотацијата веќе еднаш била бришана.

Член 326

Ако е пренотирано право на располагање со брод односно право на сопственост, натамошни уписи можат да се дозволат не само против вкнижениот туку и против пренотираниот носител на правото на располагање со брод односно сопственик на брод, но правното дејство на тие уписи зависи од тоа дали пренотацијата ќе биде оправдана или неоправдана.

Ако пренотацијата биде оправдана, истовремено со уписот на оправдувањето на пренотацијата ќе се бришат, по службена должност, сите оние уписи што против вкнижениот носител на правото на располагање со брод односно сопственик на бродот биде извршени по моментот на поднесувањето на предлогот врз основа на кој пренотацијата на правото на располагање со брод односно на правото на сопственост била извршена.

Ако пренотацијата на правото на располагање со брод односно на правото на сопственост биде бришана, истовремено ќе се бришат, по службена должност, и сите уписи што биле извршени со оглед на оваа пренотација.

Одредбите на овој член ќе се применат и во случај кога против договорниот заложен доверител е извршена пренотација на преносот на неговото побарување врз друго лице.

Член 327

Ако бришењето на некое право е пренотирано, во поглед на тоа право можат да се дозволат натамошни уписи (на пр. на подзаложените права или на отстапувањето), но правното дејство на тие уписи зависи од тоа дали пренотацијата на бришењето ќе биде оправдана или неоправдана.

Ако пренотацијата на бришењето биде оправдана, истовремено со запишувањето на оправдувањето ќе се бришат по службена должност, и сите уписи што во поглед на бришаното право во меѓувреме биле дозволени.

Член 328

Ако на побарувањето обезбедено со договорно заложно право, во времето кога се бара негово бришење, уште постојат подзаложни права, бришењето на тоа побарување може да се дозволи само со забелешка дека правното дејство на бришењето во поглед на подзаложните права ќе настапи дури кога овие ќе бидат бришани.

Штом ќе биде вкнижено бришењето на побарувањето обезбедено со договорно заложно право, натамошните уписи на договорното заложно право не можат повеќе да се дозволат, а ако бришењето

на договорно заложно право биде само пренотирано, натамошни уписи на тоа право можат да се дозволат, но само со правното дејство од член 316 на овој закон.

Прибелешка

Член 329

Прибелешката на личните односи, особено во поглед на ограничувањето на правото на располагање со имот има за правна последица дека никој, во чија корист е запишано некое право во уписникот на бродовите не може да се повикува на тоа дека тие односи не му биле познати (на пр. малолетност, продолжување на родителското право или на старателството, отворање на стечај итн.).

Прибелешката на личните односи и бришењето на таквата прибелешка ја определува судот врз основа на исправите со кои се докажуваат тие односи, а по предлог од странките, нивните законски застапници или од надлежните органи.

Член 330

Прибелешка на други факти, освен оние што се наведени во член 329 од овој закон, може да се дозволи само кога прибелешката е со закон дозволена и има дејство кое е определено со закон (на пр. првенствен ред, заедничко договорно заложно право, откажување на побарувањето обезбедено со договорно заложно право, тужба за остварување на законското заложно право, прибелешка на спорот итн.).

Член 331

Носителот на правото на располагање со брод односно сопственикот на бродот може да бара упис на прибелешката на првенствениот ред за намеравано отуѓување на бродот или за оптоварување со договорно заложно право. Правното дејство на прибелешката е првенствениот ред на правата стекнати со тоа отуѓување или оптоварување да се смета од моментот на поднесувањето на предлогот за упис на прибелешката, ако упис на наведените права се побара за времето на важењето на прибелешката (член 333).

Договорниот заложен доверител може, со правното дејство наведено во став 1 од овој член, да бара упис на прибелешката на првенствениот ред за намераваното отстапување или за намераваното бришење на своето побарување.

Прибелешките од овој член можат да се дозволат само ако според состојбата на уписот во уписникот на бродовите би било дозволено вкнижување на правото кое мора да се запише односно бришење на запишаното право, и ако потписот на предлагачот го заверил на предлогот органот во републиката односно во автономната покраина надлежен за заверување на потписите.

Член 332

Решението со кое се усвојува предлогот за упис на прибелешката од член 331 на овој закон се издава само во еден примерок (испраќа). Кога ќе го изврши уписот на прибелешката во уписникот на бродовите, органот што го води уписникот на бродовите мора во тој примерок да потврди дека прибелешката е извршена.

Член 333

Ако прибелешката на првенствениот ред е дозволена за намеравано оптоварување на бродот со договорно заложно право, прибелешката го губи дејството со истекот на рокот од една година, а во другите случаи наведени во член 331 од овој закон — со истекот на рокот од 60 дена од денот кога била дозволена.

Во решението со кое се дозволува прибелешка ќе се наведе датумот кога престанува дејството на таа прибелешка.

Член 334

Предлогот за упис на правото или за упис на бришењето со редот на првенство што е обезбедено со приклучката (член 331) мора да се поднесе во роквите определени во член 318 од овој закон и кон предлогот да се приложи примерок од решението со кое е дозволена приклучката.

Исправата врз основа на која се запишува или се брише правото за кое е приклучен редот на првенство може да биде составена и по поднесувањето на предлогот за упис на приклучката.

Во решението со кое, на предлогот поднесен во смисла на став 1 од овој член, се дозволува вкнижување или пренотација, судот ќе назначи дека дозволиениот упис го има оној ред на првенство што е стекнат со приклучката. Органот што ќе го изврши уписот на дозволеното вкнижување односно пренотација, ќе потврди дека во примерокот на решението со кое е дозволена приклучката на првенствениот ред е извршен уписот.

Уписот со приклучен ред на првенство ќе се дозволи и ако бродот или побарувањето обезбедено со договорно заложно право се пренесени врз трето лице или се оптоварени откако предлогот за приклучка на првенствениот ред бил поднесен.

Ако носителот на правото на располагање со брод односно сопственикот на бродот или договорниот заложен доверител паднат под стечај пред да биде поднесен предлогот за упис, уписот ќе се дозволи само ако исправата за правната работа веќе била составена пред денот на отворањето на стечајот и ако денот на составувањето на исправата е докажан со заверка на органот во републиката односно во автономната покраина надлежен за заверување на потписите. Ако исправата не им одговара на овие услови, ќе се цени, според прописите за стечајот, дали уписот е дозволен.

Член 335

Ако се дозволи вкнижување на пренос на правото на располагање со брод односно на правото на сопственост, или отуѓување на бродот односно отстапување или бришење на побарувањето со првенствен ред стекнат со приклучка (член 331 став 1) судот, на предлог од странката во чија корист е запишано вкнижувањето, ќе нареди бришење на оние уписи што во поглед на тој брод или побарување се извршени по поднесувањето на предлогот за приклучка. Предлогот за бришење на овие уписи мора да се поднесе во рок од 15 дена од денот кога вкнижувањето со приклучен ред на првенството станало правосилно.

Член 336

Ако предлогот за упис не биде поднесен пред истекот на рокот по кој престанува дејството на забелешката (член 333), или ако износот на побарувањето, во поглед на кое е извршена приклучката на првенствениот ред, до крајот на тој рок не биде испршен, судот, по службена должност, ќе нареди бришење на приклучката на првенствениот ред.

Пред истекот на рокот од член 333 на овој закон, бришење на приклучката може да се дозволи само ако кон предлогот за бришење на приклучката е поднесен примерок од решението со кое приклучката е дозволена. Кога ќе изврши упис на бришењето, органот што го води уписникот на бродовите ќе потврди во тој примерок од решението дека бришењето е извршено.

Член 337

Судот надлежен според член 240 од овој закон ќе дозволи, на барање од доверителот, приклучка на судскиот отказ на договорното заложно побарување и приклучка на заложноправната тужба, ако оној против кого е поднесен отказот или тужбата е запишан како носител на правото на располагање со брод односно како сопственик

на бродот, и ако се докаже дека е поднесена заложноправна тужба.

Приклучката на заложноправна тужба може да дозволи и процесниот суд.

Приклучката од став 1 на овој член има за последица отказот или тужбата да дејствува против подоцнежниот носител на правото на располагање со брод односно сопственик на бродот, а особено да може, врз основа на правосилната пресуда донесена во спорот за приклучаната тужба или врз основа на извршеното судско порамнување склучено во тој спор, да се води извршување над заложениот брод непосредно против секој подоцнежен носител на правото на располагање со брод односно сопственик на бродот.

Член 338

Приклучката на тужба за остварување на законско заложно право се брише по службена должност, ако, во рок од 60 дена од денот на извршноста на пресудата донесена врз основа на тужбата која била предмет на приклучка доверителот на побарување обезбедено со законско заложно право, не побара продажба на бродот или упис на договорното заложно право, или ако, на негово барање, во тој рок не се спроведе запирање на бродот (член 233 став 2).

Ако од списите не произлегува дека во законскиот рок е побарана продажба на бродот или упис на договорното заложно право или е спроведено запирање на бродот, судот ќе постапи според член 322 ст. 2 и 3 од овој закон.

Член 339

Лицето кое повело спор за да го оспори вкнижувањето за кое ќе утврди дека со него се повредени неговите запишани права и бара поврат во поранешната состојба во уписникот, може кај процесниот суд или кај судот надлежен според член 240 од овој закон да бара приклучка на тој спор во уписникот на бродовите истовремено со поднесувањето на тужбата или подоцна.

Приклучката на спорот од став 1 на овој член има за последица пресудата донесена во тој спор да дејствува и против оние лица кои стекнале запишани права по моментот кога предлогот за приклучка на спорот стигнал до органот што го води уписникот на бродовите.

Член 340

Во спорот поведен со тужба за бришење на вкнижувањето против лица кои со непосредно вкнижување, чиешто бришење се бара со тужбата, стекнале право или се ослободени од тоа, или кога тужбата се заснова врз односите што постојат непосредно помеѓу тужителот и тужениот, за застареноста на тужбеното барање ќе се проследува според прописите и правните правила на имотното право за застареноста.

Член 341

Лицето кое сака да го оспори вкнижувањето против трети лица, за чија дозвола било прописно известно, е должно, во рокот во кој може да се вложи жалба против дозволата за тоа вкнижување, да му предложи на судот од член 240 на овој закон упис на приклучката дека вкнижувањето е спорно, а најдоцна во рок од 60 дена од денот на истекот на рокот за жалба да поднесе тужба за бришење на вкнижувањето против сите лица кои со оспоруваното вкнижување стекнале некое запишано право или врз некое запишано право постигнале натамошни вкнижувања или пренотации.

По истекот на рокот од став 1 на овој член, против трети лица кои пред приклучката на спорот врз запишаното право стекнале натамошни запишани права, може со тужба за бришење да се оспорува вкнижувањето само ако тие лица не биле совесни во поглед на исправноста на оспоруваното вкнижување.

Член 342

Ако тужителот не бил прописно известен за дозволата за вкнижувањето што го оспорува, правото на поднесување тужба за негово бришење против трети совесни лица кои на запишаното право стекнале натамошни запишани права, престанува во рок од три години од моментот кога предлогот за побивањето вкнижување стигнал до органот што го води уписникот на бродовите.

Член 343

Ако тужителот је повмече тужбата или ако според законот се смета дека тужбата е повлечена, или ако тужбата со правосилна одлука биде отфрлена или тужбеното барање биде одбиено или ако во случајот од член 341 на овој закон тужбата не биде поднесена во пропишаниот рок, судот, на предлог од спротивната страна, ќе нареди бришење на прибелешката на спорот.

Ако со правосилна пресуда биде наполно или делумно усвоено барањето за бришење на оспореното вкнижување, или ако странките за бришењето на вкнижувањето склучат судско порамнување, судот, на предлог од странката, ќе дозволи упис на бришењето на оспореното вкнижување според содржината на пресудата односно на судското порамнување, па истовремено ќе нареди бришење на прибелешката на спорот; како и на сите вкнижувања и пренотации за кои, во поглед на бришаното право, предлогот за упис стигнал до органот што го води уписникот на бродовите откако до тој орган стигнал предлогот за прибелешка на спорот.

Член 344

Лицето кое ќе утврди дека до вкнижување дошло поради кривично дело може, заради постигање на правното дејство од член 339 на овој закон во однос на подоцнежните уписи, да побара од судот од член 240 на овој закон да дозволи прибелешка дека вкнижувањето е спорно. Ова лице е должно кон предлогот да поднесе потврда од надлежниот орган за поведувањето на кривична постапка.

Ако прибелешка на спорот се предлага заради постигање на дејство и против трети лица кои совесно стекнале запишани права пред прибелешката на спорот, предлогот за прибелешка мора да се поднесе до судот од член 240 на овој закон во рокот во кој странката е овластена за поднесување на жалба против дозволеното вкнижување.

Член 345

Ако судот во кривичната постапка одлучи да се брише вкнижувањето заедно со запишаните права што се стекнати пред прибелешката наведена од член 344 на овој закон, судот од член 240 на овој закон ќе нареди бришење на вкнижувањето според одредбите на член 343 став 2 од овој закон, ако странката, против која е извршено оспореното вкнижување кон предлогот за бришење на вкнижувањето ја приложи одлуката на судот донесена за таа кривична постапка, со потврда за нејзината правосилност.

Ако судот во кривичната постапка утврди кривична одговорност на обвинетиот, но оштетениот со неговото барање за бришење на вкнижувањето го упати на спор, оштетениот има право да поднесе тужба за бришење на вкнижувањето и на запишаните права од став 1 од овој член, во рок од 60 дена од денот кога одлуката на судот за упатување на спор станала правосилна.

Ако судот во кривичната постапка не донесе одлука за тоа дека обвинетиот е кривично одговорен, и ако овластеното лице во рокот од став 2 од овој член не поднесе тужба, судот од член 240 на овој закон ќе дозволи бришење на прибелешката на спорот на предлог од лицето кое има правен интерес оспореното вкнижување да се одржи во сила.

Член 346

Кога се бара бришење на прибелешката на спорот поради тоа што тужбата за бришење не е подигната во роковите определени во чл. 341 и 345 од овој закон судот од член 240 на овој закон ќе постапи сообразно со одредбите на член 322 ст. 2 и 3 од овој закон.

Член 347

Ако носителот на правото на располагање со брод односно сопственикот на бродот или доверителот, на чиј брод односно побарување е вкнижено некое право, поднесе тужба тоа право во целост или делумно да се брише поради тоа што е застарено, судот од член 240 на овој закон, по предлогот од тужителот, ќе дозволи прибелешка на спорот во уписникот на бродовите.

Член 348

Ако се поведе спор со кој се бара да се утврди дека со одршка е стекнато определено стварно право, судот од член 240 од овој закон ќе дозволи, на предлог од тужителот, прибелешка на спорот во уписникот на бродовите.

Член 349

Прибелешката на спор во случај на тужба за бришење поради застареност (член 347) или во случај на тужба за утврдување на стекнувањето на стварно право поради одршка (член 348), нема дејство против трети лица кои, верувајќи во уписникот на бродовите, постигнале определени вкнижувања пред моментот кога предлогот за прибелешка на спорот стигнал до органот што го води уписникот на бродовите. Ако со правосилна пресуда е утврдено дека тужителот со одршка стекнал определено стварно право, правото стекнато со одршка има првенствен ред пред сите уписи што се спроведени по прибелешката на спорот, а сите права запишани по прибелешката на спорот што со тоа се во противречност ќе се бришат на предлог од странката. Во постапката за бришење сообразно се применуваат одредбите од член 343 став 2 на овој закон.

Член 350

Судот кој спровел продажба на брод по службена должност ќе нареди, решението за досудување на продадениот брод да се забележи во уписникот на бродовите.

Прибелешката од став 1 на овој член има дејство запишаните права против досегашниот носител на правото на располагање со брод односно против сопственикот на бродот да можат да се стекнат со натамошните уписи само ако решението за досудување биде правосилно укинато.

Ако решението за досудување не е побивано, или ако побивањето е правосилно одбиено на предлог од заинтересираното лице ќе се бришат сите уписи извршени по прибелешката на тоа решение против досегашниот носител на правото на располагање со брод односно против сопственикот на бродот, како и сите натамошни уписи што се извршени во однос на нивните права.

Член 351

Предлозите за упис или за бришење на прибелешките за кои одлучува судот од член 240 на овој закон, мораат да се поднесат до органот што го води уписникот ако не е определено поинаку.

Запишување на заедничките договорни заложни права

Член 352

Кај заедничките договорни заложни права (член 213) што се засноваат со упис во повеќе влошки, една од влошките се означува како главна, а другите како споредни. Во предлогот за упис мора

да се наведе која влошка се означува како главна а која како споредна, а ако во предлогот тоа не е наведено, ќе се смета дека како главна влошка мора да се значи онаа што во предлогот за упис е наведена на прво место.

Ако се побара договорното заложно право што веќе постои да се прошири за истото побарување и врз другите влошки, со првобитно оптоварената влошка ќе се постапува како со главна влошка.

Во главната влошка со прибелешка се упатува на споредните влошки, а во секоја споредна влошка — на главната влошка.

Член 353

Ако доверителот заради осигурување на своето побарување побара упис на договорно заложно право во определена влошка на уписникот на бродовите, должен е да го пријави постоењето на договорното заложно право што за тоа побарување е веќе запишано во некоја друга влошка, за да може да се прибележи заедничкото договорно заложно право.

Доверителот е одговорен за штетата предизвикана со тоа што пропуштил да го пријави постоењето на договорното заложно право.

Ако прибелешката на заедничкото договорно заложно право не биде запишана, договорниот заложноправен должник може да предложи оваа прибелешка да се изврши и да побара доверителот да му ги надомести трошоците, ако прибелешката изостанала по негова вина.

Ако судот од член 240 на овој закон, дозволувајќи вкнижување или пренотација на договорно заложно право, утврди дека за истото побарување договорното заложно право е веќе запишано во неговиот или во некој друг уписник на бродовите, ќе определи по службена должност дека влошката, во која договорното заложно право е веќе запишано, е главна влошка. Судот е должен за тоа да го извести органот кај кој се води уписникот на бродовите во кој договорното заложно право е веќе запишано.

Член 354

Предлог за упис на заедничко договорно заложно право во повеќе уписници на бродовите што се водат кај разни органи, може да се поднесе или истовремено до сите органи што ги водат тие уписници на бродовите или само до еден од тие органи.

Ако предлогот за упис на договорно заложно право истовремено се поднесува до сите органи во чии уписници на бродовите мора да се запише, во предлогот мора да се наведе која влошка се означува како главна, а која влошка како споредна.

Ако предлогот за упис на договорно заложно право се поднесува само до еден орган, предлогот се поднесува до оној орган кај кој предлагачот на уписот сака да се води главната влошка и го назначува редот според кој предлогот мора да се упати до другите органи.

Член 355

Ако при првобитниот или подоцнежниот упис на заедничко договорно заложно право учествуваат повеќе судови од член 240 на овој закон, секој од нив самостојно ќе одлучи за предлогот за вкнижување или за пренотација на договорното заложно право во уписникот на бродовите за кој е тој надлежен. Секој од судовите своето решение за тоа ќе го достави и до органот кај кој се води главната влошка.

Жалбата против решението од став 1 на овој член се поднесува до судот кој го донел тоа решение.

Ако вкнижувањето или пренотацијата, што е запишана во некоја споредна влошка, по повод жалбата биде бришана, за бришењето заради прибелешка се известува органот што ја води главната влошка.

Член 356

Првенствениот ред кај заедничкото договорно заложно право се определува самостојно за секоја влошка и е меродавен моментот кога предлогот за дозвола на уписот на заедничкото договорно заложно право пристигнал до одделен орган во чии уписник се запишува договорното заложно право.

Член 357

Сите предлози, во поглед на промената на заложното право за побарувања за кое е запишано заедничко договорно заложно право во повеќе влошки, се поднесуваат до оној орган што ја води главната влошка. За тие предлози се одлучува според состојбата на уписот во главната влошка.

Предлогот поднесен до друг орган, а не до органот од став 1 на овој член, ќе му се врати на подносителот со упатство дека предлогот мора да се поднесе до органот што ја води главната влошка.

Член 358

Сите промени што на заедничкото договорно заложно право мораат да се направат со пренос, ограничување, оптоварување, бришење или на друг начин, се запишуваат само во главната влошка.

Уписот на промените во главната влошка има правно дејство како да е извршено во сите веќе постојни или идни споредни влошки.

Делумното или целосното бришење на заедничкото договорно заложно право што се однесува на сите бродови или на сите побарувања (подзалог) кои се предмет на заедничкото договорно заложно право, се прибележува во сите споредни влошки, а бришењето на заедничкото договорно заложно право што се однесува на определен брод или на определено побарување, се прибележува само во споредната влошка во која е запишан тој брод односно побарување.

Член 359

Ако биде бришано заложното право на брод односно на побарување обезбедено со договорно заложно право запишано во главната влошка, во оваа влошка се бришат и сите натамошни извршени уписи на заедничкото договорно заложно право и се пренесуваат во една од споредните влошки кои се водат кај истиот орган. Ако заедничкото договорно заложно право уште постои, со таа влошка се постапува како со главната влошка.

Ако во уписниците на бродовите на истиот орган нема споредна влошка, судот надлежен за дотогашната главна влошка ќе определи, ако тоа не го определил договорниот заложноправен доверител, со која споредна влошка во иднина ќе се постапува како со главна влошка, па, по службена должност, ќе испрати до органот што ја води новата главна влошка заверени преписи на постојните уписи во главната книга, како и заверени преписи на исправите што се однесуваат на тие уписи.

Претворањето на споредната влошка во главна влошка им се соопштува на органите кај кои се водат сите споредни влошки и, по службена должност, се прибележува во секоја уште постојна споредна влошка.

Член 360

До органот врз кој ќе премине водењето на главната влошка се доставуваат оние предлози за кои не може повеќе да решава дотогашниот орган, поради тоа што заедничкото договорно заложно право во неговиот уписник на бродовите е веќе бришано и за тоа се известуваат странките што ги подвеле предлозите.

Меѓусебниот првенствен ред на предлозите од став 1 на овој член се определува според моментот кога тие пристигнале до органот што ја водел дотогашната главна влошка.

Член 361

За оправдување на пренотацијата со која заедничкото договорно заложно право за исто побарување

ње е пренотирано кај разни органи, е потребна само една тужба за оправдување.

За тужбата за оправдување на пренотацијата е надлежен, покрај судот од општа месна надлежност на договорниот заложноправен должник, судот надлежен според член 240 од овој закон во поглед на еден од уписниците во кој е дозволена пренотација.

Член 362

Во изводите од влошките што, со оглед на заедничкото договорно заложно право, се водат како споредни влошки, се упатува на главната влошка со забелешка дека промените што се направени на заеднички запишаното заложно право се запишани само во главната влошка.

Пренос на брод од еден уписник на бродовите во друг уписник на бродовите

Член 363

Судот ќе дозволи пренос на уписот на брод од еден уписник на бродовите во друг уписник на бродовите врз основа на исправа со која се докажува дека бродот ќе ја промени луката на уписот и дека ќе се запише во луката што се наоѓа на подрачјето на органот што го води уписникот на бродовите во кој е бродот запишан.

Бришење на брод од уписникот на бродовите

Член 364

Судот ќе донесе решение за бришење на брод од уписникот на бродовите:

- 1) ако утврди дека бродот пропаднал или се претпоставува дека пропаднал;
- 2) поради отуѓување на бродот од општествена сопственост односно од сопственост на физичко или граѓанско правно лице врз странско лице;
- 3) поради согласна изјава на сопственикот на бродот или на бродарот со која се отповикува согласноста на сопственикот за упис во југословенскиот уписник на бродовите односно пресуда на судот дека таквата изјава на сопственикот на бродот е правно исправна;
- 4) поради изјава на носителот на правото на располагање со брод или на сопственикот на бродот дека бродот трајно го повлекува од поморската односно од внатрешната пловидба;
- 5) поради престанување на постоењето на условите за упис во уписникот на бродовите според одредбата од член 175 став 1 точка 2 на овој закон;
- 6) поради решение на Сојузниот комитет за сообраќај и врски со кое на бродот запишан во уписникот врз основа на член 175 став 1 точ. 3 и 4 од овој закон му се одзема правото на упис во уписникот на бродовите.

Член 365

Решението за бришење на бродот на внатрешната пловидба запишан во уписникот на бродовите на внатрешната пловидба заради пренос во уписникот на друга држава ако е тоа предвидено со меѓународен договор се донесува врз основа на потврда дека бродот е веќе условно запишан во странски уписник на бродовите на внатрешната пловидба.

Член 366

Во решението за бришење на бродот од уписникот на бродовите треба, во смисла на член 195 од овој закон, да се утврди дека на тоа бришење не му се противат доверителите на законските заложни права, односно дека доверителите на договорното заложно право се согласуваат со бришењето, освен ако бришењето се врши врз основа на одредбите од член 179 став 1 точ. 1 и 4 на овој закон.

Поднесокот со кој доверителите што имаат законско заложно право на бродот му се противат на уписот на бришењето на бродот од уписникот на бродовите, се поднесува до органот кај кого е бродот запишан во уписникот на бродовите. Овој орган ќе го достави поднесокот за противењето до надлежниот суд заради донесување одлука.

Во случајот од став 2 на овој член, бришењето на бродот од уписникот на бродовите може да се определи дури откако ќе стане правосилно решението на судот со кое се одбива противењето.

Член 367

Ако бродот што бил бришан од уписникот на бродовите поради тоа што пропаднал или се претпоставувало дека пропаднал, или поради тоа што е трајно повлечен од пловидбата, или поради тоа што бил прогласен за поморски плен односно за воен плен на море, повторно се запишува во уписникот на бродовите, судот ќе донесе решение за повторен упис на бродот со сите оние податоци и запишани права од уписникот со кое порано бил запишан, а што важеле во моментот на бришењето на бродот, и за тоа ќе го извести носителот на правото на располагање со брод односно сопственикот на бродот и сите други лица во чија корист било запишано некое право на бродот.

5. Правни лекови

Член 368

Против решението на судот за предлогот за упис во уписникот на бродовите е дозволена жалба.

Странките можат во жалбата да изнесат нови факти и да предлагаат нови докази само ако се однесуваат тие на суштествените повреди на правилата на постапката.

Жалбата се поднесува до судот што го донел првостепеното решение, во доволен број примероци за судот и за странките што учествуваат во постапката.

Член 369

Рокот за поднесување жалба кога решението е доставено во Социјалистичка Федеративна Република Југославија изнесува 30 дена, а кога решението е доставено во странство — 60 дена.

Член 370

Ненавремената, нецелосната и недозволената жалба судот ќе ја отфрли.

Ако првостепениот суд не ја отфрли жалбата, примерок од жалбата ќе достави до странките до кои е доставено решението што се побива.

Првостепениот суд не може своето решение да го преиначи, ниту да го укине.

Жалбата поднесена непосредно до второстепениот суд, овој суд ќе ја упати до надлежниот првостепен суд и ќе се смета дека жалбата е поднесена на денот кога стигнала до надлежниот првостепен суд.

Член 371

Ако жалбата е поднесена против решението со кое се дозволува вкнижување или пренотација или прв упис на брод во уписникот на бродовите, судот ќе определи прибелешка на жалбата во уписникот на бродовите.

Ако жалбата биде одбиена, судот ќе определи бришење на прибелешката.

Прибелешката и бришењето на прибелешката од ст. 1 и 2 на овој член судот ќе ги определи по службена должност.

Ако жалбата е поднесена против решение на судот за барањето за прв упис во уписникот на бродовите, судот е должен за вложената жалба да го извести органот што го води уписникот на бродовите заради постапка според член 277 став 2 од овој закон,

Член 372

Ако второстепениот суд ја одбие жалбата против решението со кое предложот за упис е одбиен, првостепениот суд, по службена должност, ќе определи да се брише прибелешката на тоа решение во уписникот на бродовите и за тоа ќе ги извести странките.

Член 373

Ако второстепениот суд го преиначи решението на првостепениот суд и усвои еден од предлозите од член 288 на овој закон што го одбил првостепениот суд, дозволењот упис ќе се изврши во уписникот на бродовите. Во овој случај се смета дека уписот е извршен во моментот кога предлогот за упис бил поднесен.

Член 374

Ако второстепениот суд го преиначи решението на првостепениот суд со кое се дозволува бришење на уписот и предлогот за бришење на уписот го одбие, ќе се воспостави бришано вкнижување односно пренотација.

Ако второстепениот суд го преиначи решението на првостепениот суд со кое е усвоен некој од предлозите од член 288 на овој закон, па тој предлог го одбие, извршеното вкнижување или пренотација ќе се бришат.

Член 375

Решението на второстепениот суд со кое се определува упис во уписникот на бродовите, првостепениот суд, заради извршување на уписот, ќе го достави до надлежниот орган, постапувајќи според член 291 од овој закон.

Член 376

Во постапката за запишување во уписникот на бродовите ревизија не е дозволена.

Член 377

Во поглед на примената на одредбите на овој дел од законот (чл. 187 до 376) со бродот на внатрешната пловидба се издначени: хидроглисерот, скелето, багерот, дигалката и секоја друга пловечка направа и справа од слична природа.

ДЕЛ ПЕТИ**БРОДАР****1. Одговорност на бродарот****Член 378**

За обврските што настануваат во врска со пловидбата и со искористувањето на бродот одговара бродарот, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 379

Во смисла на одредбите од овој закон се сметаат: 1) побарувањето од телесни штети — побарување што настанува поради смрт или телесни повреди на лица;

2) побарувањето од материјални штети — побарување што настанува од која и да е друга причина, освен она што настанува од телесни штети.

Бродарот на поморски брод може да ја ограничи својата одговорност до износите наведени во член 380 од овој закон, а бродарот на брод на внатрешната пловидба — до износите наведени во член 381 од овој закон за следните обврски:

1) за побарување од телесни штети што ги претпеле лицата кои, заради превоз, се наоѓаат на бродот и за побарување од материјални штети на предметите што се наоѓаат на бродот;

2) за побарување од телесни штети што ги претпеле лица на копно или на вода, односно за побарување од материјални штети на предмети што се наоѓаат надвор од бродот, ако тие штети се предизвикани со скришено или нескришено дело или пропуст на лицата на бродот за кои е одговорен

бродарот, а од лицата за кои е одговорен бродарот а што не се наоѓаат на бродот — само ако скришено или нескришено дело или пропуст на тие лица се однесува на пловидбата, ракувањето со бродот, товарењето, превозот или растоварувањето на товар или натоварувањето, превозот или истоварувањето на патници;

3) за побарување настаното во врска со нареденото поместување, дигање или уништување на потонат, заринкан или напуштен брод и предметите што се наоѓаат на тој брод, како и за надомест на штетата што брод им ја предизвикал на лука односно пристаниште, на лучки односно пристанишни направи и на пловни патишта.

Член 380

Бродарот на поморски брод може да ја ограничи својата одговорност за обврските од член 379 на овој закон на следните износи:

1) на 12.000 динари по тона од тонажата на односниот брод, ако со еден настан настанало само побарување од материјални штети;

2) на 36.000 динари по тона од тонажата на односниот брод, ако со еден настан настанало само побарување од телесни штети;

3) на 36.000 динари по тона од тонажата на односниот брод, ако од еден настан настанале побарувања од телесни штети и побарувања од материјални штети. Од овој износ, износ од 24.000 динари по тона е наменет исклучиво за намирување на побарувањата од телесни штети, а износ од 12.000 динари по тона — исклучиво за намирување на побарувањата од материјални штети. Ако износот наменет исклучиво за намирување на побарување од телесни штети не е доведен за неговото целосно намирување, неисплатениот остаток од ова побарување, заедно со побарувањето од материјални штети, се наплатува од износот што е наменет за намирување на побарувањето од материјални штети.

Во смисла на став 1 од овој член тонажата за бродовите со сопствен погон е нето регистарската тонажа на бродот зголемена за просторот на машиницата што бил одбиен од бруто регистарската тонажа на бродот заради определување на неговата нето регистарска тонажа, а за останатите бродови — нето регистарската тонажа.

Член 381

Бродарот на брод на внатрешната пловидба може да ја ограничи својата одговорност за обврските од член 379 на овој закон во поглед на побарувањата од материјални штети на следните износи:

1) за брод наменет за превоз на товари:

а) на износ од 700 динари по тона на најголемата носивост на бродот без сопствен погон;

б) на износ од 700 динари по тона на најголемата носивост на бродот со сопствен погон, зголемен за износот од 1.400 динари по секоја коњска сила на машинскиот уред за погон на бродот;

2) за брод што не е наменет за превоз на товари на износ од 4.000 динари на кубен метар истиснина на најголемото дозволено газалиште на бродот;

3) за влекач и потискувач на износ од 1.400 динари по секоја коњска сила на машинскиот уред за погон на бродот;

4) за хидроглисери и пловечки направи на износ кој ѝ одговара на третината од нивната вредност во моментот на настанот врз основа на кој настанало побарувањето.

Кога потискувачот или друг брод со сопствен погон се приврзани за бродот што потискува, износот на ограничената одговорност на бродарот се пресметува врз основа на коњските сили на машинските уреди за погон и вкупната тонажа на најголемата носивост на сите бродови во конвојот.

За побарувањата од телесни штети бродарот одговара до трикратните износи наведени во ст. 1 и 2 од овој член.

Износите на ограничената одговорност од ст. 1 и 2 на овој член се наменети исклучиво за намирување на побарувањето од материјални штети, а износите на ограничената одговорност од став 3 на овој член — исклучиво за намирување на побарувањето од телесни штети.

Член 382

Износот на ограничената одговорност на бродарот, предвиден со одредбите од овој закон, за поморските бродови не може да биде помал од износот предвиден за брод од 100 тони во смисла на член 380 став 2 од овој закон, а за бродовите за внатрешната пловидба — помал од 290.000 динари.

Член 383

Во износот на ограничената одговорност на бродарот не влегува износот на затезните камати од денот на настанот врз основа на кој настанало побарувањето до денот на основањето на фондот на ограничената одговорност врз основа на член 386 од овој закон.

Член 384

Бродарот не може да ја ограничи својата одговорност за обврските од член 379 на овој закон:

- 1) ако настанот од кој настанале побарувањата е предизвикан по негова лична вина;
- 2) за штетите настанати поради смрт или поради телесна повреда на лицата што се во работен однос со бродарот.

Бродарот на брод на внатрешната пловидба не може да ја ограничи својата одговорност за обврските од член 379 на овој закон, ниту за побарувањата на лицата што се превозуваат врз основа на договорот за превоз на патници.

Член 385

Ограничувањето на одговорноста на износите од чл. 380 и 381 на овој закон се применува врз вкупниот износ на побарувањата од телесни и материјални штети што настанале од еден настан.

Ако побарувањата од став 1 на овој член настанале од повеќе настани, ограничувањето на одговорноста на бродарот се врши во поглед на побарувањата од секој настан посебно.

Член 386

Бродарот што сака да ја ограничи својата одговорност е должен да основе фонд на ограничената одговорност.

Фондот на ограничената одговорност е имотната вредност што бродарот ја полага заради намирување на побарувањето на износот на кој се ограничува неговата одговорност.

Фондот на ограничената одговорност служи исклучиво за намирување на побарувањата настанати од настанот поради кој е основан.

Основањето на фондот на ограничената одговорност не значи признавање на одговорноста за побарувањата поради кои е основан.

Член 387

Доверителите во корист на чии побарувања е основан фондот на ограничената одговорност можат своите побарувања да ги намираат само од тој фонд.

Побарувањата на доверителите се намируваат од фондот на ограничената одговорност односно од неговиот дел што е наменет за нив, сразмерно со нивниот утврден износ.

Ако бродарот има право да истакне барање спрема еден од доверителите за побарување поради штета што произлегува од ист настан, нивните меѓусебни побарувања се пребиваат, а доверителот учествува во наплата од фондот само до височината на износот што останал по извршеното пребивање.

Член 388

Бродарот кој пред распределбата на фондот на ограничената одговорност ќе исплати во целост

или делумно некое од побарувањата од член 379 на овој закон, во однос на фондот до височината на исплатениот износ стапува, на местото на намериениот доверител.

Член 389

Ако се спроведени привремени мерки или мерки за извршување во врска со побарувањето од член 379 на овој закон, а бродарот се повикува на ограничувањето на својата одговорност според овој закон, судот може, на предлог од бродарот, да ја укине привремената мерка или да ги запре мерките за извршување односно да ги ослободи дадените обезбедувања или други гаранции, ако бродарот докаже дека веќе некаде дал обезбедување или други гаранции во височина на износот на ограничената одговорност под услов тоа обезбедување или друга гаранција да се расположиви и слободно преносливи во корист на доверителот.

Одредбата на став 1 од овој член се применува и во случај кога даденото обезбедување или друга гаранција не ја достигнува височината на ограничената одговорност на бродарот, ако дополнително бидат дополнети до височината на износот на неговата ограничена одговорност.

Обезбедувањето или другата гаранција од став 1 на овој член мораат исклучиво да бидат наменети за намирување на сите побарувања од член 379 на овој закон што произлегуваат од ист настан во врска со кој се врши ограничување на одговорноста.

Член 390

Судот мора да ја укине привремената мерка или да ги запре мерките за извршување односно да ги ослободи дадените обезбедувања или други гаранции поради дадено обезбедување или гаранција во земјата, а во странство — ако таквото ослободување е предвидено со меѓународен договор.

Член 391

Одредбите на чл. 379 до 390 од овој закон за ограничување на одговорноста на бродарот се применуваат и врз носителите на правото на располагање со брод односно врз сопственикот на бродот, врз раководителот на бродот и врз нарачувачот на превозот во бродарскиот договор.

Член 392

Заповедникот, другите членови на екипажот и други лица што работат за бродарот, ако се одговорни за побарувањата од член 379 на овој закон, можат да ја ограничат својата одговорност во смисла на чл. 380 до 390 од овој закон.

Заповедникот и другите членови на екипажот можат, во случаите од став 1 на овој член, да ја ограничат својата одговорност и ако настанот од кој настанало побарувањето е предизвикан од нивно лично невнимание.

Ако заповедникот или друг член на екипажот е сопственик на бродот, сопственик, бродар, раководител на бродот или нарачувач на превозот во бродарскиот договор, тие можат својата одговорност, во случај на своето лично невнимание, да ја ограничат само ако нивниот пропуст настанал во вршењето на функцијата заповедник односно член на екипажот на бродот.

Член 393

Вкупната височина на ограничената одговорност на бродарот и на другите лица кои можат да ја ограничат својата одговорност според овој закон за побарувањата на кои се однесува ограничувањето на одговорноста од еден настан, не може да ги надмине износите наведени во чл. 380 и 381 од овој закон.

Член 394

Одредбите на чл. од 379 до 393 од овој закон не се применуваат врз ограничувањето на одговорноста за обврските од спасувањето на море, за при-

донесот во заедничката хаварија и за нуклеарните штети, а ниту врз штетите причинети со исфрлање на течни горива од бродот, ако со одредбите на овој закон не е изречено определено.

Член 395

Одредбите на чл. од 379 до 423 на овој закон се однесуваат и на чамците.

Член 396

Одредбите на чл. од 379 до 423 од овој закон се однесуваат и на воените бродови, со тоа што:

1) за поморските воени бродови, чиј капацитет се определува со истиснината, една тона од чл. 380 и 281 од овој закон да одговара на две тони истиснина;

2) за воените бродови на внатрешната пловидба да се применуваат одредбите на член 381 став 1 точка 2 од овој закон.

2. Постапка за ограничување на одговорноста на бродарот

Член 397

Вопроцесната постапка за ограничување на одговорноста на бродарот ја спроведува судија поединец на стварно надлежниот суд.

Ако со овој закон не е определено поинаку, во постапката од став 1 на овој член согласно се применуваат одредбите од Законот за процесната постапка.

Ако бродот или чамецот, на кој се однесува настанот по повод кој се води постапката за ограничување на одговорноста на бродарот, е запишан во југословенскиот уписник на бродовите, односно во евиденцијата на чамците, месно е надлежен судот на чие подрачје се води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот, односно евиденцијата на чамците во која е запишан чамецот.

Ако бродот или чамецот, на кој се однесува настанот по повод кој се води постапката за ограничување на одговорноста на бродарот, има странска државна припадност, месно е надлежен судот на чие подрачје е запишан бродот, а ако немало запирање на бродот — судот на чие подрачје се положени средствата за основање на фондот на ограничената одговорност.

Во постапката за ограничување на одговорноста на бродарот не е дозволена спогодба на странките за месната надлежност.

Член 398

Постапката за ограничување на одговорноста на бродарот се поведува на предлог од лицето кое, според одредбите на овој закон, е овластено да ја ограничи својата одговорност.

Предлогот за поведување постапка за ограничување на одговорноста на бродарот, покрај општите податоци што треба да бидат наведени во секој поднесок, мора да содржи и:

1) опис на настанот од кој настанало побарувањето за кое се предлага ограничување на одговорноста;

2) основ и износ на ограничената одговорност;

3) начин на кој предлагачот е готов да го основе фондот на ограничената одговорност (со полагање готовина или со давање соодветна друга гаранција);

4) попис на познатите доверители, со назначување на нивното седиште односно престојувалиште;

5) податоци за видот и веројатната височина на побарувањата на познатите доверители.

Кон предлогот за поведување постапка за ограничување на одговорноста на бродарот мораат за поморскиот брод да се приложат исправи со кои се докажува: тонажата на поморскиот брод во смисла на одредбата на член 380 став 2 од овој закон, а за бродот на внатрешната пловидба — исправи со кои се докажува носивоста, истиснината, коњските

сили и вредноста на бродот, во смисла на одредбите на член 381 ст. 1 и 2 од овој закон.

Член 399

Ако судот утврди дека не се исполнети условите пропишани со овој закон што му дозволуваат на предлагачот да го користи ограничувањето на својата одговорност, ќе донесе решение за одбивање на поднесеното барање.

Ако судот утврди дека со средствата на предложениот фонд на ограничената одговорност не ќе може слободно да располага во корист на доверителите, ќе го отфрли поднесеното барање.

Член 400

Ако судот утврди дека барањето што е изнесено во предлогот за поведување постапка за ограничување на одговорноста на бродарот е во согласност со одредбите на овој закон за условите за ограничување на одговорноста, и дека со средствата на предложениот фонд на ограничената одговорност ќе може слободно да располага во корист на доверителите, ќе донесе решение со кое го одобрува основањето на фондот на ограничената одговорност.

Во решението од став 1 на овој член судот ќе го повика предлагачот да поднесе во рок од 15 дена до судот докази за тоа дека му ги ставил на слободно располагање на судот средствата одобрени за основање на фондот на ограничената одговорност и дека однапред го положил определениот износ потребен за намирување на трошоците што ќе настанат во текот или по повод постапката.

Ако предлагачот не постапи според одредбата на став 2 од овој член, судот ќе донесе решение со кое се укинува решението за основање на фондот на ограничената одговорност.

Судот во решението ќе го предупреди предлагачот за последиците што настануваат поради тоа што не постапил според одредбата на став 3 од овој член.

Член 401

Фондот на ограничената одговорност се смета како основан од оној ден кога предлагачот ќе поднесе до судот докази за тоа дека постапил според одредбите на член 400 став 2 од овој закон.

Решението со кое се утврдува дека фондот на ограничената одговорност е основан, судот е должен да го донесе во рок од 24 часа од приемот на доказите од став 1 на овој член.

Решението од став 2 на овој член се објавува во „Службен лист на СФРЈ“, на огласната табла на судот, а по потреба и на друг погоден начин.

Решението се доставува до предлагачот и до сите доверители на чии побарувања се однесува ограничувањето на одговорноста, а чие седиште односно престојувалиште му е познато на судот.

Член 402

Решението со кое се утврдува основањето на фондот на ограничената одговорност ги содржи:

1) името на бродот, луката односно пристаништето на уписот и државната припадност, односно ознаката и местото на уписот на чамецот;

2) фирмата односно називот и седиштето, односно личното име и живеалиштето и државната припадност на предлагачот;

3) настанот на кој се однесува ограничената одговорност на бродарот;

4) износот на фондот на ограничената одговорност и датумот на основањето на фондот;

5) повик до доверителите побарувањата што, според одредбите на овој закон, се намируваат од фондот на ограничената одговорност да му ги пријават на судот во рок од 90 дена од денот на објавувањето на решението во „Службен лист на СФРЈ“, без оглед дали за тие побарувања веќе тече спор, односно дали за нивното постоење е донесена правосилна одлука, со предупредување за последиците од пропуштањето од член 412 на овој закон;

6) место и време на одржувањето на рочиштето за испитување на побарувањата.

Член 403

Ако против некое лице, кое врз основа на одредбите на овој закон може да ја ограничи својата одговорност (чл. 379, 391 и 392), а на кое се однесува основаниот фонд на ограничената одговорност во времето на основањето на фондот, се спроведува извршна постапка или постапка за обезбедување на побарувањата што, според одредбите на овој закон, се намируваат од основаниот фонд на ограничената одговорност, извршниот суд, на барање од тоа лице, со решение ќе ја запре извршната постапка односно постапката за обезбедување и ќе ги укине сите спроведени дејствија во таа постапка.

Странката по чиј предлог судот ја запре извршната постапка односно постапката за обезбедување, ги поднесува своите трошоци за заплената, постапка, а е должна, на барање од спротивната странка, да ѝ ги надомести нејзините трошоци.

По основањето на фондот на ограничената одговорност не може повеќе да се бара поведување на редовна извршна постапка односно постапка за обезбедување на побарувањата што според одредбите од овој закон се намируваат од основаниот фонд на ограничената одговорност.

Член 404

Испитување на пријавените побарувања се врши на рочиштето за испитување на побарувањата.

Право на учествување на рочиштето во својство на странка имаат предлагачите и сите доверители кои своите побарувања ќе ги пријават до заклучувањето на рочиштето за испитување на побарувањата.

Изостанокот на странките од рочиштето не го спречува судот да го одржи рочиштето.

На рочиштето судот ќе ги повика присутните странки да се изјаснат за пријавените побарувања и за основот за ограничување на одговорноста на предлагачот.

Член 405

Не се смета дека доверителот со пријава на побарувањето му го признава правото на предлагачот пријавеното побарување да го намира од основаниот фонд на ограничената одговорност.

Доверителот не може да го оспорува побарувањето на друг доверител тврдејќи дека тоа не може да се намира од основаниот фонд на ограничената одговорност зашто настанот од кој настанало побарувањето го причинил бродарот по лична вина (член 384 точка 1).

Се смета дека предлагачот за основање на фондот, на ограничената одговорност и доверителите признаваат дека пријавеното побарување постои и дека може да се намира од основаниот фонд на ограничената одговорност, ако тоа со поднесок или усно на рочиштето не го оспорат до заклучувањето на рочиштето за испитување на побарувањето.

Член 406

Ако доверителот оспори дека неговото побарување е подложено на ограничување на одговорноста на предлагачот, а предлагачот не се согласи со тоа оспорување, судот со решение ќе го упати доверителот да поднесе во рок од 30 дена од денот на доставувањето на решението, против предлагачот тужба за утврдување дека побарувањето на доверителот не се намирува од фондот на ограничената одговорност.

Ако доверителот во рокот од став 1 на овој член не поднесе според решението на судот односно ако ја повлече поднесената тужба, ќе се смета дека се одрекол од своето оспорување дека неговото побарување е подложено на ограничување на одговорноста на предлагачот.

Член 407

Ако доверителот му го оспори на друг доверител постоењето или височината на неговото побарување или правото неговото побарување да се намира од фондот на ограничената одговорност, судот со решение ќе го упати доверителот чие побарување е оспорено да поднесе во рок од 30 дена од денот на доставувањето на решението против предлагачот и сите доверители што го оспорило неговото побарување или височината на тоа побарување тужба за утврдување на постоењето и на височината на неговото побарување односно на правото за намирување од фондот на ограничената одговорност.

Ако доверителите му го оспорат на друг доверител неговото побарување што е утврдено со правосилна пресуда донесена во спорот против предлагачот, судот со решение ќе го упати доверителот односно доверителите што го оспоруваат таквото побарување да поднесат во рок од 30 дена тужба за утврдување дека не постои побарување.

Ако доверителите што судот ќе ги упати на спор во рокот од ст. 1 и 2 на овој член не постапат според решението на судот, односно ако ја повлечат поднесената тужба, ќе се смета дека во случајот од став 1 на овој член побарувањето не е ни пријавено, а во случајот од став 2 на овој член дека побарувањето не било ни оспорено.

Член 408

Ако предлагачот го оспори постоењето или височината на побарувањето на доверителот, судот со решение ќе го упати доверителот да поднесе, во рок од 30 дена од денот на доставувањето на решението, против предлагачот тужба заради утврдување на постоењето и на височината на неговото побарување.

Предлагачот не може да го оспорува побарувањето на доверителот ако постоењето и височината на тоа побарување правосилно се утврдени во спор меѓу предлагачот и доверителот или во спор што се водел според одредбата на член 407 став 1 од овој закон.

Ако доверителот кого судот ќе го упати на спор не подстипи според решението на судот во рокот од став 1 на овој член односно ако ја повлече поднесената тужба, ќе се смета дека побарувањето не го ни пријавил.

Член 409

Тужбите од чл. 406, 407 и 408 на овој закон можат да се однесуваат само на оние побарувања што биле предмет на расправање на рочиштето за испитување на побарувањата.

Правосилните пресуди донесени во споровите од чл. 406, 407 и 408 на овој закон имаат правно дејство спрема сите странки во постапката за ограничување на одговорноста на бродарот.

Член 410

За судењето во споровите од чл. 406, 407 и 408 на овој закон месно е надлежен исклучиво судот на чие подрачје се наоѓа судот што ја спроведува постапката за ограничување на одговорноста на бродарот.

Член 411

Ако предлагачот стори веројатно дека од фондот на ограничената одговорност некое побарување би требало да се намира во странство, судот може, на негов предлог, да определи од фондот да се издвои износот што би бил потребен за намирување на тоа побарување во сразмер спрема другите пријавени побарувања и спрема фондот на ограничената одговорност.

Предлогот од став 1 на овој член може да се поднесе до одржувањето на првото рочиште за делба на основниот фонд на ограничената одговорност. Износот издвоен според одредбата на став 1 од овој член се чува во посебен депозит десет години од денот кога решението за конечната делба на осно-

ваниот фонд на ограничената одговорност ќе стане правосилно.

Судот може и пред истекот на рокот од став 3 на овој член да определи издвоениот износ во целост или делумно да се врати во општиот депозит на фондот на ограничената одговорност, ако според околностите би можело да се заклучи дека отпад-нале претпоставките за издојување на овој износ (став 1).

По истекот на рокот од став 3 на овој член издвоениот износ судот ќе го врати во општиот депозит на фондот на ограничената одговорност.

Член 412

Заради испитување на побарувањата пријавени по заклучувањето на рочиштето за испитување на побарувањата судот ќе закаже ново рочиште за испитување на побарувањата.

Доверителите чии побарувања се испитуваат на новото рочиште според одредбата на став 1 од овој член не можат да ги оспоруваат порано признатите побарувања.

Доверителите можат своите побарувања да ги пријавуваат до заклучувањето на првото рочиште за делба на фондот на ограничената одговорност.

Побарувањата пријавени по заклучувањето на првото рочиште за делба на фондот на ограничената одговорност нема да се утврдуваат.

Доверителите што ќе ги пријават своите побарувања по истекот на рокот од член 402 точка 5 на овој закон се должни на предлагачот и на другите страни во постапката, на нивно барање, да им ги надоместат трошоците на постапката причинети со дополнителната пријава. Судот може да ги повика овие доверители да го положат во определен рок износот што ќе биде потребан за намирувањето на овие трошоци.

Член 413

По спроведената постапка за испитување на пријавените побарувања, судот со решение ќе утврди кои побарувања се признаваат и во која височина, земајќи ги предвид и писмените поднесоци на странките.

Член 414

Делбата на фондот на ограничената одговорност се спроведува по правосилноста на решението донесено во смисла на член 413 од овој закон.

Судот може, на предлог од доверителот, да изврши и привремена делумна делба на фондот на ограничената одговорност заради претходна исплата на утврдените побарувања, ако доверителот што го предлага тоа стори веројатно дека спорот од чл. 406, 407 и 408 од овој закон нема да заврши во рок од шест месеци.

Делбата на фондот од став 2 на овој член го опфаќа делот на фондот на ограничената одговорност што останува откако ќе се издвојат од целокупниот фонд средствата за евентуално намирување на побарувањата што се уште спорни, во износот во кој овие побарувања би требало да се намират ако нивното постоење е утврдено во височината во која се пријавени.

Делбата на средствата на фондот на ограничената одговорност издвоени според одредбите на член 411 ст. 1, 2 и 3 од овој закон се спроведува откако правосило ќе заврши постапката за испитување на спорните побарувања на кои се однесуваат издвоените износи, земајќи ја предвид веќе извршената делба според одредбите на ст. 1, 2 и 3 од овој член.

Член 415

Заради спроведување на делба на фондот на ограничената одговорност судот изработува нацрт на таа делба.

По изработката на нацртот на делбата на фондот на ограничената одговорност, судот закажува рочиште за расправање за тој нацрт на кое ги пови-

кува предлагачот и доверителите чии побарувања се утврдени и за кои е установено дека се намируваат од фондот на ограничената одговорност, како и доверителите чии побарувања се оспорени.

Кон поканата за рочиште до странките се доставува и примерок на нацртот на делбата.

Член 416

Ако заради изработка на нацртот за делбата на основниот фонд на ограничената одговорност е потребно да се обезбеди стручно лице, а судот нема такво лице, судот може подготовките за изработка на нацртот за делбата да му ги довери на посебен стручњак надвор од судот.

Врз стручњациите од став 1 на овој член се применуваат одредбите на Законот за процесната постапка што се однесуваат на вештаците.

Член 417

Право на учествување на рочиштето, во својство на странка, имаат предлагачот и доверителите од член 415 на овој закон.

Изостанокот на странките од рочиштето не го спречува судот да го одржи рочиштето.

На рочиштето судот ги повикува присутните странки да се изјаснат за нацртот на делбата на фондот на ограничената одговорност и да ги истакнат своите приговори на нацртот.

Одлука за делбата на основниот фонд на ограничената одговорност судот донесува врз основа на резултатите од постапката, водејќи сметка и за писмените поднесоци на странките.

Член 418

Судот е должен, во рок од три дена од денот кога решението за делба на фондот на ограничената одговорност против кое не е вложен правен лек ќе стане правосилно, односно од денот кога второстепениот суд ќе го достави правосилното решение до првостепениот суд, да издаде налог за исплата на побарувањата на доверителите на кои се однесува решението за делбата.

Член 419

Пријавата на побарување во постапката за ограничување на одговорноста на бродарот има во поглед на прекиниот на застареноста исто дејство како и поднесувањето тужба во процесната постапка.

Во поглед на побарувањата што се оспорени во постапката за испитување за побарувањата се смета дека застареноста е прекината почнувајќи од денот на пријавувањето на побарувањето до истекот на рокот за поднесување тужба според одредбите на чл. 407 и 408 од овој закон, односно до денот кога пресудата, со која се утврдува дека побарувањето на доверителот не се намирува од фондот на ограничената одговорност, ќе стане правосилна.

Застареноста на побарувањата што врз основа на решението за делба на фондот на ограничената одговорност се намируваат од фондот почнува повторно да тече кога решението за делба ќе стане правосилно.

Член 420

Судот во корист на доверителите, на кои ни во рок од шест месеци од денот на издавањето на налогот за исплата (член 417) не ќе биде во можност да им изврши исплата на нивните побарувања, од средствата на фондот на ограничената одговорност ќе основе посебен депозит според правилата за основање на судскиот депозит.

Член 421

Во постапката за ограничување на одговорноста на бродарот секоја странка ги поднесува своите трошоци ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 422

Рокот за жалба против решенијата донесени во постапката за ограничување на одговорноста на бро-

дарот изнесува осум дена од денот на доставувањето на решението.

Член 423

Во постапката за ограничување на одговорноста на бродарот, странките и јавниот обвинител можат против решението на судот со кое постапката пред судот е правосилно завршена, да ги изјавуваат сите правни лекови што можат да се изјават против пресудите донесени во процесната постапка.

ДЕЛ ШЕСТИ

ДОГОВОРИ

Г Л А В А I

ДОГОВОР ЗА ИЗГРАДБА НА БРОД,

Член 424

Договорот за изградба на брод, како и измените и дополненијата на тој договор мораат да бидат составени во писмена форма.

Договорот за изградба на брод и неговите измени и дополненија што се составени спротивно на одредбата на став 1 од овој член немаат правно дејство.

Член 425

Ако со договорот за изградба на брод не е предвидено поинаку, се смета дека брод во изградба му припаѓа на бродоградителот.

Член 426

Бродоградителот е должен да ја изврши изградбата според договорот за изградба на бродот и правилата на струката и на начин што на бродот да можат да му се издадат исправите за способноста за пловидба предвидени со овој закон, а и другите исправи предвидени со договорот за изградба на бродот.

Ако бродот по завршувањето на изградбата се запишува во странски уписник на бродовите, бродоградителот е должен да ја изврши изградбата според договорот за изградба на бродот и правилата на струката и на начин што на бродот да можат да му ги издадат исправите предвидени со договорот за изградба на бродот.

Член 427

Нарачувачот има право на надзор над извршувањето на изградбата на бродот и за таа цел може да определи еден или повеќе инспектори на изградбата. Именувањето и сменувањето на инспекторите на изградбата на рачувачот мора писмено да му го соопшти на бродоградителот.

Трошоците во врска со работата на инспекторите на изградбата ги поднесува на рачувачот.

Бродоградителот е должен да им овозможи на инспекторите на изградбата вршење надзор во текот на изградбата.

Во случај инспекторот на изградбата да установи дека изведувањето на некои работи не е во согласност со одредбите на член 426 од овој закон, должен е веднаш да му стави писмени забелешки на бродоградителот.

Ако бродоградителот не ги прифати забелешките на инспекторот на изградбата, мора за тоа, без одлагање, писмено да го извести на рачувачот и да ја бара постапката што за таков случај е предвидена во договорот.

Ако во договорот не е ништо предвидено за постапката во смисла на став 5 од овој член или ако странките не ги прифатат резултатите од постапката од тој став, спорот го решава судот.

Со одредбите на ст. 1 до 5 на овој член не се рибва во правото на должноста на Југословенскиот регистар на бродовите да врши надзор над изград-

бата на бродот врз основа на одредбите на овој закон за утврдување на способноста на бродот за пловидба.

Член 428

При изработката и набавката на делови или припадоци на брод што бродоградителот ги порачал или набавил од лица што ги определил на рачувачот, бродоградителот одговара за недостатоците на извршените работи или на набавените делови или припадоци, ако не докаже дека тие недостатоци не можел да ги уочи со употреба на должното внимание.

Член 429

Бродоградителот не одговара за недостатоците на изградбата на брод ако докаже дека до нив дошло поради тоа што при изведувањето на определени работи постапил според барањето на на рачувачот, и го предупредил за можноста за настанување штетни последици што можел да ги предвиди со употреба на должното внимание.

Кога на рачувачот дава материјал за изградба на брод, бродоградителот е должен да го прегледа материјалот, и ако установи недостатоци, мора за тоа, без одлагање, да го извести на рачувачот.

Ако бродоградителот не постапи според одредбата на став 2 од овој член, одговора за штетните последици настанати поради недостаток во материјалот.

Бродоградителот не одговара во смисла на став 3 од овој член ако на рачувачот, и покрај предупредувањето дека материјалот има недостатоци, барал од бродоградителот да вгради таков материјал во бродот.

Ако бродоградителот не е истовремено и проектант, бродоградителот одговара за оние недостатоци во изградбата на бродот што ги извел во согласност со проектот, а можел да ги открие со употреба на должното внимание.

Бродоградителот не одговара во смисла на став 5 од овој член, ако на рачувачот, и покрај предупредувањето, барал работите да се изведат според проектот.

Ако е во прашање изградба на југословенски брод, бродоградителот е должен да го извести Југословенскиот регистар на бродовите дека на рачувачот и покрај неговото предупредување, бара определени работи да се изведат спротивно на техничките правила за изградба и на правилата на струката, во бродот да се вгради материјал што има недостатоци или работите да се изведат во согласност со проектот иако таквото изведување на работите би предизвикало недостатоци во изградбата.

Член 430

Кога трошоците на изградбата на бродот, по склучувањето на договорот, поради непредвидени околности извонредно ќе пораснат, бродоградителот може да бара зголемување на договорната цена за изградба на бродот, сразмерно со вистинското зголемување на цените.

Одредбата на став 1 од овој член не се применува, врз цените што се зголемиле во времето кога бродоградителот по своја вина веќе доцнил со извршувањето на изградбата на бродот.

Член 431

Бродоградителот е должен во примерениот рок, на свој трошок и ризик, да ги отстрани недостатоците за кои е одговорен според одредбите на чл. 426, 427 и 429 од овој закон.

Ако недостатоците не можат да се отстранат, на рачувачот може да бара соодветно намалување на цената.

Ако недостатокот што не може да се отстрани е суштествен, на рачувачот има право да го раскине договорот.

Со одредбите на ст. 1 до 3 на овој член не се засега во правото на на рачувачот на надомест на штетата.

Околноста дека нарачувачот во текот на изградбата на бродот не приговорил на проектот што го изработил бродоградителот, на употребениот материјал и на начинот на изведување на работите, не го ослободува бродоградителот од обврската од ст. 1 до 4 на овој член.

Член 432

Бродоградителот одговара за скриените недостатоци што ќе се откријат во текот на една година, сметајќи од денот на предавањето на бродот на нарачувачот, под услов нарачувачот писмено го извести за тие недостатоци штом ќе ги открие.

Член 433

Обврските на бродоградителот од член 432 на овој закон застаруваат за една година, сметајќи од денот кога бродоградителот врз основа на член 432 од овој закон е известен за недостатоците на бродот.

Член 434

Одредбите на член 424 став 1 до член 433 од овој закон се применуваат сообразно и врз договорот за поправка или преправка на брод.

Член 435

Одредбите на договорот за изградба на брод склучени спротивно на одредбите од член 427 став 7 и член 433 на овој закон немаат правно дејство.

ГЛАВА II

ДОГОВОРИ ЗА ИСКОРИСТУВАЊЕ НА БРОДОВИ

1. Заеднички одредби

Член 436

Договори за искористување на бродови се договорот за пловидбена работа и договорот за закуп на брод.

Член 437

Договори за пловидбена работа се: договорот за превоз на предмети по море или по внатрешните води, договорот за превоз на патници по море или по внатрешните води, договорот за влечење односно потискување по море или по внатрешните води и договорите што се однесуваат на други пловидбени работи.

Член 438

Одредбите на овој закон што се однесуваат на одделни договори за пловидбена работа се применуваат сообразно и врз другите договори за пловидбена работа, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 439

Изразите употребени во оваа глава од законот ги имаат следните значења:

1) **нарачувач** е договорната страна која од бродарот нарачува превоз на предмети, лица, влечење односно потискување на брод и вршење на друга пловидбена работа;

2) **натоварувач** е нарачувачот или од него определено лице кое врз основа на договорот за превоз на предмети му ги предава предметите на бродарот заради превоз;

3) **примаач** е лицето овластено да ги прими предметите од бродарот;

4) **корисник** на превозот е лицето кое спрема бродарот има определени права според договорот за превоз на предмети (нарачувач, натоварувач, примаач);

5) **стојници** се редовното време определено за натоварување односно истоварување на товар;

6) **натстојници** се времето за кое, над времето определено со стојниците, се продолжува натоварувањето односно истоварувањето на товар.

Член 440

Ако во оваа глава од законот не е определено поинаку, одредбите на оваа глава од законот што се однесуваат на внатрешната пловидба се применуваат врз договорите за искористување на бродови, што се извршуваат или додека се извршуваат на подрачјето на внатрешната пловидба, а и на подрачјето на поморската пловидба до кое редовно пловат бродовите на внатрешната пловидба, ако извршувањето на договорот што се извршува во внатрешната пловидба на наведеното подрачје само започнува или се завршува.

Член 441

Одредбите на оваа глава од законот (чл. 436 до 439) се применуваат и врз:

- 1) воените бродови;
- 2) чамците.

По исклучок од одредбата на точка 1 став 1 од овој член, врз договорите за искористување на воени бродови се применуваат:

1) одредбите за бродарскиот договор на време за целиот брод (чл. 445, 446, 587 и 589, а од чл. 443 и 444 — одредбите што се однесуваат на овој договор);

2) одредбите за правото на нарачувачот да склучи со трето лице договор за превоз на предмети (чл. 447 и 448);

3) одредбите за превоз на патници и багаж (чл. 604 до 639), освен одредбите што се однесуваат на одговорноста на бродарот за смрт и телесна повреда на патник (чл. 618 и 626, а од чл. 619, 620, 621, 625, 630, 631, 634, 637 и 638 — одредбите што се однесуваат на оваа одговорност) и одредбите на член 616 од овој закон;

4) одредбите за закуп на брод (чл. 664 до 678);

5) одредбите на чл. 457 и 582 од овој закон.

2. Договори за пловидбена работа

а) Превоз на предмети

Заеднички одредби за превоз на предмети

Член 442

Со договорот за превоз на предмети бродарот се обврзува да ги превезе предметите со брод, а нарачувачот на превозот — да ја плати возарината.

Член 443

Со договорот за превоз на предмети со брод може да се договори превоз на предмети со целиот брод, со сразмерен дел од бродот или со определен бродски простор (бродарски договор), како и превоз на одделни предмети (возарски договор).

Бродарски договор може да се склучи за едно или за повеќе патувања (бродарски договор на патување) или за определено време (бродарски договор на време).

Член 444

Бродарскиот договор за повеќе патувања или бродарскиот договор на време за целиот брод мора да се состави во писмена форма.

Договорите од став 1 на овој член што не се составени во писмена форма немаат правно дејство.

Кај договорите за превоз на предмети што не се споменати во став 1 од овој член, секоја странка има право да бара за склучениот договор за превоз на предмети да се состави писмена исправа.

Ако странката од која се бара составување на писмена исправа не го исполни тоа барање, другата странка има право да се откаже од договорот, ако договорот не почнал да се извршува.

Со одредбата на став 4 од овој член не се зафага во правото на надомест на штета на странката која барала составување на писмена исправа.

Член 445

Кај бродарскиот договор на време за целиот брод заповедникот на бродот е должен да го изврши налогот на нарачувачот во границите на договорот и според намената на бродот.

Кај бродарскиот договор на време за целиот брод бродарот не му одговара на нарачувачот за обврските што ги презел заповедникот на бродот во извршувањето на посебните налози на нарачувачот.

Член 446

Кај бродарскиот договор на време за целиот брод нарачувачот не може да определи патување кое би го изложило бродот или екипажот на бродот на опасност која во времето на склучувањето на договорот не можела да се предвиди, како ни патување за кое не може да се очекува дека ќе се изврши без позначително пречекорување на времето за кое е склучен договорот.

Член 447

Нарачувачот од бродарскиот договор за поморска пловидба може да договори со трето лице договор за превоз на предмети со бродот на кој се однесува бродарскиот договор.

За обврските што произлегуваат од договорот склучен според одредбата на став 1 од овој член на третите лица им одговара и бродарот според прописите чија примена не може со спогодба помеѓу странките да се исклучи и според условите вообичаени за таков вид превоз.

Ако во случајот од став 2 на овој член се зголемат обврските на бродарот, нарачувачот му одговара на бродарот за тие зголемени обврски.

Ако на третото лице со кое бил склучен договорот од став 1 на овој член му бил познат бродарскиот договор, бродарот му одговара на тоа лице само во границите на бродарскиот договор и на правните прописи чија примена не може да се исклучи со спогодба на странките.

Член 448

Нарачувачот од бродарскиот договор за превоз на предмети во внатрешната пловидба може да го склучи договорот од член 447 став 1 од овој закон само ако е тоа предвидено со бродарскиот договор.

Кај бродарскиот договор на време за целиот брод од став 1 на овој член нарачувачот може да го склучи договорот од член 447 став 1 на овој закон ако тоа со бродарскиот договор на време за целиот брод не е склучено.

За обврските што произлегуваат од договорот склучен според одредбите од ст. 1 и 2 на овој член бродарот им одговара на трети лица само во границите на бродарскиот договор и на правните прописи што не можат да се исклучат со спогодба на странките.

Член 449

Нарачувачот на превозот што овластил друго лице како натоварувач да му го предаде на бродарот товарот на превоз му одговара на бродарот за делата и пропустите на натоварувачот во рамките на договорот за превоз.

Член 450

Договорот за превоз на предмети престанува да важи кога неговото извршување е трајно оневозможено поради дејство на виша сила.

Ако поради дејство на виша сила извршувањето на договорот за превоз на предмети е оневозможено за подолго време или ако е неизвесно колку ќе трае тоа дејство, секоја страна има право да се откаже од договорот.

Странката што не е виновна за пречката може, во случајот од став 2 на овој член, да се откаже од договорот, ако пречката траела предолго или се претпоставува дека ќе трае премногу долго.

Секоја страна има право да се откаже од договорот и кога би можела да биде загрознена безбедноста на бродот, на екипажот или на товарот поради дејство на виша сила или друга околност што не може да се отстрани или спречи и што во времето на склучувањето на договорот не можела да се предвиди, а што би можела да трае подолго време или е неизвесно колку ќе трае.

Член 451

Во случај на престанување на важењето на договорот или на откажување од договорот за превоз на предмети според член 450 од овој закон, бродарот има право на надомест на трошоците во врска со истоварувањето, а ако причината за престанување на важењето на договорот или за откажување од договорот настанала по заминувањето на бродарот од луката на натоварувањето, бродарот има право и на надомест на возарината во сразмер со корисно поминатиот пат.

Освен правата на бродарот на надомест според одредбата на став 1 од овој член, договорните страни немаат, една спрема друга, право на каков и да е друг надомест.

Член 452

Ако извршувањето на договорот за превоз на предмети е оневозможено само за пократко време, договорните страни немаат право да се откажат од договорот.

Член 453

Кај бродарскиот договор со целиот брод во поморската пловидба нарачувачот може да се откаже од договорот до завршувањето на натоварувањето односно до завршувањето на натстојницата ако натоварувањето до тогаш не е завршено, под услов да плати половина од договорената возарина, надомест за настанатите натстојници и другите трошоци што ги имал бродарот, а што не се засметани во возарината.

Одредбата на став 1 од овој член се применува и кога е договорен превоз со сразмерен дел од бродот, со определен бродски простор, или превоз на вачот односно нарачувачите можат да се откажат од договорот.

Во случаите од ст. 1 и 2 на овој член нарачувачот односно нарачувачите можат да се откажат од договорот и по завршувањето на натоварувањето или по истекот на натстојниците, па и во текот на патувањето ако ја платат целата договорена возарина, надоместот за натстојниците и другите трошоци што ги имал бродарот, а што не се засметани во возарината.

Кога е договорен превоз со сразмерен дел од бродот, со определен бродски простор, или превоз на одделни предмети, секој нарачувач може да се откаже од договорот пред почетокот на натоварувањето ако ја плати целата договорена возарина, надоместот за натстојниците и другите трошоци што ги имал бродарот, а што не се засметани во возарината.

Член 454

Кај договорот за превоз на предмети во внатрешната пловидба секој нарачувач може да се откаже од договорот пред почетокот на натоварувањето ако ја плати целата возарина, надоместот за натстојниците и другите трошоци што ги имал бродарот, а што не се засметани во возарината.

Член 455

Секој нарачувач може да се откаже од договорот во случајот од член 453 став 4 и член 454 од овој закон и по започнато натоварување, ако ги исполни обврските определени во одредбите на тие членови, а под услов товарот да може да се истовари без опасност за безбедноста на бродот и на другиот товар, поради истоварувањето да не настане

поголемо задоцнување во заминувањето на бродот или нарушавање во редот на пловидбата, да не им се нанесува со тоа штета на другите нарачувачи и против истоварувањето да не постојат други важни причини.

Ако бродарот од причините наведени во став 1 на овој член не го прифати откажувањето од договорот, должен е за тоа да го извести нарачувачот.

Член 456

Кога во случаите на откажување од договорот е издадена товарница, нарачувачот може да се откаже од договорот ако му ги врати на бродарот сите примероци на товарницата или ако му даде обезбедување за штетата што би можела да настане за бродарот поради тоа што не му се вратени сите примероци на товарницата.

Ако во случаите на откажување од договорот на натоварувачот му е издаден препис од товарниот лист, нарачувачот може да се откаже од договорот ако на бродарот му го врати примениот препис на товарниот лист или ако му даде обезбедување за штетата што би можела да настане поради тоа што на бродарот не му е вратен преписот на товарниот лист.

Брод

Член 457

Бродарот е должен товарот да го превезе со бродот кој е изречно договорен или кој ги има договорените својства.

Ако странките изречно не договориле определен брод односно својства на бродот во смисла на став 1 од овој член, бродарот е должен да го превезе товарот со бродот кој ги има вообичаените својства за извршување на договорениот превоз.

Член 458

Бродарот на поморски брод е должен на време, до почетокот на патувањето, со внимание на уреден бродар да го оспособи бродот за пловидба, примерено да го опреми, да го пополни со екипаж, да го снабди со потребните залихи и да го подготви така што да може товарот да се натовари, сложи, чува, превезе и истовари во состојбата како што го примил на превоз.

Внимание на уреден бродар од став 1 на овој член бродарот на внатрешната пловидба е должен да покаже и за време на целото патување.

Бродарот е должен да докаже дека го употребил должното внимание во смисла на ст. 1 и 2 од овој член.

Одредбите од договорот спротивни на одредбите од ст. 1 до 3 на овој член немаат правно дејство.

Член 459

Бродскиот простор кој обично не служи за сместување на товар може да се употреби за тоа само врз основа на изречна спогодба помеѓу договорните страни, ако таквата спогодба не би била спротивна на прописите.

Член 460

Бродарот може со согласност од нарачувачот да го замени договорениот брод со друг брод.

Ако превозот се врши врз основа на возарски договор или со товарен брод без сопствен погон во составот (влечница односно потисница), согласноста од нарачувачот за замена на бродот односно на влечницата не е потребна.

Член 461

Бродарот одговора за точноста на податоците за носивоста на бродот наведени во бродарскиот договор, ако отстапувањето е поголемо од 5%.

Член 462

Ако е договорен превоз со целиот брод или со определен бродски простор, на договорениот простор

не ќе биде наполно искористен, бродарот не може да располага со тој простор без согласност од нарачувачот.

Натоварување на товар

Член 463

Бродарот е должен да го постави бродот за натоварување на товар во договорената лука односно пристаниште.

Член 464

Ако бродот, поради причини за кои не одговара нарачувачот, не може да дојде во договорената лука односно пристаниште, нарачувачот на превозот има право, имајќи ја предвид целта на договорот, да ја определи првата погодна лука односно пристаниште за преземање на товарот до кое бродот може сигурно да дојде заради натоварување.

Член 465

Местото на натоварувањето во луката односно пристаништето е должен да го обезбеди нарачувачот.

Во линиската пловидба местото на натоварувањето во луката односно пристаништето го обезбедува бродарот.

Член 466

Бродарот е должен да го постави бродот на местото на натоварувањето кое, во смисла на член 465 од овој закон, ќе го определи нарачувачот, ако тоа може да го стори без опасност за бродот и ако натоварувањето на товарот може на тоа место да се изврши без опасност за бродот.

Ако местото на натоварувањето не им одговара на условите од став 1 на овој член, бродарот е должен бродот да го постави колку што е можно поблиску до тоа место, ако тоа може да го стори без опасност за бродот и ако натоварувањето на товарот на местото на кое е поставен бродот може да се изврши без опасност за бродот.

Член 467

Бродот може да го прими товарот на сидриштето ако е така договорено или со месните обичаи предвидено, а мора да го прими товарот на сидриштето ако натоварувањето на товарот на сидриштето го определи надлежниот лучки односно пристаништен орган.

Член 468

Ако нарачувачот или друго лице има право врз основа на договорот да ја определи луката односно пристаништето на натоварувањето, а заповедникот на бродот не прими таков налог во договорениот или во примерениот рок, или не е во можност да го изврши примениот налог, заповедникот на бродот е должен да постапи на начин што го смета за најдобар, водејќи сметка и за интересите на корисникот на превозот.

Член 469

Кога бродот според договорот мора да пристигне во определена лука односно пристаниште до определен рок, се смета дека пристигнал на време кога пристигнал во луката односно пристаништето, односно на нивното сидриште.

Член 470

Заповедникот на бродот е должен да го известува нарачувачот писмено дека бродот е готов за натоварување (писмо за готовноста).

Писмото за готовноста се доставува да натоварувачот на негова адреса во текот на работното време.

Ако на заповедникот на бродот не му е позната адресата на натоварувачот или ако писмото за готовноста не може да се врати на неговата адреса, заповедникот на бродот е должен известувањето за готовноста на бродот да го огласи според месниот обичај.

Член 471

Писмото за готовноста не се предава ако бродот плови во линиска пловидба.

При превозот со брод во линиска пловидба товарот се натоварува штом бродот на определено место ќе биде готов за натоварување.

Член 472

Заповедникот на бродот може да го предаде писмото за готовноста ако бродот е готов за натоварување, а се наоѓа на местото во луката односно пристаништето според чл. 463, 464, 466 и 467 од овој закон, ако ги добил претходните дозволи за сообраќај со копното и за натоварување и ако се извршени другите дејствија што го овозможуваат натоварувањето на товарот во бродот.

Писмото за готовноста може да се предаде и ако бродот не бил доведен на местото од став 1 на овој член, ако во тоа бил спречен поради причини за кои е одговорен начувачот.

Член 473

Во поморската пловидба бродарот го презема товарот под чекркот.

Во внатрешната пловидба натоварувањето на бродот го врши натоварувачот, освен кај бродовите на линиската пловидба кај кои бродарот го презема товарот под чекркот.

Член 474

Заповедникот на бродот е должен на натоварувачот кој сам го натоварува товарот на бродот да му дава упатства за начинот на сложување на товарот за да се избегнат оштетувањата на товарот до кои може да дојде поради тоа што товарот се превозува со брод.

Натоварувачот при натоварувањето на товарот мора да се придржува кон упатствата од заповедникот на бродот што се однесуваат на распоредот на товарот во бродот и на другите околности во врска со безбедноста на лицата, на бродот, на неговите уреди и опрема како и на другиот товар во бродот и на спречувањето на загадувањето на околината.

Член 475

Товарот не може да се смести на палубата на бродот без посебна писмена согласност од натоварувачот, ако не се работи за товар што обично се сместува на палубата.

Член 476

Количеството на товарот што се предава на превоз може да се определи со бројот парчиња, со тежината или со зафатнината.

Во случај на сомнение, количеството на товарот се определува со мерката што е вообичаена во луката односно пристаништето на натоварувањето.

Член 477

Наместо договорениот товар може на превоз да се предаде друг товар, ако со тоа не се менуваат условите на превозот на штета на бродарот, или ако поради тоа не би дошло до задржување на бродот, или ако не би била загрозувана безбедноста на бродот и на другиот товар и ако начувачот му даде на бродарот, по негово барање, обезбедување за побарувањата што би можеле да настанат поради заманата на товарот.

Ако договорениот товар веќе бил натоварен, трошоците во врска со неговото истоварување и со натоварувањето на другиот товар ги поднесува начувачот.

Член 478

Начувачот односно натоварувачот е должен на бродарот да му даде упатства за манипулација со товарот, ако товарот не се наоѓа во редовен трговски промет и ако заповедникот би бил должен да преземе посебни мерки при сложувањето на товарот.

Член 479

Ако се работи за опасен товар, начувачот односно натоварувачот е должен да го извести бродарот и без негово барање за природата на опасноста и да назначи какви заштитни мерки треба да преземе.

Ако известувањето за опасниот товар што се превозува во внатрешната пловидба не е назначено во товарницата или во товарниот лист, а во поморската пловидба не е назначено во товарницата или во писмената исправа за договорот за превоз, товарот за докажување дека бродарот знаел за опасноста сврзана со превозот на тој товар паѓа врз корисникот на превозот.

Член 480

Бродарот не смее да прими на превоз товар чиј увоз, провоз или извоз е забранет или се шверцува.

Бродарот не е должен да прими на превоз товар кој по својата природа е опасен, ако опасното својство на товарот во времето на склучувањето на договорот не му било ниту морало да му биде познато.

Бродарот не е должен да прими на превоз товар кој, со оглед на својата состојба и на состојбата на амбалажата, претставува опасност за лицата, бродот, како и за околината и за другиот товар со кој во текот на превозот доаѓа или може да дојде во допир.

Член 481

Начувачот му е одговорен на бродарот за сторената штета на лицата, бродот, товарот, околината и за сите други штети и трошоци причинети од манливата состојба на амбалажата.

Член 482

Начувачот му е одговорен на бродарот за сторената штета на лицата, бродот, товарот, околината и за сите други штети и трошоци причинети од природните својства и состојбата на товарот, ако на бродарот тие својства и состојба на товарот не му биле ниту морале да му бидат познати.

Член 483

Одредбите на чл. 465, 469, 470 и 473 од овој закон се применуваат ако со обичаите на луката односно пристаништето на натоварувањето не е определено поинаку.

Време на натоварување

Член 484

Бродарот е должен да го презема товарот на превоз во текот на работното време на луката односно пристаништето.

Работното време на луката односно пристаништето го определува организацијата на здружениот труд што ја користи луката односно пристаништето.

Член 485

Стојниците почнуваат да течат со почетокот на претпладневното работно време односно на попладневното работно време, под услов писмото за готовноста да е предадено најдоцна два часа пред истекот на изминатото претпладневно односно попладневно работно време.

Траењето на стојниците се определува според обичаите на луката односно пристаништето.

Стојниците се определуваат според работните денови и деловите на работниот ден, при што во еден работен ден се сметаат 24 тековни часа.

Во работните денови не се сметаат неделите, државните и други празници кога во луката односно пристаништето не се работи, како ни времето кога, поради временски неприлики или поради пречки на страна на бродот, не можело да се натоварува.

Член 486

По истекот на стојниците започнуваат да течат натстојниците.

Времетраењето на натстојниците изнесува половина од времетраењето на стојниците.

Натстојниците се сметаат според теконите денови и деловите на ден без прекин.

Натстојниците не се сметаат за времето во кое не можело да се работи поради пречки на страна на бродот.

Член 487

Бродарот има право на посебен надомест за натстојниците.

Височината на надоместот за натстојниците се определува според височината на надоместот за натстојниците кај другите слични бродови во истата лука односно пристаниште во истото време, а ако тоа не е можно, височината на надоместот се определува според височината на надоместот за натстојниците на другите слични бродови во најблиската лука односно пристаниште во истото време.

Надоместот за натстојниците се плаќа секој ден однапред за целиот ден, но ако натоварувањето е завршено пред истекот на деновите за кои надоместот е платен однапред, бродарот е должен да го врати сразмерниот дел од надоместот.

Член 488

Ако надоместот за натстојниците не се плати во рокот на втасување бродот може веднаш да отпатува со натоварениот дел од товарот.

Во случајот од став 1 на овој член бродарот го задржува правото на полна возарина, на надоместот за натстојниците и на другите побарувања што му припаѓаат според договорот.

Член 489

По истекот на натстојниците бродот може веднаш да стапува со натоварениот дел од товарот.

Во случајот од став 1 на овој член бродарот го задржува правото на полна возарина, на надоместот за натстојниците и на другите побарувања што му припаѓаат според договорот.

Член 490

Натоварувањето на товарот што е поставен покрај бокот на бродот до истекот на стојниците односно на натстојниците, ако ги има, бродарот не може да го одбие, иако натоварувањето и сложувањето на таквиот товар би можело да го задржи бродот над траењето на стојниците односно натстојниците.

Во случајот од став 1 на овој член бродарот има право на надомест за времето на задржувањето на бродот по истекот на натстојниците (вонредни натстојници).

Надоместот за вонредните натстојници изнесува 50% повеќе од надоместот за натстојниците.

Покрај надоместот за вонредните натстојници, бродарот има право и на надомест на штетата поради задржување на бродот, ако таа штета го надминува износот на надоместот за вонредните натстојници.

Член 491

Кога бродот може да отплови и со натоварениот дел од товарот поради тоа што натстојниците не се платени во рокот на втасување (член 488) или што натстојниците истекле (член 489), бродарот има право да се откаже од договорот и да го истовари товарот, ако натоварениот дел од товарот не дава соодветно обезбедување за побарувањата на бродарот од договорот за превоз.

При истоварувањето на товарот бродарот е должен да постапи со внимание на уреден бродар, земалки ги предвид околностите на случајот.

Во случај на откажување од договорот и на истоварување на товарот бродарот го задржува правото на полна возарина, на надомест за настанатите натстојници и на надомест на трошоците на истоварувањето кои не се засметани во возарината и на другите побарувања што му припаѓаат според договорот.

Член 492

Одредбите на овој закон што се однесуваат на стојниците и на натстојниците не се применуваат врз превозот со бродови на линиската пловидба.

При превозот со бродови на линиската пловидба, натоварувачот е должен да го предава товарот со онаа брзина со која бродот може да го презема.

Член 493

Брод на линиската пловидба не е должен да чека за натоварување над времето што е определено за заминување на бродот што е предвидено со редот на пловидбата, ако пречката за натоварувањето не паѓа на страна на бродот.

Член 494

Натоварувачот е должен на заповедникот на бродот на време да му ги предаде царинските и другите исправи потребни за натоварување, превоз и истоварување на товарот.

Ако тие исправи не се предадени до истекот на стојниците односно натстојниците, а при превозот со брод на линиската пловидба — до времето определено за заминување на бродот, заповедникот на бродот има право да го истовари товарот.

Во случајот од став 2 на овој член бродарот го задржува правото на полна возарина и на надомест за настанатите натстојници и вонредни натстојници односно на надомест на штетата за задржување на бродот на линиската пловидба и на надомест на секоја друга штета.

Член 495

Одредбите на член 484 став 1 и на чл. 485, 486, 487, 490, 492 и 493 од овој закон се применуваат ако со обичаите на луката на натоварувањето не е определено поинаку.

Превозни исправи**Член 496**

По завршеното натоварување, бродарот е должен на натоварувачот, по негово барање, да му издаде товарница.

Ако во внатрешната пловидба натоварувачот не побарал издавање на товарница, бродарот или натоварувачот имаат право да бараат да се издаде товарен лист за предметите што му се предадени на бродарот.

Член 497

Ако товарот му е предаден на бродарот пред натоварувањето, натоварувачот може да бара бродарот да му издаде потврда за преземањето на товарот или товарница која содржи уочлива забелешка „примено за натоварување“ (товарница за натоварување).

Бродарот што издал товарница за натоварување може, наместо да издаде товарница, со ставање на забелешката „натоварено“ на товарницата за натоварување, да потврди дека натоварувањето е извршено.

Член 498

Ако бродарот издал товарница за натоварување, натоварувачот е должен при приемот на товарницата да му ја врати на бродарот товарницата за натоварување.

Ако пред издавањето на товарницата или испоставувањето на товарниот лист била издадена потврда за преземањето на товарот, натоварувачот е должен при приемот на товарницата или на товарниот лист таа потврда да му ја врати на бродарот.

Член 499

Ако товарот, што како предмет на превозот, морал да биде натоварен во разни бродови, или кога се во прашање различни видови стоки, или товарот е поделен во разни партии, бродарот и натоварувачот имаат право да бараат за секој употребен брод, или за секој вид на стоки, или за секоја партија на товарот да се издаде посебна товарница или товарен лист.

Ако товарот се натоварува на бродот во растурена состојба, натоварувачот има право да бара за определени количества на товарот да се издаде посебна товарница или товарен лист.

Член 500

Спогодбата на странките склучена спротивно на одредбите од член 496 и член 497 став 1 на овој закон, не произведува правно дејство.

Член 501

Товарницата може да гласи на име, по наредба, или на доносителот.

Ако во товарницата која гласи по наредба не е именувано лицето по чиј налог е бродарот должен товарот да го предаде, товарот се предава по наредба од натоварувачот.

Член 502

Товарницата на име се пренесува со отстапување, товарницата по наредба — со индосамент, а товарницата на доносителот — со предавање.

Врз формата и дејството на индосаментот сообразно се применуваат одредбите на меничното право, освен одредбите за регресот.

Член 503

Во превозот во поморската пловидба бродарот е должен да му издаде на натоварувачот, по негово барање, повеќе примероци на товарницата, назначувајќи го на секој примерок бројот на издадените примероци.

Член 504

Во превозот во внатрешната пловидба се издава еден примерок на товарницата.

Член 505

Секоја страна може да бара за нејзините потреби да се состават повеќе преписи на товарницата. На секој препис на товарницата мора да биде наведено дека се работи за препис.

Натоварувачот мора на бродарот, по негово барање, да му го потпише преписот на товарницата.

Член 506

Товарницата содржи:

1) фирма односно назив и седиште односно име и живеалиште на бродарот што ја издава товарницата;

2) име односно други податоци за идентитетот на бродот;

3) фирма односно назив и седиште односно име и живеалиште на натоварувачот;

4) фирма односно назив и седиште односно име и живеалиште на примачот или ознака „по наредба“ или „на доносителот“;

5) лука односно пристаниште на определитетото или време кога односно место каде што ќе се определи таква лука односно пристаниште;

6) количество на товарот според бројот на парчињата, тежината, зафатнината или според друга единица на мера според видот на товарот;

7) вид на товарот и ознаки што се наоѓаат на него;

8) состојба на товарот или на обвивката според надворешниот изглед;

9) одредби за возарината;

10) место и ден на натоварувањето на товарот и на издавањето на товарницата.

Товарницата може да содржи и други податоци како и услови на превозот.

Во внатрешната пловидба товарницата која гласи „на име“ мора да содржи и ознака дека станува збор за товарница.

Член 507

Податоците од член 506 на овој закон мора да ги содржи и товарницата за натоварување, освен податоците за идентитетот на бродот и за местото и денот на натоварувањето.

Бродарот е должен, кога на товарницата за натоварување ќе ја стави забелешката „натоварено“, во неа да ги внесе податоците за идентитетот на бродот и за денот на натоварувањето на товарот.

Член 508

Товарницата своерачно ја потпишува бродарот или неговиот полномошник.

Член 509

Товарницата ја составува бродарот врз основа на писмените податоци на натоварувачот.

Член 510

Ако постои оправдано сомнение дека податоците што ги навел натоварувачот за видот на товарот, или за ознаките што се наоѓаат на него, или за количеството на товарот според бројот на парчињата, тежината, зафатнината или друга единица на мера не се точни или целосни, а ако нема разумна можност точноста на тие податоци да се провери при натоварувањето или ако ознаките на товарот се нејасни или недоволно трајни, бродарот на поморскиот брод може во товарницата да внесе забелешки со образложение.

Член 511

Кога ќе се утврди дека податоците за товарот што натоварувачот му ги дал на бродарот на внатрешната пловидба заради внесување во товарницата не се точни или кога е очигледно дека товарот не е во добра состојба, бродарот може во товарницата да внесе забелешки во кои се наведуваат односите недостатоци.

Бродарот на внатрешната пловидба може во товарницата да внесе забелешки во поглед на податоците за товарот што му ги дал натоварувачот а кои не можел да ги провери со вообичаените средства, назначувајќи ги околностите што го спречувале да ја провери точноста на податоците што ги дал натоварувачот. Бродарот на внатрешната пловидба особено може да внесе забелешки ако стоките што се предадени не се измерени, изброени или инаку одмерени, тада што тој да биде во можност да спроведе соодветна проверка со помош на средствата што му стојат или разумно би морале да му стојат на располагање или што ќе му ги стави на располагање натоварувачот.

Ако, во согласност со обичаите на местото на натоварувањето, тежината или поинаку изразената мера на стоките кај превозот во внатрешната пловидба ја утврди трето лице кое не е договорна страна, натоварувачот не одговара за точноста на податоците за тежината или количеството, а бродарот може да внесе во товарницата соодветна забелешка (на пр. „тежината непозната“, „количеството непознато“).

Забелешките од став 3 на овој член не се дозволени кога тежината или количеството се утврдени во присуство на сите странки или службено.

Забелешките на бродарот на внатрешната пловидба наведени во товарницата за тоа дека не му е познато количеството на стоките, како што се „тежината непозната“ или „количеството непознато“, секогаш се дозволени ако тежината или поинаку изразеното количество еднострано ги утврди натоварувачот, во согласност со обичаите на местото на натоварувањето.

Забелешките наведени во ст. од 1 до 5 на овој член бродарот на внатрешната пловидба може да ги внесе во товарницата само до моментот на нејзиното потпишување.

Член 512

Потписот на натоварувачот на товарницата или на преписот на товарницата (член 508) не значи дека натоварувачот ги прифатил забелешките на бродарот внесени во товарницата според одредбите на чл. 510 и 511 од овој закон.

Член 513

Кога бродарот не внел во товарницата забелешки според одредбите на чл. 510 и 511 од овој закон, се смета, за односите помеѓу него и третиот законски совесен имател на товарницата, дека бродарот го презел товарот онака како што е назначен во товарницата.

Кога бродарот ќе внесе во товарницата забелешки според одредбите на чл. 510 и 511 од овој закон, се претпоставува дека товарот го презел онака како што му го предал на примачот додека законскиот имател на товарницата не го докаже спротивното.

Член 514

Писмените услови на договорот за превоз и општите услови на бродарот го обврзуваат овластениот имател на товарницата кој не е начувач на превозот ниту натоварувач само ако товарницата изречно се повикува на тие услови.

Усните услови на договорот за превоз што не се внесени во товарницата не го обврзуваат овластениот имател на товарницата кој не е начувач на превозот ниту натоварувач, па и кога товарницата изречно се повикува на тие услови.

Ако товарницата само обопштено се повикува на условите на договорот за превоз и на општите услови на бродарот, имателот на товарницата од став 1 на овој член не го обврзуваат оние одредби од договорот за превоз и од општите услови на бродарот кои се потешки од условите вообичаени за таквиот вид превоз.

Член 515

Товарниот лист се издава во еден примерок кој го потпишуваат бродарот и натоварувачот. Товарниот лист ги придружува стоките и му се предава на примачот.

Натоварувачот може да бара да му се издаде еден препис на товарниот лист со потпис на бродарот, а бродарот може да бара да му се издаде еден препис на товарниот лист со потпис на натоварувачот.

Потписите од ст. 1 и 2 на овој член можат да бидат печатени или заменети со печат или со факсимил.

Лицето што го овластил натоварувачот од негово име да ги натовари стоките може од негово име да го потпише товарниот лист, но во тој случај лицето мора изречно да наведе дека потписот го ставило од името на натоварувачот.

Член 516

Со издавањето на товарниот лист се претпоставува, додека не ќе се докаже спротивното, дека е

склучен договор за превоз и дека товарот е примен на превоз под условите што се наведени во товарниот лист.

Член 517

Непостоењето, неисправноста или губењето на товарниот лист не влијаат врз постоењето ни врз исправноста ниту врз содржината на договорот за превоз.

Член 518

Товарниот лист мора да содржи:

- 1) место и ден на неговото издавање;
- 2) место и ден на преземањето на товарот;
- 3) фирма односно назив односно име и адреса на бродарот и натоварувачот;
- 4) предвидено место за истоварување;
- 5) фирма односно назив односно име и адреса на примачот;
- 6) опис на товарот, и тоа вообичаениот назив и начин на пакување, ознаки за идентификација, тежина на товарот, обем или количество поинаку изразено како и, ако е тоа потребно, број на парчињата или колетите, а во случај на опасен товар — назначување за неговата опасност.

Товарниот лист може да содржи и други податоци, како и услови на превозот.

Член 519

Податоците во товарниот лист и во неговите преписи ги внесува натоварувачот.

Член 520

Бродарот може во товарниот лист да внесе забелешки според одредбите на член 511 од овој закон.

Член 521

Ако бродарот во товарниот лист не внел забелешки според член 520 од овој закон, се претпоставува, додека тој не ќе го докаже спротивното, дека товарот го примил онака како што е назначен во товарниот лист.

Ако бродарот внесе во товарниот лист забелешки според член 520 од овој закон, се претпоставува дека товарот го презел онака како што му го предал на примачот, додека законитиот имател на товарниот лист не ќе го докаже спротивното.

Патување

Член 522

Бродарот е должен да го изврши патувањето во договорениот рок.

Ако времето на патувањето не е договорено, бродарот е должен да го изврши патувањето во примерениот рок.

Член 523

Бродарот е должен да го изврши патувањето по договорениот пат.

Ако патот не е определен со договорот, бродарот е должен патувањето да го изврши по вообичаениот пат.

Член 524

Кога бродот од кои и да било причини е спречен да започне или да го продолжи започнатото патување, а пречката би можела да трае подолго време или нејзиното траење е неизвесно, заповедникот на бродот е должен да побара упатство од начувачот или од лицето овластено да располага со товарот. Ако заповедникот на бродот не може да постапи според одредбата на став 1 од овој член или да го

изврши применото упатство, должен е според околностите на случајот, да го претовари товарот, да се врати со товарот во луката на тргнувањето или да постапи на друг начин, водејќи при тоа сметка за интересите на бродарот и на корисникот на превозот.

Кога во случаите од ст. 1 и 2 на овој член договорот за превоз престанал да важи според самиот закон или врз основа на откажување, во поглед на правата и обврските на договорните страни настанати поради мерките што ги презел заповедникот на бродот, сообразно се применуваат одредбите на овој закон што ги уредуваат односите помеѓу договорните страни во случај на престанување на договорот (член 451).

Ако договорот не престанал да важи или ако упатствата на нарачувачот не можат да се извршат, штетните последици ги поднесува страната која е виновна за настанатата пречка односно на чија страна се наоѓа причината за пречката. Во случај кога причината за пречката се наоѓа на обете страни, секоја страна ја поднесува својата штета.

Ако обете страни се виновни за пречката, ја поднесуваат штетата сразмерно на својата вина.

Член 525

Нарачувачот односно законитиот имател на товарницата може да се откаже од договорот по започнатото патување под условите наведени во член 453 став 3 или чл. 455 и 456 од овој закон.

Член 526

Ако за товарот што се превозува на нарачувачот му е издаден товарен лист и препис на товарниот лист, нарачувачот може, по започнатото патување, да располага со товарот под условите наведени во член 453 став 3 и член 455 од овој закон и мора на бродарот да му го покаже преписот на товарниот лист или да му даде обезбедување за штетата што би можела да настане поради тоа што не му е покажан преписот на товарниот лист.

Ако нарачувачот бара нему да му се врати товарот, должен е да му го врати на бродарот преписот на товарниот лист или да му даде обезбедување во смисла на став 1 од овој член.

Правото на нарачувачот да располага со товарот престанува кога тоа право, во смисла на одредбите на чл. 533 и 534 од овој закон ќе премине врз примачот.

Член 527

Бродарот што не ќе го изврши налогот добиен од корисникот на превозот, кога тоа врз основа на одредбите на овој закон е должен да го стори, му одговара на корисникот на превозот за секоја штета што настанала поради тоа.

Бродарот е должен да му ја надомести штетата на примачот кој е законит имател на товарницата ако го изврши налогот на нарачувачот иако не му се врачени сите примероци на товарницата.

Бродарот е должен да му ја надомести штетата на примачот ако го изврши налогот на нарачувачот иако нарачувачот не му го вратил односно предпочил преписот на товарниот лист што му е издаден на натоварувачот.

Височината на надоместот на штетата од ст. 1 до 3 на овој член не може да го надмине износот што бродарот би бил должен да го плати ако одговара за целосно губење на товарот.

Член 528

Должноста на бродарот да ја надомести штетата врз основа на одредбите на член 527 ст. 2 и 3 од овој закон не засега во неговото право на регрес спрема корисникот на превозот.

Предавање на товарот на примачот

Член 529

Бродарот е должен да му го предаде товарот на примачот во луката односно пристаништето на определителштето.

Член 530

За определителната лука односно пристаниште и за предавањето на товарот на примачот се применуваат одредбите на чл. 464 до 468 и на чл. 470 до 473 од овој закон.

Член 531

Бродарот е должен да му го предаде товарот на овластениот примач на товарницата односно на лицето наведено во товарниот лист, а ако овие исправи не се издадени — на лицето овластено врз основа на договорот за превоз.

Член 532

Ако за товарот што се превозува не е издадена превозна исправа, примачот има право да бара од бродарот кога бродот ќе стигне во луката односно пристаништето на определителштето да му го предаде товарот, под услов да ги исполни обврските што го товарат врз основа на договорот.

Ако за товарот што се превозува е издаден товарен лист, примачот има право што товарот ќе стигне во луката односно пристаништето на определителштето бара од бродарот, под услов да ги исполни своите обврски што произлегуваат од товарниот лист, да му го врати товарниот лист и да му го предаде товарот.

Бродарот е должен да постапи според барањето на примачот од ст. 1 и 2 на овој член ако од налогот на нарачувачот за располагање со товарот, што бродарот е должен да го изврши, не произлегува поинаку.

Член 533

Овластениот имател на товарницата има право, што товарот ќе стигне во луката односно пристаништето на определителштето, под услов да ги исполни сите обврски што произлегуваат од товарницата, да бара бродарот да му го предаде товарот.

При преземањето на товарот овластениот имател на товарницата е должен да му ја врати товарницата на бродарот.

Кога во луката односно пристаништето на определителштето товарот му е предаден на подносителот на еден од повеќето примероци на товарницата, другите примероци на товарницата не го обрзуваат повеќе бродарот.

Член 534

Ако за товарот што се превозува не е издадена превозна исправа, примачот има право да бара од бродарот да му го предаде товарот во луката односно пристаништето на определителштето, ако за тоа во договорот со бродарот го овластил нарачувачот.

Кога за товарот е издаден товарен лист, овластувањето на примачот според став 1 од овој член мора да биде наведено во товарниот лист. Овластувањето што не е наведено во товарниот лист, нема правно дејство.

Законитиот имател на товарницата има право да бара товарот да му се предаде пред доаѓањето на бродот на определителштето под условите наведени во член 453 став 3 и чл. 455 и 456 од овој закон.

Член 535

Бродарот има право да бара од лицето на кое му го предава товарот да му издаде потврда дека го примило товарот, а ако е предаден и товарниот лист — и потврда за приемот на товарниот лист.

Член 536

Ако товарот означен во една превозна исправа се предава во делови, бродарот може да бара приемот на дел од товарот да му се потврди на самата исправа или со посебна потврда.

Член 537

Ако за товарот што се превозува не е издадена превозна исправа или е издаден товарен лист, нарачувачот има право да му нареди на бродарот товарот да му го предаде во луката односно пристаништето на определеништето на друго лице, а не на она што е наведено во договорот или во товарниот лист.

Ако за товарот што се превозува на нарачувачот му е издаден товарен лист и препис на товарниот лист, нарачувачот има право да му го издаде налогот на бродарот според став 1 од овој член, ако му го покаже примениот препис на товарниот лист.

Нарачувачот го губи правото од став 1 на овој член кога врз основа на одредбите од овој закон примачот ќе го стекне правото да бара и бара предавање на товарот од бродарот.

Член 538

Одредбите на чл. 484 до 487 и на член 495 од овој закон се применуваат и за време на истоварувањето

Член 539

Ако до истекот на натстојниците истоварувањето не биде завршено или надоместот за натстојниците не се плати во рокот на втасување, заповедникот на бродот може, заради обезбедување на надоместот за натстојниците и на другите побарувања од договорот за превоз, на трошок и ризик на примачот или на другото лице овластено да располага со товарот, да го истовари товарот и да го чува самиот или да го даде на чување во јавен склад или на друго погодно лице.

Член 540

Во случајот од член 539 на овој закон, бродарот има право и на надомест за задржувањето на бродот по истекот на натстојниците, чија височина се определува според одредбата на член 490 ст. 3 и 4 од овој закон.

Член 541

Ако примачот на товарот не стави писмен приговор поради оштетување или кусок на товар веднаш при преземањето се претпоставува, додека примачот не ќе го докаже спротивното, дека товарот му е предаден онака како што е назначен во товарницата односно во товарниот лист, или ако превозна исправа не е издадена — онака како што е примен на превоз.

Ако оштетувањето или кусокот не се видливи, примачот може да го стави писмениот приговор од став 1 на овој член во рок од три дена од денот на преземањето на товарот.

Приговорот од ст. 1 и 2 на овој член мора да биде доволно определен.

Ако примачот стави писмен приговор во роковите од ст. 1 и 2 на овој член, се претпоставува, додека бродарот не ќе го докаже спротивното, дека наводите од приговорот се вистинити.

Ако бродарот и примачот, при истоварувањето и предавањето на товарот, заеднички писмено утврдиле дека постои оштетување или кусок на товарот, не е потребно ставање на приговор.

Спогодбата на странките склучена спротивно на одредбите од ст. 1 до 5 на овој член, што е на штета на корисникот на превозот, нема правно дејство.

Бродарот и примачот се должни во границите на можностите меѓусебно да го олеснат утврдувањето на состојбата на товарот и количеството при неговото преземање.

Член 542

При утврдувањето на количеството на кусокот на предадениот товар се зема предвид и вообичаениот растур во текот на превозот.

Во случај на губење на товарот растурот не се зема предвид.

Растурот од став 1 на овој член се смета според обичаите во местото на луката односно пристаништето на истоварувањето.

Член 543

Штетата причинета со задоцнување во предавањето на товарот, што не претставува кусок или оштетување на товарот, мора да ја докаже примачот.

Член 544

Ако примачот на товарот не се јави, или ако не може да се пронајде, или ако не сака или не може да го преземе товарот, односно ако пред предавањето на товарот се јават повеќе законски иштети на товарницата, бродарот е должен да бара упатство од натоварувачот односно од нарачувачот.

Член 545

Ако бродарот кој во смисла од член 544 од овој закон барал упатство од натоварувачот односно од нарачувачот не го прими на време тоа упатство или применото упатство не може да го изврши, тој може да постапува во смисла на член 539 од овој закон, а за преземените мерки да ги извести сите корисници на превозот што му се познати.

Ако се работи за превоз со брод на линиската пловидба или за превоз врз основа на возарски договор, бродарот е должен за пречките во предавањето на товарот веднаш да ги извести сите корисници на превозот што му се познати, но не е должен да чека упатство, туку може веднаш да ги преземе мерките од член 539 на овој закон.

Член 546

Ако бродарот му го предаде товарот на чување на јавен склад или на друго лице, одговара само за нивниот избор.

Член 547

Ако товарот, што според чл. 539 и 545 од овој закон бродарот го чува или го предал на чување, не е преземен во рок од 30 дена од денот на преземањето на чување односно од денот на предавањето на товарот на чување во луката односно пристаништето на определеништето, и ако не се платени возарината и другите побарувања што произлегуваат од договорот за превоз бродарот може да го продаде товарот или дел од товарот, ако е тоа потребно за намирување на тие побарувања.

Бродарот може да го продаде товарот и пред истекот на рокот од став 1 на овој член ако со продажбата не би можел да се достигне износот доволен за покривање на побарувањата на бродарот и на трошоците на чувањето, или ако се работи за расипани стоки или за расипливи стоки.

Продажбата на товарот се врши со јавно надрдавање ако не се работи за расипливи стоки, расипани стоки, или за стоки што имаат берзанска цена.

При продавањето на расипливи стоки или расипани стоки бродарот мора да постапува со должното внимание.

Член 548

Износот достигнат со продажбата на товарот според член 547 од овој закон бродарот е должен, по одбивање на своето побарување во врска со превозот на тој товар и по одбивање на трошоците за чување и продажба на товарот, да го положи во судот надлежен според местото на продажбата, во корист на лицето овластено да располага со товарот и за тоа, без одлагање, да ги извести корисниците на превозот што му се познати.

Член 549

Бродарот кој, во случај на превоз со брод на линиска пловидба, е спречен по вина на корисникот на превозот да го истовари товарот во луката односно пристаништето на одредението до времето определено со редот на пловидбата за заминување на бродот од таа лука односно пристаниште, може да го истовари во друга блиска лука односно пристаниште, задржувајќи го правото на поголема возарина како и на надомест на штетата што настанала од тоа.

Ако истоварувањето во луката односно пристаништето на одредението не е спречено по вина на корисникот на превозот, бродарот е должен да ги поднесува трошоците на шпедицијата до таа лука односно пристаниште, а ако до пречката за истоварување дошло по негова вина — и да ја надомести штетата за задоцнувањето.

Одговорност на бродарот за штета врз предметите и за задоцнување

Член 550

Бродарот одговара за секое оштетување, кусок или губење на товарот што го примил на превоз од преземањето па до предавањето, како и за штетата што настанала поради задоцнување во предавањето на товарот.

Член 551

Одредбите од овој закон што се однесуваат на одговорноста на бродарот на внатрешната пловидба се применуваат врз оштетувањето, кусокот или губењето на товарот што настанале на подрачјето на внатрешната пловидба.

Во случај на сомнение дали оштетувањето, кусокот или губењето на товарот настанало на подрачјето на поморската или внатрешната пловидба, се претпоставува, додека бродарот не ќе го докаже спротивното, дека настанале на подрачјето на онаа пловидба чија примена на прописите е непоповолна за бродарот.

Ако се работи за превоз делумно во поморската а делумно во внатрешна пловидба, бродарот за задоцнување во предавањето на товарот одговара според прописите на онаа пловидба на чие подрачје се наоѓа луката односно пристаништето во кое врз основа на договорот мора да се предаде товарот.

Член 552

Задоцнување во предавањето на товарот постои ако товарот не му е предаден на примачот во договорениот рок или, кога тој рок не е договорен, ако товарот не му е предаден на примачот во примерниот рок.

Член 553

Бродарот не одговара за оштетување, кусок или губење на товар или за задоцнување во предавањето на товар ако докаже дека оштетувањето, кусокот, губењето или задоцнувањето потекнуваат од причини што не можеле да се спречат ниту да се отстранат со вниманието на уреден бродар.

Член 554

За дејствијата и пропустите на заповедникот на бродот, на другите членови на екипажот на бродот и на другите лица кои работат за бродарот во рамките на вршењето на нивните должности бродарот одговара како и за своите дејствија и пропусти.

Бродар на поморски брод не одговара за оштетување, кусок или губење на товарот, како и за задоцнување во предавањето на товарот што се причинети со дејствија или пропусти на лицата од став 1 на овој член во пловидбата и во ракувањето со бродот.

Член 555

За штетата што на товарот на бродот му е причинета со пожар бродарот на поморски брод одговара само ако се докаже дека пожарот го скривил со лично дејствие или пропуштање.

Член 556

Бродарот на поморски брод не одговара за штетата на товарот за која ќе докаже дека настанала поради:

1) скриена мана на бродот или негова неспособност за пловидба, но само ако биле исполнети условите од член 458 од овој закон;

2) виша сила, поморска незгода, воени настани, меѓународни злосторства на море, немири и бунт;

3) санитарни ограничувања или други мерки и дејствија на државните органи;

4) дејствија или пропусти на натоварувачот или на лицата овластени да располагаат со товарот или на лицата кои работат за нив;

5) прекуратување на работа односно штрајк, масовно исклучување на работници од работа или поради кои и да било други пречки што наполно или делумно ја спречуваат работата;

6) спасување или обид за спасување на луѓе и имот на море;

7) скршнување на бродот во случаите од точка 6 на овој став или поради други оправдани причини;

8) природна загуба во тежината или зафатеноста на товарот или оштетувања или загуби што настануваат поради сопствен недостаток, скриен недостаток или посебна природа на товарот;

9) недоволно пакување или нејасни или недоволно трајни ознаки на товарот.

И покрај доказот на бродарот од став 1 на овој член, бродарот ќе биде одговорен за штетата ако корисникот на превозот докаже дека штетата е причинета по лична вина на бродарот или по вина на лицето за чии дејствија и пропусти е одговорен бродарот, а кои не се однесуваат на пловидбата и на ракувањето со бродот.

Член 557

Бродарот на внатрешната пловидба не одговара за штета на товарот ако стори веројатно дека штетата можела да настане поради:

1) сместување на товарот на палубата, ако таквиот начин на сложување на товарот е договорен и наведен во превозната исправа;

2) недостиг или слаба состојба на амбалажата за товарот кој според својата природа е подложен на растур или оштетување, ако никако не е или е лоше пакуван;

3) натоварување од страна на натоварувачот или истоварување од страна на примачот;

4) превоз во пломбиран склад на бродот, под услов складот да го пломбирал натоварувачот и пломбите да се неопштетени во моментот на предавањето на примачот;

5) природата на стоките што по своите својства се особено подложни на оштетување, кусок или загуба, особено поради кршење, просување, гниење, сушење, истечување, нормален растур или дејствување на гледачи;

6) превоз на живи животни.

Бродарот не може да се ослободи од одговорноста врз основа на одредбите на став 1 од овој член ако корисникот на превозот докаже дека штетата не настанала од причините на кои се повикува бродарот.

Член 558

Заповедникот на бродот може, ако тоа не им сеprotиви на важечките прописи, опасниот товар во секое време и каде и да било да го истовари, да го направи безопасен или да го фрли, ако бродарот за таа опасност не бил известен пред натоварувањето.

Во случајот од став 1 на овој член бродарот го задржува правото на полна возарина и не одговара за штетата.

Член 559

Ако бродарот примил на превоз опасен товар, знаејќи за опасноста што товарот ја претставува, може да го истовари или да го направи безопасен ако биде загрозна безбедноста на бродот, на лицата или на другиот товар на бродот, како и на околната.

Ако врз основа на став 1 од овој член бродарот го истовари товарот пред доаѓањето на определителниот пат, а другите штети причинети со натоварувањето на опасен товар и со постапката на бродарот ги поднесува секоја странка за себе.

Член 560

Бродарот не одговара за штетата настаната поради оштетување, кусок или загуба на товарот или поради задоцнување во предавањето на товарот ако натоварувачот неисправно го назначил видот или вредноста на товарот, знаејќи дека назначувањето е неисправно.

Член 561

Нарачувачот му одговара на бродарот за надоместување на штетата што му е причинета поради тоа што нарачувачот односно натоварувачот му дал неточни или нецелосни податоци за количеството, видот и ознаките на товарот.

Член 562

Нарачувачот му одговара на бродарот за штетата што му е причинета со натоварувањето или со превозот на предмети чиј увоз, извоз или провоз е забранет, или се шверцуваат, ако во времето на натоварувањето тие својства не му биле ниту морале да му бидат познати на бродарот.

Член 563

Лицето кое без знаење на бродарот ќе натовари предмети му одговара на бродарот за штетата што му е причинета со натоварувањето на тие предмети.

Член 564

Бродарот може, по своја оценка, во секое време и каде и да било да го истовари, а ако се работи за загрозување на лицата, бродот, товарот на бродот и околната, и да го фрли товарот што без негово знаење е натоварен, како и товарот што е назначен неисправно или нецелосно.

Во случајот од став 1 на овој член бродарот го задржува правото на полна возарина и на надомест на штетата, а не одговара за штетата што настанала со неговата постапка.

Член 565

Товарот чиј увоз, извоз или провоз е забранет, заповедникот може да го врати во луката односно пристаништето на натоварувањето или да го истовари каде и да било, ако за таква постапка на заповедникот се укаже потреба, а во случај на нужда и да го фрли.

Ако во случајот од став 1 на овој член на бродарот не му биле познати својствата на товарот ниту морале да му бидат познати, бродарот го задржува правото на полна возарина, а не одговара за штетата што настанала со таквата постапка.

Ако бродарот знаел или морал да знае за својствата на товарот од став 1 на овој член, го задржува правото на возарина според корисно измениот пат, а другите штети ги поднесува секоја странка за себе.

Член 566

Ако до забрана на увозот, извозот или на провозот на стоките дошло во времето на патувањето со

бродот, во поглед на постапувањето на заповедникот со тие стоки се применува одредбата на член 565 став 1 од овој член.

Во случај од став 1 на овој член, бродарот го задржува правото на полна возарина и на надомест на штетата, а не одговара за штетата што настанала со таквата постапка.

Член 567

Бродарот не одговара за надомест на штетата за оштетување, кусок или губење на товарот, како ни за задоцнување на предавањето на товарот, во износ поголем од 4.000 динари по единица на оштетен, кусочен или загубен товар или на товар предаден со задоцнување.

По исклучок на одредбата на став 1 од овој член, бродарот на внатрешната пловидба одговара за штетата за задоцнување по предавањето на товарот најмногу до височината на возарината што се однесува на товарот предаден со задоцнување.

По единица на товар, во смисла од став 1 од овој член, се подразбира колет или парче, а кај товарот во растурена состојба — метарска тона или кубен метар односно друга мера, според тоа врз основа на која единица на мера е договорена возарината. Ако возарината не е договорена по единица на мера, за растурен товар под единица на мера се подразбира единицата на мера врз основа на која вообичаено се договара возарина во местото на натоварувањето.

Ако товарот се превозува со контејнери, палети или со други слични направи, како единица на товар, во смисла на став 1 од овој член, се смета:

1) колетот или единицата на товар наведена во товарницата — ако во товарницата е наведен колетот или единицата на товар содржана во контејнерот, палетата или во друга слична направа;

2) контејнерот, палетата или друга слична направа со која се превозува товар — ако во товарницата не е наведен колетот или единицата на товар.

Член 568

Нарачувачот односно натоварувачот може, во спогодба со бродарот, да ја зголеми границата на одговорноста на бродарот од член 567 на овој закон, назначувајќи ја така зголемата вредност на стоките по единица на товар.

Ако е издадена превозна исправа, спогодбата на странките за зголемување на одговорноста на бродарот што не е наведена во таа исправа не произведува правно дејство во корист на примачот што не е ни нарачувач ни натоварувач.

Член 569

Се претпоставува дека вредноста на товарот му одговара на износот што странките спогодбено ќе го утердат врз основа на член 568 од овој закон, додека бродарот не ќе го докаже спротивното.

Член 570

Бродарот не може да се повикува на одредбите од овој закон за ограничување на својата одговорност (чл. 567 и 568) ако се докаже дека штетата лично ја причинил намерно или од крајно невнимание.

Бродарот на внатрешната пловидба не може да се повикува на одредбата на став 1 од овој член ни кога ќе се докаже дека штетата настанала со намерно дејствие или со пропуст или крајно невнимание на лицата што работат за бродарот.

Член 571

Бродарот одговара за вредноста на загубениот предмет или на негов дел и за намалување на вредноста на оштетениот предмет.

За предметите предадени со задоцнување, бродарот одговара и за штетата причинета со задоцнувањето.

По исклучок од одредбите на ст. 1 и 2 од овој член, бродарот кој врз основа на член 570 од овој закон не може да ја ограничи својата одговорност,

одговара за секоја штета причинета со губење, кусок или со оштетување на предметот или со задоцнување во предавањето на предметот.

Член 572

Височината на штетата за губење на предметот се определува според прометната вредност на друг предмет од исто количество и својство во луката односно пристаништето на определителното на денот кога бродот стигнал во таа лука односно пристаниште или ако е стигнал — кога морал да стигне.

Ако височината на штетата за губење на предметот не може да се определи според одредбата на став 1 од овој член, таа се определува според прометната вредност на предметот во луката односно пристаништето на натоварувањето во времето на бродот, зголемена за трошоците причинети со превозот.

Височината на штетата за оштетениот предмет се определува во височина на разликата помеѓу прометната вредност на тој предмет во неоштетена состојба и прометната вредност на тој предмет во оштетена состојба.

Височината на штетата за загубени односно оштетени предмети која не може да се определи според одредбите на ст. 1 и 2 од овој член ја утврдува судот.

Од износот што бродарот мора да го плати на име надомест на штетата поради оштетување, кусок или губење на предметите се одбиваат трошоците заштедени поради тоа што предметите не стигнале на определителното односно што стигнале во оштетена состојба.

Член 573

Одредбите на чл. 567, 571 и 572 од овој закон се применуваат и кога заповедникот на бродот, друг член на екипажот на бродот или други лица што работат за бродарот, одговараат според општите прописи за надомест на штетата причинета со кусок, губење или со оштетување на предметот, ако се докаже дека штетата е причинета при работата или во врска со работата односно во вршењето на службата или во врска со службата.

Лицата од став 1 на овој член не можат да се повикуваат на ограничување на одговорноста, ако штетата ја причиниле намерно или од крајно невнимание.

Член 574

Вкупниот износ на надоместот на штетата од бродарот и од лицата од член 570 став 2 и од член 573 став 2 на овој закон не може да биде поголем од износот предвиден во член 567 на овој закон.

Со одредбата на став 1 од овој член не се засега во одредбите на член 570 став 2 и на член 573 став 2 од овој закон.

Член 575

Лицата од член 573 став 1 на овој закон одговараат до износот предвиден во член 567 на овој закон и кога бродарот врз основа на член 568 на овој закон ја зголемил границата на својата одговорност.

Член 576

Одредбите на овој закон што се однесуваат на одговорноста на бродарот не можат со договор да се менуваат на штета на корисникот на превозот.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, одредбите на овој закон за одговорноста на бродарот можат со договор да се менуваат во корист на бродарот во случај на:

1) оштетување, кусок или губење на товарот што настанало пред почетокот на натоварувањето или по истоварувањето;

2) штета поради задоцнување.

Одредбите на овој закон што се однесуваат на одговорноста на бродарот на поморски брод, бродарот може да ги менува со договор во своја корист и во случај на:

1) превоз на живи животни;

2) превоз на товар што врз основа на писмена согласност од натоварувачот е сместен на палубата.

Член 577

Одредбите на договорот што му се спротивни на член 576 од овој закон немаат правно дејство. Неисправноста на една одредба на договорот од став 1 на овој член не влијае врз исправноста на другите одредби на договорот.

Член 578

Одредбите на овој закон за одговорноста на бродарот се применуваат врз сите договорни и вондоговорни барања што по која и да е основа се поставени против, бродарот за оштетување, кусок или губење на товарот.

Член 579

Со одредбите на овој закон за одговорноста на бродарот не се засега во одредбите на овој закон за заедничките хаварии.

Возарина

Член 580

Височината на возарината се определува со договор.

Ако височината на возарината не е определена со договор, таа се определува според просечниот возарински став според кој за односниот вид товар се договарала возарината во времето на натоварувањето на тој товар во луката на натоварувањето.

Член 581

Ако се натовари повеќе товар отколку што е договорено, возарината сразмерно се зголемува.

Ако наместо договорениот товар се натовари друг товар чија возарина е поголема од договорената, се плаќа возарина за вистински натоварениот товар.

Ако се натовари помалку од она што е договорено или не се натовари ништо, возарина се плаќа за целото договорено количество товар.

Ако е натоварено помалку товар отколку што е договорено, а возарината за натоварениот товар е поголема од договорената возарина, се плаќа целата договорена возарина и разликата помеѓу договорената и поголемата возарина за натоварениот дел од товарот.

Со одредбата на став 3 од овој член не се засега во одредбите на член 453 од овој закон.

Член 582

Ако се натовари само дел од товарот определен со бродарскиот договор, а бродарот располагал со неискористен дел од бродскиот простор, договорената возарина сразмерно се намалува.

Ако бродарот располагал со неискористен дел од бродскиот простор, спротивно на изречената забрана на нарачувачот, бродарот му одговара на нарачувачот за надомест на штетата.

Член 583

Возарината договорена со бродарски договор на патување останува непроменета без оглед на траењето на патувањето, ако возарината не е договорена по единица време.

Ако на барање од нарачувачот или во интерес на корисникот на превозот патувањето се продолжи понатаму од договореното определително, возарината сразмерно се зголемува.

Член 584

Ако со бродарски договор на патување возарината е определена по единица време, а времето од кога возарината мора да се плаќа не е утврдено, тоа почнува да тече од денот кога е дадено известување за готовноста на бродот, и тоа од пладне —

ако известувањето е дадено претпладне, а од полноќ — ако известувањето е дадено попладне.

Ако по налог на натоварувачот натоварувањето почнало пред времето определено во став 1 од овој член или бродот отпловил без товарот, времето од кога мора да се плати возарината се смета од почетокот на натоварувањето односно од заминувашето на бродот.

Времето за кое се плаќа возарина се завршува со истоварувањето на товарот, а ако бродот стигнал без товар, тоа време се завршува кога бродот ќе се укотви или приврзе во луката односно пристаништето во кое се завршува патувањето, при што последниот ден на патувањето се смета како цел ден.

Член 585

Ако со бродарскиот договор на патување е определена возарината по единица време, па во текот на патувањето настане пречка во извршувањето на договорот на страна на бродарот, без вина на нарачувачот односно на натоварувачот, возарината не се плаќа за време на траењето на пречката.

Член 586

Возарината определена со бродарскиот договор на време за плаќа нарачувачот во еднакви месечни износи однапред, но на бродарот му припаѓа возарина само за времето додека го извршувал договорот.

За време на траењето на пречката во искористувањето на бродот во текот на вршењето на бродарскиот договор на време, возарина се плаќа само кога пречката е на страна на нарачувачот или поради извршување на неговиот налог.

Бродарот може да се откаже од договорот и кога возарината не е платена во рокот на втасаноста.

Член 587

Кај бродарски договор на време за целиот брод нарачувачот е должен, освен плаќањето на возарината, на свој трошок да го снабдува бродот со погонско гориво и мазиво и со вода потребна за погонските машини на бродот и за другите машински уреди на бродот, како и да ги плаќа лучките и пловидбените надомести.

Член 588

Рокот за плаќање на возарината врз основа на бродарски договор на време почнува да тече како кај бродарскиот договор на патување во кој возарината е определена по единица време (член 581).

За она време за кое по истекот на бродарскиот договор на време бродот се наоѓа на патување за сметка на нарачувачот, без вина на бродарот, се плаќа двојна возарина.

Член 589

Наградата што бродот ја добива за спасување во текот на бродарскиот договор на време за превоз со целиот брод се дели, по одбивање на трошоците за спасување и делот што му припаѓа на екипажот на бродот, на еднакви делови помеѓу бродарот и нарачувачот.

Член 590

За товар натоварен без согласност од бродарот и за товар што е неисправно или нецелосно означен се плаќа возарина по највисокиот возарински став според кој за односниот вид товар се договорала возарина во времето на натоварувањето на тој товар за ист или приближен пат, ако така определена возарина е поголема од договорената.

Член 591

Возарина се плаќа само за товар што е превезен и во луката односно во пристаништето на определеништето му е ставен на примачот на располагање.

Покрај случаите предвидени во чл. 453, 454, 455, 488, 489, 491, 558, 564, 565 и 566 од овој закон, а по исклучок од одредбата на став 1 од овој член, возарина се плаќа и за товарот што не е превезен и што не му е ставен на располагање на примачот ако недоаѓањето на товарот на определеништето го причинил нарачувачот на превозот или натоварувачот или лицето овластено да располага со товарот односно лицата за кои одговараат тие, или ако причината поради која товарот не стигнал во луката односно пристаништето на определеништето паѓа на страна на товарот, а бродарот за таа причина не е одговорен.

По исклучок од одредбата на став 2 од овој член за товарот што е превезен само на еден дел од патот, бродарот покрај случаите од чл. 451, 559, 565 и 592 на овој закон, има право на возарина во сразмер со корисно изминатиот пат и кога не е одговорен за прекилот на патувањето.

Член 592

Во случај на бродолом или друга пловидбена незгода, како и во случај на заплена или на задржување на бродот или на товарот поради воени настани, меѓународни злосторства на море, немири или бунт, за спасениот товар на бродарот му припаѓа возарина сразмерно со корисно изминатиот пат.

Член 593

Ако превозот се врши без издавање превозна исправа, примачот е должен да ги плати возарината и другите побарувања во врска со превозот на товарот, штом ќе го преземе товарот ако помеѓу нарачувачот и бродарот не е договорено поинаку.

Член 594

Ако преземањето на товарот се врши врз основа на товарница, примачот е должен да ги плати само побарувањата наведени во товарницата или што настанале по нејзиното издавање.

Член 595

Примачот кој бара предавање на товарниот лист и предавање на товарот во внатрешната пловидба е должен да му ги намери на бродарот побарувањата и да ги исполни сите други договорни обврски што се наведени во товарниот лист а за кои не е изречно наведено дека ги плаќа односно исполнува нарачувачот на превозот.

Примачот што го прима товарот врз основа на товарен лист е должен да ги плати оние побарувања на бродарот што настанале по издавањето на товарниот лист ако бродарот тие побарувања ги внел во товарниот лист.

Член 596

Ако примачот не ги изврши своите обврски од чл 593 до 595 од овој закон, бродарот има право да го задржи и продаде товарот според одредбите на чл 546 до 548 од овој закон.

Правото од став 1 на овој член бродарот го има и кога товарот му го предава на лице што не е примач.

Член 597

Бродарот што му го предаде товарот на примачот нема право да ги побарува од нарачувачот износите што пропуштил да ги наплати од примачот со примена на одредбата од член 596 на овој закон.

Ако бродарот со продажбата на товарот успеал да го наплати своето побарување само делумно, има право, под условите од став 1 на овој член, да бара од нарачувачот исплата на ненамирениот дел од побарувањето.

Одредбата од став 1 на овој член не се применува ако бродарот докаже дека со употреба на должното внимание не му било можно да постапи според одредбите на член 596 од овој закон.

Законски заложни права на предмети натоварени на брод

Член 598

Законски заложни права на натоварените предмети на брод постојат за:

1) судските трошоци направени во заеднички интерес на сите доверители во постапката на извршување или обезбедување со цел да се зачуваат предметите или да се спроведе продажба, како и трошоците за чување и надзор над тие предмети од влегувањето на бродот во последната лука односно пристаниште;

2) побарувањата по основ на награда за спасување и придонес од заедничките хаварии што ги товарат предметите;

3) побарувањата од договорот за превоз вклучувајќи ги и трошоците за складирање на натоварените предмети.

Законските заложни права во корист на главницата постојат и за каматите.

Член 599

Законските заложни права не престануваат со промената на носителот на правото на располагање односно на сопственикот на предметите, ако со овој закон не е определено поинаку.

Член 600

Редот на првенството на побарувањата обезбедени со законски заложни права на натоварените предмети се определува според редот на првенство од член 598 став 1 на овој закон.

Ако побарувањата од член 598 став 1 точ. 1 и 3 на овој закон не можат во целост да се намират, се намируваат сразмерно со своите износи.

Ако побарувањата од член 598 став 1 точка 2 на овој закон не можат да се намират во целост, подоцна настанатото побарување има предност пред поранешното.

Се смета дека побарувањата сврзани со ист настан настанале истовремено.

Член 601

Со извршувањето на правото на задржување од страна на бродарот во смисла на член 596 на овој закон не се засега во редот на првенството на побарувањата, обезбедени со законските заложни права.

Член 602

Со престанување на законското заложно право не престанува и побарувањето што било обезбедено со тоа право.

Со отстапување на побарувањето обезбедено со законско заложно право се пренесува и законското заложно право на натоварените предмети.

Член 603

Законските заложни права на натоварените предмети престануваат:

1) со престанување на побарувањето обезбедено со законското заложно право;

2) со продажба на предметите во извршна или стечајна постапка;

3) ако доверителот не побара издавање на привремена мерка кај надлежниот суд во рок од 15 дена од денот кога се истоварени предметите;

4) ако и пред истекот на рокот од точка 3 на овој член истоварените предмети на законит начин преминале во раце на трети лица што не ги држат од име на должникот;

5) со прогласување на предметите за поморски плен или воен плен на море.

б) Превоз на патници и багаж

Член 604

За примена на одредбите на оваа глава од законот за превозот на патници и на нивни багаж,

одделни употребени изрази го имаат следното значење, и тоа:

1) бродар е лицето што го склучува договорот за превоз или од чие име се склучува тој договор, било тој самиот навистина да го врши превозот или да го врши преку вистински бродар;

2) вистински бродар е лицето различно од бродарот, било да е носител на правото на располагање со бродот односно сопственик на бродот, нарачувач или лице што го искористува бродот кој навистина го врши превозот во целост или само еден дел од превозот;

3) патник е лицето што се превозува со брод врз основа на договор за превоз или што придружува возило или живи животни што се превозуваат врз основа на договор за превоз на предмети;

4) багаж е секој предмет вклучувајќи го и возилото што се превозува врз основа на договор за превоз, освен:

а) предметите и возилата што се превозуваат врз основа на договор за закуп, врз основа на товарница или на договор што првенствено се однесува на превоз на предмети, и

б) живите животни;

5) рачен багаж е багажот што патникот го има во својата кабина или што тој го чува или надгледува вклучувајќи го и багажот што се наоѓа во возилото или на возилото;

6) штета поради задоцнување е материјалната штета што е причинета од причините што багажот не му е врачен на патникот во разумен рок, сметајќи од денот на доаѓањето на бродот на кој багажот се превозувал или требало да се превозува, но не го опфаќа задоцнувањето причинето со прекратување на работата, штрајк или со слични настани.

Член 605

Со договорот за превоз на патници бродарот му се обврзува на нарачувачот дека ќе превезе еден или повеќе патници, а нарачувачот дека ќе ја плати превознината.

Член 606

Височината на превознината се определува со договор.

Член 607

Бродарот е должен да му издаде на патникот, на негово барање, патен билет.

Патниот билет може да гласи на име или на доносителот.

Член 608

Се претпоставува дека содржината на патниот билет му одговара на склучениот договор додека не ќе се докаже спротивното.

Непостоењето, неисправноста или губењето на патниот билет не влијаат врз постоењето, исправноста, ни врз содржината на договорот за превоз.

Член 609

Приговорот против содржината на патен билет што гласи на доносителот може да се стави само при неговото издавање.

Член 610

Патниот билет што гласи на име не може да се пренесе врз друго лице без согласност од бродарот.

Патниот билет што гласи на доносителот не може, откако патникот го започнал патувањето, да се пренесе врз друго лице без согласност од бродарот.

Член 611

Патникот што ќе се качи без патен билет кој морал да го набави пред качувањето, должен е

веднаш да му се јави на заповедникот или на друг овластен член на екипажот на бродот.

Патникот без патен билет од став 1 на овој член заповедникот на бродот може поради оправдани причини да го симне.

Патникот без патен билет плаќа превознина од луката односно пристаништето на качувањето до луката односно пристаништето на слегувањето, а ако не му се јавил на време на заповедникот или на друг овластен член на екипажот на бродот — должен е да плати двојна превознина за изминатиот пат.

Како лука односно пристаниште на качувањето на патникот се смета појдовната лука односно пристаниште на бродот, ако не може да се утврди дека патникот се качил во некоја друга лука односно пристаниште.

Член 612

Патникот може да се откаже од договорот ако бродот не го започне патувањето во границите на Јадранското Море односно на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија — еден час по времето што е определено со договорот или со редот на пловидбата, а надвор од тие граници — дванаесет часа по времето што е определено со договорот или со редот на пловидбата.

Во случајот од став 1 на овој член, патникот има право на враќање на превознината.

Ако до задоцнување на почетокот на патувањето на бродот дошло намерно или од крајно невниманието на бродарот односно на лицата што работат за бродарот, бродарот е должен да му ја надомести штетата на патникот.

Член 613

Превознината не се враќа ако патникот не дојде на бродот до заминувањето на бродот или ако за време на патот изостане од патувањето.

Член 614

Бродарот е должен да му ја врати превознината на патникот чиј билет гласи на име ако патникот се откаже од патувањето во пловидбата во границите на Јадранското Море односно на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија шест часа пред почетокот на патувањето, а во пловидбата надвор од тие граници — три дена пред почетокот на патувањето.

Во случај на откажување од патувањето во смисла на став 1 од овој член, бродарот има право да задржи најмногу до 10% од износот на превознината.

Член 615

Ако патен билет е издаден на доносителот, бродарот е должен, ако не произлегува поинаку од патниот билет, да му ја врати превознината на патникот, под услов да се откажал од патувањето еден час пред почетокот на патувањето.

Во случај на откажување од патувањето во смисла на став 1 од овој член, бродарот има право да задржи најмногу до 10% од износот на превознината.

Член 616

Ако во текот на патувањето дошло до прекин на патувањето од причини што не паѓаат на страна на патникот, а прекилот трае повеќе од 12 часа во границите на Јадранското Море односно на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а три дена на патувањата надвор од тие граници, патникот има право:

1) да бара бродарот со свое или друго погодено превозно средство, заедно со багажот, да го превезе до местото на определувањето;

2) да бара бродарот, заедно со багажот, во примерен рок да го врати во појдовната лука односно пристаниште и да му ја врати превознината;

3) да се откаже од договорот и да бара бродарот да му ја врати превознината.

Ако до прекин на патувањето дошло намерно или поради крајно невнимание на бродарот односно на лицата што работат за бродарот, бродарот е должен на патникот да му ја надомести штетата.

Член 617

Патникот што бара враќање на превознината (член 616 став 1 точ. 2 и 3) или надомест на штетата (член 616 став 2) должен е во пловидбата во границите на Јадранското Море односно на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија најдоцна во рок од три дена, а во пловидбата надвор од тие граници — најдоцна во рок од седум дена од денот кога е завршено патувањето, да бара од бродарот по писмен пат враќање на превознината односно надомест на штетата или во тие рокови да поднесе тужба до судот.

Писменото барање за враќање во местото на поаѓањето односно за продолжување на патувањето (член 616 став 1 точ. 1 и 2) патникот е должен да го достави до бродарот во рок од 24 часа по истекот на роковите предвидени во член 616 став 1 на овој закон.

Патникот кој не ќе постапи според одредбите на ст. 1 и 2 од овој член го губи правото да бара од бродарот надомест на штетата, враќање на превознината односно продолжување на патувањето или враќање на појдовната лука односно пристаниште.

Член 618

Одредбите на овој закон за одговорноста на бродарот за смрт или телесна повреда на патникот се применуваат и кога превозот се врши бесплатно.

Член 619

Бродарот одговара за штетата настаната поради смрт или телесна повреда на патникот, за оштетување, кусок или губење на багажот ако настанот што ја причинил штетата се случил за време на превозот, како и за задоцнување во предавањето на багажот на патникот ако штетата односно задоцнувањето може да се припише во вина на бродарот или на лицата што работат за бродарот.

Лицето што бара надомест на штета од став 1 на овој член мора да докаже дека настанот што ја причинил штетата се случил во текот на превозот, како и височината на штетата.

Член 620

Бродарот одговара за штетата од член 619 на овој закон што со своја вина им ја причиниле лицата што работат за бродарот за време на вршењето на нивните должности.

Член 621

Вината на бродарот се претпоставува, додека не ќе се докаже спротивното, ако смртта или телесната повреда на патникот или оштетувањето, кусокот или губењето на рачен багаж, како и задоцнувањето во неговото предавање на патникот настанале непосредно или посредно поради бродолом, судир, заринување, експлозија, пожар или мани на бродот.

Вината на бродарот за штета поради оштетување, кусок или губење на другиот багаж, како и поради задоцнување во предавањето на тој багаж на патникот се претпоставува, додека не ќе се докаже спротивно, без оглед на природата на настанот што ја причинил таа штета.

Член 622

Бродарот му одговара на патникот според одредбата на член 621 став 2 од овој закон за штетата поради оштетување, кусок или губење на предмети од вредност, како и за задоцнување во предавањето на овие предмети на патникот (пари, хартии од вредност, злато, сребро, бесценети камења,

накит, уметнички предмети) единствено ако ги примила на чување.

За предметите од став 1 на овој член што се примени на чување бродарот е должен да издаде писмена потврда.

Член 623

За багажот примен на чување бродарот е должен, на барање од патникот, да издаде багажница. Багажницата мора да го содржи видот и бројот на колетите.

Се претпоставува дека податоците во багажницата се вистинити додека не ќе се докаже спротивно.

Член 624

Ако багажот по завршувањето на патувањето не биде преземен или однесен од бродот, бродарот е должен, врз товар и ризик на патникот, самиот да го чува или да му го предаде на чување на погоден чувар.

Член 625

Ако бродарот докаже дека смртта или телесната повреда на патникот, оштетувањето, кусокот или губењето на багажот или задоцнувањето во предавањето на багажот на патникот, во целост или делумно, се причинети со вина на патникот или со неговото однесување што не може да се смета како нормално, судот ќе ја исклучи односно ублажи одговорноста на бродарот.

Член 626

Одговорноста на бродарот во случај на смрт или телесна повреда на патникот се ограничува, во сите случаи, на износ од 350.000 динари по патник и патување.

Ако надоместот на штетата се досудува во облик на рента, капитализираниот износ на рентата не може да го надмине износот од став 1 на овој член.

Износот од став 1 на овој член служи за намирување на сите доверители чии побарувања се засноваат врз еден настан што причинил смрт или телесна повреда на патникот.

Член 627

Одговорноста на бродарот за штета причинета на багажот поради негово оштетување, кусок или губење или задоцнување во предавањето на багажот на патникот, се ограничува во сите случаи, и тоа:

1) за рачен багаж — на износ од 10.000 динари по патник и патување;

2) за возила, вклучувајќи го и багажот што се превезува во возилото или на него — на износ од 60.000 динари по возило и патување;

3) за друг багаж, освен багажот од точ. 1 и 2 став 1 од овој член — на износ од 15.000 динари по патник и патување.

Одредбата на точка 3 став 1 од овој член се применува врз одговорноста на бродарот и врз надоместот на штета за предмети од вредност (член 622).

Член 628

Бродарот и патникот можат да договорат дека бродарот ќе одговара според одредбите на член 627 од овој закон дури по одбивањето на франшизата, не поголема од 1.500 динари во случај на штета причинета на возило, и не поголема од 200 динари по патник во случај на штета причинета на друг багаж поради негово оштетување, кусок, губење или задоцнување во предавањето на патникот.

Износот на франшизата се одбива од износот на оштетата што му припаѓа на патникот.

Одредбите на овој член не се применуваат врз предметите од вредност.

Член 629

Бродарот го губи правото да го користи ограничувањето на одговорноста од чл. 626, 627 и 628 на

овој закон, ако се докаже дека штетата настанала поради дејствие или пропуштање што го сторил бродарот, било во намера да причини штета, било поради крајно невнимание знаејќи дека штетата веројатно би можела да настапи.

Член 630

Бродарот и патникот можат изречно и писмено да договорат поголем износ на ограничувањето на одговорноста од износите наведени во чл. 626, 627 и 628 на овој закон.

Член 631

Каматите и трошоците на постапката досудени на патникот во спор за надомест на штетата поради смрт или телесна повреда на патникот, оштетување, кусок или губење на багажот, како и поради задоцнување во предавањето на багажот на патникот, се исплатуваат во полн износ, и тоа покрај износот што бродарот е должен да го плати според одредбите на чл. 626, 627, 628 и 630 од овој закон.

Член 632

Ако е тужбата поднесена против лицата што работат за бродарот или за вистинскиот бродар за штетите предвидени со одредбите на овој закон за превоз на патници и багаж, овие лица, ако работеле во рамките на работите што ги вршат на бродот, можат да користат исклучување или ограничување на одговорноста на кое може да се повика бродарот врз основа на одредбите на овој закон.

Лицата од став 1 на овој член што работат за бродарот или за вистинскиот бродар не можат да се повикуваат на ограничувањето на одговорноста од чл. 626, 627 и 628 на овој закон, ако се докаже дека штетата настанала поради дејствие или пропуштање што ги сториле тие лица, било во намера да причинат штета, било поради крајно невнимание знаејќи дека штетата веројатно можела да настапи.

Границите на одговорноста што ќе ги договорат бродарот и патникот врз основа на одредбите на член 630 од овој закон не се однесуваат на лицата наведени во став 1 на овој член.

Член 633

Превозот на патник и рачен багаж го опфаќа времето за кое патникот се наоѓа на бродот, времето за кое се вршат дејствијата на качување и слегување на патникот, како и времето за кое се врши превоз на патникот по воден пат од брегот до бродот и обратно, ако цената на овој спореден превоз е засметана во цената на патниот билет, или ако бродарот му го стави на патникот на располагање бродот што го користи за овој превоз. Превозот на патникот не го опфаќа времето за кое патникот се наоѓа во патничката лучка односно пристанишна станица или на некој друг лучки односно пристанишен уред на брегот.

Покрај времето од став 1 на овој член, превозот на рачен багаж го опфаќа и времето помеѓу моментот од кога бродарот го примил багажот на копното или на бродот на чување па до моментот кога му го предал на патникот.

Член 634

Кога постои основ за примена на границите на одговорноста од чл. 626, 627, 628 и 630 на овој закон, тие граници на одговорноста важат за вкупниот износ на оштетата што може да се постигне во рамките на сите договорни и вондоговорни тужби поднесени по основ на одговорноста поради смрт или телесна повреда на патникот или оштетување, кусок или губење на багажот или задоцнување во предавањето на багажот на патникот.

Кај превоз што го извршил вистинскиот бродар вкупниот износ на оштетата што може да се оствари од бродарот или од вистинскиот бродар, како и од лицата што работат за нив а што ја

вршеле својата службена должност, не може да биде поголем од најголемиот износ на отштетата што може да се бара било од бродарот било од вистинскиот бродар, со тоа што ниедно од тие лица не одговара над границата што може да се примени врз него.

Во сите случаи кога лицата што работат за бродарот или за вистинскиот бродар можат, според одредбите на член 632 од овој закон, да се повикаат на ограничувањето на одговорноста од чл. 626, 627 и 628 од овој закон, вкупниот износ на отштетата што може да се добие од бродарот или, евентуално, од вистинскиот бродар и од лицата што работат за нив, не може да го надмине тоа ограничување.

Член 635

Патникот е должен да упати писмен приговор до бродарот или до неговиот полномошник:

1) во случај на багажот да му е причинета видлива штета:

а) кога е во прашање рачен багаж — пред или во моментот на неговото истоварување;

б) кога е во прашање друг багаж — пред или во моментот на неговото издавање;

2) во случај штетата причинета на багажот да не е видлива или во случај на губење на багажот — 15 дена од денот на истоварувањето или издавањето или од денот кога багажот требало да биде издаден.

Ако патникот не постапи според одредбите на став 1 од овој член, се претпоставува, додека не ќе се докаже спротивното, дека багажот го примил во исправна состојба.

Писмен приговор не е потребен ако состојбата на багажот е утврдена во присуство на обете страни во моментот на неговото преземање.

Член 636

Патникот може да изјави дека смета дека багажот е загубен ако не му е предаден во рок од 30 дена од денот на завршувањето на патувањето.

Патникот има право, при давањето изјава во смисла на став 1 од овој член, да бара од бродарот да го извести за пронаоѓањето на багажот, ако се пронајде тој во рок од една година од денот на исплатата на надоместот на штетата за губење на багажот.

Во рок од 30 дена од денот на приемот на известувањето за пронаоѓањето на багажот, патникот може да бара да му се предаде багажот со плаќање на трошоците на превозот во местото што ќе го определи тој.

Патникот што ќе го преземе пронајдениот багаж е должен да му го врати на бродарот износот што му е платен на име надомест на штета за губење на багажот, со одбивање на возарината што му била вратена, но го задржува правото на надомест на штета за задоцнување во предавањето на багажот.

Ако патникот не го поставил барањето според ст. 2 и 3 од овој член, бродарот има право слободно да располага со багажот.

Член 637

Секоја договорна одредба склучена пред настапувањето на случајот што причинил смрт или телесна повреда на патникот или оштетување, кусок или губење на неговиот багаж или задоцнување во предавањето на багажот на патникот, со цел бродарот да се ослободи од одговорноста спрема патникот или да се определи помал износ на ограничувањето на одговорноста од износот определен со одредбите на овој закон, освен износот на ограничувањето од член 628 на овој закон, или со цел товарот на докажувањето што паѓа врз бродарот да се пренесе врз друг, е ништовна.

Ништовноста на одделна договорна одредба во смисла на став 1 од овој член не влијае врз исправноста на другите одредби на договорот.

Член 638

Одредбите на чл. 619, 620, 621, 622 и 625 од овој закон се применуваат врз сите договорни и вондоговорни барања што по кој и да е основ се поставени спрема бродарот за штета причинета со смрт или телесна повреда на патникот, за оштетување, кусок или губење на багажот, како и за штета поради задоцнување во предавањето на багажот на патникот.

Член 639

Бродарот има право да го задржи и продаде багажот што му е предаден на превоз и предметите од вредност што ги примил на чување за намирување на своите побарувања во врска со превозот на патниците, багажот и чувањето на предметите од вредност.

в) Влечење и потискување

Член 640

Со договорот за влечење бродарот на влекачот односно на потискувачот се обврзува да влече или да потискува со својот брод друг брод или објект до определеното место или за определеното време, или за изведување на определена задача, а бродарот на влечениот односно потискуваниот брод се обврзува за тоа да плати влечарина.

Височината на влечарината се определува со договор.

Член 641

Се смета ако не е договорено поинаку дека со влечењето во поморската пловидба управува заповедникот на влечениот брод, а во внатрешната пловидба — заповедникот на влекачот.

Член 642

Во смисла на овој закон:

1) влечењето започнува:

— во поморската пловидба кога влекачот по налог од заповедникот на влечениот брод ќе се стави во положба да може да го врши влечењето, или кога влекачот по наредба од заповедникот на влечениот брод ќе го прими или предаде јагето за влечење или кога ќе почне потискувањето на влечениот брод или вршењето на која и да е друга маневра потребна за влечење — зависно од тоа што настапило порано;

— во внатрешната пловидба во моментот кога влекачот по налог од заповедникот на бродот што управува со влечењето го примил или предал јагето за влечење;

2) влечењето завршува:

— во поморската пловидба кога ќе се изврши конечниот налог на заповедникот на влечениот брод да се пушти јагето за влечење или кога ќе престане потискувањето или која и да е маневра потребна за влечење — зависно од тоа што настапило подоцна;

— во внатрешната пловидба во моментот кога ќе се изврши конечниот налог на заповедникот кој утврдува со влечењето да се укотви, одврзе односно и укотви и одврзе влечениот брод, или влечениот брод да му се предаде на друг брод, а по налог од заповедникот на бродот што управува со влечењето ќе се пушти јагето за влечење;

3) потискувањето во внатрешната пловидба започнува во моментот кога потискувачот, по налог од заповедникот на бродот кој управува со потискувањето, е врзан за бродот што го зема во потискуваниот состав;

4) потискувањето во внатрешната пловидба се завршува во моментот кога потискуваниот брод ќе се укотви, одврзе и ќе му се предаде на овластеното лице што врши надзор над безбедноста на бродот во лукаа односно пристаништето или на сидриштето.

Член 643

Ако влекачот влече пловен објект што нема екипаж, бродарот на влекачот мора со примена на вообичаените мерки да се грижи за одржување на способноста за пловидба на влечениот објект во состојбата во која го примил на влечење.

Бродарот на влекач во внатрешната пловидба мора да се грижи за зачувување на товарот на влечениот објект ако влечениот објект нема екипаж, а бродарот на влекачот во поморската пловидба — ако изречно преземе таква обврска.

Бродарот на влекач може да договори превоз на товар со влечење со својот или со туѓ брод. Во случај на сомнение се претпоставува дека е склучен договор за влечење.

Бродарот на влекач кој врз основа на ст. 2 и 3 од овој член се грижи за товарот, одговара за штетата на товарот според одредбите на овој закон што се однесуваат на одговорноста на бродарот за превоз на предмети.

Член 644

За надомест на штетата што ќе настане со судир на бродови што пловат во влечење или во потискуван состав, или помеѓу нив и трети бродови, се применуваат одредбите на овој закон за надомест на штетата поради судир на бродови.

Член 645

Ако влечениот брод дојде во опасност поради околностите за кои бродарот на влекачот според договорот за влечење не е одговорен, па влекачот учествува во спасувањето, бродарот на влекачот во случај на успешно спасување има право на награда за спасувањето.

Бродарот на влекачот нема право на награда за спасување ако од договорот произлегува дека со влечарината е опфатена и наградата за спасување.

Ако влечарината е договорена само за случај на успешно извршено влечење, бродарот на влекачот има право на влечарина и кога влечењето не е успешно извршено ако докаже дека за неуспехот на влечењето е виновен бродарот на влечениот брод.

Ако влечарината не е договорена само за случај на успешно извршено влечење, бродарот на влекачот нема право на влечарина ако бродарот на влечениот брод докаже дека за неуспехот на влечењето е виновен бродарот на влекачот.

Член 646

Одредбите на овој закон за заедничката хава-рија се применуваат и врз односите на влекачот и влечениот брод.

Член 647

Влечењето што започнува и се завршува во југословенски луки или во крајбрежно море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (каботажно влечење) не можат да го вршат странски бродови без одобрение од надлежниот орган во републиката.

Член 648

Одредбите на член 640 став 2 и на чл. 643 до 647 од овој закон се применуваат и врз потискувањето.

2) Други пловидбени работи

Член 649

Одредбите на чл. 650 до 653 од овој закон се применуваат врз договорите што ги склучуваат нарачувачот на работата и бродарот, а со кои бродарот се обврзува дека со бродот ќе изврши некоја работа што не се однесува на превоз на патници, багаж, предмети или влечење, а нарачувачот на работата се обврзува дека ќе го плати надоместот.

Договорот од став 1 на овој член може да се склучи и на време.

Член 650

Ако не е договорено поинаку, бродарот одговара за способноста на бродот за пловидба според одредбите на член 458 ст. 2, 3 и 4 од овој закон.

Член 651

Бродарот одговара за дејствијата и пропустите на лицата што во извршувањето на договорот работат за бродарот како за сопствените дејствија и пропусти, ако помеѓу странките не е договорено поинаку.

Со одредбата на став 1 од овој член не се засега во одредбата на член 650 од овој закон.

Бродарот и лицата што работат за бродарот одговараат за смрт и телесни повреди на лицата на нарачувачот што се нзоѓаат на бродот во рамките на извршувањето на договорот според одредбите од овој закон за одговорноста за смрт и телесни повреди на членови на екипажот.

Член 652

Одредбите на член 446 од овој закон се применуваат и врз договорите од член 649 на овој закон.

Член 653

Одредбите од овој закон за возарината за превоз на предмети согласно се применуваат и врз договорите од член 649 на овој закон.

д) Превоз во кој учествуваат повеќе возари

Член 654

Со договорот за превоз на предмети, патници и багаж по море или по внатрешните води може да се предвиди дека бродарот ќе го изврши превозот делумно со својот брод а делумно со бродови на други бродари (директен превоз).

Бродарот што врз основа на договор за директен превоз на предмети примил товар издава товарница односно товарен лист за целиот договорен пат (директна товарница односно директен товарен лист).

Бродарот што договорил директен превоз на патник му издава на патникот патен билет за целиот договорен пат (директен патен билет).

Бродарот што врз основа на договор за директен превоз на патник го презел од патникот багажот за превоз му издава багажница за целиот договорен пат (директна багажница).

Секој натамошен бродар влегува во договорот за директен превоз на предмети или на багаж ако ги прими товарот или багажот и директната превозна исправа.

Секој натамошен бродар влегува во договорот за директен превоз на патник ако прими на превоз патник со директен патен билет.

Член 655

Бродарот што склучил договор за директен превоз, бродарот што издал директна превозна исправа, бродарот што на примачот му го предал товарот и бродарот за време на чиј превоз се случил настанот од кој произлегува барање за надомест на штетата поради оштетување, кусок или губење на товарот, солидарно му одговараат на овластеното лице за тие побарувања.

За штетата причинета со задоцнување во превозот на предмети на корисникот на превозот му одговара бродарот што го склучил договорот за превоз и бродарот што на примачот му го предал товарот.

Одредбите на ст. 1 2 од овој член се применуваат и врз директниот превоз на багаж.

Член 656

Бродарот што ги намирал побарувањата според одредбата на член 655 од овој закон има право на

регрес спрема бродарот за време на чиј превоз се случил настанот од кој произлегло побарувањето.

Ако не може да се утврди бродарот за време на чиј превоз се случил настанот од став 1 на овој член, износот на намиреното побарување паѓа врз товар на бродарите што учествувале во директниот превоз, сразмерно со уделот на секој од нив во договорената возарина, освен бродарите што ќе докажат дека настанот не се случил на деловите од патот на кои тие вршеле превоз.

Ако бродарот што го намирил побарувањето не може без своја вина да го оствари регресното барање спрема бродарот за време на чиј превоз се случил настанот, износот на намиреното побарување паѓа врз товар на сите бродари што учествувале во директниот превоз, сразмерно со уделот на секој од нив во договорената возарина.

Член 657

Бродарот што учествува во директен превоз и што при преземањето на товарот не ставил на директната превозна исправа забелешки во смисла на чл. 510, 511 и 520 од овој закон, мора спрема другите бродари што учествуваат во тој превоз да докаже дека на натамошниот бродар или примач му го предал товарот онака како што го примил од претходниот бродар односно натоварувач.

На бродарот што учествува во директен превоз, а што во директната превозна исправа внел забелешки во смисла на чл. 510, 511 и 520 од овој закон, другите бродари мораат да му докажат дека од натоварувачот односно од претходниот бродар го примиле товарот онака како што е наведено во директната превозна исправа.

Член 658

Бродарот што договорил директен превоз на патник одговара за целиот договорен пат.

Секој натамошен бродар што учествува во извршувањето на директниот превоз на патник, му одговара на патникот само за штетата причинета на дел од патот на кој вршел превоз тој.

За оштетување, кусок или губење на рачен багаж одговара бродарот на чиј дел од патот настанала штетата на рачниот багаж. Писмениот приговор предвиден во одредбата на член 635 став 1 од овој закон патникот мора да го поднесе до бродарот на чиј дел од патот настанала штетата на рачниот багаж и тоа најдоцна при слегувањето на патникот од бродот на тој бродар.

За штетата причинета со смрт или телесна повреда на патник бродарите од ст. 1 и 2 на овој член одговараат солидарно.

Член 659

Ако бродарот што склучил договор за директен превоз на патник го намирил побарувањето на патникот за кое одговара и друг бродар врз основа на член 638 став 2 од овој закон, има право на регрес спрема тој бродар.

Член 660

Секоја посебна спогодба со која бродарот презема обврски што не се предвидени со овој закон или со која се одрекува од правата што ги има според овој закон произведува правно дејство спрема вистинскиот бродар ако тој за тоа дал изречна согласност во писмена форма.

Член 661

Бродарот што целиот превоз или еден негов дел му го доверил на вистинскиот бродар е одговорен за превозот во целост.

Одредбите на овој закон за директниот превоз на патници (чл. 658 и 659) се однесуваат на вистинскиот бродар кому му е доверен превозот според одредбата на став 1 од овој член.

Член 662

Со договорот за превоз на предмети и патници може да се предвиди дека бродарот што го склучил договорот за превоз ќе прибави услуги од други бродари или возари.

Ако бродарот се обврзе во смисла на став 1 од овој член, должен е со внимание на уреден бродар да пронајде соодветен бродар или возар и му одговара на патникот односно на нарачувачот за својот избор.

Член 663

Ако врз основа на член 662 од овој закон превозот мора да се изврши и со возила на копнениот и воздушниот сообраќај, одредбите од овој закон се применуваат само врз превозот извршен со бродови.

3. Закуп

Член 664

Со договор за закуп на бродот, во смисла на овој закон, закуподавецот му го дава на закуппримачот бродот на употреба, со плаќање на закупнина, заради вршење на пловидбена дејност.

Одредбите на овој закон за закуп на брод се однесуваат и на брод во општествена сопственост, ако со сојузен закон не е определено поинаку.

Член 665

Договорот за закуп на брод мора да биде склучен во писмена форма.

Договорот за закуп на брод што не е склучен во писмена форма нема правно дејство.

Член 666

Закуподавецот е должен на закуппримачот да му го предаде бродот во таква состојба што да може да се искористува според договорената или вообичаената намена.

Бродот, ако не е договорено поинаку, се предава без екипаж.

Член 667

Трошоците за погон на бродот ги поднесува закуппримачот.

Закуппримачот е должен да го одржува бродот за време на траењето на договорот и, по истекот на договорот, да го врати бродот во состојбата и во местото во кое го примил.

Закуппримачот не одговара за редовното трошење на бродот.

Закуппримачот не ги поднесува трошоците за поправка на бродот потребна за отстранување на скриените мани на бродот што постоеле во времето кога бродот му бил предаден на употреба, ниту ја поднесува штетата за губење на бродот поради дејство на виша сила.

Член 668

За штета настаната поради мани што го онеспособуваат бродот или ја намалуваат неговата способност за договореното или вообичаеното искористување, а постоеле во времето на предавањето на бродот на закуппримачот, одговара закуподавецот, ако не докаже дека тие мани не можел да ги открие со внимание на уреден бродар.

Член 669

Ако бродот се дава во закуп, екипажот е должен да ги извршува наложите на закуппримачот ако е тоа предвидено во договорот за закуп.

Закуппримачот има право да го менува екипажот.

Член 670

Во случај на сомневање дали е склучен договор за закуп на бродот или бродарски договор, се смета дека е склучен бродарски договор.

Член 671

Закупнината се плаќа месечно однапред, сметајќи од денот кога почнува да тече.

На закуподавецот не му припаѓа закупнина за времето додека закупопримачот бил спречен да го употребува бродот по вина на закуподавецот или поради скриена мана на бродот, која постоела во моментот кога бродот му е предаден на закупопримачот.

Член 672

Ако закупопримачот не ја плати закупнината во рокот на втасаноста закуподавецот може веднаш да бара наплата за закупнината договорена за целото време на траење на договорот за закуп на бродот или може да се откаже од договорот.

Со одредбата на став 1 од овој член не се засега во правото на закуподавецот на надомест на штета.

Член 673

Договор за закуп на бродот може да се склучи на определено или на неопределено време, за едно или за повеќе патувања.

Член 674

Договорот за закуп на бродот склучен на определено време може да се продолжи само со писмена спогодба.

Договорот за закуп на бродот склучен на неопределено време може да се откаже писмено и тоа најдоцна три месеци однапред.

Член 675

Договорот за закуп на бродот престанува во случај на пропаст на бродот, негова трајна неспособност за искористување и во случај на виша сила која го оневозможува искористувањето на бродот за времето на закупот.

Ако поправките на бродот што ги поднесува закуподавецот траат премногу долго или се предвидува дека ќе траат премногу долго, закупопримачот може да се откаже од договорот за закуп на бродот.

Член 676

Ако закупопримачот не му го врати бродот на закуподавецот по истекот на договорот за закуп, должен е за пречекореното време да плати надомест во височина на двојната закупнина.

Ако закупопримачот е виновен за задоцнувањето во враќањето на бродот, му одговара на закуподавецот и за секоја штета над износот определен во став 1 на овој член.

Член 677

Наградата за спасување што е извршено со закупен брод за време на траењето на договорот за закуп на бродот, му припаѓа на закупопримачот.

Член 678

Закупопримачот може да го даде бродот во подзакуп само врз основа на писмена согласност со закуподавецот.

4. Застареност

Член 679

Побарувањата од договорите за искористување на бродови, освен побарувањата од договорите за превоз на патници и багаж, застаруваат по истекот на една година.

Побарувањата од договорите за превоз на патници и багаж застаруваат по истекот на две години.

Странките можат, откако настанало побарувањето, писмено да договорат рок на застареноста кој е подолг од рокот определен во став 1 на овој член.

Договорот од став 3 на овој член кој не е склучен во писмена форма нема правно дејство.

Времето на застареноста започнува да тече:

1) кај договорот за превоз на предмети:

— во случај на надоместување на штета поради оштетување, кусок или губење на товарот — од денот кога е товарот предаден, односно од денот кога требало да биде предаден на определеништето;

— во случај на надоместување на штета поради задоцнување — од денот кога е товарот предаден;

— во случај на неисполнување на други договорни обврски — од денот кога обврската требало да се исполни;

2) кај договорот за превоз на патници:

— во случај на телесна повреда — од денот на слегувањето на патникот;

— во случај на смрт на патникот која настанала во текот на превозот — од денот кога бродот пристигнал или требало да пристигне во лукаата односно во пристаништето во кое патникот имал намера да слезе;

— во случај на телесна повреда на патникот која се случила во текот на превозот, а поради која настапила смрт на патникот по неговото слегување од бродот — од денот на смртта на патникот, а ако тужбата за надомест на штета поради смрт или телесна повреда на патникот не се поднесе во рок од три години од денот на слегувањето се губи правото на надомест на штетата;

3) кај договорот за превоз на:

— багаж предаден на превоз — од денот кога багажот е предаден или кога требало да биде предаден во лукаата односно во пристаништето во кое патникот слегол или имал намера да слезе;

— рачен багаж — од денот на слегувањето на патникот, односно во случај на смрт на патникот која настанала во текот на превозот — од денот кога бродот пристигнал или требало да пристигне во лукаата односно во пристаништето во кое патникот имал намера да слезе;

4) кај договорот за влечење односно потискување — од денот кога влечењето односно потискувањето е завршено, освен кај побарувања за влечарина кај кои рокот започнува да тече од денот на втасаноста на влечарината;

5) кај договорот за закуп на бродот — од денот кога договорот престанал да важи, освен кај побарувања за закупнина кај кои рокот започнува да тече од денот на втасаноста на закупнината;

6) кај регресните побарувања — од денот кога е извршено дејствието кое дава право на регрес.

Глава III

ДОГОВОР ЗА ПЛОВИДБЕНА АГЕНЦИСКА РАБОТА

Член 680

Со договорот за пловидбена агенциска работа пловидбениот агент се обврзува врз основа на општо или посебно полномоштие, од името и за сметка на налогодавецот, да врши пловидбени агенциски работи, а налогодавецот да му ги надомести на пловидбениот агент трошоците и да му плати награда.

Член 681

Договорот за пловидбена агенциска работа врз основа на општо полномоштие мора да биде склучен во писмена форма.

Член 682

Пловидбени агенциски работи се работите на помагање, посредување и застапување што се однесуваат на пловидбата и искористувањето на бродовите, како што се особено работите: прифаќањето и испраќањето на бродовите, склучувањето на договори за искористување на бродовите, за купопродажба, изградба и ремонт на бродови, за осигурувањето, пополнувањето на екипажот и грижење за екипажот.

Член 683

Врз основа на општо полномоштие пловидбениот агент се обврзува дека во определено или неопределено време ќе врши една или повеќе видови пловидбени агенциски работи содржани во таквото полномоштие (генерален пловидбен агент).

Во случај на сомневање за границите на општото полномоштие се смета дека тоа се однесува на работите на прифаќањето и испраќањето на бродови.

Ако пловидбениот агент исклучиво се занимава со посредување односно со застапување при склучувањето на договорите за искористување на бродовите, се смета, во случај на сомневање за границите на општото полномоштие, дека тоа се однесува на посредувањето при склучувањето на овие договори, освен на договорот за закуп и договорот за превоз на време за целиот брод, но секогаш во рамките на работите со кои се занимава налогодавецот.

Член 684

Ако налогодавецот му ги ограничи овластувањата на пловидбениот агент што се однесуваат на вообичаените работи на пловидбената агенциска работа, тоа ограничување не произведува правно дејство спрема трети лица што за него не знаеле ниту според околностите за него морале да знаат.

Член 685

Пловидбениот агент е должен и овластен да ги врши, со употреба на должното внимание на добар стопанственик, во границите на даденото овластување, работите што се потребни или вообичаени за извршување на добиениот налог.

Член 686

Пловидбениот агент може врз основа на изречно овластување на договорните страни да ги потпише од името и за сметка на обете договорни страни договорите за искористување на бродовите.

Член 687

Ако пловидбениот агент изречно не наведе дека настапува во својство на агент се смета, во однес на сопствено лице дека работи од свое име.

Член 688

Пловидбениот агент има право на надомест на трошоците и на награда за посредувањето и склучувањето на договор врз основа на фактот дека договорот е склучен.

Глава IV

ДОГОВОР ЗА ПЛОВИДБЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

1. Заеднички одредби

Член 689

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз:

1) осигурувањето на бродот, неговите машини, уреди, опрема и залихи, како и на стоките и другите работи што се превозуваат со бродот или се наоѓаат на него;

2) осигурувањето на возарината, превозината, трошоците за осигурување, трошоците за опремување на бродот, трошоците за заедничка хаварија, наградите за спасување, очекуваната добивка, провизиите, личните доходи на екипажот, заложните и другите права и материјалните користи што постојат или што оправдано можат да се очекуваат во врска со пловидбата или превозот на стоки со бродот, а можат да се проценат во пари;

3) осигурувањето на одговорноста за штетите нанесени на трети лица во врска со правото на расчлаѓање или во врска со искористувањето на

бродот и другите предмети наведени во точка 1 од овој став што се во општествена сопственост односно во сопственост на физички или граѓански правни лица.

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат и врз осигурувањето на бродовите во изградба и предметите наменети за нивна изградба, врз осигурувањето на предметите што пред или по превозот со бродот се наоѓаат во складови или други места, или што се превозуваат со други превозни средства, врз реосигурувањето на предметите наведени во овој член, како и врз други слични осигурувања и реосигурувања ако се склучени според полисите или условите вообичаени за пловидбените осигурувања.

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат и врз заемните осигурувања на пловидбените ризици, ако не се во спротивност со природата на односите на овие осигурувања.

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат и врз осигурувањето на чамци.

Под трети лица, во смисла на оваа глава од законот, се подразбираат лицата што не се субјекти на договорот за осигурување.

Член 690

Осигуреник може да биде само лицето кое има или што може да очекува дека ќе има оправдан материјален интерес да не настапи осигурениот случај.

Осигуреникот може да бара надомест за настанатата штета што е покриена со осигурувањето само ако имал интерес над осигурениот предмет во моментот на настапувањето на осигурениот случај или ако го стекнал потоа.

Член 691

Договарачот на осигурувањето може да склучи договор за осигурување за своја сметка, за сметка на трето определено лице или за сметка на неопределено лице („за сметка на оној на кого се однесува“).

Ако од договорот за осигурување не се гледа дека осигурувањето е склучено за сметка на неопределено лице, ќе се смета дека е склучено за сметка на договарачот на осигурувањето или на трето неопределено лице.

При склучувањето на осигурувањето договарачот на осигурувањето не е должен да наведе дали осигурувањето го склучува за своја сметка или за сметка на трето определено лице.

Не се смета како договарач на осигурувањето лице што склучило договор за осигурување изречно од името и за сметка на својот властодавец.

Член 692

Осигурувањето склучено за сметка на трето определено лице без негов налог е полноважно ако третото лице (осигуреникот) даде дополнително согласност за склученото осигурување.

Согласноста за склученото осигурување во смисла на став 1 од овој член може да се даде и по настапувањето на штетата покриена со осигурувањето.

Поднесувањето на отштетно барање се смета како согласност на третото лице за склученото осигурување.

Член 693

Осигурувањето за сметка на неопределено лице се смета дека е склучено за сметка на лицето што во моментот на настапувањето на осигурениот случај има интерес над осигурениот предмет односно што, во смисла на член 690 став 2 од овој закон, може да бара надомест за настанатата штета.

Осигурувањето склучено за сметка на неопределено лице е полноважно ако лицето што има интерес над осигурениот предмет во моментот на

настапувањето на осигурениот случај или кое може да бара надомест за настанатата штета во смисла на член 690 став 2 од овој закон, се наоѓа или ќе дојде во посед на полисата и ако тоа лице даде согласност за веќе склученото осигурување.

Член 694

Ако договарачот на осигурувањето или неговиот полномошник при склучувањето на осигурувањето не ги пријават сите околности што ги знаеле или морале да ги знаат, а што се од значење за оценување на тежината на ризикот, или ако неточно ги пријават, осигурувачот има право да бара од договарачот на осигурувањето дополнително да ја плати разликата помеѓу премијата што ѝ одговара на вистинската тежина на ризикот и порано платената премија.

При осигурувањето за сметка на трето определено лице се смета дека договарачот на осигурувањето морал да ги знае околностите што му биле познати на осигуреникот, а кои овој можел на време да му ги јави на договарачот на осигурувањето.

Одредбата на став 1 од овој член не се применува врз околностите што се општопознати или за кои осигурувачот знаел или оправдано можело да се претпостави дека ги знае.

Осигурувачот го губи правото од став 1 на овој член ако не побара плаќање на дополнителна премија од договарачот на осигурувањето во рок од три месеци по завршувањето на осигурувањето односно, за кои ако настапил осигурениот случај, најдоцна до целосната исплата на надоместот од осигурувањето.

Член 695

Ако договарачот на осигурувањето или неговиот полномошник намерно или од крајно невнимание не му ги пријават на осигурувачот при склучувањето на осигурувањето сите околности што ги знаеле или морале да ги знаат, а што суштествено би влијаеле врз донесувањето на одлуката за склучувањето и за условите за осигурување или ако неточно ги пријават, осигурувачот има право да бара поништување на така склученото осигурување доколку не побарал од договарачот на осигурувањето дополнително да ја плати разликата во премијата во смисла на член 694 од овој закон.

Ако осигурувачот според така склучениот договор му ја надоместил штетата на несовесен осигуреник има право да бара осигуреникот да му го врати примениот надомест на штетата.

Врз случаите од став 1 на овој член сообразно се применуваат и одредбите на член 694 ст. 2 и 3 од овој закон.

Осигурувачот има право да ја наплати и задржи премијата и покрај поништувањето на договорот за осигурување во смисла на одредбите на овој член.

Член 696

Осигурувачот е должен на договарачот на осигурувањето, по негово барање, да му предаде уредно издадена и потпишана полиса на осигурувањето.

Ако по барање од договарачот на осигурувањето се предаде полисата на осигурувањето што е издадена во два или повеќе оригинални примероци, на секој таков примерок треба да се наведе во колку оригинали полисата е издадена.

Полисата треба да ги содржи сите одредби од склучениот договор за осигурување со кој се утврдува обврската на осигурувачот за надоместување на штетата од осигурувањето.

Ако полисата му е издадена и предадена на договарачот на осигурувањето, осигурувачот не е должен да ги изврши своите обврски од склученото осигурување пред нејзиното поднесување односно ако осигуреникот го стори веројатно дека полисата е загубена или уништена — пред да добие од осигуреникот соодветно обезбедување.

Осигурувачот се ослободува од својата обврска од осигурувањето ако совесно му ја изврши испла-

тата на имателот на полисата, а ако полисата е издадена во повеќе оригинални примероци — на подносителот на еден од оригиналните примероци кој ќе го стори веројатно своето право на надомест од осигурувањето според таа полиса.

Член 697

Осигуреникот може да ги пренесе своите права од осигурувањето пред настанувањето на штетата само врз лице кое може да биде осигуреник во смисла на член 690 став 1 од овој закон.

Ако е издадена полиса, преносот на правото од осигурувањето се врши со индосирање на полисата или на друг соодветен начин.

Осигурувачот може на новиот осигуреник да му ги стави истите приговори од склученото осигурување што ги имал и спрема првобитниот осигуреник.

По исклучок од одредбата на став 3 од овој член осигурувачот не може на новиот совесен осигуреник да му стави приговор со кој се побива содржината на полисата што ја издал, освен ако е во прашање очигледна грешка што можел новиот осигуреник да ја забележи.

Отстапувањето на правата над осигурен предмет на друго лице не повлекува по себе и пренос на правото од осигурувањето ако за тоа нема изречна или премолчна спогодба помеѓу осигуреникот и стекнувачот на правата.

Осигуреникот не може да го пренесе своето право од осигурувањето во смисла на став 1 од овој член ако можноста за таков пренос е изречно исклучена во договорот за осигурување.

Член 698

Осигурениот предмет треба да биде означен во договорот за осигурување и во полисата, ако е издадена, на начин што овозможува да се утврди неговиот идентитет.

Ако осигурениот предмет недоволно или погрешно се означи, така што не може ни посредно да се утврди дали бил изложен на осигурен ризик и општетениот, осигурувачот не е должен да ја надомести настанатата штета.

Член 699

Вредноста на осигурениот предмет што е утврдена договорно во договорот за осигурување или во полисата на осигурувањето (договорена вредност) е задолжителна за осигурувачот и за осигуреникот.

Осигурувачот може да ја оспори договорената вредност само ако е во прашање очигледна грешка или ако во поголема мера ја надминува вистинската вредност на осигурениот предмет, така што надоместот на штетата врз основа на таквата вредност би му дал на осигуреникот значителна неоправдана добивка.

Член 700

Како вредност на осигурениот предмет се зема неговата вредност во почетокот на осигурувањето (вистинска вредност) ако изречно не е договорено нешто друго.

Вистинската вредност на осигурениот предмет не мора да биде означена во договорот или во полисата на осигурувањето.

Член 701

Осигурувачот е должен за штетата покриена со осигурувањето да даде надомест само до износот наведен во договорот за осигурување (во натамошниот текст: осигурен износ) на кој е склучено осигурувањето, ако со овој закон или со договор не е определено поинаку.

Ако изречно не е договорено поинаку, осигурениот износ не претставува наедно и договорена вредност на осигурениот предмет.

Член 702

Ако осигурениот износ е поголем од договорената односно вистинската вредност на осигурениот

предмет, при ликвидацијата на штетата ќе се земат предвид само договорената односно вистинската вредност на осигурениот предмет.

Член 703

Ако осигурениот износ е помал од договорената односно вистинската вредност на осигурениот предмет, осигурувачот е должен да ја надомести настанатата штета само сразмерно со односот помеѓу осигурениот износ и договорената односно вистинската вредност на осигурениот предмет.

Член 704

Ако истиот предмет е осигурен од исти ризици за исто време и во корист на ист осигуреник кај двајца или повеќе осигурувачи, а вкупните осигурени износи ја надминуваат договорената односно вистинската вредност на тој предмет, осигуреникот може да бара делумно или целосно надоместување на штетата од осигурувањето од осигурувачот по свој избор со тоа што вкупно добиените надомести да не можат да го надминат износот на штетата што може да се покрие со осигурувањето.

Осигурувачите кои, во случаите од став 1 на овој член по барање од осигуреникот го исплатиле надоместот на штетата, имаат право на регрес спрема другите осигурувачи сразмерно со нивните обврски од договорот за осигурување.

По исклучок од одредбата на став 2 од овој член осигурувачите кои, според одредбите на договорот за осигурување или според законот што се применува врз нивниот договор за осигурување, не се должни кај двојното осигурување да го надоместат сразмерниот дел на штетата што ја платиле другите осигурувачи, немаат право на регрес спрема тие осигурувачи за штетите што непосредно му ги надоместиле на осигуреникот.

Осигурувачите имаат право на полна премија за склученото осигурување, независно од тоа дали до случајот од став 1 на овој член дошло случајно или намерно, ако не е договорено поинаку.

При поднесувањето на отштетен барање до еден осигурувач, осигуреникот е должен да го извести за сите други договори со кои истиот предмет е осигурен од истите ризици за исто време во негова корист.

Член 705

Договарачот на осигурувањето е должен на осигурувачот да му ја плати премијата непосредно по склучувањето на договорот за осигурување ако не е договорено поинаку.

Осигурувачот не е должен издадената полиса да му ја предаде на договарачот на осигурувањето пред да ја плати должната премија договарачот на осигурувањето.

При ликвидација на штетата осигурувачот може од надоместот од осигурувањето да го одбие износот на премијата што уште се должи.

Неплаќањето на премијата во рокот не го ослободува осигурувачот од неговата обврска од договорот за осигурување и не му дава право да го раскине договорот за осигурување, ако не е договорено поинаку.

Ако договорот за осигурување се склучи со тоа што премијата на осигурувањето да се определи дополнително, височината на премијата се утврдува во примерена височина сразмерно со тежината на ризикот.

Договарачот на осигурувањето е должен на осигурувачот да му плати премија за склученото осигурување и кога осигурениот предмет престанал да биде изложен на осигурените ризици пред склучувањето на договорот за осигурување, под услов осигурувачот за тоа да не знаел пред склучувањето на договорот за осигурување.

Член 706

Осигурувачот е должен на договарачот на осигурувањето да му ја врати наплатената премија ако

осигурениот предмет воопшто не бил изложен на осигурените ризици, или ако договорот за осигурување е поништен без вина на договарачот на осигурувањето или на осигуреникот.

Ако е издадена полиса на осигурувањето, осигурувачот е должен да му ја врати премијата на овластениот имател на полисата.

При враќањето на премијата осигурувачот може да задржи еден дел од премијата во обичаена или договорена височина за покривање на своите трошоци во врска со склученото осигурување.

Член 707

При осигурувањето на определено патување, ако поради постапка на осигуреникот или по негова согласност дошло до позначително отстапување од осигуреното патување (промена на патувањето, скршнување од патот, неоправдано задоцнување и сл.), осигурувачот не е должен да ја надомести штетата настаната по тоа отстапување.

Одредбата на став 1 од овој член се применува и кога штетата настанала откако бродот се вратил на предвидениот пат.

Од одредбата на став 1 на овој член се исклучуваат случаите на отстапувања извршени во интерес на осигурувачот или заради спасување на имот и животи на море и на внатрешните води и давање лекарска помош, како и случаите кога отстапувањата немале позначително влијание врз настапувањето и големината на штетата.

Член 708

При осигурувањето на определено време, осигурувањето започнува да тече во 0 часот првиот и се завршува во 24 часот последниот ден предвиден во договорот за осигурување.

Времето од став 1 на овој член се смета според официјалното време на местото во кое е издадена полисата, а ако нема полиса — според официјалното време на местото во кое е склучен договорот за осигурување.

Член 709

Ако во договорот за осигурување не е определено поинаку, со пловидбеното осигурување се покриваат ризиците на кои е изложен осигурениот предмет за време на пловидбата, и тоа: пловидбената незгода, елементарната непогода, експлозијата, пожарот и разбојништвото.

Со договорот за осигурување можат да се покријат и други ризици на кои е изложен осигурениот предмет за време на траењето на осигурувањето, како што се кражбата и неиспораката, манипулативните ризици, копнените ризици, воените и политичките ризици итн.

Член 710

Промената на ризиците по склучениот договор за осигурување да која доаѓа независно од волјата на осигуреникот, не влијае врз важноста на осигурувањето и обврските на странките.

Ако поради постапка на осигуреникот или по негова согласност дошло до значително влошување на ризиците, осигурувачот не е должен да ја надомести штетата што може да ѝ се припише на таквата промена на ризиците.

Ако поради постапка на осигуреникот или по негова согласност дошло до подобрување на ризиците, осигурувачот не е должен да му го врати на осигуреникот сразмерниот дел на веќе наплатената премија, односно сразмерно да ја намали веќе договорената премија.

Член 711

Ако не е договорено поинаку, со осигурувањето се покриени штетите настанати поради осигурени ризици, и тоа:

- 1) целосно губење и оштетување на осигурениот предмет;
- 2) делумно губење и оштетување на осигурениот предмет;

3) трошоци на спасувањето и трошоци непосредно причинети со настапување на осигурениот случај;

4) заеднички хаварији;

5) награди за спасување;

6) трошоци на утврдувањето и ликвидацијата на штетата покриена со осигурувањето.

Со осигурувањето не е покриена одговорноста на осигуреникот за штетите причинети на трети лица, ако со договорот за осигурување не е определено поинаку.

Член 712

Со осигурувањето можат да се покријат и штетите настанати пред склучувањето на договорот за осигурување, под услов во моментот на склучувањето на договорот договарачот на осигурувањето и осигуреникот да не знаеле ниту морале да знаат дека веќе настапил осигурениот случај или ако во моментот на склучувањето на договорот обете договорни страни знаеле за настапувањето на осигурениот случај, а не знаеле за обемот на настаната штета.

Член 713

Од осигурувањето се исклучени штетите настанати посредно или непосредно поради злонамерна постапка на осигуреникот.

Ако во договорот за осигурување не е определено поинаку, од осигурувањето се исклучени и штетите настанати посредно или непосредно поради:

1) крајно невнимание на осигуреникот;

2) намерна постапка или крајно невнимание на лицето за чии постапки, според самиот закон, одговара осигуреникот;

3) настапување на воени и политички ризици.

Одредбите на став 2 од овој член не се применуваат врз штетите настанати поради намерна постапка или крајно невнимание на екипажот на бродот, како ни врз штетите настанати поради дејствија и пропуштање на осигуреникот — заповедникот или друг член на екипажот на бродот или пилотот во пловидбата и во ракувањето со бродот.

Член 714

Како целосно губење на осигурениот предмет, во смисла на овој закон се зема потонувањето без можност за вадење, уништувањето, исчезнувањето и трајното одземање на целиот осигурен предмет, како и таквото негово оштетување кое не може да се поправи и поради кое осигурениот предмет престанува да биде предмет од определен вид.

Во случај на целосно губење на осигурениот предмет, од осигурувањето се надоместува штетата во височина на неговата вистинска вредност, односно ако е вредноста договорена — во височината на договорената вредност, но не над осигурениот износ.

Со исплата на надоместот од став 2 на овој член, врз осигурувачот преминуваат сите права што ги има осигуреникот над осигурениот предмет, ако осигурувачот при тој случај не се одрече од нив.

Ако осигурениот предмет бил подосигурен, правата над осигурениот предмет преминуваат врз осигурувачот во смисла на став 3 од овој член само сразмерно на односот помеѓу осигурениот износ и договорената односно вистинската вредност на осигурениот предмет.

Член 715

Во случај на оштетување на осигурениот предмет или губење на еден негов составен дел, од осигурувањето се надоместува штетата во височина на трошоците нужни за поправка и доведување на осигурениот предмет во првобитната состојба, но не над осигурениот износ.

Ако осигурениот предмет е подосигурен, трошоците на поправката во смисла на став 1 од овој член се надоместуваат сразмерно на односот помеѓу

осигурениот износ и неговата договорена односно вистинска вредност.

Ако осигурениот предмет не може да се поправи и доведе во првобитната состојба, како и во случај на губење на извесно количество односно на дел од осигурениот предмет (делумно губење), од осигурувањето се надоместува штетата во процентот на губењето на вредноста на осигурениот предмет применет врз осигурениот износ.

Ако осигурениот предмет е надосигурен, процентот на губењето на вредноста во смисла на став 3 од овој член се применува врз неговата договорена односно вистинска вредност.

Член 716

Трошоците на осигуреникот за избегнување на штетите од непосредна опасност или за намалување на веќе настанатите штети (трошоци на спасувањето) се надоместуваат од осигурувањето ако се направени разумно или во согласност со осигурувачот и ако се во прашање штети покриени со осигурувањето.

Трошоците од став 1 на овој член, без оглед на корисниот резултат, се надоместуваат од осигурувањето и тогаш кога заедно со надоместот на штетата го надминуваат осигурениот износ.

Трошоците на осигуреникот настанати непосредно поради настапување на осигурениот случај, се надоместуваат од осигурувањето само до осигурениот износ.

Ако осигурениот предмет е подосигурен, трошоците на спасувањето, како и трошоците настанати непосредно поради настапување на осигурениот случај, се надоместуваат сразмерно на односот помеѓу осигурениот износ и договорената односно вистинската вредност на тој предмет.

По исклучок од одредбата на став 4 од овој член, трошоците на спасувањето што се направени по барање од осигурувачот, и покрај оправданото противење на осигуреникот, се надоместуваат во целост без оглед на одредбите за подосигурувањето.

Член 717

Во случај на заедничка хаварија настаната во врска со осигурените ризици, од осигурувањето се надоместуваат загубите и оштетувањата на осигурениот предмет и трошоците на осигуреникот во врска со осигурениот предмет што се признаени во полноважната делбена основа, како и придонесите во заедничката хаварија што за осигурениот предмет се определени во таквата делбена основа.

Покрај надоместот од став 1 на овој член, осигурувачот е должен за осигуреникот да даде обезбедување кое, во врска со настаната заедничка хаварија, се бара за осигурениот предмет, под услов по негово барање осигуреникот од своја страна да даде соодветна гаранција.

При утврдувањето на височината на надоместот од став 1 на овој член, сообразно се применуваат одредбите од чл 715 и 716 на овој закон, независно од вредноста на осигурениот предмет утврдена во полноважната делбена основа.

Со исплата на надоместот за загубите, оштетувањата и трошоците во смисла на став 1 од овој член врз осигурувачот преминува правото на осигуреникот на придонес од заедничката хаварија, но само до износот на исплатениот надомест зголемен за соодветен износ на каматата и провизијата што се признаени во полноважната делбена основа.

Член 718

Од осигурувањето се надоместуваат наградите за спасување на осигурениот предмет од опасности покриени со осигурувањето што е должен да ги плати осигуреникот, како и трошоците на постапката за утврдување на наградата.

Ако осигурениот предмет е подосигурен, врз надоместот од став 1 на овој член се применуваат

одредбите на член 703 од овој закон, независно од вредноста која служела како основа за определување на височината на наградата за спасување.

Член 719

Трошоците на осигуреникот што биле потребни за утврдување и ликвидација на штетите покриени со осигурувањето се надоместуваат од осигурувањето во целост и во случај на подосигурување.

Член 720

Осигуреникот има право да бара надомест од осигурувањето како да настанало целосно губење во смисла на член 714 од овој закон, ако целосното губење на осигурениот предмет е неизбежно, или ако целиот осигурен предмет привремено е одземен, а не му се врати на осигуреникот во рок од шест месеци, како и ако издатоците за спасувањето и трошоците за поправките што треба да се извршат ја надминуваат договорената односно вистинската вредност на осигурениот предмет.

Осигуреникот го губи правото од став 1 на овој член ако во рок од два месеца од денот кога дознал за околностите врз кои го заснова своето право не поднесе до осигурувачот образложено писмено барање за исплата на надоместот во смисла на став 1 од овој член.

Барањето на осигуреникот според одредбата на став 2 од овој член треба да биде без услови и да се однесува на целиот осигурен предмет.

Ако осигурувачот го прифати барањето на осигуреникот поднесено според одредбата на став 2 од овој член, или ако не го оспори во рок од еден месец од денот на приемот на барањето, штетата се надоместува според одредбата на член 714 ст. 2, 3 и 4 од овој закон.

Ако осигурувачот го оспори барањето поднесено според одредбата на став 2 од овој член и дојде до спор помеѓу осигурувачот и осигуреникот, судот ќе цени дали се исполнети условите од став 1 на овој член според околностите што постоеле на денот кога осигуреникот го поднел барањето според одредбата на став 2 од овој член.

Член 721

Осигурувачот е должен да ги надомести последователните штети настанати за време на исто осигурување и кога вкупната височина на надоместот за покриените штети го надминува осигурениот износ.

Ако по делумното губење или оштетување, за време на исто осигурување дојде до целосно губење на осигурениот предмет осигурувачот е должен, покрај надоместот за целосното губење, да ги надомести уште само трошоците покриени со осигурувањето што ги имал осигуреникот во врска со делумното губење и оштетување.

Член 722

Ако не се исполнети посебно договорените услови што биле суштествени за одлуката за давање покритие воопшто, осигурувачот може да бара поништување на договорот за осигурување.

Ако не се исполнети посебно договорените услови што биле од значење само за тежината на одделни ризици и за големината на штетите, осигурувачот може од надоместот од осигурувањето да го одбие делот од штетата што веројатно настанал поради неисполнувањето на тие услови.

Член 723

Осигуреникот е должен за време на траењето на осигурувањето да се грижи за осигурени предмет со внимание на добар стопанственик и да не презема ништо што би го оневозможило остварувањето на правото на надомест на штетата од лицето одговорно за штетата.

Во случај на остварување на осигурен ризик, осигуреникот е должен:

1) да ги преземе, по можност во согласност со осигурувачот сите разумни мерки потребни за да се избегне односно намали штетата;

2) да го извести за настанатата штета осигурувачот или неговиот овластен претставник штом за истата ќе дознае;

3) да го обезбеди правото на надомест на штетата од лицето одговорно за истото.

Ако осигуреникот за време на траењето на осигурувањето намерно или од крајно невнимание не се грижи за осигурениот предмет или не ја изврши својата должност од точка 1 став 2 на овој член, осигурувачот не е должен да ја надомести штетата што настанала поради тоа.

Ако осигуреникот за време на траењето на осигурувањето, намерно или од крајно невнимание, оневозможи остварување на правото на надомест на штета од лицето одговорно за штетата или не ги изврши своите должности од точ. 2 и 3 став 2 на овој член, осигурувачот може од надоместот од осигурувањето да го одбие износот во височина на штетата што ја претрпел поради тоа.

Член 724

При поднесувањето на отштетно барање, осигуреникот треба, по барање од осигурувачот, да даде податоци и да ја постави расположивата документација и други доказни средства што се потребни за утврдување на природата, причините и височината на штетата, како и другите околности врз основа на кои може да се утврди или барем да се стори веројатно неговото право на надомест од осигурувањето.

Ако осигуреникот намерно или од крајно невнимание пропуштил на време да ја утврди штетата на договорениот или, ако за тоа нема договорни одредби, на вообичаениот начин, осигурувачот е должен да ја надомести таа штета само ако осигуреникот поднесе веродостојни докази за природата, причините и височината на штетата, како и за околностите суштествени за утврдување дека штетата е покриена со осигурување.

Член 725

Осигурувачот е должен надоместот од осигурувањето да го плати во рок од еден месец откако осигуреникот ќе му го достави отштетното барање во смисла на член 724 од овој закон, со сите податоци и документација со кои се утврдува неговата обврска од договорот за осигурување.

Член 726

Ако во договорот за осигурување што е склучен со повеќе осигурувачи се означени нивните посебни удели, секој осигурувач е должен да ја надомести штетата само сразмерно со својот удел.

Член 727

Со исплата на надоместот од осигурувањето, сите права на осигуреникот опрема трети лица настанати во врска со штетата за која е исплатен надомест преминуваат врз осигурувачот, но најмногу до исплатениот износ.

Ако осигурениот предмет бил подосигурен, правата на осигуреникот од став 1 на овој член преминуваат врз осигурувачот само сразмерно на односот помеѓу осигурениот износ и договорената односно вистинската вредност на осигурениот предмет.

Осигуреникот е должен на осигурувачот, по негово барање да му даде полна помош во остварувањето на правото спрема трети лица и да му издаде уредно пополнета и потпишана исправа за отстапување на своите права.

Член 728

Побарувањата од договорот за осигурување застаруваат за пет години.

Рокот од став 1 на овој член започнува да тече:

1) од денот кога се утврдени придонесот и наградата што треба да ги плати осигуреникот — за побарувањата на надомест за придонес во заедничка хаварија и за награда за спасување;

2) од денот кога осигуреникот ќе добие барање од трето лице за надомест на штетата — за побарување на надомест на штетите нанесени на трети лица;

3) од првиот ден по истекот на календарската година во која настанало побарувањето — за другите побарувања.

Член 729

Одредбите на член 690, член 697 став 1, член 704 став 5 и член 713 став 1 од овој закон не можат да се менуваат ни со изречни одредби од договорот за осигурување.

2. Осигурување на брод

Член 730

Осигурувањето на брод го опфаќа трупот на бродот, неговите машини, уреди и опрема, редовните залихи на гориво, мазиво и друг бродски материјал, како и залихите на храна и пијачки потребни за екипажот на бродот.

Вонредните резерви на гориво, мазиво и друг материјал, залихите на храна и пијачки што не служат за редовните потреби на екипажот на брод како и трошоците за опремување и осигурување на бродот се опфатени со осигурување на бродот само ако е тоа изречно договорено.

Член 731

Осигурувањето на брод на определено патување започнува од почетокот на натоварувањето на товарот во појдовната лука односно пристаниште наведено во договорот за осигурување и трае додека не ќе се заврши истоварувањето на товарот во определенишната лука односно пристаниште наведено во тој договор, но не подолго од 21 ден по доаѓањето на бродот во таа лука односно пристаниште.

Ако пред завршувањето на истоварот на товарот според одредбата на став 1 од овој член се започне со натоварување на товарот во определенишната лука односно пристаниште за ново патување, осигурувањето престанува кога ќе започне натоварувањето на новиот товар.

Ако во појдовна лука односно пристаниште товарот не се натоварува, осигурувањето започнува кога бродот ќе ја дигне котвата или ќе се одврзе во таа лука односно пристаниште заради тргување на осигуреното патување.

Ако во определенишната лука односно пристаниште товарот не се истоварува, осигурувањето престанува кога бродот ќе фрли котва или ќе се приврзе во таа лука односно пристаниште.

Ако патувањето се прекине пред определенишната лука односно пристаниште, осигурувањето престанува во местото во кое е прекинато патувањето при што сообразно се применуваат одредбите на ст. 1, 2 и 4 на овој член.

Бродот е осигурен и за време на неодложните поправки на оштетувања покриени со осигурувањето што се изнедуваат без неоправдано задржување во попатната лука односно пристаниште или во определенишната лука односно пристаниште непосредно по завршувањето на осигуреното патување ако бродот за тоа време не може да се користи за стопански или други цели.

Член 732

Ако осигурувањето на бродот на време завршува додека бродот се наоѓа на патување, осигурувањето се продолжува до првата определенишна лука односно пристаниште ако осигуреникот не се одрекол од тоа пред истекот на осигуреното време.

Во поглед на завршувањето на осигурувањето во првата определенишна лука односно пристаниште сообразно се применуваат одредбите на член 731 од овој закон.

Осигурувањето се продолжува и за време на траењето на неодложни поправки на оштетувањата покриени со осигурувањето што се започнати во текот на траењето или непосредно по истекот на осигурувањето, а се изнедуваат без непосредно задржување ако за тоа време бродот не може да се користи за стопански или други цели.

Во случај на продолжување на осигурувањето според одредбата на став 1 од овој член, осигурувачот има право на дополнителна премија сразмерно на времето за кое е продолжено осигурувањето.

Член 733

Од осигурувањето на бродот се исклучени штетите настанати посредно или непосредно поради мана или неспособност на бродот за пловидба, ако осигуреникот за нив знаел или можел да дознае со внимание на уреден бродар и да ги спречи нивните последици.

Одредбата од став 1 на овој член не се применува врз штетите настанати поради мама или неспособност на бродот за пловидба за кои осигурувачот бил известен или дознал на друг начин при склучувањето на договорот за осигурување.

Под неспособност на бродот за пловидба во смисла на овој член се подразбира неговата општа неспособност, како и неспособноста за определено патување и превоз што бродот ги врши, или поради технички недостатоци или поради неговата недоволна опременост, несоодветен екипаж, прекумерно или неправилно натоварување на товар, примање на патници над дозволеният број или поради други причини.

При осигурувањето на бродот на време, од осигурувањето се исклучени и штетите настанати посредно или непосредно поради ризици остварени надвор од границата на пловидбата предвидена во договорот за осигурување.

Член 734

Ако брод исчезнал се претпоставува дека целосно губење на бродот настапило на денот на кој се однесуваат последните расположиви вести за него.

Ако заедно со бродот се осигурени и извесни трошоци во смисла на член 730 став 2 од овој закон, од надоместот за целосното губење се одбиваат осигурените трошоци што осигуреникот ги заштедил поради губењето на бродот.

Член 735

Ако оштетен брод се поправи или загубените делови на трупот од бродот, машините, опремата или залихите се заменат, од осигурувањето се надоместува штетата во височина на вистинските трошоци нужни за поправање на бродот или за замена на деловите, но не и штетата поради губењето на вредноста на бродот до кое дошло и покрај извршените поправки и замена на деловите.

Ако поради поправка на брод или замена на деловите значително се зголеми вистинската вредност на бродот, од надоместот од осигурувањето се одбива зголемиениот дел на вредноста што настанал на тој начин.

Ако оштетен брод не се поправи или загубените делови не се најдат во текот на траењето на осигурувањето или непосредно потоа, а осигуреникот бара штетата да се надомести пред да се изврши поправката односно замената, од осигурувањето се надоместува штетата во процент на губењето на вредноста на бродот применет врз осигурениот износ, но не над проценетите трошоци на поправката на бродот односно замената на деловите на бродот.

3. Осигурување на стоки**Член 736**

Со една договорена вредност, а ако вредноста не е договорена — со еден осигурен износ, можат да се осигурат, покрај вредноста на стоките во појдовното место, уште и трошоците на осигурувањето, возарината, царината и другите трошоци во врска со превозот и испораката на стоки, како и очекуваната добивка, при што не е потребно во договорот изречно да се наведат сите овие трошоци и очекуваната добивка што се покриени со ист договор за осигурување.

Член 737

Осигурувањето на стоки на определено патување започнува од почетокот на натоварот на првото превозно средство во местото предвидено во договорот за осигурување заради извршување на осигуреното патување и трае додека стоките не ќе се истоварат од последното превозно средство во определеништето предвидено во договорот за осигурување.

Ако патувањето се прекине во некое попатно место, осигурувањето престанува со истоварот на стоките од последното превозно средства во тоа место.

Со одредбите на овој член не се засега во одредбите на член 707 од овој закон во поглед на отстапувањето од осигуреното патување.

Член 738

Од осигурувањето се исклучени штетите настани поради мани или природни својства на стоките ако не е договорено поинаку.

Одредбата на став 1 од овој член се применува и врз случајот кога до штетата дошло поради задоцнувањето на превозно средство настанато поради осигурен ризик.

Член 739

Во случај на целосно губење на стоки, од осигурувањето се надоместува и вредноста на стоките во појдовното место и вредноста на другите интереси опфатени со истата договорена вредност односно со истиот осигурен износ во смисла на член 736 од овој закон.

Ако осигуреникот поради целосно губење на стоки или од други причини заштедил извесни трошоци што биле осигурени заедно со вредноста на стоките во појдовното место, така заштедените трошоци се одбиваат од надоместот за целосното губење.

Член 740

При осигурувањето на стоки процентот на губењето на вредноста според одредбата на член 715 став 3 од овој закон се утврдува со споредување на вредноста на стоките во здрава и во оштетена состојба во местото во кое се завршува осигуреното патување.

Ако оштетени стоки пред доаѓањето на определеништето се продадат во погодба со осигурувачот со цел да се избегне поголема штета, од осигурувањето се надоместува разликата помеѓу чистиот износ добиен со продажба и осигурениот износ или, ако стоките се надосигурени — разликата помеѓу чистиот износ добиен со продажба и договорената односно вистинската вредност на стоките.

Член 741

Ако поради настапување на осигурениот случај стоки се истоварат од брод пред определеништето, од осигурувањето се надоместуваат, според одредбата на член 716 став 3 од овој закон, покрај трошоците на истоварот, уште и трошоците на складирањето како и вишокот на трошоците за натамошно експедирање на стоките до определеништето што паѓаат врз товар на осигуреникот.

Член 742

Покрај случаите од член 720 став 1 на овој закон осигуреникот има право да бара надомест од осигурувањето како да настанало целосно губење на осигурените стоки според одредбата на член 714 од овој закон, уште и во случаите:

1) кога бродот во текот на патувањето станал неспособен за пловидба поради остварување на осигурен ризик, а стоките не можеле да се експедираат до определеништето во рок од шест месеци по тоа, или ако трошоците за експедирање на стоките што паѓаат врз товар на осигуреникот би биле поголеми од договорената односно вистинската вредност на осигурените интереси на стоките;

2) кога стоките поради оштетување загубиле четири петтини од својата вредност и не можат да се поправат и доведат во поранешната состојба;

3) кога издатоците за спасување и трошоците за поправка и експедирање на оштетени стоки до определеништето што треба да се извршат и кои паѓаат врз товар на осигуреникот ја надминуваат договорената односно вистинската вредност на осигурените интереси на стоките

Член 743

Ако поголем број пратки што се експедираат едноподруго се осигуруваат со еден договор само во општи црти (општ договор за осигурување), договарамот на осигурувањето е должен сите такви пратки дополнително да му ги пријави на осигурувачот кога ќе се експедираат; со сите податоци потребни за конечно утврдување на обврските на странките, согласно со општиот договор за осигурување.

Ако со општиот договор за осигурување не е утврдена широчината на покритието што се дава или вредноста на која се осигуруваат одделни пратки, договарамот на осигурувањето е должен своето барање во тој поглед да му го пријави на осигурувачот, по можност пред почетокот на патувањето.

Ако договарамот на осигурувањето не ја исполни за одделни пратки својата обврска од став 2 на овој член пред настанувањето на штетата, или ако нема штета — пред завршувањето на осигуреното патување, се смета дека тие пратки се осигурени против ризиците од член 709 став 1 на овој закон за вистинската вредност во смисла на член 700 од овој закон зголемена за износот на возарината што паѓа врз товар на осигуреникот и за трошоците на осигурувањето.

Ако договарамот на осигурувањето намерно или од крајно невнимание не ја изврши својата обврска од став 1 на овој член, осигурувачот има право да го раскине општиот договор за осигурување и да ја одбие исплатата на надоместот за штетите настанати кај непријавените пратки.

Осигурувачот има право на премија на осигурувањето и за непријавени пратки, ако биле макар и кратко време изложени на ризици според општиот договор за осигурување, па и во случај на раскинување на договорот во смисла на став 4 од овој член.

Осигурувачот е должен, по барање од договарамот на осигурувањето, да предаде полиса во смисла на член 696 од овој закон, за секоја пријавена пратка.

4. Осигурување на возарината**Член 744**

Со осигурувањето на возарината се покрива бруто износот на возарината, ако не е договорено поинаку.

Член 745

Во случај на целосно губење на возарината поради целосно губење на стоките за кои е платена возарина или за кои треба да се плати, штетата се

надоместува според одредбата на член 714 став 2 од овој закон, со тоа што врз осигурувачот на возарината да не преминуваат правата што ги има осигуреникот на стоките.

Член 746

Ако е осигурена возарината што е платена или што треба да се плати за определени стоки, надоместот за штетата поради осигурени ризици, ако не може да се утврди на друг начин, се утврдува во ист сразмер како и надоместот за штета на стоките на кои се однесува возарината.

Член 747

Ако со овој закон не е определено поинаку, врз осигурувањето на возарината за превоз на определени стоки сообразно се применуваат одредбите што се однесуваат на осигурувањето на стоките, а врз осигурувањето на другата возарина — одредбите што се однесуваат на осигурувањето на бродот.

5. Осигурување од одговорност

Член 748

При осигурувањето од одговорност на осигуреникот за штетите причинети на трети лица, од осигурувањето се надоместуваат износите што осигуреникот е должен да им ги плати на овие лица во врска со неговата одговорност покриена со осигурувањето, како и трошоците потребни за утврдување на височината на неговата обврска.

Од осигурувањето се надоместуваат трошоците на мерките преземени по барање од осигурувачот и од неговите претставници или во спогодба со нив, заради заштита од неоправдани или претерани барања од трети лица, како и трошоците на разумните мерки што ги презел осигуреникот за иста цел без согласност од осигурувачот или неговите претставници, ако таква согласност не можела да се добие на време.

Ако во договорот за осигурување е предвиден износот на кој е осигурена одговорноста, надоместот од став 1 на овој член се дава само до осигурениот износ.

Член 749

Ако одговорноста на бродарот е покриена со истиот договор со кој е осигурен бродот, надоместот од осигурувањето на одговорноста во смисла на член 748 од овој закон се дава независно од височината на надоместот на другите штети покриени со осигурувањето на бродот.

Ако во договорот не е предвиден посебен износ за осигурувањето на одговорноста на бродарот, ќе се смета дека неговата одговорност е осигурена на истиот износ на кој е осигурен и бродот.

Член 750

Во случај на судир помеѓу два брода на ист осигуреник, се применуваат одредбите за осигурување на одговорноста на бродарот како бродовите да припаѓаат на разни лица.

Одредбата од став 1 на овој член сообразно се применува и во случај кога осигурениот брод ќе им нанесе штета на други средства односно имот на ист осигуреник.

6. Разни осигурувања

Член 751

Во случај на целосно губење на очекуваната добивка поради целосно губење на стоките, штетата се надоместува според одредбата на член 714 став 2 од овој закон, со тоа што врз осигурувачот на очекуваната добивка не преминуваат правата што ги има осигуреникот на стоките.

Врз осигурувањето на очекуваната добивка во врска со превозот на стоки сообразно се применуваат одредбите што се однесуваат на осигурувањето на стоки.

Член 752

Трошоците на осигурувањето можат да се осигурат со една договорена вредност, а ако вредноста не е договорена — со еден осигурен износ заедно со предметот за чие осигурување се платени или треба да се платат при што не е потребно во договорот за осигурување изречно да се наведат тие трошоци.

ДЕЛ СЕДМИ

ПЛОВИДБЕНИ НЕЗГОДИ

ГЛАВА I

СУДИР НА БРОВОВИ

Член 753

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз секој пловен објект без оглед на неговата намена, вклучувајќи ги и чамците, како и хидроавионот на вода.

Член 754

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз одговорноста за штета:

- 1) што бродот, лината на бродот или предметите на бродот ја претрпеле поради судир на бродови;
- 2) што еден брод ќе му ја причини на друг брод поради вршење маневра или поради пропуштање да изврши маневра, или поради непридржување кон прописите за безбедноста на пловидбата, иако до судир помеѓу бродовите не дошло;
- 3) што ќе ја причини укотвен брод или што ќе му се нанесе на укотвен брод;
- 4) што ќе ја причинат еден на друг бродовите што пловат во состав на ист влек, односно во истиот потискуван состав.

За одговорноста за штетата што при судир на бродови ќе биде причинета од радиоактивни својства или истовремено од радиоактивни и токсични својства или експлозивни или други опасни својства на нуклеарно гориво или од радиоактивни својства на производи или отпадоци се применуваат одредбите на чл. 850 до 866 од овој закон.

Член 755

За штетите настанати во случаите наведени во член 754 од овој закон одговара бродот по чија вина е причинета штетата.

Под одговорност на бродот се подразбира одговорноста на носителот на правото на располагање со бродот, на сопственикот на бродот и на бродарот.

Член 756

Одговорност на бродот според одредбите на оваа глава од законот постои тогаш кога штетата е причинета со дејствие или со пропуштање на дејствие од страна на пилотот, без оглед дали пилотажата била задолжителна.

Член 757

Ако штетата е причинета по вина на два или повеќе бродови, секој брод одговара сразмерно на својата вина.

Ако обемот на вината не може да се утврди одговорноста на бродовите за штетата се дели на еднакви делови.

Член 758

Кај штетата причинета со судир на бродови се надоместува и загубената добивка, без оглед на степенот на вината.

Член 759

Ако со судир на бродови е причинета смрт или телесна повреда на некое лице, за штетата настаната поради смрт или телесна повреда одговараат сочидарно бродовите по чија вина дошло до судирот.

Член 760

Ако дошло до судир на бродови на подрачјето на внатрешната пловидба или помеѓу бродови на внатрешната пловидба, за надомест на штетата што е причинета со бродот кој не е виновен за судирот, како и со предметите на него, одговараат солидарно бродовите по чија вина дошло до судирот.

Член 761

Бродот што во случаите од чл. 759 и 760 на овој закон платил на име надомест на штетата повеќе отколку што изнесува надоместот сразмерно на неговата вина, има право да бара од другиот брод да му намира од исплатениот износ онолку колку што на тој брод би му отпаднало на име надомест на штетата определена сразмерно на неговата вина.

Бродот кој поради причините што не зависат од него не може да го наплати од друг брод или од други бродови износот на кој има право според став 1 на овој член, може наплатата на тој износ да ја бара од другите бродови по чија вина настала штетата сразмерно на вината на секој од тие бродови.

Член 762

Ако е штетата причинета случајно или од виша сила, или ако не може да се утврди причината поради која настанал судирот, штетата ја поднесува оштетениот.

Член 763

Заповедникот на бродот е должен на бродот, со кој се судрил бродот со кој заповеда тој, ако е можно, да му го соопшти името и луката односно пристаништето на уписот на бродот со кој заповеда, името на последната лука односно пристаниште од кое испловил и името на луката односно пристаништето во кое плови.

Носителот на правото на располагање со бродот, сопственикот на бродот и бродарот не одговараат за надомест на штетата причинета од страна на заповедникот на бродот со неизвршување на обврската од став 1 на овој член.

Член 764

Побарувањето на надомест на штетата причинета од судир на бродови застарува за две години од денот на судирот.

Регресното барање (член 761) застарува за една година.

Странките можат, откако настанало побарувањето, писмено да договорат рок на застареноста што е подолг од рокот наведен во ст. 1 и 2 на овој член.

Застареноста од ст. 1 и 2 на овој член започнува да тече:

1) од денот на правосилноста на судската пресуда со која се утврдува износот на солидарната одговорност;

2) од денот на плаќањето ако не е поведена судска постапка;

3) од денот кога доверителот дознал на платежната неспособност на својот должник, со тоа што рокот на застареноста да не може да биде подолг од две години од денот на плаќањето, односно од денот на правосилноста на судската пресуда — кај барањето за распределба на делот на платежно неспособниот должник (член 761 став 2).

Член 765

Со одредбите на оваа глава од законот не се засега во одредбите на овој закон за ограничување на одговорноста на бродарот, како ни во правата и обврските што произлегуваат од договорот за искористување на бродови или од некој друг договор.

Член 766

Одредбите на оваа глава од законот, освен одредбите на член 763 став 1 од овој закон, се применуваат и врз воените бродови.

Г Л А В А II

СПАСУВАЊЕ

Член 767

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз спасувањето на лица, бродови и предмети од тие бродови на море и на внатрешните води.

Под спасување, во смисла на овој закон, се подразбира и укажувањето на помош.

Член 768

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз секој пловен објект без оглед на неговата намена, вклучувајќи го и чамецот, како и хидроавионот на вода.

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат и врз воените бродови.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, одредбите на чл. 778 до 781 и член 782 став 2 на овој закон не се применуваат врз воените бродови.

Член 769

За спасување на лица не припаѓа награда.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, ако во спасувањето учествувале повеќе спасители од кои некои спасиле лица, а некои брод или предмети од бродот, на спасителот што спасил само лица му припаѓа правичен дел од наградата за спасување признаена на спасителот на бродот и предметите од бродот.

Член 770

За секое спасување на брод и предмети од бродот што дало користен резултат, на спасителот му припаѓа правична награда.

Височината на наградата не може да изнесува повеќе од вредноста на спасениот брод односно на спасените предмети.

Член 771

Судот може, по барање од странката, да го поништи или измени договорот за спасување на брод или на предмети од бродот во следните случаи:

1) ако договорот е склучен во моментот и под влијание на опасноста и ако утврди дека договорните одредби не се правични;

2) ако утврди дека странката кон склучување на договорот била наведена со измама или со намерно прикривање на фактите;

3) ако утврди дека договорената награда наспрема сторената услуга е претерано висока или претерано ниска.

Член 772

Ако странките не склучиле договор за спасување на брод или предмети од бродот или ако таков договор склучиле но не ја договориле височината на наградата за спасување, за височината на наградата, во случај на спор, одлучува судот.

Судот ја утврдува височината на наградата за спасување земајќи го предвид првенствено постигнатиот успех, залагањето и заслугите на оние што го извршиле спасувањето, опасноста во која се наоѓале спасуваниот брод, лицата и предметите од бродот, спасителите и нивниот брод, употребеното време, трошоците, претрпената штета, ризикот за одговорноста и другите ризици на спасителот, вредноста на средствата изложени на ризик и специјалната опременост на бродот кој спасувал, вредноста на спасениот брод, предметите од бродот и износот на возарината и превознината.

Одредбата од став 2 на овој член се применува и кога судот врз основа на член 771 од овој закон ја менува височината на договорената награда.

Член 773

Ако има повеќе спасители, а спасителите не се спогодиле за сразмерот во кој помеѓу нив треба да се подели наградата за спасување на брод или

предмети од бродот за тој сразмер решава судот применувајќи ги одредбите на член 772 од овој закон.

Член 774

Судот може да ја намали наградата или да определи на спасителот да не му припадне награда за спасување на брод или на предмети од бродот, ако спасителите по своја вина ја предизвикале потребата од спасување или ако при спасувањето извршиле кражба, прикривање или измамно дејствие.

Член 775

Спасителот кој се впуштил во спасување на брод или предмети од бродот против изречната и разумна забрана од страна на заповедникот на бродот или носителот на правото на располагање со бродот, односно на сопственикот или на бродарот на спасуваниот брод, нема право на награда.

Член 776

Ако спасувањето на брод и на предмети од бродот се врши врз основа на договор за спасување што го склучил заповедникот на бродот во опасност, наградата за спасување е должен да ја плати бродарот на спасениот брод, ако со договорот не е предвидено поинаку.

Ако е склучен договор за спасување, носителот на правото на располагање односно сопственикот на спасените предмети или лицето кое има право да располага со тие предмети одговара солидарно со лицето обврзано за плаќање награда за спасување на бродот само за делот од наградата што се однесува на тие предмети.

Ако не е склучен договор за спасување, наградата за спасениот брод е должен да ја плати бродарот на спасениот брод, а наградата за спасените предмети носителот на правото на располагање односно сопственикот или лицето кое има право да располага со тие предмети.

Член 777

Ако има повеќе спасители, секој од нив може да го остварува барањето за награда и самостојно.

Член 778

Износот на наградата за спасување што ќе престане по одбивањето на износот на штетата нанесена на бродот спасител при спасувањето и на трошоците причинети со спасување претставува чиста награда.

Отделен дел од чистата награда му припаѓа на екипажот на бродот спасител.

Член 779

Спасителот не може да се откаже од делот на наградата кој го сочинува уделот на членовите на екипажот во таа награда, без согласност од членовите на екипажот на бродот спасител.

Член 780

Секој член на екипаж на брод спасител може, по истекот на рокот од една година од денот кога спасувањето е завршено, спрема бродарот на спасениот брод, со тужба да остварува награда за спасување во делот кој претставува негов удел во таа награда, ако бродарот на бродот спасител не поднел во тој рок тужба за исплата на наградата за спасување.

Член 781

Одредбите на оваа глава од законот што се однесуваат на наградата за спасување се применуваат и во случај на спасување помеѓу бродови на ист носител на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот или на бродарот.

Член 782

Побарувањата за исплата на наградата за спасување застаруваат по истекот на две години од денот кога е завршено спасувањето.

Побарувањата на членови на екипаж наведени во член 780 на овој закон застаруваат по истекот на една година.

Странките можат, откако настанало побарувањето, писмено да ги договорат роковите на застапеноста што се подолги од роковите наведени во ст. 1 и 2 на овој член.

ГЛАВА III

ВАДЕЊЕ НА ПОТОНАТИ ПРЕДМЕТИ

Член 783

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз вадењето на бродови, чамци, други пловни објекти, воздухоплови, нивни делови и товари и други предмети (во натамошниот текст: потонати предмети) потонати во крајбрежното море и во внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 784

Врз вадењето на потонати предмети за време на спасувањето или додека траела опасноста во која се наоѓал бродот непосредно пред започнатото спасување, се применуваат одредбите на овој закон што се однесуваат на спасувањето.

Член 785

Потонат предмет може да вади домашно или странско лице кое има право да располага со тој предмет (овластено лице).

Органот надлежен за пловидбата во луката односно пристаништето може да преземе мерки за вадење на потонат предмет што лежи на такво место што претставува пречка за пловидбата.

Член 786

Ако на органот од член 785 став 2 на овој закон не му е познато лицето овластено за вадење на потонат предмет (член 785 став 1) или кога тоа лице му е познато но тоа нема намера да го вади потонатниот предмет, или кога тоа без оправдана причина ќе го прекине или напушти започнатото вадење, вадењето на потонатниот предмет може да го преземе овластена југословенска организација на здружениот труд.

Се смета дека познатото овластено лице нема намера да преземе вадење на потонат предмет односно дека го прекинало или напуштило вадењето, ако во рокот определен во законот не поднесе изјава дека има намера да го вади потонатниот предмет, или ако не го започне вадењето во рокот определен за тоа, односно ако не ги продолжи работите врз вадењето на потонатниот предмет што ги прекинало или напуштило без оправдана причина.

Се смета дека познатото овластено лице нема намера да го вади потонатниот предмет ако во определен рок не поднесе барање за вадење и докази за своето право на вадење на потонатниот предмет.

Член 787

Ако за вадење на потонат предмет се потребни специјални научички и технички средства и специјална стручност, домашно или странско овластено лице што не располага со тие средства односно стручност, може својот потонат предмет да го вади од крајбрежното море и од внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија само со посредство на овластена југословенска организација на здружениот труд.

По исклучок од одредбата на став 1 на овој член може да му се дозволи на странско овластено лице да вади потонат предмет само ако ги исполнува условите од став 1 на овој член, или ако тоа го врши со посредство на друго странско лице кое ги исполнува тие услови.

Член 788

Организацијата на здружениот труд или друго правно лице, кое започнало вадење на потонат предмет врз основа на член 786 од овој закон, не смее без оправдана причина да ги прекине или напушти тие работи, ако нивното прекинување или напуштање би можело да му причини штета на овластено лице.

Член 789

Носителот на правото на располагање со потонат предмет во општествена сопственост кој не ќе го извади потонатиот предмет во рок од десет години од денот кога потонал, го губи тоа право.

Потонатиот предмет на кој постои право на сопственост кој не е изваден во рокот од десет години од денот кога потонал, станува општествена сопственост.

Ако предметот во општествена сопственост од став 1 на овој член потонал на отворено море, правото на располагање со тој предмет се стекнува врз основа на законот на републиката на чија територија се наоѓа луката на уписот на потонатиот брод.

Ако не може да се утврди кога предметот потонал, се претпоставува дека бродот, друг пловен објект, воздухопловот или нивните делови, товарот и другите предмети што се наоѓале на нив потонале утредента по добиената последна вест за бродот, пловниот објект или воздухопловот, а другите предмети — оној ден кога е утврдена позицијата на море или на внатрешните води каде што потонал предметот.

Член 790

Изведувачот на работите што вади потонат предмет врз основа на одлука на надлежниот орган во смисла на одредбите од чл. 785 и 786 на овој закон, одговара за штетата што ќе ја, причини со својата работа, ако не докаже дека штетата не можела да се избегне со употреба на должното внимание.

Ако овластеното лице и изведувачот на работите не се договорат поинаку, одредбата од став 1 на овој член се применува и врз вадењето на потонат предмет што се врши врз основа на договор склучен помеѓу овластеното лице и изведувачот на работите.

За штетата причинета со вадење на потонат предмет надвор од случаите наведени во ст. 1 и 2 од овој член, изведувачот на работите одговара ако не докаже дека штетата ја скривило овластеното лице или лицето за кое одговара тој.

Член 791

Изведувачот на работите има право на надомест за извршеното вадење на потонат предмет.

Изведувачот на работите нема право на надомест за вадењето на потонат предмет, ако кон вадење пристапил против изречната забрана од овластеното лице.

Ако странките не се договорат поинаку, надоместот за вадење на потонат предмет не може да го пречекори износот на вредноста на извадениот предмет.

Ограничувањето од став 3 на овој член не се однесува на надоместот за вадење односно отстранување или уништување на потонат предмет што е извршено по наредба од надлежниот орган (член 785 став 2).

Член 792

Изведувачот на работите, ако не е договорено поинаку, има право на залог над извадениот потонат предмет за обезбедување на надомест за вадењето и чувањето на предметот, и може да го задржи извадениот предмет додека носителот на правото на располагање односно сопственикот на предметот не ќе му го плати тој надомест.

Член 793

Побарувањето на надоместот за вадење, отстранување или уништување на потонат предмет застапува за три години од денот кога е извршено вадењето, отстранувањето или уништувањето на потонатиот предмет.

Член 794

Решението на надлежниот орган со кое се наредува вадење, отстранување или уништување на потонат предмет што е во сопственост на странско лице, се доставува до Сојузниот секретаријат за надворешни работи.

Член 795

Предметите потонати во подрачјата на крајбрежното море и на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија што се од воено значење, можат да се вадат само со согласност од сојузниот секретар за народна одбрана и на начин пропишан од страна на надлежниот воен орган.

Одредбата на став 1 од овој член се однесува и на предметите потонати во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија што се од значење или интерес за народната одбрана.

ГЛАВА IV

ЗАЕДНИЧКИ ХАВАРИИ

1. Заеднички одредби

Член 796

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз надоместот на штетата која од актот на заедничка хаварија ќе ја претрпат учесниците на пловидбениот потфат.

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз поморската пловидба ако помеѓу странките не е договорено поинаку, а врз внатрешната пловидба и поморските чамци — ако е тоа помеѓу странките изречно договорено.

За определување на поморската односно внатрешната пловидба во смисла на став 2 од овој член се применуваат одредбите на член 440 од овој закон.

Член 797

Одделни изрази употребени во оваа глава на законот го имаат следното значење:

1) актот заедничка хаварија е ссој намерен и разумен вонреден трошок и секоја намерна и разумна штета, направени односно причинети од заповедникот на бродот или друго лице кое го заменува, преземен заради спасување на имотните вредности на учесникот во истиот поморски потфат од вистинската опасност што заеднички им се заканува;

2) учесник на пловидбениот потфат е носителот на правото на располагање со бродот, сопственикот на бродот, бродарот и лицето што е овластено да располага со товарот натоварен на бродот;

3) пловидбен потфат е патувањето на бродот од почетокот на натоварувањето до крајот на истоварувањето на товарот на секој одделен учесник во потфатот;

4) должничка маса е имотот според чија вредност врз основа на одредбите од овој закон, се придонесува за надоместот на штетата или на трошоците што се причинети од актот на заедничка хаварија;

5) доверителска маса е штетата или трошоците причинети од актот на заедничка хаварија што врз основа на одредбите од овој закон, се надоместуваат од должничката маса;

6) лука на завршувањето на заедничкиот потфат е луката во која е истоварен последниот дел од товарот што се наоѓал на бродот во моментот на актот на заедничка хаварија.

Член 798

Штетата и трошокот кои претставуваат заедничка хаварија ги поднесуваат, врз основа на одредбите од овој закон, сите учесници на потфатот сразмерно со вредноста на имотот што влегува во должничката маса (член 802 точка 1).

Член 799

Ако со одредбите на овој закон или со договор на стражките не е определено поинаку, како заедничка хаварија се признаваат жртвите, штетите и трошоците што се непосредна или неминовна последица од актот на заедничка хаварија, освен таквите жртви, штети и трошоци што според општо-прифатените меѓународни поморски обичаи не се сметаат како заеднички хаварији.

Како заеднички хаварији се признаваат и жртвите, штетите и трошоците што не ги исполнуваат условите од став 1 на овој член, ако според општо-прифатените меѓународни поморски обичаи се сметаат како заедничка хаварија.

Член 800

Секој трошок што според својата природа не е трошок на заедничката хаварија, туку е направен наместо некој друг трошок кој, кога би бил направен, би бил признат како заедничка хаварија, ќе се смета како заедничка хаварија и така ќе биде признат без оглед на евентуалните заштеди, но само до износот на заштедениот трошок на заедничката хаварија.

2. Придонес во заедничка хаварија

Член 801

Должноста за придонес во заедничката хаварија постои и во случај кога штетата или трошокот е причинет по вина на еден од учесниците на пловидбениот потфат.

Со одредбата на став 1 од овој член не се засега во правата на учесникот во пловидбениот потфат кој придонел во заедничката хаварија спрема лицата што по своја вина ја причиниле штетата или трошокот.

Член 802

Ако со овој закон не е определено поинаку:

1) должничката маса ја сочинува имотот спасен со актот на заедничка хаварија, вредноста на жртвуваниот имот и намалената вредност на оштетениот имот;

2) доверителската маса ја сочинува вредноста жртвувана со актот на заедничка хаварија и намалената вредност на оштетениот имот, како и трошоците што се сметаат како заедничка хаварија вклучувајќи ги и трошоците за ликвидација на заедничката хаварија.

Член 803

По исклучок од одредбата на член 802 од овој закон не влегуваат:

1) во должничката маса — предметите за лична употреба на екипажот и багажот на патниците за кој не е издадена багажница или товарница;

2) во доверителската маса — загубата или штетата на исфрлениот товар што не бил сместен во бродот во согласност со признатите обичаи, товарот натоварен без знаење на бродарот, како и товарот што е намерно погрешно назначен.

Ако е спасен товарот што е натоварен без знаење на бродарот или е намерно погрешно опишан, овој товар влегува во должничката маса.

Член 804

Вредноста на имотот кој влегува во доверителската и должничката маса, освен трошоците, се определува според вредноста во времето и во лулата каде што се завршува заедничкиот потфат, ако со овој закон не е определено поинаку.

Трошоците се утврдуваат според височината во која се навистина направени.

Член 805

Трошоците за поправка на бродот што влегуваат во доверителската маса, не подлежат на одбивањата според начелото „ново за старо“ кога стар материјал или делови се заменуваат со нови, освен ако бродот е стар над 15 години, во кој случај се одбива една третина. Одбивањата се определуваат според староста на бродот, сметајќи од 31 декември онаа година во која е завршена изградбата на бродот па до денот на актот на заедничка хаварија, освен за изолационите направи, чамците за спасување и слични чамци, уредите и опремата за врска и навигација, машините и котлите, за кои одбивањата се определуваат според староста на одделни делови на кои се однесуваат барањата.

Одбивањата се сметаат само од цената на новиот материјал или делови откако се обработени и подготвени за вградување во бродот односно поставување на бродот.

Никакво одбивање не се врши за намирници, залихи, котви и котвени синџири.

Таксите и трошоците за докот и навозот, како и трошоците за преместување на бродот се признаваат во целост,

Трошоците за чистење, бојадисување и премачкување на дното на бродот не се признаваат во заедничката хаварија, освен ако дното било бојадисувано или премачкано во тек на една година пред актот на заедничка хаварија, во кој случај се признава половината од тие трошоци.

Никакви одбивања според начелото „ново за старо“ не се вршат кај привремените поправки.

Член 806

Ако се работи за целосно губење на бродот, износот што влегува во доверителската маса се определува според проценетата вредност на бродот во нештетена состојба, со одбивање на проценетата височина на трошоците за поправка на штетата што не влегува во заедничката хаварија, како и на евентуалниот износ добиен од продажбата на останките.

Член 807

Вредноста на оштетениот товар што влегува во заедничката хаварија се определува врз основа на вредноста на товарот во време на натоварот, утврдена врз основа на трговската фактура испоставена на примачот или, ако нема таква фактура, врз основа на натоварната вредност. Во вредноста на товарот во времето на натоварот се вклучуваат трошоците за осигурување и возарината, освен ако ризикот за загуба на возарината не го поднесуваат лицата што имаат интерес на товарот.

Ако така оштетениот товар бил продаден, штетата се определува според раликата помеѓу нето износот добиен од продажбата и нето вредноста на товарот во исправна состојба во последниот ден на истоварувањето во лулата на определеништето или на денот на завршувањето на потфатот, ако потфатот се завршил во некоја друга лука.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, штетите или загубата причинети на товарот чија вредност при натоварувањето е пријавена неточно со пониска вредност од вредноста од став 1 на овој член, се определуваат според така пријавената вредност.

Член 808

Ако жртвуваниите предмети се дополнително спасени, нивната вредност се определува врз основа на пазарната цена на денот на спасувањето во местото во кое се спасени, а од таа вредност се одбиваат нужните и корисни трошоци на спасувањето.

Одредбата на член 807 став 2 од овој закон сообразно се применува и врз товарот од став 1 на овој член.

Член 809

Во доверителската маса се признава провизија од 2 процента на издатоците за заедничката хаварија, освен оние за лични доходи и за издржување на

екипажот, како и за погонско гориво мазиво и залихи што не се надоместени во текот на патувањето. Ако износите потребни за тие издатоци не се прибавени од ниеден учесник во пловидбениот потфат туку се прибавени со продажба на товарот, трошокот причинет со прибавување на потребните износи или загубата претрпена од страна на лицето што е овластено да располага со договорот продаден за таа цел влегува во доверителската маса.

Член 810

На износите што влегуваат во доверителската маса се признаваат камати од 7% годишно до денот на ликвидацијата на заедничката хаварија.

Од денот на ликвидацијата на заедничката хаварија доверителот има право да засметува камати според прописите.

Член 811

Вредноста која влегува во должничката маса е:

- 1) за бродот — нето-вредноста на крајот на пловидбениот потфат, со тоа што при определувањето на оваа вредност не се зема предвид поповолното или понеповолното влијание на договорот за закуп или на бродарскиот договор на време што важи во поглед на тој брод;

- 2) за товарот — вредноста според одредбата на член 807 став 1 од овој закон, тоа што од така утврдената вредност се одбива секоја загуба или штета настаната на товарот пред или по растувањето;

- 3) за возарината и превознината — височината на возарината или превознината, со тоа што од тој износ се одбиваат сите трошоци, вклучувајќи ги и личните доходи на екипажот, кои не биле поднесени за возарината односно превознината бродот и товарот да биле наполно загубени во моментот на актот на заедничка хаварија а не биле признати како заедничка хаварија;

- 4) за доверителската маса — износот утврден според одредбите на чл. 805 до 808 од овој закон.

Од вредноста од став 1 на овој член се одбиваат дополнителните издатоци што настанале во врска со вредностите што влегуваат во должничката маса по актот на заедничка хаварија, освен оние издатоци што се признати како заедничка хаварија.

Кога товарот ќе се продаде пред определувањето, товарот во заедничката хаварија придонесува со вистинскиот нето-износ добиен од неговата продажба. На овој износ му се додава сумата призната како заедничка хаварија.

Член 812

Износот што се признава како заедничка хаварија за штета или губење на бродот или негови делови причинети со актот на заедничката хаварија, е:

- 1) кога станува збор за поправка или замена на делови — вистинскиот разумен трошок за поправката или за замената односно за загубите со одбивање според одредбата на член 806 од овој закон;

- 2) кога не станува збор за поправка или замена на делови — разумното намалување на вредноста кое произлегува од таквата штета или загуба, но кое не ги надминува проценетите трошоци на поправките

Кога бродот ќе пропадне наполно или кога трошоците на поправката ќе ја надминат вредноста на бродот по неговата поправка, износот кој се признава како заедничка хаварија е разликата помеѓу проценетата вредност на бродот во исправна состојба, одбивајќи ги од таа вредност трошоците за поправките што не се признаваат во заедничката хаварија, и проценетата вредност на бродот во оштетена состојба. Оваа вредност може да се определи според нето-износот добиен од продажбата, ако е бродот продаден

Член 813

Бродарот има право да го задржи товарот што врз основа на член 802 од овој закон влегува во

должничката маса додека не ќе добие гаранција дека должникот ќе му го исплати својот дел од придонесот што го товари во заедничката хаварија.

Бродарот е должен да го задржи товарот или да прибави соодветна гаранција и за побарувањата на другите учесници во пловидбениот потфат и во заштитата на овие интереси е должен да постапува со должно внимание.

Ако бродарот не постапи според одредбата од став 2 на овој член, должен е да го исплати делот од придонесот за кој доверителот од заедничката хаварија ќе докаже дека не можел да го наплати од лицето кое е овластено да располага со товарот.

Со одредбите од ст. 1, 2 и 3 на овој член не се засега во правото на бродарот и на другите учесници во пловидбениот потфат за исплатениот износ да се намират од лицето што е овластено да располага со товарот кому му е продаден товарот без добивање гаранција.

Член 814

Доверителот од заедничката хаварија што не ќе добие гаранција дека неговото побарување ќе биде намирено, има право да го запре бродот и товарот за да го наплати своето побарување.

3. Постапка за ликвидација на заедничка хаварија

Член 815

Постапка за ликвидација на заедничка хаварија спроведува ликвидаторот на заеднички хаварии (во натамошниот текст: ликвидаторот), врз основа на одредбите од овој закон.

Член 816

Ликвидатор може да биде лицето оспособено и овластено за спроведување на ликвидација на заеднички хаварии.

Член 817

Бродарот е овластен заради ликвидирање на заедничката хаварија, до истекот на рокот на застапеноста од член 832 од овој закон, да именува ликвидатор. За именувањето на ликвидатор бродарот е должен во тој рок да го извести судот од член 827 став 2 на овој закон.

Ако бродарот не постапи според одредбата на став 1 од овој член во рок од 30 дена од денот на пристигањето на бродот во луката на завршувањето на заедничкиот потфат, секој учесник во пловидбениот потфат во кој е дојдено до заедничка хаварија има право до истекот на рокот на застапеноста да побара од судот да именува ликвидатор

Секој учесник во заедничкиот потфат има право во рок од десет дена од добиеното известување за именувањето на ликвидатор да поднесе до судот од член 827 став 2 на овој закон приговор на именувањето на ликвидаторот. За тој приговор судот решава според правилата според кои се решаваат приговорите против именувањето на судски вештачи.

Член 818

За ликвидација на заедничката хаварија ликвидаторот составува делбена основа (диспаша).

Член 819

Странката во постапката за ликвидација на заедничката хаварија е должна, по барање од ликвидаторот, да му ги стави на располагање исправите и другите докази што ќе ги побара ликвидаторот.

Член 820

По добиените податоци врз основа на член 819 од овој закон, ликвидаторот составува делбена основа за ликвидација на заедничката хаварија.

Ако странката во рок од 60 дена, или во подолг рок што ќе го определи ликвидаторот, не му ги стави на ликвидаторот на располагање бараните податоци и документација, делбената основа се составува врз основа на податоците со кои располага ликвидаторот.

Делбената основа ликвидаторот ја составува во своето живеалиште.

Член 821

Делбената основа се состои од попис на доверителската маса и должничката маса и вредноста на нивните одделни ставки, нивната вкупна вредност, процентот на придонесот и износот кој го поднесува секој учесник на потфатот на име придонес на заедничката хаварија.

Секој учесник во пловидбениот потфат во кој е дојдено до заедничка хаварија има право да бара од ликвидаторот да го образложи оној дел од делбената основа што се однесува на него.

Член 822

Делбената основа се доставува во онолкув број примероци колку што има учесници во пловидбениот потфат.

Ако има голем број учесници во пловидбениот потфат, делбената основа се доставува само до бродарот што именувал ликвидатор односно до оној учесник во пловидбениот потфат што прв кај судот побарал именување на ликвидатор (член 817 став 2). Во тој случај, кон делбената основа се доставува за секој друг учесник во пловидбениот потфат извод од делбената основа кој се однесува на него.

Изводот од делбената основа ја содржи вкупната вредност на доверителската и должничката маса, процентот на придонесот, придонесната вредност на имотот на односниот учесник и износот што го поднесува тој учесник на име придонес на заедничката хаварија.

Член 823

Учесникот во пловидбениот потфат има право, во рок од 30 дена од денот на примената делбена основа или извод од делбената основа според одредбата на член 822 од овој закон, да стави приговор на делбената основа.

Во делбената основа и во изводот од делбената основа мора да стои забелешката за правото на учесниците во пловидбениот потфат на ставање приговор во смисла на став 1 од овој член.

Член 824

За примените приговори решава ликвидаторот и според одредбата на член 821 од овој закон составува конечна делбена основа.

Член 825

Конечната делбена основа односно нејзиниот извод се доставува до учесниците во пловидбениот потфат според одредбата на член 822 од овој закон.

Член 826

Ако ниеден учесник во пловидбениот потфат во рок од 30 дена од денот на примената конечна делбена основа односно нејзин извод не го поднесе до судот приговорот од член 827 на овој закон, конечната делбена основа стекнува сила на извршна исправа.

Ликвидаторот и секој учесник во пловидбениот потфат можат да побараат од судот потврда за извршноста на конечната делбена основа.

Член 827

Учесникот во пловидбениот потфат има право во рок од 30 дена од денот на примената конечна делбена основа да поднесе до судот приговор против конечната делбена основа.

Вонпроцесната постапка за испитување на приговор против конечната делбена основа ја спроведува судијата поединец на стварно надлежниот суд.

Ако со овој закон не е определено поинаку, во постапката од став 2 на овој член сообразно се применуваат одредбите од Законот за процесната постапка.

Испитувањето на пријавените приговори против конечна делбена основа се врши на рочиште за испитување на приговорите.

Право на учествување на рочиштето во својство на странка имаат сите учесници во пловидбениот потфат.

Изостанокот на странките од рочиштето не го спречува судот да го одржи рочиштето.

На рочиштето судот ги повикува присутните странки да се изјаснат за приговорот.

Како се смета дека странките што ќе изостанат од рочиштето не го признаваат приговорот.

Член 828

Ако на рочиштето за испитување на приговорот се постигне спогодба за содржината на оспорената конечна делбена основа или на нејзиниот оспорен дел, со спогодбата утврдена конечна делбена основа или нејзиниот дел стекнува сила на извршна исправа.

Ако на рочиштето за испитување на приговорот не биде постигната спогодба на сите учесници во пловидбениот потфат, судот со решение го упатува подносителот на приговорот да поднесе во рок од 30 дена од денот на доставувањето на решението, тужба заради утврдување на оправданоста на приговорот против учесниците во пловидбениот потфат на чии права се однесуваат неговите приговори.

Ако односителот на приговорот во рокот од став 2 на овој член не постапи според решението на судот, односно ако поднесената тужба ја повлече, се смета дека се одрекол од својот приговор.

По барање од кој и да е учесник во пловидбениот потфат судот ќе издаде потврда за извршноста на конечната делбена основа во делот кој не е оспорен со поднесените приговори и пред правосилноста на пресудата донесена во спорот поведен по тужбата од став 2 на овој член.

Член 829

За судењето во споровите од член 828 на овој закон месно е исклучиво надлежен судот на чие подрачје се наоѓа судот од член 827 став 2 на овој закон.

Ако во спорот поведен според одредбата на член 828 став 2 на овој закон правосилно се утврди дека приговорите не се оправдани, оспорената конечна делбена основа или нејзиниот оспорен дел стекнуваат сила на извршна исправа.

Ако во спорот од член 828 став 2 на овој закон се утврди дека приговорите во целост или делумно се оправдани, процесниот суд по правосилноста ќе ја достави својата пресуда до судот од член 827 став 2 на овој закон поради составување на нова делбена основа.

Во постапката од став 3 на овој член не можат да се изнесуваат приговори за постоењето на побарување, за неговата височина и за придонесот во заедничката хаварија.

Ако заради изработка на предлог за измена на конечната делбена основа е потребно стручно знаење со кое судот не располага, судот може изработката на предлогот за измена на конечната делбена основа да му ја довери на вештак.

Член 830

Странски бродар може во постапката за ликвидација на заедничка хаварија да именува за ликвидатор странско физичко лице, кое според прописите на земјата на неговото живеалиште е овластено да врши ликвидација на заеднички хаварии.

Член 831

Во постапката за ликвидација на заедничка хаварија ревизија не е дозволена.

4. Застареност

Член 832

Побарувањето за исплата на придонес од заедничка хаварија застарува по истекот на една година од денот кога бродот стигнал во лукага на завршувањето на заедничкиот потфат во текот на кој на-

стапил настанот врз кој се заснова барањето за придонес од заедничка хаварија.

Застапувањето на барањето од став 1 на овој член не тече од денот кога бродарот именувал ликвидатор односно од денот кога некој друг учесник на пловидбениот потфат врз основа на член 817 од овој закон побарал од судот да именува ликвидатор, па до денот кога конечната делбена основа станала правосилна.

ГЛАВА V

ВОНДОГОВОРНА ОДГОВОРНОСТ НА БРОДАРОТ

1. Заеднички одредби

Член 833

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз штетата која од вондоговорен однос ќе ја причини брод на лица и предмети надвор од бродот, како и на околината.

По исклучок на одредбата на став 1 од овој член одредбите на оваа глава од законот не се применуваат врз судирот на бродови и нуклеарните штети.

Член 834

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз чамците и секој друг пловен објект, без оглед да големината и намената за која служи, како и врз хидроавионот на вода.

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат и врз воените бродови, освен одредбите од чл. 840 до 849 на овој закон.

2. Одговорност за смрт и телесни повреди

Член 835

За смрт и телесни повреди на капачи и на други лица во море што ќе ги причини брод, одговара носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот и бродарот, како и лицето кое во моментот на настанот управува со бродот, и тоа:

1) ако смртта или телесната повреда е причинета во подрачје кое е прогласено за капаиште или во кое е забранета пловидбата — ако не докаже дека оштетеникот ја причинил штетата со своја намера или со грубо невнимание;

2) ако смртта или телесната повреда е причинета во морски појас од 150 метри од брегот а тој појас не спаѓа во подрачјето наведено во точ. 1, 3 и 4 на овој став — ако не докаже дека смртта или телесната повреда е причинета од виша сила или по вина на усмртеното односно повреденото лице;

3) ако смртта или телесната повреда е причинета во луки односно пристаништа, на приоди на луки односно пристаништа, на вообичаени пловни патишта, на подрачје што се користи исклучиво за спортска и слична пловидба (како што се веслачки и едриличарски регати, скијање и сл.) и на подрачје оддалечено повеќе од 150 метри од брегот, а не се работи за подрачје од точка 4 на овој став — ако не докаже дека бродот е виновен за смртта односно телесната повреда на лицето;

4) ако смртта или телесната повреда е причинета на подрачје во кое се забранети одделни начини или средства на пловидбата (на пр.: глисирање, скијање, пречекорување на брзината), а смртта односно телесната повреда настапила за време на вршењето на забранетите начин или со забранетите средства на пловидбата.

Со закон може да се прошири или стесни морскиот појас определен во точка 2 став 1 од овој член.

Носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот и бродарот не се од-

говорни во смисла на став 1 од овој член ако бродот им е противправно одземен.

Во случајот од став 3 на овој член е одговорно покрај лицето кое во моментот на настанот управувало со бродот, и лицето што противправно го одзело бродот.

Член 836

Одредбите на член 835 став 1 точ. 1, 3 и 4 и ст. 3 и 4 од овој закон се применуваат и врз внатрешната пловидба

Со закон може да се определи појасот од брегот во кој бродарот, носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот, како и лицето што во моментот на настанот управува со бродот, одговара за смртта односно телесната повреда на лицето што се наоѓало во вода, ако не докаже дека смртта односно телесната повреда ја скривило усмртеното или повреденото лице.

3. Одговорност за оштетување на предмети и загадување на околината

Член 837

Врз штетата што ќе им ја причини брод на плутачки објекти (балисажни ознаки, плутарки за врска, подводни кабли, цевоводи и сл.) се применува одредбата од член 23 на овој закон.

Член 838

Измајќи ги штетите од член 840 на овој закон, одредбите од член 23 на овој закон се применуваат и врз штетите што ќе ги причини бродот со излевање или исфрлање на материји опасни и штетни за околината (масло, отпадни течни горива и нивни мешаници, отпадни води, други отпадни материји и други слични предмети).

Член 839

Фондот на ограничената одговорност за штетите од член 838 на овој закон за бродовите, хидрогилсерите и пловечките направи на внатрешната пловидба изнесува двоен износ од член 381 ст. 1 и 2 на овој закон.

Фондот на ограничената одговорност од став 1 на овој член исклучиво служи за намирување на доверителите што претрпеле штета од настанот за кој е основан фондот.

4. Одговорност за загадување со излевање на масло што се превозува како товар од страна на поморски брод

Член 840

За штетата што ќе ја причини поморскиот брод што превозува масло како растурен товар со излевање или со исфрлање на тоа масло одговара носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот ако не докаже дека излевањето односно исфрлањето на маслото е причинето:

1) со војна, непријателства, граѓанска војна, востание или природна појава од изонредно, неизбежно и незапирливо значење;

2) исклучиво со дејствие или пропуштање на трет со намера да се причини штета;

3) исклучиво со дејствие или пропуштање на органот или организацијата што се грижат за безбедноста на пловидбата во вршењето на таа функција.

Ако носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот докаже дека штетата во целост или делумно ја скривало оштетеното лице, судот напивно или делумно ќе го ослободи од одговорноста за надомест на штетата што ја претрпело тоа лице.

Барањето за надомест на штетата од став 1 на овој член не може да се поднесе против членовите на екипажот на бродот или други лица што работат од името на бродарот.

Со одредбата од став 3 на овој член не се засега во правото на регрес на носителот на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот против лицето што ја скривило штетата.

Член 841

Ако до излевање или исфрлање на масло дошло од два или повеќе бродови, а не е можно да се утврди од кој брод кој дел од штетата е причинет, носителите на правото на располагање со бродот односно сопствениците на тие бродови за таа штета одговараат солидарно.

Со одредбата на став 1 од овој член не се засега во одредбите на член 840 од овој закон.

Член 842

Носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот за штетите од член 840 на овој закон може да ја ограничи својата одговорност на износите наведени во став 2 на овој член, со основање на фонд на ограничената одговорност за штетите причинети со излевање или исфрлање на масло.

Носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот за штетите од член 840 на овој закон може да ја ограничи својата одговорност на вкупен износ од 2 960 динари по случај и тона на бродот со тоа што вкупниот износ во никој случај не може да го надмине износот од 310,800 000 динари.

Носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот не може да ја ограничи својата одговорност според одредбите на ст. 1 и 2 од овој член ако настанот што ја причинил штетата настанал поради негрва лична вина.

Член 843

Од фондот на ограничената одговорност од член 842 на овој закон носителот на правото на располагање со бродот или сопственикот на бродот може да ги надомести трошоците што ги поднел доброволно заради разумно избегнување или намалување на загадувањето.

Член 844

За утврдување на тонажата на бродот во смисла на член 840 од овој закон, се применуваат одредбите на член 380 од овој закон.

Ако се работи за брод на кој не може да му се утврди тонажата во смисла на одредбата на став 1 од овој член, неговата тонажа за примена на одредбите од чл. 840 до 849 на овој закон изнесува 40 проценти од носивоста на бродскиот простор наменет за превоз на масло како товар.

Во смисла на став 2 од овој член една тона носивост изнесува 1.016 килограми.

Член 845

Фондот на ограничената одговорност од член 842 на овој закон може да го основе и осигурувачот или друго лице, што издало финансиска гаранција во смисла на член 81 од овој закон.

Основањето на фондот во смисла на став 1 од овој член има исто правно дејство како и основањето на фондот од страна на носителот на правото на располагање со бродот или сопственикот на бродот.

Фондот од став 1 на овој член може да биде основан и кога штетата е причинета со лична вина на носителот на правото на располагање со бродот или сопственикот на бродот, а со тоа да не се засега во правата на оштетеникот спрема носителите на правото на располагање со бродот или сопствениците.

Член 846

Бродот што превозува како товар повеќе од 2000 тони масло мора да има осигурување или друга финансиска гаранција како што е банковна гаранција или потврда издадена од еден од меѓународни фондови за надомест на штета, до износот на границата

на одговорноста предвидена со член 842 на овој закон за покривање на одговорноста за штетата од загадување со масло.

Осигурувањето или другата финансиска гаранција од став 1 на овој член мора да биде безусловно и неотповикливо.

Исправноста на осигурувањето или другата финансиска гаранција не може да престане пред истекот на рокот од три месеци, сметајќи од денот кога на органот во републиката надлежен за поморство му е јавено дека осигурувањето или другата финансиска гаранција ќе ја загуби исправноста, доколку истовремено едно осигурување или финансиска гаранција не се замени со друго.

Член 847

Тужба за надомест на штетата причинета со загадување може да се поднесе непосредно против осигурувачот или другото лице што дало финансиска гаранција во смисла на член 846 од овој закон.

Осигурувачот или гарантот може да ги истакне против тужителот сите приговори што би можел да ги истакне носителот на правото на располагање со бродот или сопственикот на бродот, освен приговорот за стечај или ликвидација.

По исклучок од одредбата на став 2 од овој член осигурувачот или гарантот може да истакне приговор дека штетата од загадувањето е причинета со намерно дејствие на носителот на правото на располагање со бродот односно на сопственикот на бродот.

Осигурувачот или гарантот има право да бара од носителот на располагање со бродот односно од сопственикот на бродот да се придружи кон постапката како замешувач.

Член 848

За разделба на фондот на ограничената одговорност што е основан во Социјалистичка Федеративна Република Југославија исклучиво се надлежни југословенските судови.

Член 849

Правото на надомест на штетата според одредбите на чл. 840 до 848 на овој закон застарува во рок од три години од денот кога настанала штетата.

Правото на надомест на штета според одредбите на чл. 840 до 848 на овој закон згаснува ако тужбата не се поднесе во рок од шест години од денот на настанувањето на настанот што ја причинил штетата.

Кога настанот настанал во повеќе наврати, рокот од шест години од став 2 на овој член започнува да тече од денот кога започнал настанот.

Глава VI

ОДГОВОРНОСТ НА ПРЕТПРИЕМАЧОТ НА НУКЛЕАРЕН БРОД

Член 850

Одделни изрази употребени во оваа глава од законот ги имаат овие значења:

1) претприемач на нуклеарен брод е лицето што го овластила државата, да го искористува нуклеарниот брод или државата која сама го искористува нуклеарниот брод;

2) нуклеарна штета е штетата која има за последица губење на живот или секоја телесна повреда на човек или губење или оштетување на предмет, што настануваат од радиоактивните својства со отровни, експлозивни или други смртоносни својства на нуклеарното гориво или на радиоактивните производи и отпадоци;

3) нуклеарна незгода е секој настан или низа настани што имаат исто потекло што причинило нуклеарна штета.

Член 851

Претприемачот на нуклеарен брод исклучиво одговара за нуклеарната штета.

Член 852

Ако заедно нуклеарната штета и нуклеарната штета ги причиниле нуклеарни незгоди или заедно и нуклеарна незгода и еден или повеќе други настани, при што не е можно разумно да се разлучи нуклеарната штета од другата штета, се смета дека сета штета е нуклеарна штета причинета единствено од нуклеарната незгода.

Член 853

Одредбите на оваа глава од законот не се применуваат врз одговорноста на претприемачот на нуклеарен брод за нуклеарната штета предизвикана на тој нуклеарен брод, на неговата опрема, гориво или залихи.

Член 854

Претприемачот на нуклеарен брод не одговара за нуклеарната штета која е предизвикана непосредно со војна, непријателства, граѓанска војна или востание.

Член 855

Ако претприемачот на нуклеарен брод докаже дека оштетениот ја причинил намерно нуклеарната штета во целост или делумно, судот може наполно или делумно да го ослободи претприемачот на нуклеарниот брод од неговата одговорност спрема таквиот оштетенник.

Член 856

Претприемачот на нуклеарен брод кој врз основа на одредбите на оваа глава од законот ја надоместил нуклеарната штета има право на регрес:

- 1) спрема лицето што намерно ја причинило нуклеарната незгода;
- 2) спрема лицето кое ги подигнало останките од нуклеарниот брод без одобрение од претприемачот на нуклеарниот брод или од државата чие знаме го вее бродот или државата во чии води се наоѓаат останките, а штетата е последица од таквото подигање;
- 3) ако регресот е изречно предвиден со писмен договор со лицето спрема кое се истакнува регресното барање.

Член 857

Претприемачот на нуклеарен брод одговара за надомест на нуклеарната штета причинета со нуклеарна незгода најмногу до 1.700.000.000 динари за секоја одделна нуклеарна незгода.

Одредбата на став 1 од овој член се применува и кога до нуклеарна незгода дошло поради лична вина на претприемачот на нуклеарниот брод.

Кога државата чие знаме го вее странски нуклеарен брод пропишува повисока граница на одговорноста на претприемачот на нуклеарен брод од границата од став 1 на овој член, претприемачот на нуклеарниот брод одговара до таа повисока граница.

Трошоците на постапката во спорот за надомест на нуклеарната штета и каматите се исплатуваат во полн износ, и тоа покрај износот што претприемачот на нуклеарен брод е должен да го плати според одредбите на ст. 1 или 3 од овој член.

Член 858

Претприемачот на нуклеарен брод мора да го одржува во сила осигурувањето или друга финансиска гаранција што ја покрива неговата одговорност за нуклеарната штета до височината на износот од член 857 на овој закон.

Член 859

Кога за нуклеарна штета се одговорни двајца или повеќе претприемачи на нуклеарни бродови и кога штетата која може да му се припише на секој од претприемачите не може разумно да се разлучи, тогаш претприемачите на нуклеарни бродови ќе одговораат за таквата штета солидарно.

Во случај на солидарна одговорност на претприемачите на нуклеарни бродови од став 1 на овој член секој претприемач на нуклеарен брод има право да бара придонес од другите претприемачи сразмерно со вината на секој од нив. Кога околностите се такви што сразмерот на вината не може да се определи, вкупната одговорност се дели на еднакви делови.

Член 860

Во случај на нуклеарна незгода кога нуклеарната штета настанала од повеќе нуклеарни бродови на ист претприемач, таквиот претприемач одговара за секој брод до границата од член 857 на овој закон.

Член 861

Лицето кое ќе претрпи нуклеарна штета има право да бара непосредно надомест на штетата од осигурувачот на претприемачот на нуклеарен брод или од лицето што дало финансиска гаранција за покритие на одговорноста на претприемачот на нуклеарниот брод.

Член 862

Правото на надомест на штетата според одредбите на оваа глава од законот престанува ако тужба не се поднесе во рок од десет години сметајќи од денот на нуклеарната незгода.

Ако нуклеарната штета е причинета со нуклеарно гориво, со радиоактивни производи или отпадоци што биле украдени, загубени, фрлени од брод или напуштени, рокот од став 1 на овој член се смета од денот на нуклеарната незгода што ја причинила нуклеарната штета но тој рок не може во никој случај да биде подолг од 20 години од денот на кражбата, губењето, фрлањето од бродот или напуштањето на нуклеарното гориво, радиоактивните производи или отпадоци.

Член 863

Правото на надомест на штетата според одредбите на оваа глава од законот застарува во рок од три години од денот кога лицето што го поставува барањето за надомест на нуклеарната штета дознало или морало да дознае за таа штета и за лицето што е одговорно за штетата.

Со одредбата на став 1 од овој член не се засега во рокот од член 862 на овој закон.

Член 864

Износите на осигурувањето или на другата финансиска гаранција од член 857 на овој закон можат да се употребат само за надомест на нуклеарна штета.

Член 865

Врз постапката во поглед на основањето на фондот на ограничена одговорност на претприемачот на нуклеарен брод во врска со член 857 од овој закон, како и врз неговата делба помеѓу доверителите, сообразно се применуваат одредбите на чл. 397 до 423 од овој закон.

Член 866

Одредбите на оваа глава од законот се применуваат врз нуклеарен брод од моментот на неговото спуштање ов море. Во времето помеѓу спуштањето во море и стекнувањето на државната припадност на бродот, се смета дека нуклеарниот брод ги искористува носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот и дека го вее знамето на државата во која е изграден.

Носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на нуклеарен брод од став 1 на овој член се смета, во смисла на јоваа глава од законот, како претприемач на нуклеарниот брод, но го нема правото на ограничување на одговорноста од член 857 на овој закон.

ДЕЛОСМИ

ПОСТАПКА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА БРОДОВИТЕ

Глава I

ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

Член 867

Со одредбите на овој дел од законот се определуваат правилата за постапката за извршување и обезбедување на бродовите што се наоѓаат во крајбрежното море и внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Одредбите на овој дел од законот за донесување решение за извршување и обезбедување се применуваат и врз бродовите што не се наоѓаат на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а се запишани во југословенскиот уписник на бродовите.

Одредбите на овој дел од законот за обезбедување со основање на заложно право се применуваат и врз бродовите што не се наоѓаат на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а се запишани во југословенскиот уписник на бродовите.

Извршувањето и обезбедувањето на пловните објекти на поморската и внатрешната пловидба што не се сметаат, во смисла на одредбите од член 6 на овој закон, како поморски бродови односно бродови на внатрешната пловидба, се спроведува според општите прописи за општата извршна постапка.

Ако во овој закон нема посебни одредби, во постапката за извршувањето и обезбедувањето на бродовите сообразно се применуваат прописите од општата извршна постапка за постапката за извршување и обезбедување.

Член 868

Одредбите на овој дел од законот се применуваат и врз постапката за извршување и обезбедување на уделите на бродот, како и врз постапката за извршување и обезбедување на брод во изградба.

Член 869

Не можат да бидат предмет на извршување или обезбедување:

- 1) странските и југословенските воени и со нив изедначени бродови, јавните и санитетските бродови;
- 2) странските бродови што нештетно поминуваат по територијалното море или по внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија каде што важи меѓународниот или меѓудржавниот режим на пловидбата;
- 3) странските бродови што се задржуваат во внатрешните морски води, лукуите и пристаништата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија поради виша сила или поради потребата од пловидба, додека трае вишата сила или потребата од пловидба.

Бродовите од точ. 2 и 3 став 1 на овој член можат да бидат предмет на извршување или обезбедување ако постапката се спроведува заради извршување или обезбедување на побарувањата што настанале за време на поминувањето и задржувањето на бродот на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 870

За одлучување за предлогот за извршување на бродовите запишани во уписникот на бродовите

и на бродовите во изградба запишани во уписникот на бродовите во изградба месно е надлежен судот на чие подрачје се води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот односно бродот во изградба.

За спроведување на извршувањето на бродовите и бродовите во изградба од став 1 на овој член месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа бродот односно бродот во изградба што е предмет на извршувањето во време на поднесувањето на предлогот за извршување.

Член 871

За одлучување за предлогот за извршување и за спроведување на извршувањето на странски бродови и на домашни бродови односно бродови во изградба што не се запишани во уписникот на бродовите односно во уписникот на бродовите во изградба месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа бродот односно бродот во изградба што е предмет на извршувањето во времето на поднесувањето на предлогот за извршување.

Член 872

За одлучување за предлогот за обезбедување со основање или пренотација на заложното право на бродовите односно бродовите во изградба запишани во уписникот на бродовите односно во уписникот на бродовите во изградба месно е надлежен судот на чие подрачје се води уписникот на бродовите односно уписникот на бродовите во изградба во кој е запишан бродот односно бродот во изградба.

За спроведување на обезбедувањето со основање или пренотација на заложното право на бродовите од став 1 на овој член надлежен е органот што го води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот односно бродот во изградба.

Член 873

За одлучување за предлогот за определување и за спроведување на привремените мерки на бродот месно е надлежен судот на чие подрачје се наоѓа бродот во времето на поднесување на предлогот за определување на привремените мерки односно во времето на спроведувањето на тие мерки.

Член 874

За извршување односно за обезбедување на товарот што се наоѓа на бродот на кој се спроведува извршување или обезбедување е месно исклучиво надлежен судот што спроведува извршување односно обезбедување на бродот.

Член 875

За одлучување за предлогот за извршување на одлуките на странски судови на бродовите наведени во член 870 став 1 и во член 871 од овој закон месно е надлежен судот на чие подрачје се спроведува извршувањето на овие бродови.

Глава II

ИЗВРШУВАЊЕ ЗАРАДИ НАМИРУВАЊЕ НА ПАРИЧНИ ПОБАРУВАЊА — ПРОДАЖБА НА БРОД

1. Ограничување на извршувањето

Член 876

Продажба на брод во општествена сопственост може да се дозволи само ако должникот нема парични средства или извршувањето на паричните средства на должникот не можело успешно да се спроведе.

Се смета дека извршувањето на паричните средства на должникот не можело успешно да се спроведе ако побарувањето не биде намирено ниту во рок од 30 дена од денот кога судот дозволил извршување на паричните средства на должникот.

Ако извршувањето се спроведува на брод чии носители на правото на располагање со бродот се

општествено-политички заедници и нивните органи, како и организации на здружениот труд и други самоуправни организации и заедници што не вршат стопанска дејност, во поглед на ограничувањето на извршувањето на бродовите на тие заедници, органи и организации се применуваат прописите на општата извршна постапка за ограничување на извршувањето на нивните подвижни предмети.

Член 877

Бродовите што претставуваат основни средства на организациите на здружениот труд што вршат стопанска дејност можат да бидат предмет на продажба ако не се неопходни за вршење на основната дејност на организациите на здружениот труд против кои се спроведува извршувањето.

Одредбата од став 1 на овој член не се применуваат во случај кога извршувањето се спроведува со продажба заради остварување на побарување на странски доверители или побарување обезбедено со заложно право.

Одредбата од став 1 на овој член не се применува врз извршувањето со продажба на бродот ни во случај ако извршувањето се бара заради намирување на побарувања кои произлегуваат од:

- 1) штета причинета од судир на бродови на кои се спроведува извршувањето или штета причинета на некој друг начин;
- 2) смрт или телесна повреда причинета со бродот на кој се спроведува извршувањето или кои настанале поради искористувањето, на тој брод;
- 3) спасување;
- 4) договор за искористување на бродот кој е предмет на извршување;
- 5) заедничка хаварија;
- 6) пилотажа;
- 7) снабдување на бродот кој е предмет на извршување заради неговото одржување или искористување;
- 8) градење, преправка, поправка, опрема или докичување на бродот кој е предмет на извршувањето;
- 9) правото на екипажот на бродот на личен доход;
- 10) издатоците што ќе ги стори заповедникот, натоварувачот, нарачувачот или агентот за сметка на бродот односно на сопственикот на бродот, бродарот, носителот на правото на располагање со бродот, а во врска со бродот.

Член 878

Судот кој одлучува за предлогот за извршување со продажба на бродот може, по предлог од должникот поднесен најдоцна во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението за извршување, а со оглед на односот помеѓу височината на побарувањето чие намирување се бара и вредноста на бродот на кој би требало да се спроведе извршувањето, да определи извршувањето да се спроведе на други средства односно имот на должникот, ако должникот стори веројатно дека би можело оправдано да се очекува дека побарувањето би можело да се намира во примерениот рок на некој друг начин.

Предлогот на должникот од став 1 на овој член судот ќе го достави до доверителот кој може за него да се изјасни во рок од осум дена.

Ако судот определи извршувањето да не се спроведе на бродот бидејќи донел решение за извршување на бродот, прибелешката на решението за извршување на бродот останува во сила сè до намирувањето на побарувањето на доверителот поради кое било дозволено извршување на бродот.

Член 879

Не е дозволена продажба на брод кој претставува исклучив или претежен извор на приходи на должникот, ако со спроведувањето на продажбата би било загрозувано издржувањето на должникот

и на лицата кои должникот е должен да ги издржува според законот.

При одлучувањето дали постојат околностите од став 1 на овој член судот, земајќи ги предвид особено годините на животот на должникот, неговата здравствена состојба и работна способност, како и бројот и возраста на лицата кои должникот е должен да ги издржува, ќе оцени дали е можно должникот со вработување или на друг начин да ги оствари приходите потребни за издржување.

Не е дозволена продажба на брод кој врз основа на договор за доживотно издржување по смртта на сопственикот преминува во сопственост на давателот на издржувањето, ако правото на издржување е запишано во уписникот на бродовите пред правото врз основа на кое доверителот бара продажба на бродот.

Одредбата од став 1 на овој член се применува во постапката за продажба на странски бродови под услов на реципроцитет.

Член 880

Одредбите на член 879 од овој закон не се применуваат ако извршувањето со продажба се спроведува заради намирување на побарувањето обезбедено со заложно право.

Одредбата од член 879 став 1 на овој закон не се применува врз продажбата на бродови ни во случај ако продажбата се бара заради намирување на побарувањата од член 877 став 3 на овој закон.

2. Предлог за продажба

Член 881

Предлогот за продажба на брод кој е запишан во уписникот за бродови се поднесува до органот кој го води уписникот на бродовите во кој е запишан бродот.

Органот од став 1 на овој член го доставува предлог за продажба до надлежниот суд.

Член 882

Предлогот за продажба на брод мора посебно да содржи:

- 1) име односно назив, занимање, престојувалиште односно седиште и државјанство односно државна припадност на доверителот;
- 2) име односно назив, занимање, престојувалиште односно седиште и државјанство односно државна припадност на должникот;
- 3) име и ознака на бродот, вид на бродот, лука односно пристаниште на уписот и државна припадност на должникот;
- 3) име и ознака на бродот, вид на бродот, лука односно пристаниште на уписот и државна припадност на бродот;
- 4) уписник на бродовите во кој е запишан југословенски брод;
- 5) место каде што се наоѓа бродот;
- 6) височина на побарувањето за кое се бара продажба;
- 7) назначување на исправите врз основа на кои се бара извршување;
- 8) попис на познатите заложни доверители;
- 9) изјава дали во однос на бродот на кој се бара извршување е дозволено некое средство за обезбедување;
- 10) по можност количество и вид на товарот на бродот и број членови на екипажот.

Член 883

Кон предлогот од член 882 на овој закон треба да се приложи:

- 1) исправа врз основа на која се бара извршување (извршна исправа), во оригинал или во заверен препис;
- 2) исправа со која се докажува постоењето на договорни заложни права и товари, како и на правото на првенствено купување, што се запишани во уписникот на бродовите и податоци за познатите

законски заложни права на бродот кој е предмет на извршување.

Ако извршувањето се спроведува на југословенски брод, кон предлогот треба да се приложи извод од уписникот на бродовите со кој се докажува правото на должникот на располагање со бродот односно правото на сопственост над предметот на извршувањето, или ако предметот на извршувањето не е запишан во уписникот на бродовите — исправа со која се докажува дека бродот кој е предмет на извршувањето се наоѓа во притежавање на еден или повеќе должници.

Ако странски брод на кој се бара извршување во времето на поднесувањето на предлогот за продажба е веќе запрен, кон предлогот за извршување треба да се приложи и заверен прелист и превод на исправата на еден од јазиците на народите или народностите на Југославија во согласност со Уставот на СФРЈ и со закон, со која според правото на земјата на државната припадност на бродот се докажува сопственоста и државната припадност на бродот.

Ако странски брод над кој се бара извршување во времето на поднесувањето на предлогот за продажба уште не е запрен, доверителот мора да стори веројатно дека бродот е сопственост на должникот.

Кога странски брод над кој се спроведува извршување со продажба ќе биде запрен, судот ќе го повика доверителот да ги поднесе во рок од три дена исправите наведени во став 3 од овој член.

Ако доверителот не постапи според одредбата на став 5 од овој член, судот со решение ќе ја запре извршната постапка.

Член 884

Ако бродот на кој се бара извршување со продажба е запишан во уписникот на бродовите, но како носител на правото на располагање со бродот односно како сопственик не е запишан должникот туку некое друго лице, доверителот е должен да ги поднесе до судот исправите кои се подобни за упис на правото на располагање со бродот односно на правото на сопственост на должникот во уписникот на бродовите.

Ако доверителот не располага со исправите од став 1 на овој член, правото на упис во уписникот на бродовите на правото на располагање со бродот односно на правото на сопственост на должникот може да се докажува со правосилна пресуда донесена во процесна постапка.

Уписот на правото на располагање со бродот односно на правото на сопственост на должникот во случаите од ст. 1 и 2 од овој член се спроведува по службена должност.

3. Решение за извршување со продажба

Член 885

За предлогот за продажба на бродот судот одлучува со решение.

Решението за извршување со продажба на брод судот го доставува според одредбите од Законот за процесната постапка за личното доставување до странките и до сите лица во чија корист, според податоците од писите, постои некое заложно право, право на намирување, или право на првенствено купување во поглед на бродот кој е предмет на извршувањето.

Покрај доставувањето на решението од став 1 на овој член, судот посебно ги известува лицата во чија корист е запишано правото на првенствено купување дека во постапката за продажба не ќе можат да се повикуваат на своето право на првенствено купување.

Ако престојувалиштето на должникот е непознато, или ако должникот се наоѓа во странство, судот ќе му го постави на должникот како привремен застапник заповедникот на бродот до кого ќе го постави решението за извршување со продажба на

бродот. Ако заповедникот на бродот го напуштил бродот, судот за привремен застапник на должникот ќе постави друго соодветно лице за вршење на оваа должност.

Член 886

Кога ќе го донесе решението за продажба на брод кој е запишан во уписникот на бродовите, судот по службена должност ќе определи тоа решение да се прибележи во уписникот на бродовите.

Кога ќе го донесе решението за продажба на брод кој не е запишан во уписникот на бродовите, судот по службена должност ќе определи да се изврши попис на бродот.

Дејството на прибелешката од став 1 на овој член односно пописот од став 2 на овој член се состои во тоа што продажбата заради намирување на побарување на доверителот може да се спроведе против секое лице кое подоцна ќе стекне право на располагање со бродот односно право на сопственост над бродот кој е предмет на продажбата (право на намирување) и што доверителот во чија корист оваа прибелешка односно попис е направен има првенство во поглед на намирувањето на своето извршно побарување и на споредните побарувања спрема секое друго лице кое подоцна ќе стекне некое заложно право на бродот или ќе издејствува право на намирување.

За првенствениот ред на правото на намирување кое му припаѓа на доверителот е пресуден моментот кога до органот што го води уписникот на бродовите е поднесен предлогот за извршување со продажба на бродот.

Ако предметот на извршувањето не е запишан во уписникот на бродовите, редот на првенство се определува според моментот кога замолницата за спроведување на попис ќе стигне до судот надлежен за спроведување на извршувањето односно, ако тој суд е надлежен за донесување на решение за извршување со продажба — според моментот кога до тој суд ќе стигне предлогот за продажба на бродот.

Член 887

Ако во некоја поранешна постапка е извршен попис на бродот кој е предмет на продажбата а тој брод не е запишан во уписникот на бродовите, во записникот за поранешниот попис ќе се прибележи решението за извршување со продажба.

Член 888

Доверителите што стекнале некое заложно право на бродот кој е предмет на продажбата имаат право, според редот на првенство кој им припаѓа, да се намират од износот добиен со продажбата на бродот, иако не барале продажба.

Член 889

По прибелешката на решението за извршување со продажба, односно по составувањето на пописот, па додека постапката за продажба не ќе се запре, не може да се спроведе посебна постапка за продажба во корист на други извршни побарувања во поглед на истиот брод.

Доверителите, во чија корист во текот на постапката за продажба од став 1 на овој член до правосилноста на решението за досудување на бродот, ќе биде донесено решение за извршување со продажба, пристапуваат кон поведената постапка и се должни да ја преземат во онаа состојба во која постапката се наоѓала во моментот на нивното пристапување.

За пристапувањето на новите доверители судот ќе ги известува сите лица од член 885 на овој закон.

4. Спроведување на извршувањето

Член 890

Кога ќе донесе односно кога ќе прими решение за извршување со продажба на бродот, извршниот суд без одлагање:

1) Ке определи запирање на бродот (член 880) и за таа цел ке го повика органот надлежен за работите на безбедноста на пловидбата во луката односно пристаништето да му го одзема на бродот уписниот лист односно бродското свидетелство, пописот на екипажот и исправите за способноста на бродот за пловидба, а за странски брод — исправите што им одговараат на овие југословенски исправи;

2) по потреба, Ке определи чување на бродот;

3) Ке изврши попис на бродот и на неговите припадници чија вредност посебно се утврдува според одредбата на член 898 од овој закон.

4) Ке состави попис на екипажот и на патниците кои остануваат на бродот и Ке ги опише видот и количеството на товарот што се наоѓа на бродот.

Член 891

Судот може чувањето на бродот да му го довери на заповедникот на бродот, на кого за таа цел Ке му одобри да го задржи потребниот број членови на екипажот, а може да нареди екипажот на бродот заедно со заповедникот да се истоварат и да се постават други чувари.

При одлучувањето дали бродот Ке му го довери на чување на заповедникот на бродот или на друго лице, судот, водејќи сметка за предлозите на доверителот, Ке ги земе предвид сигурноста на бродот, трошоците за чување, како и другите значајни околности.

Член 892

Судот може, на предлог од странките, од заповедникот или од чуварот на бродот да нареди бродот да се премести во некое друго место, ако најде дека тоа би било потребно заради сигурноста на бродот или дека тоа би било корисно од други важни причини, особено заради намалување на трошоците за чување и одржување на бродот.

Местото во кое Ке се премести бродот во смисла на одредбата од став 1 на овој член не мора да се наоѓа на подрачјето на судот што го спроведува извршувањето.

Член 893

Ако лицето овластено да располага со товарот што се наоѓа на бродот над кој се спроведува извршувањето не му се пријави на судот во рок од три дена од запирањето на бродот, судот на тоа лице Ке му назначи привремен застапник.

Додека товарот се наоѓа на бродот, за чувањето на товарот се грижи заповедникот на бродот односно лицето што судот Ке го назначи за чувар на бродот.

На предлог од лицето овластено да располага со товарот или од неговиот привремен застапник, од должникот или заповедникот на бродот, а ако постојат оправдани причини и на предлог од чуварот на бродот, судот Ке дозволи товарот да се истовари и да се смести на чување во јавен склад или на некое друго погодено место.

На лицето овластено да располага со товарот односно на неговиот привремен застапник судот Ке му дозволи слободно располагање со товарот ако на тоа не му се противи бродарот, заповедникот на бродот или друг застапник на бродарот.

Ако заповедникот на бродот, по налог од судот или доброволно, се истовари, тоа не влијае врз неговите овластувања да го застапува бродарот односно претприемачот во однос на товарот што се наоѓа на бродот во моментот на запирањето.

Со одредбите на ст. 1 до 5 од овој член не се засега во правата и должностите на странките што произлегуваат од договорот за превоз на предмети.

Член 894

Патниците и нивниот багаж мораат да се истоварат од бродот на кој се спроведува извршување.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, судот, на предлог од должникот Ке им дозво-

ли на патниците да останат со багажот на бродот ако на тоа не му се противи доверителот или чуварот на бродот и ако должникот ги авансира трошоците за издржување на патниците.

Со одредбите на ст. 1 и 2 од овој член не се засега во правата и должностите на странките што произлегуваат од договорот за превоз на патници.

Член 895

Трошоците за спроведување на извршувањето, за чување и одржување на бродот претходно ги поднесува доверителот.

Судот може да определи доверителот да го авансира потребниот износ за намирување на трошоците за спроведување на извршувањето.

Ако доверителот во рокот што Ке му го определи судот не положи аванс, судот со решение Ке ја запре извршната постапка.

Член 896

Жалбата против решението од чл. 890, 891, 892 и 893 на овој закон не го задржува извршувањето на решението.

Член 897

Ако за тоа постојат особено оправдани причини, судот може, на предлог од заинтересираното лице, откако Ке ги сослуша странките и познатите доверители кои на бродот имаат некое заложно право или стварноправен товар, да дозволи бродот да преземе, во текот на постапката за извршување, едно или повеќе патувања.

Судот нема да го дозволи патувањето од став 1 на овој член ако не е склучен договор за осигурување на бродот под условите што судот ги смета за подобни и ако предлагачот на патувањето не даде соодветно обезбедување расположливо и преносливо во корист на доверителите за штетата што за нив би можела да произлезе од тоа.

Заради сослушување на странките и на другите доверители според одредбата на став 1 од овој член судот Ке закаже рочиште или на овластените лица писмено Ке им ги соопшти предлогот и условите под кои се бара дозвола за преземање патување, со покана да се изјаснат за предлогот во рок од три дена од денот на доставувањето на поканата.

Ако некое од повиканите лица не дојде на рочиштето односно ако во рокот од став 3 на овој член не се изјасни за предлогот, Ке се смета дека се согласува предложеното патување да се преземе.

Лицето на чиј предлог е дозволено патување е должно, на барање од судот, да ги авансира трошоците за патувањето. Ако тоа не го стори во рокот што Ке го определи судот, патувањето нема да се преземе.

5. Попис и утврдување на вредноста на бродот кој е предмет на извршување

Член 898

Кога решението за извршување со продажба на бродот Ке стане правосилно, извршниот суд Ке ја утврди вредноста на бродот и на неговите припадници.

Посебно се попишуваат и проценуваат само оние припадници кои редовно не се наоѓаат на бродовите од сличен тип кои припаѓа бродот кој е предмет на извршување, а што се од поголема вредност, односно деловите што се привремено одвоени од бродот.

Вредноста на бродот се утврдува во височината на неговата пазарна цена на денот на продажбата.

При утврдувањето на вредноста на бродот треба да се наведе која вредност ја има бродот кој е предмет на извршување ако останат во сила заложните права и стварноправните товари, а која вредност ја има без овие права и товари и, посебно, вредноста на заложните права и стварноправните товари.

Ако вредноста на бродот кој е предмет на извршувањето била утврдена во некоја поранешна извршна или стечајна постапка, а од тогаш не настапила некоја поважна промена, судот може како вредност на бродот да ја земе вредноста утврдена во таа поранешна постапка. Пред донесувањето на оваа одлука судот за тоа ќе ги сослуша странките.

На предлог на една од странките судот може да определи вредноста на бродот кој е предмет на извршување повторно да се утврдува ако постои веројатност дека вредноста на бродот значително се изменила од денот на поранешното утврдување на вредноста до денот на продажбата.

Член 899

За рочиштето за попис и утврдување на вредноста на бродот судот ги известува странките.

Рочиштето за попис и утврдување на вредноста се одржува, по правило, на местото каде што се наоѓа бродот.

Заради утврдување на вредноста на бродот судот ќе именува еден или повеќе вештаци.

Решението со кое ја утврдува вредноста на бродот судот го донесува по слободна оценка, земајќи ги предвид наодот и мислењето на вештаците и другите податоци изнесени во текот на постапката.

Против решението за именување на вештаците од став 3 на овој член не е дозволена посебна жалба.

Против решението за утврдување на вредноста на бродот кој е предмет на извршување жалба може да изјави, освен странките, и секое лице кое има право да се намири од цената остварена со продажбата на бродот.

Член 900

Лицето кое има право да се намири од цената остварена со продажбата на бродот, а кое според редот на првенство доаѓа пред доверителот што го поднел предлогот за извршување, може да предложи извршувањето да се запре ако утврдената вредност на бродот ни делумно не го покрива износот на неговото побарување.

Предлогот од став 1 на овој член може да се поднесе во рок од осум дена од денот на доставувањето на заклучокот за продажбата.

При одлучувањето за предлогот судот ќе оцени земајќи ги предвид сите околности, дали продажбата е целесообразна со оглед на веројатната височина на износот на делумното намирување на доверителот кој го поднел предлогот за извршување.

6. Услови на продажбата

Член 901

Кога решението за утврдување на вредноста на бродот кој е предмет на извршување ќе стане правосилно, судот ќе го повика доверителот во определен рок да поднесе напрт на условите на продажбата ако доверителот тоа веќе не го сторил порано.

Ако доверителот во рокот од став 1 на овој член не поднесе напрт на условите на продажбата, ќе се смета дека се согласува продажбата да се изврши под условите определени со овој закон.

Ако условите на продажбата што ќе ги предложи доверителот им одговараат на одредбите од овој закон за условите на продажбата, извршниот суд ќе ги одобри без претходна расправа.

Ако доверителот предложи услови на продажбата кои отстапуваат од одредбите на овој закон, судот ќе определи рочиште за утврдување на условите на продажбата.

На рочиштето од став 4 на овој член судот ќе ги повика странките и сите оние лица во чија корист, според податоците од списите кои се наоѓаат

кај судот, постојат некои заложни права или стварноправни товари на бродот кој е предмет на извршување.

На лицата до кои веројатно не ќе може да се достави покана судот ќе им постави привремен застапник до кого ќе ја достави поканата за рочиштето.

Член 902

За рочиштето за расправање за предложените услови на продажбата сите повикани лица можат да даваат предлози за измена на предложените услови.

Врз основа на резултатите од расправањето судот ќе ги утврди условите на продажбата во рамките на одредбите од овој закон.

Ако на рочиштето за утврдување на условите на продажбата се предложи запирање или одлагање на продажбата, кон расправање за условите на продажбата може да се пристапи дури откако овој предлог ќе биде одбиен.

Судот ќе одлучи дали со донесувањето на одлуката за условите на продажбата ќе се причека додека решението за одбивање на предлогот од став 3 на овој член не ќе стане правосилно.

Член 903

Условите на продажбата мораат да содржат:

- 1) назив односно име, седиште односно престојувалиште и државјанство на доверителот;
- 2) назив односно име, седиште односно престојувалиште и државјанство на должникот;
- 3) име или ознака, вид, лука односно пристаниште на уписот и државна припадност на бродот, бруто и нето регистарска тонажа на бродот, односно истиснина, носивост, граници на пловидбата, податоци важни за утврдување на состојбата и на употребливоста на бродот, како што се намената, годината на изградбата, материјалот од кој е бродот изграден, видот и силата на погонските машински уреди и на уредите за посебна намена; за бродовите во изградба се наведува и степенот на изграденоста и пописот и вредноста на невградениот материјал што ќе биде опфатен со продажбата;
- 4) назначување на заложните права и на стварноправните товари што купувачот е должен да ги преземе без засметување во куповната цена.
- 5) утврдената вредност на бродот;
- 6) назначување на најниската прифатлива понуда;
- 7) одредби за начинот на давање и за височината на гаранцијата што треба да ја дадат понудувачите;
- 8) одредбите за начинот на исплатата на куповната цена;
- 9) назначување на времето кога ризиците и користите преминуваат врз купувачот;
- 10) одредби за времето и условите под кои бродот ќе му се предаде на купувачот, посебно ако товарот до правосилноста на решението за досудување не биде истоварен од бродот и ќе се запише неговото право на располагање со бродот односно правото на сопственост во уписникот на бродовите;
- 11) по потреба одредби за продажба на сопственичкиот дел на бродот.

Член 904

Во усното јавно наддавање можат да учествуваат само лицата што претходно ќе положат гаранција.

Ако судот, на предлог од странките, не определи поинаку, гаранцијата што понудувачите мораат да ја положат изнесува десетти дел од утврдената вредност на бродот кој е предмет на извршување. Гаранцијата се полага во готови пари, хартии од вредност или во други имотни вредности кои се расположливи и слободно преносливи.

Од полагањето гаранција се ослободени доверителот кој го предложил извршувањето и залож-

ните доверители ако нивните побарувања го достават износот на гаранцијата и ако, со оглед на нивниот ред на првенство и на утврдената вредност на бродот кој е предмет на извршување, тој износ би можел да се намира од цената остварена со продажбата.

Од полагање гаранција како понудувачи се ослободени општествено-политичките заедници и нивните органи.

Член 905

Гаранцијата што ја дал понудувачот чија понуда е прифатена останува кај судот додека понудувачот не ќе ги исполни сите обврски според условите на продажбата, или додека решението на судот за одбивање досудување на бродот кој е предмет на извршување не ќе стапне правосилно.

На другите понудувачи ќе им се врати положената гаранција по заклучувањето на рочиштето за продажба.

Гаранцијата на најдобриот понудувач служи како залог за сите обврски што ќе настанат против него од постапката за продажба.

Член 906

Ако судот, на предлог од странките и со согласност од овластеникот, не определи поинаку, купувачот го презема досудениот брод, кој е предмет на извршување слободен од сите заложни права и стварноправни товари.

Член 907

Најниската прифатлива понуда изнесува, по правило, најмалку една половина од утврдената вредност на бродот.

На предлог од доверителот чие побарување е осигурено со залог или од должникот, ако со тоа ќе согласи доверителот што го предложил извршувањето, судот може за најниска прифатлива понуда да определи и поголем износ.

Член 908

Ако судот на предлог од странките не определи поинаку, купувачот е должен во рок од петнаесет дена од денот на досудувањето да докаже дека ја положи кај судот куповната цена за досудениот брод кој е предмет на извршување.

Од полагањето на куповната цена или на нејзин дел во готови пари купувачот се ослободува ако доверителите чии побарувања се осигурени со залог на бродот се согласиле купувачот да ги преземе тие долгови!

Ако купувачот ги исполнил сите обврски од условите на продажбата, готовите пари положени кај судот како гаранција можат да се употребат како дел на куповната цена.

Член 909

Ризикот за продадениот брод кој е предмет на извршување преминува врз купувачот оној ден кога бродот правосилно му е досуден. Од тој ден, купувачот ги поднесува и сите товари сврзани со правото на располагање со бродот односно со правото на сопственост на бродот.

На купувачот му се предава досудениот брод заедно со продадените припадници и неговото право на располагање со бродот односно правото на сопственост се запишува откако ќе ги исполни сите услови на продажбата.

7. Рочиште за продажба

Член 910

Продажбата на бродот се врши на рочиштето за продажба преку усно јавно наддавање.

Член 911

Кога судот ќе ја утврди вредноста на бродот кој е предмет на извршување и ќе ги определи условите на продажбата ќе закаже со оглас рочиште

за продажба така што од денот на првото објавување на огласот до денот на рочиштето за продажба да изминат најмалку 15 а најмногу 30 дена.

Рочиштето за продажба не смее да се одржи пред да станат правосилни решението за извршување со продажба и решението за утврдување на условите на продажбата.

Член 912

Огласот за продажба мора да содржи:

1) назначување на бродот и на припадниците што ќе се изложат на продажба и вредност на бродот кој е предмет на извршување;

2) назив односно име, седиште односно престолувајлиште и државјанство на странките;

3) време и место на одржување рочиштето за продажба;

4) назначување на најниската прифатлива понуда и на износот на гаранцијата;

5) соопштение дека условите на продажбата и исправите што се однесуваат на брод кој е предмет на извршувањето можат да се разгледаат кај извршниот суд;

6) покана на заложните доверители чии права не се запишани во уписникот на бродовите да ги пријават своите побарувања, најдоцна на рочиштето за продажба, со предупредување дека нивните права во постапка ќе се земат предвид само ако произлегуваат од извршните списи;

7) повик секое лице, кое на бродот кој е предмет на извршување има некакво право поради кое не би била дозволена продажбата, да му го пријави своето право на судот најдоцна на рочиштето за продажба пред почетокот на усното јавно наддавање, со предупредување дека тоа право во поглед на бродот на кој се спроведува извршување на штета на совесниот купувач не ќе може повеќе да се остварува;

8) соопштенија дека на лицето кое на бродот кој е предмет на извршување има некое право или товар ќе му се доставуваат известувања за натамошниот тек на постапката само ако престојува во Социјалистичка Федеративна Република Југославија или ако во Социјалистичка Федеративна Република Југославија има свој полномошник односно полномошник за примање на доставки.

Член 913

Судот ќе го достави огласот за продажба до странките и до сите лица кои, според списите кои се наоѓаат кај судот, имаат на бродот кој е предмет на извршување некое заложно право, стварноправен товар или право на првенствено купување.

Судот наедно ќе ги повика доверителите кои на бродот кој е предмет на извршување имаат со залог осигурени побарувања да се изјаснат најдоцна пет дена пред рочиштето за продажба дали бараат нивните побарувања да се исплатат во готови пари или се согласуваат купувачот да го преземе долгот, така што од долгот да се ослободи дотогашниот должник, а ако во определен рок не се изјаснат, се смета дека бараат побарувањата да им се исплатат во готови пари.

Ако на бродот кој е предмет на извршување е вкнижено некое кредитно или кауционо договорно заложно право, доверителите ќе се повикаат најдоцна пред почетокот на продажбата да ги пријават износите на своите побарувања од правните односи осигурени со овие заложни права.

Огласот за продажбата се доставува според одредбите на Законот за процесната постапка за доставување лично до странките.

На лицето до кое огласот за продажба веројатно не ќе може на време да се достави или обидот за доставување останал без успех, судот ќе му постави привремен застапник до кого ќе го достави огласот за продажбата.

Член 914

Огласот за продажбата судот ќе го објави во „Службен лист на СФРЈ“, во службеното гласило на републиката односно на автономната покраина на чија територија се наоѓа бродот, на огласната табла на судот, на огласната табла на органот надлежен за работите на безбедноста на пловидбата во лука односно пристаништето, како и на друг погоден начин.

Странките можат да бараат огласот за продажбата, на нивни трошок, да се објави на некој друг начин што ќе го предложи тие.

Член 915

Ако продажба се спроведува на домашен брод, судот ќе определи рочиштето за продажба да се прибережи во уписникот на бродовите во кој е запишан бродот.

Член 916

Должникот е должен во времето помеѓу објавувањето и одржувањето на рочиштето за продажба да им овозможи на лицата кои се заинтересирани да учествуваат во продажбата да го разгледаат бродот кој е предмет на извршување, како и испразните што се однесуваат на него.

Судот ќе одреди определени денови и часови за разгледување на бродот кој е предмет на извршување, земајќи ги предвид потребите за непречено работење на бродот.

Против заклучокот на судот од став 2 на овој член жалба не е дозволена.

Член 917

Рочиштето за продажба е јавно и, по правило, се одржува во зградата на судот.

Судот може да определи рочиштето за продажба да се одржи на местото каде што се наоѓа бродот кој е предмет на извршување.

Судот на рочиштето за продажба на учесниците ќе им ги стави на увид условите на продажбата и другите исправи кои се однесуваат на постапката за продажба.

Ако на рочиштето за продажба присуствува само еден понудувач, судот ќе одлучи дали рочиштето ќе се одложи или ќе се одржи.

Против заклучокот од став 2 на овој член жалба не е дозволена.

Член 918

Кога ќе утврди дека нема пречки за одржување на рочиштето за продажба, судот ќе ги соопшти условите на продажбата, а потоа податоците за побарувањата на доверителите кои имаат право на намиравање од постигнатата куповна цена, за изјавите на доверителите во поглед на намиравањето или преземањето на нивните побарувања, за побарувањата осигурени со кредитни или кауциони договорни заложни права и за другите околности што се од значење за спроведување на рочиштето за продажба.

Член 919

На должникот, на судијата кој раководи со рочиштето за продажба, на записничарот и на друго лице кое службено учествува во продажбата не им е дозволено да ставаат понуди ниту од свое ниту од туѓо име.

Застапниците на понудувачите мораат да го докажат своето овластување за застапување на ова рочиште со јавна исправа или со јавно заверено полномоштво.

Член 920

Судот може да определи продажбата и плаќањето на куповната цена постигната со продажба на странски брод да се врши во странски средства за плаќање, во согласност со сојузен закон.

Одредбата од став 1 на овој член може да се применува и во случај кога продажбата се спроведува заради намиравање на побарувања на стран-

ски доверители над југословенски брод и кога во јавното наддавање како понудувачи учествуваат странски физички или правни лица.

Судот, на барање од странски договорен заложен доверител, во согласност со сојузен закон, мора да дозволи продажба на бродот во странски средства за плаќање, ако договорното заложно побарување е запишано во странски средства за плаќање.

Член 921

Понудувачот е врзан за својата понуда сè додека не ќе се стави поголема понуда (член 922).

Член 922

Судот ќе ги повика присутните да ставаат понуди дури откако ќе измине половина час од времето што е определено за почетокот на рочиштето за продажба.

Усното јавно наддавање ќе се продолжи сè додека ќе се ставаат поголеми понуди.

Ако тоа го бара некој понудувач, судот може да дозволи краток рок за размислување.

Усното јавно наддавање ќе се заклучи ако ни по вториот повик во рок од пет минути не е ставена поголема понуда. За тоа судот особено ќе ги предупреди присутните.

Пред заклучувањето на продажбата, судот уште еднаш ќе ја објави последната понуда, а потоа ќе прогласи дека продажбата е заклучена.

Член 923

Кога судот ќе ја заклучи продажбата, ќе ги повика присутните веднаш на рочиштето за продажба да истакнат приговори против досудувањето.

Приговорот против досудувањето на најдобриот понудувач може да се заснова само врз следните причини:

1) дека од денот на објавувањето до денот на одржувањето на рочиштето за продажба не поминале 15 дена (член 911);

2) дека огласот за рочиштето за продажба не бил правилно составен или објавен;

3) дека за рочиштето за продажба не биле известени сите лица што судот бил должен да ги извести;

4) дека постапката за продажба е продолжена, иако било донесено решение за запирање на постапката;

5) дека при усното јавно наддавање се повредени одредбите на овој закон за наддавањето;

6) дека условите под кои е ставена најдобрата понуда не се во согласност со утврдените услови на продажбата;

7) дека најдобриот понудувач односно неговиот застапник не се способни за учествување во продажбата на определиениот брод кој е предмет на извршување.

8) дека највисоката понуда не е доволна со неа наполно да се намири со залог осигуреното побарување со споредните побарувања на доверителот кој истакнува приговор, а на неговото побарување му припаѓа првенство пред побарувањето на доверителот што го предложил извршувањето.

Член 924

За недостатоците наведени во член 923 став 2 точ. 4, 6 и 7 на овој закон судот води сметка по службена должност. За другите недостатоци судот ќе одлучува само ако бидат навреме истакнати во поднесените приговори.

Фактите врз кои се засноваат приговорите судот ќе ги испита и утврди по службена должност.

Член 925

За поднесените приговори судот, по правило, ќе одлучи на рочиштето за продажба.

Кога по повод уважувањето на поднесените приговори ќе го одбие досудувањето, судот, откако ќе ги сослуша присутните што бил должен да ги

Извести за рочиштето за продажба ќе одлучи за тоа дали продажбата веднаш ќе ја продолжи или ќе определи ново рочиште за продажба. Ако одлучи продажбата веднаш да се продолжи, понудувачите кои учествувале во продажбата се врзани со своите поранешни понуди ако тие поради поголеми понуди не ја загубиле својата важност.

Ако за приговорите не се одлучи на самото рочиште, судот своето решение за приговорите ќе го достави до најдобриот понудувач, до странките и до сите лица кои имаат право да вложат жалба против донесената одлука.

Член 926

Ако не бидат поднесени приговори и ако не се установи дека ги има недостатоците од член 932 став 2 точ. 4, 6 и 7 на овој закон, судот веќе на рочиштето за продажба ќе донесе решение за досудување на бродот кој е предмет на извршување на најдобриот понудувач за чија понуда ќе најде дека е прифатлива. Ова решение судот ќе го објави на рочиштето и ќе го достави до лицата од член 913 став 1 на овој закон и до сите други учесници во продажбата.

Решението за досудување ќе се објави во рок од осум дена на огласната табла на судот и ќе се прибележи во уписникот на бродовите. Последницата од таа прибелешка е тоа што подоцнежните уписи во уписникот на бродот создаваат права против досегашниот носител на правото на располагање со бродот односно против сопственикот на бродот само ако решението за досудување биде укинато. Во објавеното решение ќе се наведе највисоката понудена цена и рокот за пријава на напонуда, со назначување на нејзиниот најмал износ.

Секое лице што судот бил должен да го извести за рочиштето за продажба може да бара решението од став 2 на овој член на негов трошок да се објави во „Службен лист на СФРЈ“ или на друг начин.

Против решението од став 2 на овој член жалба не е дозволена.

Член 927

Бродот кој е предмет на извршување не смее да се досуди ако на рочиштето за продажба не е ставена понуда која ја достига најниската прифатлива понуда (член 907).

Судот со решение ќе одбие досудување ако најде дека поднесените приговори се оправдани, ако утврди дека постои некој недостаток на кој внимавала по службена должност, или ако установи дека продажбата е одржана пред правосилноста на решението за извршување со продажбата и решението за утврдување на условите на продажбата.

Решението за одбивање на досудувањето ќе се прибележи во уписникот на бродовите.

Ако вишиот суд, решавајќи за жалбата против решението од ст. 1 и 2 на овој член, донесе решение за досудување, прибелешката на досудувањето ќе дејствува од кога било прибележено дека досудувањето е одбиено (ст. 1 и 2).

Член 928

Решението за досудување може да се побива со жалба од причините наведени во член 923 став 2 и член 927 став 1 на овој закон, како и поради тоа што решението за досудување не е во согласност со содржината на судските списи врз кои се заснова.

Лицето на кое судот му го досудил бродот кој е предмет на извршување може да го побива решението од причината што судот бил должен да го одбие досудувањето односно да донесе решение за досудување под други услови а не под оние што се наведени во решението за досудување.

Решението со кое се одбива досудување може да се побива од причината што не е во согласност

со содржината на судските списи врз кои се заснова односно што не постоела законска причина за одбивање на досудувањето.

Лицето кое на рочиштето за продажбата му приговорило на досудувањето, нема право на жалба против решението за одбивање на досудувањето.

8. Ново рочиште за продажба

Член 929

Ако досудувањето правосилно е одбиено поради тоа што не е ставена најниската прифатлива понуда, судот ќе определи ново рочиште за продажба ако тоа го предложи доверителот што го предложил извршувањето во рок од осум дена од денот на безуспешно одржаното рочиште.

Пред да го определи новото рочиште за продажба, судот може да определи ново утврдување на вредноста на бродот кој е предмет на извршување и да закаже рочиште заради расправање за измена на условите на продажбата.

Од првото до второто рочиште за продажба мораат да изминат најмалку 30 дена.

Ако доверителот што го предложил извршувањето не предложи ново рочиште за продажба во рокот од став 1 на овој член, судот со решение ќе ја запре извршната постапка.

Член 930

Ако судот го одбие доставувањето од некоја друга причина а не од причината наведена во член 929 на овој закон, и ако нема недостатоци кои го прават недоцено продолжувањето на постапката, судот по службена должност ќе определи ново рочиште за продажба.

На новото рочиште за продажба продажбата ќе се врши врз основа на порано утврдените услови.

9. Правосилност на решението за досудување

Член 931

Кога решението за одбивање на досудувањето ќе стане правосилно, на најдобриот понудувач судот ќе му ја врати положената гаранција.

Член 932

Кога решението за досудување на бродот ќе стане правосилно, судот на предлог од купувачот или од овластеникот на товарот или од неговиот привремен застапник ќе определи од бродот да се истовари товарот, односно на предлог од купувачот — лицата и нивните предмети.

Трошоците за истоварување на товарот според одредбата на став 1 од овој член ги авансира, на барање од судот, лицето што го бара истоварувањето, ако од условите на продажбата не произлегува друго.

Ако лицето кое било бродар пред да биде продаден бродот што е предмет на извршувањето, или неговиот застапник, се противи товарот да му се предаде на слободно располагање на неговиот овластеник, судот ќе определи на трошок на бродарот, товарот да се предаде на чување во јавен склад или на некое друго pogodно место.

Со одредбите на ст. 1 до 3 од овој член не се засага во правата и должностите на странките што произлегуваат од договорот за превоз на предмети.

Против решението со кое се определува истовар на товарот, лицата и нивните предмети и сместување на товарот во јавен склад или на некое друго pogodно место, жалба не е дозволена.

Член 933

Носителите на правото на располагање односно сопствениците на припадоците на бродот на кој се спроведува извршување, кои не биле опфатени со продажбата, се овластени, по правосилноста на решението за досудување на бродот, на свој трошок и ризик, да ги изнесат овие припадоци.

Член 934

Правата што купувачот ги стекнал врз основа на правосилното досудување на бродот кој е предмет на извршување не можат да се побиваат поради тоа што по правосилноста на решението за досудување била укината или преиначена извршната исправа врз која било засновано решението за извршување на продажба на бродот.

10. Повторна продажба

Член 935

Ако купувачот не докаже дека ја исплатил куповната цена во рокот од член 908 став 1 на овој закон, судот на предлог од овластеното лице ќе го огласи за неважечко правосилното решение за досудување и ќе определи повторна продажба врз трошок и ризик на купувачот.

Предлог за повторна продажба можат да дадат странките, доверителите чии побарувања се осигурени со запишан залог на бродот кој е предмет на извршување и доверителите за чии законски заложни права не постои извршна исправа.

Предлагачот е должен да предложи повторна продажба најдоцна во рок од десет дена од денот на истекот на рокот од член 908 став 1 на овој закон. Ако во тој рок никој не предложи повторна продажба, судот со решение ќе ја запре извршната постапка и ќе го ослободи бродот кој е предмет на извршување.

Повторната продажба се врши согласно со одредбите што важат за првата продажба и според условите на продажбата што биле утврдени порано.

Судот може, на предлог од овластените лица, да определи при повторната продажба да се уважат и таквите понуди кои се пониски од половината на вредноста на бродот кој е предмет на извршување, утврдена за првата продажба.

Повторна продажба нема да се одржи ако купувачот кој задоцнил со плаќање на куповната цена, пред истекот на рокот за жалба против дозволатата за повторна продажба, докаже дека ја исплатил заостанатата куповна цена со каматите и износот потребен за надоместување на до тогаш настанатата штета.

Член 936

Ако на повторната продажба се постигне цена која е пониска од цената постигната на претходната продажба, купувачот кој задоцнил со плаќањето на куповната цена одговара со гаранцијата, со положениот дел на куповната цена и со други свои средства односно имот за настанатата разлика, за трошоците на повторната продажба и за секоја штета предизвикана со неговото задоцнување.

Извршниот суд, по службена должност, ќе го утврди износот на разликата во постигнатата цена како и износот на трошоците од став 1 на овој член.

Врз основа на правосилното решение од став 2 на овој член судот ќе спроведе извршување врз положената гаранција, врз делот од исплатената куповна цена, а по потреба и врз другите средства односно имот на купувачот. Извршувањето ќе се спроведе по барање на едно од лицата кои во поглед на намирувањето на своите побарувања се упатени на куповната цена.

Извршувањето се спроведува во корист на делбената маса. На таа маса ѝ припаѓа и разликата меѓу цената постигната на повторната и на претходната продажба.

Купувачот кој задоцнил со плаќањето нема право на износот за кој куповната цена постигната на повторната продажба ја надминува куповната цена постигната на претходната продажба.

11. Запирање на постапката

Член 937

Покрај причините за запирање на извршувањето според општите прописи за извршната постапка и другите причини предвидени со овој закон, постапката за продажба ќе се запре и во следните случаи:

1) ако некое трето лице најдоцна осум дена пред денот на рочиштето за продажба, давајќи примерено обезбедување, изјави дека се согласува да го преземе бродот кој е предмет на извршување за цената што утврдената вредност на бродот ја надминува најмалку за една четвртина, и ако изјави дека ќе ги поднесува сите трошоци што инаку би морал да ги поднесува должникот;

2) ако тоа го бара заложникот доверител кој најдоцна до почетокот на наддавањето на рочиштето за продажба ќе ги откупи побарувањата поради кои е дозволена продажбата и ќе ги надомести трошоците што инаку би морал да ги поднесува должникот;

3) ако доверителот пред да почне продажбата се откаже од постапката за продажба. Во таков случај не може поради исто побарување да се предложи продолжување на постапката за продажба пред истекот на рокот од шест месеци од денот на запирањето на постапката за продажба;

4) ако должникот пред да почне продажбата му ги предаде на судот износите потребни за целосно намирување на извршните побарувања и на дотогашните трошоци за постапка на сите доверители кои го предложил извршувањето;

5) ако ни на второто рочиште за продажба (член 929 став 1 и член 930) не биде ставена најниска прифатлива понуда.

Член 938

Ако судот го усвои предлогот за запирање на продажбата од член 937 точка 1 на овој закон, судот ќе ја одложи постапката за продажба.

Ако предлагачот од член 937 точка 1 на овој закон не положи соодветно обезбедување во определен рок, судот одложената постапка ќе ја продолжи по службена должност.

Обезбедувањето што предлагачот го положил ѝ припаѓа, во случај на продолжување на постапката од став 2 на овој член, на делбената маса.

Во поглед на наплатувањето цената за која предлагачот се согласил да го преземе бродот кој е предмет на извршување сообразно се применуваат одредбите од член 937 ст. 2, 3 и 4 на овој закон.

Кога предлагачот ќе ги исплати износите од член 937 точка 1 на овој закон, судот ќе ја запре постапката за продажба.

Член 939

За одлагањето и запирањето на постапката за продажба судот ќе ги извести сите лица наведени во член 913 став 1 на овој закон.

Судот истовремено ќе го предупреди доверителот кој го продолжил извршувањето за правото што му припаѓа според одредбата на член 940 од овој закон.

Кога ќе измине рокот од 15 дена од денот на правосилноста на решението за запирање на постапката, судот ќе определи да се бришат сите приклучени во уписникот на бродовите односно во пописот што се однесуваат на постапката за продажба.

Член 940

Доверителот во чија корист во уписникот на бродовите е прилежена дозволатата за продажба може во рок од 15 дена од денот на правосилноста на решението за запирање на постапката да му предложи на извршниот суд да се вклучи, според редот на првенството на наведената приклучка во корист на неговото извршно побарување и на

споредните побарувања заложното право на бродот кој е предмет на извршување.

Околноста што должникот во меѓувреме го отуѓил или оптоварил бродот кој е предмет на извршување не му пречи на таквото вкнижување на заложно право.

Предлогот според одредбата од став 1 на овој член не може да се уважи ако постапката за продажба била запрена поради тоа што извршувањето не било воопшто допустливо, што извршната исправа правосилно е укината или прогласена без дејство, што побарувањето поради кое се води извршувањето е намирено или правосилно е утврдено дека побарувањето не му припаѓа на доверителот.

12. Поделба на куповната цена

Член 941

Кога куповната цена ќе биде исплатена и решението за досудување ќе стане правосилно, судот ќе определи рочиште за расправа за поделба на куповната цена.

На рочиштето судот ќе ги повика лицата наведени во член 913 став 1 на овој закон, а купувачот ќе го извести дека може да учествува на ова рочиште.

Во поканата за рочиштето од став 1 на овој член суд ќе го предупреди доверителот дека побарувањата на доверителите кои нема да дојдат на рочиштето ќе се земат предвид според состојбата што произлегува од уписникот на бродовите и извршните списи и дека најдоцна на рочиштето за поделба на куповната цена можат на други лица да им го оспорат постоењето на нивните побарувања, нивната височина и редот според кој тие побарувања можат да се намират.

Заклучокот за закажување на рочиштето се објавува на огласната табла на судот.

Член 942

На рочиштето ќе се расправа за побарувањата што би требало да се уважат во поделбата на куповната цена, како и за редот на нивното намирување.

Должникот е должен да му ги даде на судот сите објаснувања потребни заради утврдување на правилноста на првенствениот ред на побарувањата што би требало да се намират од куповната цена.

Доверителот чие побарување при поделбата на куповната цена би можело да дојде на ред кога би отпаднало оспореното побарување, може најдоцна на рочиштето за поделба на куповната цена да приговори на пријавените побарувања односно на побарувањата што произлегуваат од извршните списи. Приговорот може да се однесува на постоењето на побарувањата, височината и првенствениот ред на намирувањето.

Должникот има право на приговор само во поглед на оние побарувања за кои тврди дека во однос на нив нема никаков основ за намирување.

Побарувањата што не би можеле да бидат намирени од куповната цена ни кога оспорените побарувања со поповолен ред на првенството би отпаднале, нема да се земат во расправањето.

Член 943

Делбената маса ја сочинуваат:

- 1) куповната цена;
- 2) гаранцијата што ја положил купувачот кој задоцнил со плаќањето на куповната цена, делот на куповната цена што тој го положил и другите износи што таквиот купувач ги надоместил;
- 3) плодовите и приходите добиени од бродот кој е предмет на извршување, што купувачот е должен да ги врати;
- 4) приходите од патување извршено за време на постапката за продажба;

5) износите од ст. 2 и 3 на овој член.

Куповната цена што се однесува на бродот кој е предмет на извршување, споредностите на бродот кој е предмет на извршувањето, возарината односно превознината, претставуваат посебни делбени маси зависно од тоа на која од тие вредности се однесуваат законските или договорните заложни права на доверителите што го предложиле извршувањето.

Возарината, превознината и износите што се однесуваат на споредностите на бродот што се платени до заклучувањето на рочиштето за расправање за поделбата на куповната цена, ќе се поделат заедно со куповната цена постигната со продажба на бродот кој е предмет на извршување.

Член 944

Од делбената маса доверителите се намируваат според следниот ред на првенство:

- 1) законските заложни доверители;
- 2) договорните заложни доверители;
- 3) другите доверители.

За утврдување на редот на првенство за намирување на доверителите од точ. 1 и 2 став 1 на овој член во одделен исплатен ред важат одредбите на овој закон за законските и договорните заложни права на бродот.

Трошоците настанати во текот на постапката за продажба на бродот се намируваат пред поделбата на куповната цена, па и пред побарувањата на заложните доверители.

Член 945

Редот на првенство кој ѝ припаѓа на главницата им припаѓа и на каматите на таа главница што не заостанале за време подолго од три години од досудувањето, како и на процесните и извршните трошоци што настанале заради остварување на некое од овие барања.

Плаќањата што се повторуваат а не заостанале за време подолго од три години пред досудувањето го имаат истиот ред на првенство како и правото што е основ на тие плаќања.

Ако делбената маса не достигне за намирување на доверителите, трошоците и споредните побарувања се намируваат пред главницата.

Член 946

Ако делбената маса недостига за намирување на доверителите од ист исплатен ред (член 944 ст. 1 и 2) нивните побарувања, заедно со трошоците и споредните побарувања, ќе се намират во сразмер според целокупниот износ на овие побарувања.

Член 947

Вишокот на делбената маса што ќе остане откако ќе бидат намирени сите побарувања наведени во член 944 на овој закон, судот му го доделува на должникот.

Член 948

Ако судот, на предлог и со согласност на учесниците, не определи нешто друго, плаќањата што се повторуваат ќе се намират така што пред сè ќе се исплатат износите заостанати од денот на досудувањето, а потоа на каматите ќе се вложи толкав дел од главницата колку што е потребно со нејзините камати да се намират плаќањата што втасуваат по денот на досудувањето.

Главницата што ќе стане слободна поради престанувањето на правото на плаќање, судот им ја доделува, ако е тоа можно, веќе однапред на оние овластеници чии побарувања не се напълно намирени од делбената маса, и тоа според редот на првенството на нивните побарувања, а ако нема такви овластеници — на должникот.

Член 949

Побарувањето кое зависи од раскинувачкиот услов се намирува со исплатата на готови пари само

ако доверителот даде обезбедување дека во случај на настапување на условот ќе го врати она што го примил.

Ако доверителот не положи обезбедување во рок од 15 дена од денот на доставувањето на решението за намирување, износот потребен за намирување на неговото побарување ќе ѝ се предаде на банката како штеден влог.

Кога ќе стане извесно дека условот нема да настапи, на доверителот ќе му се исплати неговото побарување.

Ако настапи раскинувачкиот услов, со износот што доверителот го вратил или што ѝ е предаден на банката ќе се постапи така што ќе ѝ се исплати на оние доверители чии побарувања не се наполно намирени од износот добиен со продажбата, а ако такви доверители нема, овој износ ќе му се предаде на должникот.

Член 950

Ако исплатата на побарувањето е сврзана со некој одлагачки услов, побарувањето ќе се намири така што ќе се издвои соодветен износ и ќе ѝ се предаде на банката како штеден влог кој ќе му се исплати на доверителот кога ќе настапи условот.

Ако условот не настапи, вложените износи им се исплатуваат на оние доверители чии побарувања не се наполно намирени од износот добиен со продажба, а ако такви доверители нема, овој износ ќе му се предаде на должникот.

Член 951

Ако во поглед на заложното право или на стварноправните товари на бродот кој е предмет на извршување во уписникот на бродовите е запишана прибелешка на спор или прибелешка дека е поднесена тужба заради бришење на тоа право, побарувањата односно надоместите за ова право се намируваат на начинот како и побарувањата што зависат од раскинувачкиот услов.

Кога во уписникот на бродовите е пренотирано заложно право или стварноправен товар на бродот кој е предмет на извршување, а корисникот на ова право докаже дека е во тек постапка за определување на пренотацијата или дека уште не истекол рокот за поведување на оваа постапка, побарувањето односно надоместот за ова право се намирува како и побарувањето под одлагачки услов.

Член 952

Побарувањата што се обезбедени со заедничко договорно заложно право се намируваат од делбената маса во готови пари.

Ако во постапката за продажба се продадат сите бродови што неделиво гарантираат за побарувањето, делбената маса на секој одделен брод ќе придонесе за намирување на побарувањата обезбедени со заедничко договорно заложно право само за оној износ што спрема ова побарување, со споредните давачки и трошоци стои во ист сразмер во кој стои остатокот од делбената маса на секој одделен брод кој е предмет на извршување спрема збирот на остатоците на сите делбени маси. Овој остаток се добива по одбивањето на износот на оние побарувања на кои им припаѓа првенствен ред пред побарувањето обезбедено со заедничко договорно заложно право.

Ако доверителот чие побарување е обезбедено со заедничко договорно заложно право бара намирување во некој друг сразмер, доверителите чии побарувања, според редот на првенство доаѓаат по побарувањето на овој доверител, а кои поради тоа добиваат помалку отколку што би добиле кога доверителот би се намирил во смисла на став 2 на овој член, можат да бараат од одделни делбени маси да им се исплати износот што, кога поделбата би се вршела во смисла на став 2 од овој член, би му припаднал на побарувањето

обезбедено со заедничко договорно заложно право, ако е тоа потребно за да се покрие кусокот.

Ако во постапката за продажба не се продадат сите бродови што неделиво гарантираат, заради утврдување на надоместот што им припаѓа на доверителите кои доаѓаат по доверителите чии побарувања се обезбедени со заедничко договорно заложно право, наместо одделните делбени маси како сметковна подлога ќе се земе вредноста на одделните бродови оптоварени со заедничко договорно заложно право. Барањето на овие доверители за надомест се вкнижува во нивна корист на непродадените бродови, и тоа со оној ред на првенство што му припаѓа наполно или делумно на намиреното побарување на доверителот кој бил обезбеден со заедничко договорно заложно право. Ова заедничко договорно заложно право на непродадените бродови судот ќе го брише по службена должност.

Член 953

Корисниците на службености што купувачот не ги презема се намируваат на тој начин што за нивното право им се дава надомест од износот добиен со продажбата.

Ако корисниците на службеностите не се спогодат со доверителите кои, според редот на намирување, доаѓаат по нив за износот на надоместот од став 1 на овој член, височината на надоместот ја определува судот земајќи го особено предвид времето за кое службеноста би можела уште да трае, нејзината вредност, користа за корисникот на службеноста и годините на староста на корисникот.

Купувачот и корисниците на службености и доверителите кои според редот на намирувањето доаѓаат по нив можат да се спогодат купувачот да ја преземе службеноста и да се одбие определен износ на надоместот за преземање на службеноста од куповната цена.

Член 954

Побарувањето на заложникот доверител кое не втасало до донесувањето на решението за намирување ќе се исплати и пред истекот на втасаноста заедно со износот на договорената камата пресметана до денот на донесувањето на решението за поделба на куповната цена.

Ако за таквото побарување не е определена камата, ќе се одбие износот кој ѝ одговара на законската камата од денот на донесувањето на решението за намирување до денот на втасаноста на побарувањето.

Член 955

Ако не се знае кој е сегашниот доверител на договорното заложно побарување кое според својот ред на првенство би било покриено со делбената маса, или не му се знае престојувалиштето, износот што се однесува на тоа побарување судот ќе го положи во банката како штеден влог, а во решението за поделба на куповната цена ќе определи на кого ќе му припадне тој износ во случај доверителот да не го подигне.

Ако доверителот во чија корист е положен износот од став 1 на овој член не го подигне тој износ во рок од три години од денот кога бил положен во банката, секој доверител кому што тој износ или негов дел би требало да му припадне може да бара да му се исплати износот што му одговара на неговото побарување. Ако такви доверители нема, исплата може да бара должникот.

Член 956

Ако заложните доверители кои бараат намирување од куповната цена не можат да бидат во целост намирени, судот ја предлага на некој од нив или од доверителот кој го предложил извршувањето ќе им нареди на лицата врз чии долгови се протега законското заложно право или договорното заложно право должните износи, ако е тоа потребно да се намират предлагачот и оние кои имаат поповолен

ред на првенство на намирување, во определен рок да ги положат кај судот.

Предлогот од став 1 на овој член се поднесува во текот на извршната постапка најдоцна на рочиштето за поделба на куповната цена.

Наредбите на должниковите должници, издадени врз основа на став 1 од овој член, имаат како последица тоа што секоја исплата која тие би ја извршиле на должникот ил ина трето лице спротивно на одлуката на судот, спрема заложните доверители нема правно дејство.

Ако во рокот што ќе го определи судот односните износи не бидат положени, на предлог од доверителот на кој се однесува исплатата, судот ќе постапува според одредбите за извршување на паричните побарувања, со тоа што ќе определи на кој заложен доверител му припаѓаат одделни побарувања и во кој износ.

13. Продажба на удели на брод

Член 957

Ако извршувањето со продажба се спроведува со продажба на удели на брод, одредбите на овој закон за продажбата ќе се применуваат со следните отстапувања:

1) запирање на брод може да се дозволи само ако извршувањето се бара на удели кои ја надминуваат половината од вкупната вредност на бродот на кој се спроведува извршување односно ако доверителот кој го предложил извршувањето стори веројатно дека постои опасност дека без тоа би се осуетило или значително отежнало налатувањето на побарувањето;

2) ако извршувањето се спроведува на повеќе од половината удели на брод што е предмет на извршување, доверителот кој го предложил извршувањето може да бара да се продаде целиот брод со тоа што неговото побарување ќе се исплати само од делот на куповната цена кој се однесува на уделот на должникот;

3) секој сопственик на брод што е предмет на извршување е овластен пред почетокот на рочиштето за продажба да го намира побарувањето на доверителот кој го предложил извршувањето со споредните побарувања и така да стапи на негово место;

4) под еднакви услови сопствениците имаат предност во досудувањето на бродот што е предмет на извршување пред останатите учесници во налдувањето;

5) ако повеќе сопственици нудат исти услови за купување, делот изложен на продажба судот ќе им го додели на сопствениците во еднакви удели.

14. Решение за поделба на куповната цена

Член 958

За намирувањето на доверителот и на други лица што полагаат право на намирување судот одлучува со решение по одржаното рочиште за поделба на куповната цена, земајќи ја предвид состојбата што произлегува од уписникот на бродовите, од списите на извршната постапка и од резултатите на рочиштето за поделба на куповната цена.

Во решението за поделба на куповната цена судот ќе одлучи за приговорите што одделни доверители и други учесници ги истакнале во текот на постапката, ако приговорот се однесува на некое правно прашање.

Ако одлуката за приговорот зависи од утврдувањето на спорните факти, судот ќе го упати учесникот што приговорил да поведе во рок од 15 дена спор односно управна постапка заради утврдување на основаноста на приговорот. Ако приговарачот не постапи според налогот на судот, ќе се смета дека приговорот не бил ставен.

Судот ќе го одложи донесувањето на одлуката за намирување на оној доверител за чие побарува-

ње се води спор односно управна постапка, а износот на делбената маса што се однесува на оспореното побарување ќе го положи во банка како штеден влог.

Решението за поделба на куповната цена судот ќе го достави до сите лица што мораат да се пови- каат на рочиштето за поделбата (член 941 став 2).

Со одредбата на став 3 на овој член не се засега во правото на лицето кое оспорило определено побарување, а не повело во рокот спор, по окончавањето на постапката за продажба да поведе спор против лицето чие побарување го оспорило.

Член 959

Одлуката донесена во спорот за приговорите изнесени во постапката за поделба на куповната цена дејствува спрема сите доверители и овластеници на кои се однесува поделбата, како и спрема должникот.

Член 960

Кога решението за поделба на куповната цена ќе стане правосилно, судот ќе нареди во уписникот на бродовите да се избришат сите запишани права и товари на продадениот брод, освен оние што остануваат и по продажбата.

Член 961

Кога решението за поделба на куповната цена ќе стане правосилно, на одделните доверители судот ќе им ги предаде износите што треба да им се исплатат во готови пари, ако во поглед на нив не тече спор односно управна постапка или ако без успех истекол рокот определен за поднесување тужба односно за поведување на управна постапка.

Во поглед на износите што според налогот од судот треба да се положат во банка како штеден влог, судот ќе ги издаде потребните наредби, ако лицата за кои се наменети овие износи или нивните камати за тоа спогодбено не определат поинаку.

Ако решението за поделба на куповната цена не може да се спроведе поради тоа што е во тек некој спор или управна постапка, износот што се однесува на тој дел од решението за поделба ќе се положи во банка како штеден влог до правосилноста на одлуката за поделба.

ГЛАВА III

ИЗВРШУВАЊЕ ЗАРАДИ НАМИРУВАЊЕ НА НЕПАРИЧНИ ПОБАРУВАЊА — ПРЕДАВАЊЕ НА БРОД

Член 962

Во постапката за извршување со предавање на брод што е запишан во домашен уписник на бродовите сообразно се применуваат одредбите на чл. 834, 886, 893 и 894 од овој закон.

Предлогот за донесување решение за извршување со предавање на брод мора да ги содржи податоците наведени во член 882 на овој закон, освен податоците од точка 6 на истиот член.

Член 963

Извршувањето заради предавање на брод што се наоѓа кај должникот се спроведува така што службено лице го одзема бродот од должникот и, со потврда, му го предава на доверителот.

Извршувањето со предавање се спроведува според одредбата на став 1 од овој член и кога бродот се наоѓа кај трето лице кое се согласува бродот да му го предаде на службеното лице.

Ако трето лице не се согласи бродот на му го предаде на службеното лице, доверителот може да му предложи на извршниот суд да го пренесе врз

него побарувањето на должникот спрема третото лице на предавање на бродот.

Член 964

За извршеното предавање на бродот судот ќе го извести доверителот чии побарувања се обезбедени со упис на заложното право во уписникот на бродот, како и оние доверители за кои постојат податоци во списите на извршната постапка.

Член 965

Ако извршувањето со предавање на бродот се спроведува на брод од странска државна припадност, наместо постапувањето според одредбите од член 886 на овој закон, судот ќе преземе сè што е потребно странскиот орган, што го води уписникот во кој е запишан странскиот брод на кој се спроведува извршувањето, да се извести за поведувањето на постапка заради предавање на бродот, ако со меѓународен договор не е предвидено поинаку.

ГЛАВА IV

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

1. Основање на заложно право

Член 966

За обезбедување на паричните побарувања врз основа за извршна исправа доверителот може да му предложи на судот основање на заложно право на брод на југословенски должник кој е домашно правно или физичко лице.

Член 967

Основањето на заложното право од член 966 на овој закон на бродовите запишани во уписникот на бродовите се врши со вкнижување.

Основањето на заложното право од член 966 на овој закон на бродовите што не се запишани во уписникот на бродовите се врши со попис на бродот.

Основањето на заложното право со пописот од став 2 на овој член се запишува во привременниот пловидбен лист.

Член 968

Во уписникот на бродовите во кој се запишува заложното право мора да се назначи извршноста на побарувањето во чија корист се запишува заложното право.

Ако за побарувањето е веќе вкнижено заложно право или заложното право е само пренотирано, судот ќе определи извршноста на побарувањето да се прибележи во уписникот на бродовите.

За бродовите што не се запишани во уписникот на бродовите, извршноста на побарувањето се запишува во пописот на бродот.

Во поглед на дејството на извршеното вкнижување односно прибелешка или на пописот на бродот важат одредбите на член 886 став 3 од овој закон.

Член 969

Одредбите на член 881 од овој закон за поднесувањето на предлог за спроведување постапка за продажба и на член 888 на овој закон за редот на првенство сообразно се применуваат и врз постапката за основање на заложно право.

Член 970

За бродовите што не се запишани во уписникот на бродовите судот може да нареди извршноста на побарувањето, покрај уписот во пописот на бродот според одредбата на член 968 став 3 од овој закон, да се запише и во привремениот пловидбен лист.

Член 971

Попис на бродот може да се спроведе само ако е бродот во притежување или сопнитежување на должникот. Ако тоа не му је познато на изврш-

ниот суд, ниту со поднесените исправи се стори веројатно, судот пред да нареди попис ќе го сослуша за тоа должникот.

Член 972

За наредениот попис судот ќе го извести должникот со назначување на местото и времето на попишувањето.

Прпис на бродот се врши на самото место, така што во записникот се внесува описот на предметот на попишувањето.

Ако при попишувањето се најде исправата врз која се заснова должниковото право на располагање со бродот односно право на сопственост, или тоа се докажува со неа, судот ќе означи на исправата дека пописот е извршен. Кога заложното право на бродот кој е предмет на извршувањето ќе престане судот по предлог ќе прибележи на таа исправа дека заложното право престанало.

За извршениот попис судот ќе ги извести странките.

Член 973

Додека не ќе се утврди дека спроведениот попис на бродот е неправилен, обезбедувањето на истиот брод во корист на некое друго побарување на ист или на друг доверител, за кое подоцна се бара основање на заложно право на истиот брод, нема да се врши со нов попис, туку оваа подоцнежна обезбедување ќе се спроведе само со прибелешка во постојниот записник за пописот на бродот.

Член 974

Жалбата против решението со кое се дозволува обезбедување со основање заложно право не го задржува извршувањето на решението.

2. Пренотација на заложното право

Член 975

Обезбедување на паричните побарувања со претходната мерка пренотација на заложното право доверителот може да бара врз основа на домашна судска одлука која уште не станала правосилна или извршна односно врз основа на судско порамнување на кое не му истекол рокот за доброволно извршување на чинењето, ако ја стори веројатна опасноста дека без ова обезбедување би се осуетило или значително отежнало остварувањето на неговото побарување.

Член 976

Обезбедувањето од член 975 на овој закон на бродовите запишани во уписникот на бродовите се врши со пренотација во уписникот на бродовите во кој е бродот запишан.

Обезбедувањето од член 975 на овој закон на бродовите што не се запишани во уписникот на бродовите се врши со попис на бродот.

Член 977

Во решението во кое се определува претходната мерка од член 975 на овој закон се назначува, покрај другото, износот на побарувањето што се обезбедува, со камата и трошоците и времето на траењето на ова обезбедување.

Ако времето од став 1 на овој член истече пред да стане извршна одлуката односно судското порамнување врз основа на кое е определена претходната мерка, судот, на предлог од доверителот, ќе го продолжи времето на траењето на обезбедувањето под услов да не се измениле околностите под кои била определена претходната мерка.

Судот ќе ја запре постапката и ќе ги укине извршените дејствија ако во рок од 15 дена од денот на истекот на времето за кое била определена претходната мерка не бидат исполнети условите за извршување заради намиравање на побарувањето на доверителот или за обезбедување со вкнижување на заложното право (член 966).

И пред истекот на времето од став 3 на овој член за кое е определено обезбедување, судот ќе ја запре постапката и ќе ги укине спроведените дејствија:

1) ако должникот му го положи на судот износот на побарувањето што се обезбедува со каматата и трошоците;

2) ако должникот стори веројатно дека побарувањето во времето на донесувањето на решението од став 1 на овој член веќе било наплатено или доволно обезбедено;

3) ако е правосилно утврдено дека побарувањето не настанало или дека престанало;

4) ако предлагачот на обезбедувањето во рок од 15 дена од извршноста на одлуката односно на судската порамнување врз основа на кое била определена претходната мерка не предложи обезбедување со вкнижување на заложното право (член 966) односно извршување со продажба на бродот заради намирување на своето побарување.

Член 978

Во постапката за обезбедување со претходната мерка пренотација на заложното право сообразно ќе се применуваат одредбите на член 967 став 3. член 968 став 4, чл. 969 до 974 од овој закон за обезбедувањето со основање на заложно право.

3. Привремени мерки

Член 979

Пред поведувањето или во текот на процесната, извршната или управната постапка судот може, на предлог од предлагачот на привремената мерка да ги дозволи привремените мерки забрана на отуѓување или располагање со бродот, чување и запирање на бродот заради обезбедување на паричното побарување на предлагачот ако предлагачот го стори веројатно постоењето на своето побарување и постоењето на опасност дека без определена привремена мерка противникот со отуѓување на бродот, со негово прикривање, отстранување или на друг начин ќе го осуети или значително отежне подоцнежното остварување на побарувањето на предлагачот.

Привремени мерки заради обезбедување на парично побарување на предлагачот ќе се дозволат и кога е тоа потребно заради спречување на насилство или отстранување на ненадоместлива штета.

Член 980

Привремената мерка запирање на бродот се состои во забрана на заминувањето на бродот од лука односно пристаништето.

Член 981

Привремено запирање на бродот може да се дозволи само за побарувањата од член 877 ст. 2 и 3 на овој закон.

Одредбата за ограничување за привременото запирање на бродот само за побарувањата од став 1 на овој член се применува врз странските бродови само ако помеѓу државата чие знаме го вее странскиот брод и Социјалистичка Федеративна Република Југославија постои реципроцитет.

Член 982

Може да биде запрен секој брод на кој постои право на располагање со брод односно кој е во сопственост на исти лични должници, односно на кој овие должници имаат право на располагање или кој за побарувањето за кое се бара запирање е оптоварен со законско или договорно заложно право или со друго заложно право на странското право, како и за другите побарувања наведени во член 877 став 3 на овој закон што се однесуваат на овој брод.

Ако противникот на предлагачот е закупец на бродот или нарачувач — кој според правото што се применува врз договорниот однос помеѓу него и носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот или бродарот, сам им одговара на трети лица — може да се запре овој брод

или кој и да е друг брод на кој закупецот или нарачувачот имаат право на располагање со брод односно кој е во сопственост на закупецот или нарачувачот.

Одредбата на став 2 од овој член се применува и во сите други случаи кога бродарот или нарачувачот кој е личен должник, а не е и носител на правото на располагање со бродот односно сопственик на бродот, сам одговара за побарувањето за кое се бара запирање на бродот.

По барањето што се однесува на правото на располагање со брод односно на сопственоста, сопственоста и на заложното право на бродот, може да се запре само оној брод на кој се однесува барањето.

Член 983

Ако привремените мерки се определуваат заради обезбедување на парични побарувања, судот може да го ослободи бродот од запирање или чување ако бидат дадени обезбедувања или други имотни вредности во височината на износот на побарувањето за кое се бара запирање, под услов тие обезбедувања односно други имотни вредности да се расположиви и преносливи во корист на доверителот.

Ако станува збор за побарувања за кои должникот може да ја ограничи својата одговорност, височината на обезбедувањата или на другите имотни вредности од став 1 на овој член не мора да биде поголема од износот на ограничената одговорност.

Како еден од судовите на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, врз основа на одредбата на став 1 од овој член ќе ослободи брод од запирање, ниеден друг суд на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија не може да дозволи запирање ниту на овој ниту на кој и да е друг брод за исто побарување и за ист доверител под услов дадените обезбедувања или други имотни вредности сè уште да се расположиви и преносливи во корист на доверителот.

Член 984

Судот нема да дозволи запирање на брод, а веќе дозволеното запирање ќе го укине, ако должникот докаже дека во некоја друга држава веќе дал примерено обезбедување или друга имотна вредност за исто побарување и за истиот доверител, под услов:

1) обезбедувањето или другата имотна вредност да им одговара на условите од член 983 став 1 на овој закон;

2) државата на чија територија е дадено обезбедувањето или другата имотна вредност користа да постапува на ист начин спрема обезбедувањата и другите имотни вредности што се положени на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 985

Давањето обезбедување или друга имотна вредност не значи признавање на одговорноста за побарувањата за кои е дадено обезбедување односно друга имотна вредност, ниту одрекување од можноста за ограничување на одговорноста.

Член 986

Во решението со кое определува привремена мерка судот ќе го определи времето на нејзиното траење.

Ако судот дозволи запирање на брод пред поведувањето на процесна, извршна или управна постапка, предлагачот на привремената мерка е должен да докаже, во рок од 15 дена, дека повел процесна, извршна односно управна постапка.

Ако предлагачот на привремената мерка во рокот од став 1 на овој член не докаже дека повел процесна, извршна односно управна постапка, судот, на предлог од противникот на предлагачот, ќе ја укине дозволената привремена мерка.

Ако времето од став 1 на овој член истече пред да бидат исполнети условите за извршување или обезбедување со вкнижување или со пренотација на заложното право, судот, на предлог од предлагачот на привремената мерка, ќе го продолжи времето на нејзиното траење под услов да не се измениле околностите под кои е определена односната мерка.

Ако времето од став 1 на овој член истече а не се исполнат условите од став 4 на овој член, за продолжување на определена привремена мерка, судот, на предлог од противникот на предлагачот на привремената мерка, ќе ја запре постапката за обезбедување и ќе ги укине извршените дејствија.

Член 987

Постапката за обезбедување ќе се запре и определената привремена мерка ќе се укине ако се исполни која и да е од претпоставките од член 977 став 4 точ. 1 до 3 на овој закон.

Член 988

Трошоците за одржување на бродот и за издржување на екипажот за време на запирањето, ги поднесува носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот на бродот или бродарот.

Ако средствата за издржување на екипажот не се доволни, судот ќе му нареди на предлагачот на привремената мерка да го авансира потребниот износ за издржување на екипажот.

Трошоците за чување на бродот ги поднесува предлагачот на привремената мерка.

Одредбите од ст. 1 и 3 на овој член не засагаат во обврската за конечното поднесување на овие трошоци.

Член 989

Со привремената мерка запирање на бродот не се засага во правата и должностите на странките што произлегуваат од договорот за превоз на предмети или патници.

Член 990

Кога судот ќе дозволи привремена мерка на бродот, без одлагање сообразно ќе се применат одредбите на член 890 од овој закон според карактерот на мерката што ја дозволил.

Член 991

Кога судот ќе ја дозволи привремената мерка забрана на отуѓувањето или на располагањето со бродот, истовремено ќе нареди оваа мерка да се прибележи во уписникот на бродовите во кој е запишан бродот.

Кога судот правосилно ќе ја укине привремената мерка од став 1 на овој член односно кога таа ќе престане според законот, судот ќе нареди да се изврши бришење на прибелешката од став 1 на овој член.

Член 992

Заради обезбедување на паричните побарувања, како и заради обезбедување на непаричните побарувања на предлагачот на привремената мерка против лицето кое е овластено да располага со товарот што се наоѓа на бродот, судот може да дозволи привремена мерка која се состои во тоа што ќе се определи истоварување на товарот од бродот и негово чување во јавен склад или на друго погодно место, ако побарувачот на привремената мерка му ја плати на бродарот целата договорена возарина што уште не му е платена и ако му ги надомести сите трошоци што овој ги имал, а кои не се вклучени во возарината.

Ако предавањето на товарот врз основа на одредбата од став 1 на овој член се бара во лука односно пристаниште во кое товарот според договорот за превоз не морал да се предаде, судот ќе ја дозволи привремената мерка од став 1 на овој член само под услов товарот да може да се истовари без опасност за безбедноста на бродот и другиот товар,

поради истоварувањето да не настане поголемо задржување во заминувањето на бродот или нарушување во редот на пловидбата, со тоа да не им се нанесува штета на другите лица што се овластени да располагаат со товарот и истоварувањето да не им е спротивно на други важни причини.

Член 993

Жалбата против решението со кое се определуваат привремени мерки не го задржува извршувањето на решението.

ДЕЛ ДЕВЕТТИ

ЗА МЕРОДАВНОТО ПРАВО И ЗА НАДЛЕЖНОСТА НА СУДОВИТЕ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

ГЛАВА I

ЗАЕДНИЧКА ОДРЕДБА

Член 994

Одредбите од овој дел на законот се применуваат врз сите односи од поморската и внатрешната пловидба.

ГЛАВА II

За меродавното право и за исклучивата надлежност на судовите на Социјалистичка Федеративна Република Југославија за односите со меѓународно обележје (елемент)

Член 995

Одредбите од оваа глава од законот се применуваат врз секој пловен објект кој е брод според југословенското право, како и секој пловен објект кој е брод според правото на државата чија државна припадност ја има.

Член 996

Според правото на државата чија државна припадност бродот ја има се оценуваат:

1) должностите и правата на заповедникот во управувањето со бродот и во засновањето на правата и обврските за носителот на правото на располагање со бродот односно за сопственикот на бродот или бродарот;

2) правата во поглед на бродот во општествена сопственост и стварните права на бродот;

3) правните последици од настани на бродот врз кои мора да се примени законот на местото каде што настанал настанот.

Одредбата од точка 3 став 1 на овој член се применува врз настаните што настанале на странски бродови на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, под услов и државата чија припадност ја има бродот да постапува на ист начин со бродовите кои имаат југословенска државна припадност.

Член 997

Врз правата во поглед на брод во изградба во општествена сопственост и стварните права на брод во изградба што не е во општествена сопственост, а кои се градат во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, се применува југословенското право.

Член 998

За работните односи на членовите на екипажот на поморските бродови е меродавно правото на државата чија припадност ја има бродот, а за работните односи на членовите на екипажот на бродовите на внатрешната пловидба — правото на местото каде што бродот е запишан во уписникот на бродовите.

Член 999

Врз ограничувањето на одговорноста на бродарот или на друго физичко или правно лице што според

овој закон е изедначено со него, се применува правото на државата чија припадност ја има бродот.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, се применува овој закон ако неговите одредби за ограничување на одговорноста се построги од прописите на државата чија државна припадност ја има бродот.

Член 1000

Врз договорите за пловидбените односи се применува правото што го избрале странките.

Член 1001

По исклучок од одредбата на член 1000 од овој закон, врз договорите за искористување на бродови се применува овој закон, и тоа:

1) врз одговорноста на бродарот за оштетување, кусок или губење на товарот, предвидена со одредбите на овој закон, чија примена не може да се исклучи со спогодба на странките, ако луката односно пристаништето на натоварувањето или определувањето се наоѓа во Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

2) ако патник со примена на друго право би бил ставен во понеповолна положба отколку според одредбите на овој закон.

Спогодбата склучена спротивно со одредбите од став 1 на овој член нема правно дејство.

Член 1002

Ако правото чија примена странките ја избрале за договорите за искористување на бродови не може да се примени врз целиот договор или врз некој од односите што произлегуваат од договорот или ако странките изречно не го определите правото што мора да се примени, а нивната намера за примена на определено право не може да се утврди ни од околноста на случајот, врз договорот или врз договорниот однос се применува правото што се него е во најблиска врска.

Ако не може да се утврди кое право е во најблиска врска со договорите за искористување на бродови, се применуваат:

1) правото на местото каде што договорот е склучен — за оцена на главните права и обврски на договорните странки;

2) правото на државата чиј е државјанин или чија државна припадност ја има бродарот — ако договорот за превоз на патници или предмети е склучен врз основа на однапред утврдени општи услови на бродарот;

3) одредбите на овој закон — врз договорот за влечење.

Врз начинот на извршување на споредните права и обврски на договорните странки (начинот на натоварување и предавање на товарот, сметање на времето за стојници и натстојници, начинот на плаќање на возарината и сл.) во случајот од став 2 на овој член се применува правото на местото каде што одделни дејствија се извршени, односно каде што морале да бидат извршени.

Член 1003

Ако правото чија примена странките на договорот за спасување на брод ја избрале не може да се примени врз целиот договор или врз некој од односите што произлегуваат од тој договор, или ако странките изречно не го избрале правото што ќе се примени, а нивната намера за примена на определено право не може да се утврди ни од околностите на случајот, врз договорот или врз договорниот однос се применува правото што со него е во најблиска врска.

Ако не може да се утврди кое право е во најблиска врска со договорот за спасување, се применува правото на државата на луката или пристаништето каде што спасувањето е завршено односно правото на првата лука или на првото пристаниште во кое спасениот брод стигнал по завршеното спасување.

Во сите други случаи се применуваат одредбите на овој закон.

Член 1004

По исклучок од одредбите на член 1003 од овој закон, се применуваат:

1) одредбите на овој закон — ако се спасувани лица без истовремено спасување на бродот или предметите на бродот, ако сите тие лица се државјани на Социјалистичка Федеративна Република Југославија или југословенски правни лица, или ако бродот што спасувал или бродот што е спасуван, а ако имало повеќе бродови, едниот од нив, е југословенски воен брод или југословенски јавен брод;

2) одредбите од член 645 ст. 1 и 2, чл. 769 до 775 и чл. 778 и 781 на овој закон;

3) одредбите на законот што ја регулира застареноста на побарувањата и одредбите на овој закон за роковите на застареноста (член 782);

4) правото на државата чија државна припадност ја има бродот спасител — врз поделбата на наградата за спасувањето помеѓу носителот на правото на располагање со бродот односно сопственикот или бродарот на бродот спасител и екипажот на тој брод.

Спогодбата склучена спротивно со одредбите од став 1 на овој член не произведува правно дејство.

Член 1005

Врз надоместот на штета поради судир на бродови се применуваат:

1) правото на државата во чие крајбрежно море или на чии внатрешни води се случил судирот;

2) одредбите на овој закон — ако судирот се случил на отворено море.

По исклучок од одредбите на став 1 од овој член, врз надоместот на штета поради судир на бродови се применуваат:

1) ако сите бродови помеѓу кои се случил судирот имаат иста државна припадност — правото на таа држава;

2) ако бродовите помеѓу кои дошло до судир имаат различна државна припадност, а правото на сите тие држави е исто — правото на тие држави.

Член 1006

По исклучок од одредбите на член 1005 од овој закон кои за надомест на штета од судир на бродови упатуваат кон примена на странското право, се применуваат:

1) одредбите на овој закон — ако сите заинтересирани лица се државјани на Социјалистичка Федеративна Република Југославија или југословенски правни лица, или ако еден од бродовите помеѓу кои дошло до судир е југословенски воен брод или југословенски јавен брод;

2) одредбите на член 754 став 2, член 755 став 1 и член 756 до 762 од овој закон;

3) одредбите на законот кој ја регулира застареноста на побарувањата и одредбите на овој закон за роковите на застареноста (член 764).

Спогодба склучена спротивно со одредбите од став 1 на овој член нема правно дејство.

Член 1007

Во случај на заедничка хаварија, ако правото што го избрале странките не може да се примени врз целиот договор или врз некој од односите што произлегуваат од договорот, или ако странките изречно не го избрале правото што мора да се примени, а нивната намера за примена на определено право не може да се утврди ни од околностите на случајот, се применува правото на луката односно пристаништето во кое е истоварен последниот дел од товарот што се наоѓал на бродот во моментот на извршувањето на актот на заедничката хаварија.

Ако сите странки во случај на заедничка хаварија се државјани на Социјалистичка Федеративна Република Југославија или југословенски правни лица, во случаите од став 1 на овој член ќе се примени југословенското право.

Член 1008

Врз односите од договорите за изградба, преправка или за поправка на бродови се применува правото на местото на бродоградилиштето, ако странките за овие договори или за дел од тие договори не го избрале правото што ќе се примени, или ако избраното право во целост или делумно не може да се примени.

Член 1009

Врз договорот за пловидбено осигурување и врз односите што произлегуваат од него се применува правото на седиштето на осигурувачот, под услов:

- 1) странките изречно да не го определите правото што мора да се примени врз договорот, а нивната намера за примена на определено право да не може да се утврди ни од околностите на случајот;
- 2) правото, чија примена странките ја определе да не може да се примени врз дел од тој договор или врз некој правен однос од тој договор — но само врз тој дел од договорот односно врз тој правен однос од тој договор.

По исклучок од одредбите на став 1 од овој член, врз односите од договорот за пловидбено осигурување се применува југословенското право ако сите заинтересирани лица во тој договор се државјани на Социјалистичка Федеративна Република Југославија со редовно престојувалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија или југословенски правни лица со седиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а се работи за осигурени предмети кои се изложени на покриени ризици исклучиво на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 1010

Формата на правното дејствие во пловидбениот однос се оценува според правото на местото каде што е дејството извршено односно каде што морало да биде извршено или според правото што е меродавно за пловидбениот однос во целост.

Член 1011

Одредбите на овој закон за вадењето на потонати предмети сообразно се применуваат и врз вадењето на предмети потонати надвор од крајбрежното море и внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, ако предметот е во општествена сопственост, или ако врз предметите постои право на сопственост на југословенско правно лице или на државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а предметите ги вади југословенска организација на здружениот труд, друго југословенско правно лице или државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 1012

Ако во овој закон нема одредби за правото меродавно за некој однос од овој дел на законот, врз тие односи сообразно се применуваат одредбите и начелата на овој закон, одредбите и начелата на другите срјузни закони што ги уредуваат односите со меѓународно обележје, начелата на правниот поредок на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и општоприфатените начела на меѓународното приватно право.

Член 1013

Не се применува странско право кое би било меродовно според одредбите на овој закон ако неговата примена би била постигната исклучиво заради избегнување на примената на правото на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 1014

Југословенскиот суд е исклучиво надлежен за судење:

- 1) во споровите за наградата за спасување на југословенски воени бродови и југословенски јавни бродови, за надместот на штетата настаната поради

судир на бродови од кои еден е југословенски воен брод или југословенски јавен брод;

- 2) во споровите од чл. 406, 407 и 408 на овој закон што ќе настанат во текот и по повод спроведувањето на постапката за ограничување на одговорноста на бродарот што ја спроведува југословенски суд (член 410);

- 3) во споровите од член 828 на овој закон што ќе настанат во текот и по повод спроведувањето на постапката за ликвидација на заедничка хаварија ако за испитување на притворите против конечната делбена основа е надлежен југословенски суд (член 829);

- 4) во споровите што ќе настанат во текот и по повод судската извршна постапка што југословенски суд ја спроведува на поморски бродови и бродови на внатрешната пловидба (чл. 870 до 874).

ГЛАВА III**ЗА МЕРОДАВНОТО ПРАВО ПОМЕЃУ РЕПУБЛИКИТЕ И АВТОНОМНИТЕ ПОКРАИНИ****Член 1015**

Врз односите со југословенско меѓурејубличко односно рејубличко-покраинско обележје (елемент) се применува правото на рејублицката односно на автономната покраина во која е бродот запишан во уписникот на бродовите.

Член 1016

Врз вадењето на потонати предмети, во поглед на односите што не се уредени со овој закон, се применува пропис на рејублицката односно на автономната покраина на чие подрачје се наоѓа потонатниот предмет.

Член 1017

Врз способноста на чамец за пловидба се применуваат прописите на рејублицката односно на автономната покраина на чија територија е чамецот евидентиран, а ако не е евидентиран — на чија територија се наоѓа седиштето на носителот на правото на располагање со чамецот односно живеалиштето на сопственикот на чамецот.

Одредбата на став 1 од овој член се однесува и на стручната подготовка на екипажот на чамецот.

ДЕЛ ДЕСЕТТИ**КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ****ГЛАВА I****КРИВИЧНИ ДЕЛА****Член 1018**

Член на екипаж на брод или патник на брод што не е јавен брод а кој, со намера да прибави за себе некаква корист или на друг да му нанесе штета, ќе изврши на море или на место кое не потпаѓа под власта на ниедна држава насилство, грабеж некаква друга принуда спрема друг брод, лица или предмети што се наоѓаат на него, ќе се казни со строг затвор најмалку две години.

Ако сторителот при извршувањето на делото од став 1 на овој член лишил некое лице од живот, ќе се казни со затвор најмалку пет години или со смртна казна.

За подготвување на кривичното дело од став 1 на овој член сторителот ќе се казни со затвор од една до пет години.

Член 1019

Заповедникот на брод или лицето што го заменува кое, спротивно со одредбите од член 145 на овој закон не ќе тргне на помош и не преземе спасување на лице кое на море или во внатрешните води се наоѓа во животна опасност, и ако не постојат при-

чините од член 146 на овој закон кои го ослободуваат од обврската за спасување, ќе се казни со затвор од три месеци до две години.

Член 1020

Заповедникот на брод или лицето што го заменува кое, спротивно со одредбите од член 147 став 1 на овој закон, не ќе преземе спасување на брод со кој се тудрил бродот со кој заповеда тој или кој нема да го тргне таквиот брод од пловниот пат на внатрешните води, ако постои опасност да потоне. Ќе се казни со затвор до една година.

Член 1021

Заповедникот на југословенски брод, или лицето што го заменува, ако не постојат причините од член 148 на овој закон што го ослободуваат од таа обврска, кое не ќе преземе на море спасување на југословенски брод кој е во опасност и на предметите од тој брод што се општествена сопственост или сопственост на југословенско правно лице или на државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, ќе се казни со парична казна или со затвор од шест месеци.

Со истата казна ќе се казни заповедникот на брод или лицето што го заменува кое, спротивно со одредбите од член 147 став 2 на овој закон не ќе преземе на внатрешните води спасување на бродот кој бара помош, ако бродот со кој заповеда се наоѓа во близина.

Член 1022

Тој што ќе прекине или оштети подводен телекомуникационен кабел, подводен кабел со висок напон или подводен цевковод и со тоа ќе ги попречи телекомуникационите врски, доводот на струја или нафта, гас или вода, ќе се казни со затвор до осум години.

Тој што ќе го стори делото од став 1 на овој член од небрежност ќе се казни со затвор од шест месеци, до три години.

ГЛАВА II

СТОПАНСКИ ПРЕСТАПИ

Член 1023

Со парична казна од 10.000 до 500.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако не организира контрола на вршењето на работите со цел да се осигури безбедност на пловидбата (член 8 точка 1);

2) ако не обезбеди трајно вршење на контрола со цел да се осигури безбедноста на пловидбата (член 8 точка 2);

3) ако по налог од надлежниот орган не отстранува од пловен пат оштетен, заринкан или потопен пловен објект кој ја попречува или загрозува безбедноста на пловидбата (член 30 став 1).

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 3.000 до 30.000 динари.

Член 1024

Со парична казна од 5.000 до 200.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако не ги води пропишаните податоци што се од значење за безбедноста на пловидбата (член 8 точка 3);

2) ако не ја одржува луката односно пристаништето во состојба која осигурува безбедна пловидба (член 17);

3) ако не ја поднесе на одобрение техничката документација врз основа на која бродот се гради или преправа (член 43 точка 1).

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за стопански престап и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 2.000 до 20.000 динари.

ГЛАВА III

ПРЕКРШОЦИ

Член 1025

Со парична казна од 3.000 до 30.000 динари ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако веднаш по доаѓањето на бродот во првата југословенска лука односно пристаниште не поднесе барање за баждарење на југословенски брод изграден, набавен или преправен во странство за југословенски нарачувач кој не е баждарен во странство според одредбите на овој закон (член 63);

2) ако не поднесе барање за баждарење на југословенски брод што се гради во југословенско или странско бродоградилиште штом на бродот ќе бидат вградени оплатата, палубите и преправите (член 64 став 2);

3) ако не поднесе барање за повторно баждарење на југословенски брод пред завршувањето на работите врз преправката со кои се менува бруто или нето регистарската тонажа односно најголемата дозволена истиснина, или носивоста на бродот, или ако не поднесе такво барање по доаѓањето на бродот во првата југословенска лука односно пристаниште, ако работите врз преправката на бродот се изведуваат во странство, а бродот во странство не е баждарен според одредбите на овој закон (член 65 став 3 и 4);

4) ако пушти во пловидба или држи во пловидба брод без која и да е од бродските исправи и книги пропишани со овој закон (чл. 70 до 110);

5) ако како заповедник на товарни лице кое нема поморска односно бродарска книшка (член 119 став 1);

6) ако бродот нема име и не носи име на луката односно пристаништето на уписот или ако технички пловен објект и пловечка направа немаат ознака и не носат име на луката односно пристаништето на уписот, или ако овие ознаки ги носи иако не е овластен да ги носи (чл. 170 и 171);

7) ако вади потонал предмет иако не е овластен за неговото вадење (член 785 став 1).

За дејствијата од став 1 на овој член ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 1.000 до 10.000 динари.

Член 1026

Со парична казна од 2.000 до 20.000 динари или со казна затвор до 60 дена ќе се казни за поморски прекршок заповедникот на странски нуклеарен брод или лицето што го заменува ако бродот без дозвола вповли во југословенска лука (член 20 став 2).

Член 1027

Со парична казна од 2.000 до 20.000 динари ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба заповедникот на странски трговски брод или лицето што го заменува:

1) ако бродот изврши превоз на предмети или патници помеѓу југословенски луки односно пристаништа, спротивно на одредбата на член 27 од овој закон;

2) ако бродот врши пилотажа во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија односно во внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (член 35);

3) ако бродот, без одобрение од надлежниот орган, врши влечење кое започнува и завршува во југословенските луки односно пристаништа без при-

станување во странски луки и пристаништа (член 647);

4) ако без дозвола врши спасување на брод и предмети од тој брод заринкан во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, кој го напуштил неговиот екипаж (член 31).

Член 1028

Со парична казна од 2.000 до 20.000 динари ќе се казни поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба:

1) заповедникот на странски брод или лицето што го заменува кое со бродот превозува повеќе од 2.000 тони масло ако бродот нема уверение за осигурување или за друга финансиска гаранција за имотната одговорност за штетата причинета со загадување со масло ќе влезе во лука или излезе од лука на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, или во нив натоварува или истоварува масло (член 21);

2) заповедникот на југословенски брод или лицето што го заменува:

а) ако бродот кој има бродска радиостаница не организира непрекината служба за бдење во согласност со прописите за радиосообраќајот (член 13 став 3);

б) ако отплови од лука односно пристаниште со брод кој нема определен број членови на екипажот со пропишаната подготовка (член 113);

в) ако лично не раководи со бродот кога тоа го бара безбедноста на бродот или на бродот во влек или потискување — а заповедникот на поморски брод и ако не управува со бродот кога бродот влегува во лука, канал или река или кога излегува од нив, како и во сите други случаи кога тоа го бара безбедноста на бродот и на пловидбата (член 131 став 3);

г) ако во случај на непосредна опасност од војна или настапување на воена состојба помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и друга држава не ги преземе во поглед на бродот, лицата и товарот на бродот сите мерки што се покажуваат како потребни (член 136 ст. 1 и 2);

д) ако во случај на настапување на воена состојба помеѓу други држави, во која Социјалистичка Федеративна Република Југославија е наутрална, бродот се најде во лука односно пристаниште на една од завојуваните држави или на пат за лука или пристаниште на завојувана држава, или мора да помине низ крајбрежното море или внатрешните води на завојувана држава, не побара упатство од бродарот а ако тоа не е можно — од надлежните државни органи (член 136 став 3);

ѓ) ако за време на патување на бродот спрема член на екипажот, патник или друго лице на бродот или на бродот во влек или потискување, кое извршило кривично дело, не ги преземе мерките потребни да се спречи или ублажи настапувањето на штетни последици од тоа дело и извршителот не го повика на одговорност (член 142 ст. 1, 2 и 4).

Член 1029

Со парична казна од 1.500 до 15.000 динари ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба член на екипажот на бродот кој со повреда на својата должност пропишала со овој закон не ќе постапи според правилата за навигација и со тоа ќе ја доведе во опасност безбедноста на сообраќајот или ќе го штети бродот или товарот на него, или ќе ја загрози сигурноста на патниците на бродот или на другите членови на екипажот (член 115).

Член 1030

Со парична казна од 1.000 до 10.000 динари ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба заповедникот на брод односно заповедникот на странски брод или лицето кое го заменува ако бродот што доаѓа од странство

сообраќа со други бродови, организации и лица на копното пред да добие од надлежните органи во луката односно пристаништето одобрение за слободен сообраќај со брегот (член 32).

Член 1031

Со парична казна од 500 до 5.000 динари ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба заповедникот на брод или лицето што го заменува:

1) ако бродот плови вон од определените граници на пловидбата или спротивно на определената намена, или ако со бродот преземе патување за кое бродот не е огласен како способен (чл. 41 и 52);

2) ако спротивно на одредбите од овој закон (член 53) превозува патници со брод кој не е патнички;

3) ако на бродот, спротивно на одредбите на овој закон (член 55) натовари поголем број патници од определен број;

4) ако го натовари и распореди товарот на бродот спротивно на одредбата на член 56 од овој закон;

5) ако на бродот нема која и да е од бродските исправи или книги спротивно на одредбите на овој закон (член 68 став 1);

6) ако на барање од овластените органи не ги покаже бродските исправи и книги (член 68 став 2);

7) ако во пропишаните рокови не врши вежби со чамците, другите средства за спасување и со уредите за откривање, спречување и гаснење на пожар (член 130 став 2);

8) ако на бродот не ги одржува во исправна состојба машините, уредите и опремата или ако не се грижи за сигурноста на бродските уреди за натоварување и истоварување на патници, опасен или друг товар, и за правилно качување, сместување и слегување на патници (член 130 став 1).

Член 1032

Со парична казна до 3.000 динари ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба, заповедникот на брод или лицето што го заменува:

1) ако како член на екипажот на бродот прими лице кое нема поморска односно бродарска книшка или дозвола за натовар (член 119 став 1);

2) ако во случај кога сите мерки преземени за спасување на бродот во опасност останале без успех и ако пропаста на бродот е неизбежна, не ги преземе сите потребни мерки за спасување на бродскиот дневник, а ако околностите на случајот го дозволуваат тоа — и мерки за спасување на другите бродски книги, бродски исправи, поморската карта на односното патување и готови пари на бродската благајна (член 133 став 2);

3) ако за настанот што за време на патувањето ќе се случи на бродот а кој ја загрозува безбедноста на бродот, бродот во влек или потискување или безбедноста на пловидбата, или за вонреден настан што се случил на бродот, на бродот во влек или потискување, на патниците, на други лица или предмети на бродот или на бродот во влек, или потискување — не поднесе до надлежниот орган во земјата или странство извештај заедно со извод од бродскиот дневник (член 134 ст. 1, 2 и 3);

4) ако за фактот раѓање или смрт, и за примането изјава на последната волја, не состави записник на пропишаниот начин и не го достави до надлежниот орган во првата домашна лука односно пристаниште, а во странство — до најблиското дипломатско односно конзуларно претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (член 134 став 5);

5) ако преку радиокомуникациите не испрати известување за која и да е непосредна опасност за безбедноста на пловидбата на која ќе наиде (член 135);

6) ако за кривично дело сторено на бродот или на бродот во влек или потискување, додека бродот

се наоѓа во странство, не поднесе извештај до дипломатското или конзуларното претставништво на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во земјата во чија прва лука односно пристаниште, по извршеното кривично дело, бродот ќе впилови, или ако со извршителот на кривичното дело не постои според упатствата од тоа дипломатско или конзуларно претставништво (член 142 став 3);

7) ако самоволното напуштање на бродот од страна на член на екипажот — државјанин на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во странство не му го пријави на органот од член 143 на овој закон;

8) ако во бродскиот дневник не го внесе во одредениот рок и на одредениот начин описот на настаните, на дејствијата и на преземените мерки што е должен да ги внесе во бродскиот дневник (чл. 134 ст. 1 и 4, член 135 став 2, член 139 став 2, член 141 став 2, член 142 став 5 и член 143 став 3);

9) ако во бродскиот дневник не ги внесе причините поради кои не тргнаа на помош на лица во опасност и не презел нивно спасување или причините поради кои не презел спасување на бродот и предметите од бродот (член 149);

10) ако бродот со кој се судрил бродот со кој заповеда, иако тоа можел, не му го соопшти името на последната лука односно пристаниште од кое испловил и името на луката односно пристаништето кон кое плови (член 163).

Член 1033

Со парична казна до 2.000 динари ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба член на екипажот на брод ако на пловниот пат фрли предмети или материји што можат да ја попречуваат или загорзат безбедноста на пловидбата (член 29 став 2).

Член 1034

Ќе се казни за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба поединец;

1) со парична казна од 2.000 до 10.000 динари:

- а) што е нарачувач на брод — ако го изврши дејствието од член 1024 став 1 точка 3 на овој закон;

- б) што е сопственик на брод — ако го изврши дејствието од член 1025 став 1 точка 4 од овој закон;
- в) што ќе го изврши дејствието од член 1023 став 1 точка 7 на овој закон;

- 2) со парична казна од 500 до 5.000 динари:
- а) што е сопственик на брод — ако го изврши дејствието од член 1025 став 1 точ. 1, 2, 3 и 5 и 6;
- б) ако го изврши дејствието од член 1033 на овој закон

Член 1035

Покрај казната за поморски прекршок односно за прекршок на внатрешната пловидба од член 1023 точка 2 и од член 1029 на овој закон, на член на екипажот на брод, како заштитна мерка, може да му се забрани вршење на сите или одделни овластувања за вршење на работите од определено звање на кој и да е брод — во траење до две години.

ДЕЛ ЕДИНАЕСЕТТИ ОВЛАСТУВАЊА, ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 1036

Сојузниот извршен совет:

- 1) ги пропишува условите што мораат да ги исполнуваат лукуите односно пристаништата за меѓународен сообраќај и пловните патишта на кои важи меѓународен или меѓудржавен режим на пловидба;
- 2) ги пропишува условите што треба да ги исполнуваат зимовниците отворени за зимување на странски бродови на внатрешните пловни патишта на кои важи меѓународен или меѓудржавен режим на пловидба;
- 3) ги определува лукуите и пристаништата односно дел од лукуите и пристаништето и зимовни-

ците наменети за меѓународен сообраќај или исклучиво за воени потреби, како и нивните граници;

4) во случај на промена на паритетот на динарот ги пропишува новите парични износи на ограничувањето на одговорноста на бродарот предвидена во чл. 380, 381, 382, 567, 626 и 627 на овој закон.

Сојузниот комитет за сообраќај и врски донесува прописи:

- 1) за истакнувањето и веешето на знамето на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и за знаците на бродовите на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

- 2) за ознаките на внатрешните пловни патишта и на пловните патишта во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

- 3) за пловидбата во крајбрежното море на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и за пловните патишта на внатрешните води на Социјалистичка Федеративна Република Југославија на кои важи меѓународен или меѓудржавен режим на пловидба, на внатрешните пловни патишта што протечуваат низ две или повеќе републики или сочинуваат граница помеѓу две или повеќе републики;

- 4) за заштитата на човекиот живот на море и на внатрешните пловни патишта;

- 5) за избегнувањето на судирите на море;

- 6) за звањата, условите за стекнување на звања и за овластувањата на членовите на екипажот на бродовите на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

- 7) за најмалиот број членови на екипажот за безбедна пловидба што мораат да го имаат бродовите на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

- 8) за поморските книшки, бродарските книшки и дозволи за натоварување;

- 9) за уписот на бродовите во определени уписници, за податоците што се внесуваат во листот А на главната книга на уписникот на бродовите, за збирките на исправи, за помошните книги што се водат кон уписниците на бродовите и, за обрасците на тие исправи и книги;

- 10) за содржината, обрасците и начинот на водење на бродските исправи и на книгите на бродовите на трговската морнарица на Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

- 11) за определувањето на имињата и ознаките на бродовите и чамците и знаците за распознавање на бродовите, категориите на пловидбата на поморските бродови, како и за водењето на евиденции за имињата на бродовите.

Со прописите од ст. 1 и 2 на овој член можат да се определат поморските прекршоци и прекршоците на внатрешната пловидба и да се пропишат казните за тие прекршоци во границите определени со законот.

Член 1037

Уписниците на бродовите на внатрешната пловидба, предвидени со член 181 став 1 точка 1 на овој закон, ќе се воведат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 1038

Бродовите на внатрешната пловидба запишани во регистарот или очевидниците според одредбите на Правилникот за регистрирање на пловидата на внатрешната пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/59) што според одредбите на овој закон се запишуваат во уписниците на бродовите на внатрешната пловидба, ќе се пренесат од досегашните регистри и очевидници во уписниците на бродовите на внатрешната пловидба.

Преносот на уписот на бродовите од став 1 на овој член од досегашните регистри или очевидници

во уписниците на бродовите на внатрешната пловидба ќе се изврши по службена должност и тоа со податоците што ги содржат сегашните регистри и очевидници.

Преносот на уписот на бродовите на внатрешната пловидба од досегашните регистри и очевидници во уписниците на бродовите на внатрешната пловидба ќе се изврши во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 1039

Исправите за способноста на бродот за пловидба, што им се издадени на бродовите пред влегувањето во сила на овој закон, важат под условите и за времето како што е тоа определено со досегашните прописи.

Рок на важењето на бродското свидетелство во поглед на способноста за пловидба на брод на внатрешната пловидба е рокот за редовен преглед на бродот.

Член 1040

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат:

- 1) Законот за воведување знаме на трговската морнарица и бродарството на внатрешната пловидба на ФНРЈ („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 11/50);
- 2) Законот за договори за искористување на поморските бродови („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 25/59 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 20/69);
- 3) Законот за утврдување на способноста за пловидба на поморските бродови и пловилата за внатрешна пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 18/64 и 47/65);
- 4) Законот за исправите и книгите на поморските бродови и на пловилата за внатрешна пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 18/64 и 20/69);
- 5) Основниот закон за службата за безбедност на пловидбата („Службен лист на СФРЈ“ бр. 39/64 и 47/65);
- 6) Законот за запишување на поморските бродови и чамци („Службен лист на СФРЈ“, бр. 8/65);
- 7) Законот за посадата на бродовите на Југословенската трговска морнарица („Службен лист на СФРЈ“, бр. 8/65);
- 8) Законот за спасување на море и на внатрешни пловни патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 11/66);
- 9) Законот за вадење на потонати предмети („Службен лист на СФРЈ“, бр. 11/66);
- 10) Законот за надоместок на штетата поради судир на бродови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 11/66);
- 11) Основниот закон за посадата на пловилата за внатрешна пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/66);
- 12) Законот за баждарење на поморски бродови и чамци („Службен лист на СФРЈ“, бр. 31/64 и 23/67);
- 13) чл. 3 и 40 од Основниот закон за искористувањето на луките и пристаништата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 2/68);
- 14) член 4 став 3, член 5 точка 1 и член 13 од Законот за поморската пилотажа („Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/65);
- 15) чл. 6 и 10 од Законот за Установата за одржување на поморските пловни патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/74);
- 16) чл. 6 и 10 од Законот за Установата за одржување на внатрешните пловни патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/74);
- 17) член 65 став 2 од Законот за преминување на државната граница и за движење во граничниот појас во делот што се однесува на донесувањето на поблиските прописи за забранетите зони во внатрешните морски води („Службен лист на СФРЈ“, бр. 6/73).

Член 1041

Со одредбите од овој закон, во рок од три месеци од денот на неговото влегување во сила, треба да се усогласат:

1) Правилникот за истакнување и веење на знамето на трговската морнарица и бродарство на внатрешната пловидба на ФНРЈ и за знаците на бродовите на трговската морнарица и бродарство на внатрешната пловидба на ФНРЈ („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 45/50 — Прилог 7, 20/51, 56/51 и 53/62);

2) Правилникот за ознаките на пловните патишта во крајбрежното море на Федеративна Народна Република Југославија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 33/52);

3) Правилникот за содржината и начинот на водење на бродските исправи и книги на поморските бродови и на пловилата за внатрешна пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 22/65 и 57/65);

4) одредбите на Правилникот за определување на имињата и ознаките на поморските бродови и чамци и на знаците за распознавање на поморските бродови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 36/65 и 52/65, што се однесуваат на поморските бродови);

5) Правилникот за бројот на стручно оспособени членови на посада што мораат да го имаат бродови на југословенската трговска морнарица („Службен лист на СФРЈ“, бр. 48/65 и 32/68);

6) Правилникот за поморските книшки и дозволи за укрцување („Службен лист на СФРЈ“, бр. 56/65, 41/67 и 25/69);

7) Правилникот за најмалиот број членови на посада за безбедна пловидба на пловило за внатрешна пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 52/66);

8) Правилникот за одбегнување судири на море („Службен лист на СФРЈ“, бр. 2/66);

9) Правилникот за бродарските книшки и за дозволи за укрцување („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/68 и 22/71);

10) Правилникот за пловидбата на внатрешните пловни патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/70 и 48/75);

11) Наредбата за категориите на пловидбата на поморските бродови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 36/65);

12) Упатство за обрасците на уписникот на поморските бродови и други исправи и помошни книги што се водат кон уписниците на поморските бродови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 36/65).

Член 1042

Со денот на влегувањето во сила на соодветните републички односно покраински прописи, а најдоцна во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе престанат да важат:

1) Правилникот за понтонските мостови преку пловните реки и заминување на бродовите и другите пловни објекти низ понтонскиот мост („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 2/46);

2) Правилникот за пријавување раѓањата и смртта, за приемот изјави на последната волја и за постапката со имотот од лицата што умреле на параходите од трговската морнарица на Федеративна Народна Република Југославија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 109/49);

3) Правилникот за регистрација на пловилата на внатрешната пловидба („Службен лист на ФНРЈ“, 52/50);

4) Правилникот за запишувањето на поморските чамци („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/65);

5) Правилникот за постапување во случај на раѓање и смрт, наоѓање напуштено новородено дете и примање тестамент на чување на пловило за внатрешна пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/66);

6) Наредбата за територијалната надлежност на лучките капетани за издавање на поморски книшки („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 27/54 и 47/54);

7) Наредбата за ограничување на пловидбата во пределот на ртот Марлера („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 1/60);

8) Наредбата за пловидбата на бродови и чамци низ Пашманската Теснина („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65);

9) Наредбата за надлежноста на определените лучки капетани за запишување на поморските бродови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 36/65);

10) Наредбата за минувањето на поморски бродови низ каналот Св. Анте пред Шибеник („Службен лист на СФРЈ“, бр. 23/67);

11) Наредбата за пловидба по реката Неретва („Службен лист на СФРЈ“, бр. 17/68).

Член 1043

Со денот на донесувањето на соодветните технички правила од страна на Југословенскиот регистар на бродовите, а најдоцна во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе престанат да важат:

1) Правилникот за средствата за спасување на бродовите на трговската морнарица на ФНРЈ („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 15/55);

2) Правилникот за постапката за баждарење на поморските бродови и чамци („Службен лист на СФРЈ“, бр. 40/64 и 17/69);

3) Правилникот за заштитата при работата со уреди за натовар и истовар на товари на поморските бродови и пловилата за внатрешна пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 32/66);

4) Правилникот за условите за пробно возење на пловилата за внатрешна пловидба („Службен лист на СФРЈ“, бр. 40/66);

5) Правилникот за начинот на мерење и пресметување на регистарската тонажа при баждарењето на поморските бродови и чамци („Службен лист на СФРЈ“, бр. 2/69);

6) Наредбата за средствата за спасување на танкерите на трговската морнарица на ФНРЈ („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 8/59);

7) Наредбата за опремање на постојните поморски товарни бродови што вршат меѓународни патувања со противпожарна шмукалка за нужда и со оплавови за спасување („Службен лист на СФРЈ“, бр. 2/68).

Член 1044

Врз односите настанати пред влегувањето во сила на овој закон се применуваат прописите што биле во сила односно правните правила што се применувале во времето на настанувањето на тие односи.

Член 1045

Прописите од член 1036 на овој закон донесени до 31 декември 1977 година, не можат да влезат во сила пред 1 јануари 1978 година.

Член 1046

Овој закон влегува во сила на 1 јануари 1978 година.

295.

Врз основа на член 337 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОБЛИГАЦИОНИТЕ И ОСНОВНИТЕ МАТЕРИЈАЛНО-ПРАВНИ ОДНОСИ ВО ВОЗДУШНАТА ПЛОВИДБА

Се прогласува Законот за облигационите и основните материјално-правни односи во воздушната пловидба, што го усвои Собранието на СФРЈ, на

седницата на Сојузниот собор од 15 март 1977 година.

ПР бр. 596
15 март 1977 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Собранието на СФРЈ,
Киро Глигоров, с. р.

ЗАКОН

ЗА ОБЛИГАЦИОНИТЕ И ОСНОВНИТЕ МАТЕРИЈАЛНО-ПРАВНИ ОДНОСИ ВО ВОЗДУШНАТА ПЛОВИДБА

ДЕЛ ПРВИ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат облигационите односи во воздушната пловидба, основните материјално-правни односи во поглед на воздухоплов во општествена сопственост и воздухоплов на кој право на сопственост имаат граѓани и граѓански правни лица, како и постапката за извршување и обезбедување на побарувањата во облигационите односи во воздушната пловидба.

Облигациони односи, во смисла на овој закон, се односите што настануваат од договорот за превоз на патници, договорот за превоз на предмети, договорот за посебна услуга со воздухоплов и договорот за закуп на воздухоплов, како и односите што настануваат во случај на штета што воздухопловот во лет ќе им ја причини на лица и предмети на земјата.

Член 2

Односите уредени со одредбите на овој закон што се однесуваат на договорите од член 1 став 2 на овој закон можат со договорот односно со општите услови за превоз да се уредат и поинаку, ако тоа не е забрането со закон.

Член 3

Ако со овој закон не е определено поинаку, со договорот односно со општите услови за превоз не можат да се предвидат одредби со кои превозникот, наполно или делумно, се ослободува од одговорноста предвидена со овој закон, одредби со кои се исклучуваат или се ограничуваат правата што според овој закон им припаѓаат на патникот и на нарачувачот на превозот или со кои се префрла товарот на докажувањето од превозникот, или со кои се предвидуваат ограничувања на одговорноста поповолни за превозникот од ограничувањата предвидени со овој закон.

Превозникот е должен на заинтересираното лице, по негово барање, да му ги стави на увид општите услови за превоз.

Член 4

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следното значење:

1) превозник е лицето кое врз основа на договор превозува патници и предмети;

2) договорен превозник е лицето кое склучило договор за превоз со патник, со нарачувач на превозот или со испраќач;

3) вистински превозник е лицето кое не е договорен превозник, но кое го извршува целиот превоз или еден дел од тој превоз, а не е последователен превозник;

4) последователен превозник е лицето кое врз основа на договорот за превоз што ќе го склучи првиот превозник, извршува еден дел од тој превоз со согласност од патникот, односно од нарачувачот на превозот;

5) нарачувач на превоз е лицето кое со договориот превозник склучува договор за превоз;

6) испраќач е лицето од чие име, врз основа на договорот, се предава предметот на превоз;

7) примач е лицето кое е овластено во местото на определувањето да го прими предметот предаден на превоз;

8) патник е лицето кое врз основа на договорот има право на превоз со воздухоплов;

9) имател на правото е лицето кое врз основа на договорот има барање спрема превозникот;

10) меѓународен превоз е превозот со воздухоплов кај кој, според договорот за превоз, местото на поаѓањето и местото на определувањето се наоѓаат на територии на две држави, или на територија само на една држава ако е предвидено меѓусетнување на територија на друга држава.

ДЕЛ ВТОРИ

ОБЛИГАЦИОНИ ОДНОСИ

ГЛАВА I

ДОГОВОР ЗА ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ, БАГАЖ И ПРЕДМЕТИ

Оддел I

Превоз на патници и багаж

1. Договор за превоз на патници

Член 5

Договорот за превоз на патници се склучува помеѓу превозникот и патникот или помеѓу превозникот и нарачувачот на превозот.

Член 6

Со договорот за превоз на патници превозникот се обврзува да го превезе патникот во времето предвидено со редот на летањето односно во договореното време од местото на поаѓањето до местото на определувањето, а патникот се обврзува да плати соодветна превознина.

Со договорот склучен помеѓу превозникот и нарачувачот на превозот превозникот се обврзува дека, под условите утврдени со договорот, ќе го превезе патникот што ќе го определи нарачувачот на превозот.

Член 7

Договорот за превоз на патници склучен помеѓу превозникот и нарачувачот на превозот може да се склучи за едно или за повеќе патувања или на определено време, со цел воздухоплов или со дел од капацитетот на воздухопловот.

Договорот склучен помеѓу превозникот и нарачувачот на превозот може да се однесува на еден или на повеќе патници.

Договорот склучен со нарачувачот на превозот мора да се состави во писмена форма.

Член 8

Превозникот е должен да издаде патен билет, поединечен или групен

Патниот билет е доказ дека е склучен договор за превоз на патници, но постоењето на договорот за превоз може да се докажува и на друг начин.

Патниот билет, по правило, гласи на име. Ако патниот билет гласи на име не може да се пренеосува без согласност од превозникот.

Превозникот може да ја одбие својата согласност само од оправдани причини.

Патниот билет мора да го содржи назначувањето на местото на поаѓањето и определувањето, како и времето на поаѓањето на воздухопловот предвидено со редот на летањето, односно со договорот.

Член 9

Патникот има право да се откаже од договорот пред да започне неговото извршување.

Превозникот е должен на патникот да му ја врати превознината ако патникот се откаже од патувањето — во домашниот сообраќај најдоцна 24 часа, а во меѓународниот сообраќај — најдоцна 48 часа пред почетокот на патувањето.

Ако патникот се откаже од патувањето под условите од став 2 на овој член, превозникот може да задржи најмногу 10% од износот на превознината.

Член 10

Ако патник или член на неговото потесно семејство, или неговиот придружник без кој не може да патува, пред почетокот на патувањето умре или се разболи така што патувањето му станало невозможно, или патувањето би можело да ја загрози здравствената состојба на заболениот, платената превознина се враќа под услов превозникот пред поаѓањето на воздухопловот да биде известен за невозможноста за патување.

Во случајот од став 1 на овој член превозникот има право да задржи најмногу 5% од износот на превознината.

Ако пречката за патување од став 1 на овој член настане во текот на превозот, превознината се враќа во сразмер спрема неискористениот дел од патот.

Член 11

Ако патувањето во домашниот сообраќај не започне во рок од два часа, а во меѓународниот од четири часа по времето за поаѓање на воздухопловот предвидено со редот на летањето или со договорот (одлагање на патувањето), патникот може пред полетувањето на воздухопловот да се откаже од патувањето и да бара да му се врати превознината.

Ако не дојде до откажување од патувањето поради одлагање на патувањето, превозникот е должен на патникот, најдолго 24 часа, да му обезбеди на свој трошок храна за време на чекањето да започне патувањето, а на патникот кој нема живеалиште во местото на полетувањето и сместување, на начин вообичаен во воздушниот сообраќај, освен ако до одлагање на патувањето дошло од причини на безбедноста на воздушната пловидба врз основа на акт на надлежниот орган на управата или до одлагање на патувањето дошло од причини за кои е одговорен патникот.

Член 12

Ако патувањето (летот) во домашниот сообраќај е извршено, а превозникот не го превезе патникот кој има патен билет за тој лет и кој навремено се пријавил за тоа патување (неизвршување на патувањето), патникот може да се откаже од договорот и да бара да му се врати платената превознина, зголемена за 25%.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, патникот кој се откажал од договорот може да бара да му се врати само превознината, ако до неизвршување на патувањето дошло врз основа на акт на надлежниот орган на управата од причини на безбедноста на воздушната пловидба.

Ако патникот од став 1 на овој член не се откаже од договорот може да бара превозникот да го превезе со свој или со друг погоден воздухоплов односно со друго превозно средство до местото на определувањето.

Во случајот од став 3 на овој член ќе се применат одредбите од член 11 став 2 на овој закон.

Во случај на неизвршување на патувањето во меѓународниот сообраќај ќе се примени сообразно одредбата од став 3 на овој член како и одредбата од член 11 став 2 на овој закон.

Член 13

Ако во текот на патувањето дошло до прекин од причини за кои патникот не е одговорен, а прекилот трае подолго од три часа во домашниот односно подолго од шест часа во меѓународниот сообраќај, патникот има право:

1) да бара превозникот со свое или со друго погодено превозно средство да го превезе до местото на определувањето;

2) да бара превозникот, заедно со багажот, во примерен рок да го врати во местото на поаѓањето и да му ја врати превознината за неизвршениот дел од договореното патување;

3) да се откаже од договорот и да бара превозникот да му ја врати превознината за неизвршениот дел од патувањето.

Во случаите на превоз според одредбите од точ. 1 и 2 став 1 на овој член, за штетата настаната на патот превозникот одговара според одредбите на овој закон.

Ако не дојде до откажување од договорот поради прекин на патувањето, превозникот е должен на патникот, додека чека патувањето да продолжи, на свој трошок да му обезбеди сместување и храна на начин вообичаен во воздушниот сообраќај.

Член 14

Ако помеѓу нарачувачот на превозот и превозникот не е договорено поинаку, нарачувачот на превозот му одговара на превозникот за обврските што произлегуваат од договорот за превоз на патници.

Ако нарачувачот на превозот, во смисла на став 1 од овој член, му одговара на превозникот за обврските што произлегуваат од договорот за превоз, патникот може своите барања настанати во случај на откажување, прекин, одлагање односно задоцнување во превозот, да ги остварува само спрема нарачувачот на превозот.

Ако со договорот помеѓу нарачувачот на превозот и патникот не е определено поинаку, нарачувачот на превозот се обврзува дека на патникот ќе му ги прибави услугите на превозникот.

Член 15

Ако со договорот за превоз на патници не е определено поинаку, договорениот превозник може да му го довери превозот на патници на вистинскиот препозник, доколку ќе обезбеди исти или слични услови за превоз.

Кај договорот за превоз на патници на определено време со цел воздухоплов договорниот превозник може да му го довери превозот на вистинскиот превозник само ако е тоа предвидено со договорот или ако нарачувачот на превозот дополнително изречно се согласил со тоа.

Член 16

Ако е договорен превоз на патници на определено време со цел воздухоплов превозникот може да го замени договорениот тип на воздухоплов само со согласност од нарачувачот на превозот.

Ако превозникот без согласност од нарачувачот на превозот го замени договорениот тип на воздухоплов, одговара за надомест на штетата што поради тоа ќе ја претрпи нарачувачот на превозот.

Член 17

Кај договорот за превоз на патници на определено време со цел воздухоплов превозникот е должен да ги извршува наложите на нарачувачот на превозот во границите на договорот и според намената на воздухопловот.

Нарачувачот на превозот од став 1 на овој член не може да определи патување кое воздухо-

пловот, екипажот или патниците би ги изложило на опасност која во времето на склучувањето на договорот не можела да се предвиди, како ниту патување за кое може да се очекува дека ќе се заврши со значително пречекорување на времето за кое е склучен договорот.

Член 18

Ако е договорен превоз на патници со цел воздухоплов, превозникот може да располага со неискористениот капацитет на воздухопловот само со согласност од нарачувачот на превозот.

Ако е договорен превоз на патници со цел воздухоплов, а превозникот располагал со неискористениот капацитет, договорената превознина ќе се намали во сразмерен дел.

Ако превозникот без согласност од нарачувачот на превозот располагал со неискористениот капацитет на воздухопловот, одговара и за надомест на штетата што поради тоа ќе ја претрпи нарачувачот на превозот.

Член 19

Кај превозот на патници со воздухоплов ште е наменет и врши превоз на поштенски пратки, условите за примена на одредбите на овој закон за одлагањето на патувањето (член 11), за неизвршувањето на патувањето (член 12) и за прекините на патувањето (член 13) се регулираат со договорот односно со општите услови за превоз.

2. Одговорност на превозникот

Член 20

Превозникот одговара за штетата настаната поради смрт, оштетување на здравјето или повреда на патникот за време на превозот, за штетата настаната поради одлагање, неизвршување, прекин на патувањето или поради задоцнување во превозот со воздухоплов.

Како време на превозот на патници во воздушниот сообраќај се смета времето од почетокот на дејствијата за испраќање на патниците до завршувањето на дејствијата за прифаќање на патниците (член 111 став 2 точка 1).

Превозникот одговара за штетата од став 1 на овој член што ќе ја предизвика лицето кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот.

Член 21

За штетата настаната поради смрт, оштетување на здравјето или повреда на патникот, како и за штетата настаната поради одлагање, неизвршување, прекин на патувањето или задоцнување во превозот со воздухоплов, превозникот не одговара ако докаже дека тој или лицето кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот, ги презеле сите потребни мерки штетата да се избегне или ако докаже дека не било можно да се преземат овие мерки.

Превозникот нема да одговара ни ако докаже дека штетата од став 1 на овој член настанала од причини што се наоѓаат исклучиво на страна на оштетениот патник.

Член 22

Ако превозникот докаже дека смртта, оштетувањето на здравјето или повредата настанале и од причини што се наоѓаат на страна на оштетениот патник, одговорноста на превозникот за надомест на штетата се намалува во сразмер со придонесот на патникот за настанување на штетата.

Член 23

Кај превозот на патници врз основа на договор за превоз со цел воздухоплов на определено време, за смртта, оштетувањето на здравјето или повредата на патникот нарачувачот на превозот одговара солидарно со превозникот.

Член 24

За штетата настаната поради смрт, оштетување на здравјето или повреда на патниците превозникот одговара до износ од 300.000 динари по еден патник.

Ако надоместот на штетата се досудува во форма на рента, вкупниот износ на рентата не може да биде поголем од износот од став 1 на овој член.

За штетата настаната поради одлагање, неизвршување, прекин на патувањето или задоцнување во превозот, превозникот одговара до износот на двојната превознина.

Член 25

Барањето за надомест на штета во случај на одлагање, неизвршување, прекин на патувањето или задоцнување во превозот мора да се поднесе до превозникот во вид на рекламација во рок од 15 дена од денот кога одложеното односно неизвршеното патување требало да започне или од денот кога патувањето е прекинато односно завршено.

Ако барањето за надомест на штета не се поднесе во рокот од став 1 на овој член, по истекот на тој рок не може да се поднесе такво барање.

Одредбата од став 2 на овој член нема да се примени ако се докаже дека штетата е предизвикана намерно или од крајно невнимание.

Член 26

Превозникот не може да се повикува на границата на одговорноста од член 24 на овој закон ако се докаже дека штетата е предизвикана намерно или од крајно невнимание.

Превозникот може да се повикува на границата на одговорноста ако штетата намерно или од крајно невнимание ја предизвикало лице кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот, ако докаже дека тоа лице работело надвор од рамките на своите должности.

Член 27

Ако барањето за надомест на штетата предвидена во член 20 на овој закон, според општите правила за одговорноста за предизвикана штета, е поставено спрема лице кое по налог или за сметка на превозникот работело врз извршувањето на превозот, врз одговорноста на тоа лице се применуваат одредбите за ограничена одговорност што кај превозот на патници е утврдена за превозникот ако тоа лице докаже дека работело во рамките на своите должности.

Лицето од став 1 на овој член не може да се повикува на границата на одговорноста ако се докаже дека тоа ја предизвикало штетата намерно или од крајно невнимание.

Член 28

Вкупниот износ на надоместот на штетата што по еден патник може да се бара од превозникот и од лицето кое по налог или за сметка на превозникот работело врз извршувањето на превозот, не може да ја прејде границата на одговорноста определена со овој закон, освен ако штетата е предизвикана намерно или од крајно невнимание.

Одредбата од став 1 на овој член се однесува на сите барања за надомест на штетата што ќе настанат од ист настан.

Член 29

Договорениот и вистинскиот превозник му одговараат на имателот на правото солидарно.

Вкупниот износ на надоместот на штета што по еден патник може да се бара од договорниот и вистинскиот превозник и од лицата кои по нивни налог или за нивна сметка работеле врз извршувањето на превозот не може да го прејде со овој закон утврдениот износ на највисокиот надомест на штетата што може да се бара од договорниот или вистинскиот превозник, освен ако кој и да било од

нив штетата ја предизвикал намерно или од крајно невнимание.

Член 30

По исклучок од одредбата на член 20 став 2 на овој закон;

1) вистинскиот превозник не може поради дејствије или пропуст на договорниот превозник или на лицето кое по налог или за сметка на договорниот превозник работело врз извршувањето на превозот да биде подложен на неограничена одговорност;

2) секоја спогодба со која договорниот превозник презема поголеми обврски или се откажува од правата утврдени со овој закон не го обврзува вистинскиот превозник, ако тој изречно не се согласил со таа спогодба.

Член 31

Односот помеѓу договорниот и вистинскиот превозник се уредува со нивни меѓусебен договор.

Ако со договорот не е утврдено поинаку, врз односите помеѓу договорниот и вистинскиот превозник се применуваат одредбите од овој закон што се однесуваат на превозот.

3. Превоз на багаж**Член 32**

Врз основа на договорот за превоз, патникот има право да внесе во воздухопловот и да превезе без посебен надомест рачен багаж за кој се грижи сам.

Како рачен багаж во воздухоплов не може да се внесе предмет кој по својата природа и обем може да претставува опасност или пречка за воздухопловот, за патниците или другите предмети, или ако не му е местото во просториите за сместување на патниците.

Превозникот определува до колкава тежина и до кој обем може да биде рачниот багаж што патникот може да го внесе во воздухопловот.

Член 33

Превозникот одговара за штетата настаната поради оштетување или губење на рачниот багаж ако патникот докаже дека штетата е предизвикана по вина на превозникот или на лицето кое по налог или за сметка на превозникот работело врз извршувањето на превозот.

Ако до оштетување или губење на рачниот багаж дошло поради несреќа на воздухопловот, превозникот одговара за настанатата штета, освен ако докаже дека тој или лицата кои по негов налог или за негова сметка работеле врз извршувањето на превозот, ги презеле сите потребни мерки штетата да се избегне или ако докаже дека не било можно да се преземат овие мерки.

Член 34

Превозникот одговара за штетата поради губење или оштетување на рачниот багаж најмногу до износот од 5.500 динари по еден патник.

Превозникот не може да се повикува на границата на одговорноста од став 1 на овој член, ако се докаже дека штетата настанала од дејствие или пропуст на превозникот или на лицето кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот, а дејствијата или пропустите се сторени намерно или од крајно невнимание.

Член 35

Патникот може да му предаде на превозникот на превоз скапоцености или други предмети од голема вредност и да означи поголем износ од износот на член 34 од став 1 на овој закон.

Член 36

Ако превозникот прими на чување скапоценост или друг предмет за кој патникот означил вредност во поголем износ од износот од член 34 став 1 на овој закон, должен е за тоа да издаде потврда во писмена форма.

Во случајот од став 1 на овој член превозникот одговара до означениот износ за секоја штета настаната поради губење или оштетување, како и поради задоцнување со предавањето на тој предмет.

Ако предметот од став 1 на овој член е загубен, се претпоставува дека штетата му одговара на означениот износ.

Во случајот од став 1 на овој член, превозникот може да наплати од патникот посебен надомест.

Член 37

Превозникот е должен да прими на превоз багаж што нема својство на рачен багаж (регистриран багаж) и за тоа да издаде потврда во писмена форма.

Како регистриран багаж не можат да се предадат предмети за чиј превоз е потребна посебна дозвола или предмети што мораат да се превезуваат под посебни услови, ниту предмети што по својата природа можат да предизвикаат опасност за воздухопловот или за патниците или да предизвикаат односно да му нанесат штета на другиот багаж, како ни предмети на кои, според нивната природа, обем или тежина, не им е местото во просториите определени за сместување на багаж.

Превозникот определува до колкава тежина и до кој обем може да биде регистрираниот багаж што патникот го предава и до колкава тежина тој багаж се превезува без посебен надомест.

Член 38

Превозникот не одговара за штетата поради оштетување на багажот, предадените скапоцености и другите предмети од голема вредност, ако патникот не му стави на превозникот писмен приговор веднаш по откривањето на штетата, а најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното преземање.

Ако до штетата дошло поради задоцнување во превозот на багажот, патникот мора да стави приговор најдоцна во рок од 21 ден, сметајќи од денот на доаѓањето на патникот во местото на определувањето.

Ако штетата настанала од причини поради кои патникот бил спречен да поднесе приговор во рокот од ст. 1 и 2 на овој член, приговорот мора да се стави штом е тоа можно, а најдоцна во рок од седум дена од денот кога престанале причините поради кои патникот бил спречен да го поднесе приговорот на време.

Член 39

Превозникот не може да се повикува на одредбите од член 38 на овој закон ако штетата настанала од негово дејствие или пропуст, или од дејствие или пропуст на лицето кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот, а тоа дејствие или пропуст се сторени намерно или од крајно невнимание.

Член 40

Заради обезбедување на своите побарувања во врска со превозот превозникот има право на задржување на регистрираниот багаж и на примените скапоцености или на други предмети од голема вредност.

Член 41

Врз одговорноста на превозникот за регистрираниот багаж сообразно се применуваат одредбите што важат за превозот на предмети

О дел II

Превоз на предмети

1 Договор за превоз на предмети

Член 42

Со договорот за превоз на предмети по воздушен пат договорниот превозник му се обврзува на

нарачувачот на превозот дека ќе го превезе предметот со воздухоплов, а нарачувачот на превозот дека ќе му плати превознина

Член 43

Договорот за превоз на предмети може да се однесува на еден или на повеќе превози или на превоз на определено време, на цел капацитет или на дел од капацитетот на воздухопловот, на определено количество на предмети или на одделен предмет.

Член 44

Договорот за превоз на предмети со цел воздухоплов на определено време или за повеќе превози мора да се склучи во писмена форма

Договорот од став 1 на овој член што не е склучен во писмена форма нема правно дејство.

Член 45

Количеството на предмети што се предава на превоз може да се определи со бројот на парчиња, со тежината, зафатнината, димензиите или комбина-рано.

Во случај на сомневање, количеството се определува со мера што е вообичаена во местото на предавањето на предметите на превозникот.

Член 46

Кај договорот за превоз на предмети со цел воздухоплов може на превоз да се предаде друг предмет наместо договорениот предмет, ако со тоа не се менуваат условите за превоз на штета на превозникот, ако поради тоа не дојде до задржување на воздухопловот или не биде загрозуена неговата безбедност и ако испраќачот на барање од превозникот даде обезбедување за побарувањата што би можеле да настанат поради замената на предметот.

Член 47

Нарачувачот на превозот може да овласти трето лице од свое име да го предаде на превоз целото договорено количество или дел од договореното количество на предмети само ако за тоа е овластен со договорот за превоз.

Превозникот не му одговара на лицето од став 1 на овој член за обврските поголеми од оние што се преземени во договорот се нарачувачот.

Член 48

Ако помеѓу нарачувачот на превозот и превозникот не е договорено поинаку, нарачувачот на превозот, кој овластил трето лице како испраќач да му го предаде на превозникот предметот на превоз, му одговара на превозникот за обврските што произлегуваат од договорот за превоз на предмети.

Член 49

Ако во договорот помеѓу нарачувачот на превозот и испраќачот не е определено поинаку, нарачувачот на превозот се обврзува само да му ги прибави на испраќачот услугите на превозникот.

Член 50

Ако не е договорено поинаку, и испраќачот му одговара на превозникот за обврските од договорот за превоз на предмети ако се однесуваат на предметот што тој му го предал на превозникот на превоз.

Член 51

Врз превозот на предмети сообразно се применуваат одредбите за превозот на патници од чл. 15 до 18 на овој закон.

2. Товарен лист

Член 52

Превозникот има право да бара од испраќачот да состави и да му предаде воздухопловен товарен лист (во натамошниот текст: товарен лист), а испра-

Качот има право да бара од превозникот да ја прими таа исправа

Одредбата на договорот за превоз на предмети спротивна на став 1 од овој член нема правно дејство

Товарен лист може да биде составен за повеќе колет.

Превозникот има право да бара од испраќачот да состави товарен лист за секој колет, а испраќачот има право да бара од превозникот да прими посебен товарен лист за секој колет.

Ако превозникот состави товарен лист на барање од испраќачот, се претпоставува дека тоа го сторил од името на испраќачот

Непостоењето или неисправноста на товарниот лист не влијае врз постоењето ниту врз полноважноста на договорот за превоз на предмети со воздухоплов

Испраќачот составува товарен лист во три оригинални примероци и заедно со предметите му ги предава на превозникот. Првиот примерок го задржува превозникот, вториот го придружува предметот, а третиот превозник му го предава на испраќачот откако претходно ќе го потпише.

Член 53

Товарниот лист мора да содржи:

- 1) место и датум на издавање на товарниот лист,
- 2) место на поаѓање и место на определување,
- 3) име или назив и адреса на испраќачот,
- 4) име или назив и адреса на примачот,
- 5) вид и количество на предметите,
- 6) список на исправите што се прилагаат кон товарниот лист.

Товарниот лист може да го содржи рокот на испораката, вредноста на пратката, како и други податоци

Првиот примерок на товарниот лист мора да содржи ознака „за превозникот“, а вториот „за примачот“.

Првиот примерок од товарниот лист го потпишува испраќачот, вториот — испраќачот и превозникот, а третиот превозникот.

Потписот на превозникот мора да се стави пред натоварувањето на предметите во воздухопловот.

Потписот на превозникот може да биде заменет со печат, а потписот на испраќачот може да биде однапред отпечатен или заменет со печат.

Член 54

Испраќачот е одговорен за точноста на податоците и на изјавите во товарниот лист што тој ги внесува или што на негово барање ги внесува превозникот.

Испраќачот е одговорен за секоја штета што ќе ја претрпи превозникот или за која превозникот е одговорен спрема трети лица, ако штетата настане поради неисправни, неточни или нецелосни податоци или изјави на испраќачот.

Член 55

Со предавањето на третиот примерок од товарниот лист на испраќачот се претпоставува дека е склучен договор за превоз и дека предметот е примен на превоз под условите што се наведени во товарниот лист.

Се претпоставува дека се точни податоци што се наведени во товарниот лист за тежината, зафатнината, димензиите и амбалажата како и за бројот на колетите.

Ако превозникот во присуство на испраќачот ги проверил податоците наведени во товарниот лист за зафатнината, тежината и состојбата на предметите и тоа го навел во товарниот лист, или ако е во прашање надворешната состојба на предметите и на амбалажата, се смета дека тие податоци односно таа состојба се точни.

Член 56

Превозникот може во товарниот лист да стави забелешки за надворешната состојба на предметите и на амбалажата.

Ако во товарниот лист не се наведени забелешките од став 1 на овој член, се претпоставува дека предметот и амбалажата немале надворешни мани.

Член 57

Испраќачот е должен на превозникот да му ги даде сите податоци и кон товарниот лист да ги приложи и да му ги стави на располагање на превозникот сите исправи што се потребни за спроведување на царинските и на другите дејствија.

Превозникот не е должен да ја испитува исправноста и точноста на податоците и на исправите од став 1 на овој член.

Испраќачот договара за штетата што би можела да настане поради недостаток, неточност или неисправност на податоците и на исправите од став 1 на овој член.

Член 58

Испраќачот е одговорен за штетата што им е предизвикана на лицата, на возилото и на другите предмети од дејство на својствата на предметот што е предаден на превоз, ако на превозникот тие својства не му биле ниту морале да му бидат познати.

3. Пренослив товарен лист

Член 59

Испраќачот и превозникот можат да договорат дека третиот примерок (примерокот за испраќачот) на товарниот лист ќе се издаде како товарен лист по наредба или на доносителот (пренослив товарен лист).

Ако е издаден пренослив товарен лист на другите примероци од товарниот лист мора да биде изречно назначено дека е издаден пренослив товарен лист.

Преносливиот товарен лист мора да ги содржи потписите на превозникот и на испраќачот или на лицата што ќе ги овластат тие

Ако во исправата не е изречно наведено дека станува збор за пренослив товарен лист, се смета дека е издаден непренослив товарен лист.

Испраќачот и превозникот можат да бараат за нивните потреби да се состави препис на преносливиот товарен лист.

Ако е извршен препис на преносливиот товарен лист на секој препис тоа мора да биде видно означено и тие преписи мораат да имаат предупредување дека врз основа на нив не може да се располага со предметот.

Член 60

Преносливиот товарен лист по наредба се пренесува со индосамент, а преносливиот товарен лист на доносителот — со предавање.

Врз формата и правното дејство на индосаментот сообразно се применува Законот за меницата, освен одредбите што се однесуваат на регресот.

Ако во преносливиот товарен лист по наредба не е означен примачот на предметот, таквиот товарен лист се пренесува со наредба од испраќачот.

Член 61

Условите од договорот за превоз го обврзуваат овластениот имател на преносливиот товарен лист, кој не е нарачувач на превозот ниту испраќач, само ако се содржани во преносливиот товарен лист.

Писмените услови од договорот за превоз и општите услови за превоз на договорниот превозник го обврзуваат овластениот имател на преносливиот товарен лист, кој не е нарачувач на превозот ниту испраќач и тогаш ако преносливиот товарен лист изречно се повикува на нив.

Општите услови за превоз на вистинскиот превозник не го обврзуваат овластениот имател на пре-

носливиот товарен лист, иако преносливиот товарен лист се повикува на нив

Член 62

Одредбите од овој закон за товарниот лист сообразно се применуваат и врз преносливиот товарен лист, освен одредбата од член 55 став 1 на овој закон.

4. Извршување на превозот

Член 63

Превозникот е должен превозот на предметот да го изврши по воздушниот пат што е договорен.

Ако патот на превозот не е договорен, превозникот мора да го изврши превозот по воздушниот пат што е вообичаен.

По исклучок, превозникот може да го изврши превозот по друг воздушен пат, ако тоа го бараат причините на безбедноста на воздушната пловидба или други оправдани причини.

Член 64

Превозникот е должен превозот на предметот да го изврши во договорениот рок (рок на превозот).

Ако рокот на превозот не е договорен, превозникот е должен превозот да го изврши за време што е вообичаено, со оглед на должината на патот, видот на воздухопловот и другите околности од влијание врз времето на превозот.

Член 65

Ако не е договорено поинаку, рокот на превозот почнува да тече од полноќ по приемот на предметот на превоз.

Рокот на превозот не тече за времето за задржување на предметот што ќе настане поради причини што го спречуваат почетокот или продолжувањето на превозот ако за тоа нема вина на превозникот.

Се претпоставува дека рокот на превозот истекол со моментот на известувањето дадено на примачот дека предметот стигнал во местото на определувањето и дека е подготвен за предавање, или од моментот кога превозникот се обидел предметот да му го предаде на примачот.

Член 66

Кога на превозникот му е невозможно од кои и да било причини да го изврши договорот за превоз според договорените услови, а пречката ќе трае подолго или нејзиното траење е неизвесно, превозникот е должен да бара упатство од лицето овластено да располага со предметот.

Ако превозникот не може да постапи според став 1 на овој член или не може да постапи според применото упатство, должен е, според околностите на случајот, да го претовари предметот, да го врати во местото на поаѓањето или да постапи на друг начин, водејќи при тоа сметка и за интересите на имателот на правото.

5. Располагање со предметот во текот на превозот

Член 67

Ако не е издаден пренослив товарен лист, испраќачот кој ги извршил обврските што произлегуваат од договорот за превоз има право да располага со предметот, и тоа:

- 1) да го повлече од аеродромот на поаѓањето или на определувањето;
 - 2) да го задржи во текот на превозот на кое и да било место на слетување;
 - 3) да бара да му биде испорачан во местото на определувањето во текот на превозот на лице кое не е означено во товарниот лист како примач;
 - 4) да бара да се врати во местото на поаѓањето.
- Барањето за располагање од став 1 на овој член испраќачот го поднесува до договорениот

превозник, а до неговиот полномошник само ако е договорено така.

Испраќачот е должен на превозникот да му ги надомести трошоците предизвикани со извршување на барањето од став 1 на овој член.

Испраќачот кој располага со предметот во смисла на став 1 од овој член мора до договорниот превозник или до неговиот полномошник да го поднесе третиот примерок од товарниот лист.

Превозникот или неговиот полномошник има право да бара барањето за располагање со предметот да се внесе во првиот примерок од товарниот лист и тоа барање да се издаде во писмена форма.

Член 68

Странките можат со договор да го исклучат или да го ограничат располагањето со предметот предвидено во член 67 на овој закон.

Спогодбата од став 1 на овој член што не е внесена во товарниот лист нема правно дејство.

Член 69

Ако превозникот го изврши барањето на испраќачот за располагање со предметот, иако не му е поднесен третиот примерок од товарниот лист во смисла на член 67 став 4 на овој закон, должен е да му ја надомести штетата предизвикана со извршување на тоа барање на лицето кое е овластен имател на третиот примерок од товарниот лист.

Со ова не се засега во правото на регрес на превозникот спрема испраќачот.

Член 70

Во случај да не е можно извршување на барањето за располагање со предметот, или ако со неговото извршување би му се предизвикала штета на превозникот или на имателите на правото на располагање со друг предмет, превозникот е должен за тоа да го извести испраќачот.

Член 71

Превозникот може да го одбие извршувањето на барањето за располагање со предметот:

- 1) ако извршувањето на барањето повеќе не е можно;
- 2) ако би му настанала штета на имателот на барањето за располагање со друг предмет;
- 3) ако би му настанале штети на превозникот, или ако трошоците на извршувањето на барањето би биле поголеми од вредноста на предметот;
- 4) ако извршувањето на барањето би им било спротивно на царинските и други прописи.

Во случаите од точка 3 став 1 на овој член превозникот не може да го одбие извршувањето на барањето ако му се даде соодветно обезбедување.

Член 72

Превозникот е должен, во секој случај на одбивање на извршувањето на барањето, без одлагање да го извести подносителот на барањето и во сè да постапи според одредбите од член 66 на овој закон.

Член 73

Ако превозникот не го изврши барањето од член 67 став 1 или не постапи според член 72 на овој закон, одговорен е за штетата што ќе настане поради тоа.

Износот на надоместот на штетата од став 1 на овој член и од член 69 став 1 на овој закон не може да биде поголем од износот што превозникот би бил должен да го надомести да е загубен предметот предаден на превоз.

Член 74

Располагањето на испраќачот со предметот престанува кога предметот ќе стигне во местото на определувањето и примачот ќе постави барање за предавање на предметот или на товарниот лист.

Примачот има право да бара од превозникот да му го предаде предметот или товарниот лист, ако од налогот на испраќачот не произлегува нешто друго и под услов да ги исполни своите обврски наведени во одредбите од чл. 100 и 101 на овој закон.

Ако примачот по поставеното барање од став 1 на овој член го одбие преземањето на товарниот лист или на предметот, испраќачот може повторно да располага со предметот.

Ако примачот го одбие преземањето на товарниот лист или на предметот, испраќачот може да располага со предметот и без поднесување на третиот примерок од товарниот лист.

Ако превозникот го признал губењето на предметот, или ако предметот не стигнал во местото на определувањето седум дена откако требало да стигне, примачот е овластен да ги користи правата што произлегуваат од договорот за превоз.

Член 75

Ако е издаден пренослив товарен лист, само овластениот имател на таа исправа, кој ги извршил обврските што произлегуваат од неа, може да располага со предметот, и тоа:

1) да го повлече од аеродромот на поаѓањето;
2) да го задржи или да бара да му биде предаден во текот на превозот на кое и да било место на слетувањето;

3) да бара да се врати во местото на поаѓањето. Овластениот имател на преносливиот товарен лист, кој врз основа на став 1 од овој член бара нему да му се предаде предметот, мора при преземањето на предметот да му го врати на превозникот оригиналот од преносливиот товарен лист, а во сите други случаи налогот за располагање со предметот е должен да го внесе во преносливиот товарен лист и да го потпише.

Член 76

Одредбите од член 67 став 3 и чл. 68 и 70 на овој закон сообразно се применуваат и врз преносливиот товарен лист.

6. Предавање на предметот

Член 77

Превозникот е должен да го предаде предметот во местото на определувањето наведено во договорот, во товарниот лист или во преносливиот товарен лист, или во местото што ќе го определи лицето овластено да располага со предметот.

Ако со договорот не е определено поинаку, превозникот му го предава на примачот предметот на аеродромот на местото на определувањето.

Превозникот е должен да му го предаде предметот на примачот кој е наведен во товарниот лист или на овластениот имател на преносливиот товарен лист, а ако товарен лист не е издаден — на лицето кое со договорот за превоз или на друг начин е определено да го прими предметот.

Ако испраќачот според одредбите од член 67 на овој закон определи како примач друго лице а не она кое е наведено во товарниот лист, превозникот е должен предметот да му го предаде на тоа друго лице.

Ако не е договорено поинаку, превозникот е должен без одлагање да го извести примачот за пристигањето на предметот во местото на определувањето.

Имателот на преносливиот товарен лист е должен при приемот на предметот да му го врати на превозникот оригиналот од преносливиот товарен лист.

Превозникот има право да бара, лицето на кое ќе му го предаде предметот, а кое не е законски имател на преносливиот товарен лист, да му издаде потврда за количеството и за состојбата на примениот предмет.

Член 78

Ако примачот на предметот не стави писмен приговор поради оштетување на предметот веднаш при преземањето, се претпоставува дека предметот му е предаден во состојба во каква што е примен на превоз односно онака како што е наведено во товарниот лист.

Ако оштетувањето не можело да се забележи во моментот на преземањето, примачот мора да му стави на превозникот приговор непосредно откако ќе го открие оштетувањето, а најдоцна во рок од 14 дена од денот на преземањето на предметот.

Член 79

Ако до штета дошло поради задоцнување со предавањето на предметот, примачот мора да стави писмен приговор во рок од 21 ден, сметајќи од денот кога му е предаден предметот.

Член 80

Ако писмениот приговор на примачот на предметот не биде ставен во рокот определен во чл. 78 и 79 на овој закон, превозникот не одговара за штетата, освен ако штетата настанала од дејствие или од пропуст на превозникот или на лицето кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот, а дејствијата или пропустите се сторени намерно или од крајно невнимание.

Член 81

Ако примачот не може да се пронајде или ако одбие да го преземе товарниот лист или предметот, превозникот е должен, без одлагање, да побара упатство од испраќачот.

Ако од испраќачот во примерен рок не прими упатство или ако применото упатство не може да го изврши, превозникот може, на трошок и на ризик на лицето овластено за располагање со предметот, да го предаде предметот на чување во јавен склад или на друго погодено лице или сам да го земе на чување, за што е должен, без одлагање, да го извести испраќачот или лицето кое е овластено да располага со предметот.

Ако предметот му го предаде на чување на друго лице, превозникот е одговорен за неговиот избор.

Кога превозникот ќе постапи според одредбата од став 2 на овој член, се смета дека превозот е завршен.

Член 82

Ако испраќачот односно лицето кое е овластено да располага со предметот не го преземе предметот во рок од 30 дена од денот на предавањето на предметот на чување, превозникот е овластен да го продаде предметот.

Превозникот може да го продаде предметот и пред истекот на рокот од став 1 на овој член:

— ако предметот е во расипување или ако му се заканува непосредна опасност од расипување;
— ако трошоците на чувањето не се во сразмер со вредноста на предметот;

— ако поради одлагање на продажбата не би можел да го постигне износот доволен за покривање на побарувањата на превозникот и трошоците на чувањето на предметот.

Член 83

Продажбата се врши јавно, освен ако се работи за расиплив предмет или за предмет чијашто цена е определена или се формира на берза.

Износот остварен со продажбата на предметот, по одбивањето на своето побарување во врска со превозот на тој предмет и по одбивањето на трошоците на чувањето и продажбата, превозникот е должен да го положи кај судот надлежен според местото на продажбата во корист на лицето овластено да располага со предметот, и да го извести за тоа.

7. Одговорност на превозникот

Член 84

Превозникот одговара за штетата настаната поради губење и оштетување на предметот што ќе го прими на превоз, како и за штетата настаната поради задоцнување во превозот и во предавањето на предметот на примачот.

Превозникот одговара за штетата од став 1 на овој член што ќе ја предизвика лицето кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот.

Член 85

За губењето и оштетувањето на предметот, како и за штетата поради задоцнување, што настанале за време на превозот во воздушниот сообраќај превозникот одговара според одредбите на овој закон.

Превозникот нема да одговара ако докаже дека тој или лицето кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршување на превозот ги презеле сите потребни мерки штетата да се одбегне или ако докаже дека не било можно да се преземат овие мерки.

Како време на превоз на предметот во воздушниот сообраќај се смета времето од преземањето на предметот на аеродромот на поаѓањето заради експедирање до предавањето на предметот на лицето кое е овластено со него да располага на аеродромот на определувањето или на некое друго место на кое ќе слета воздухопловот (член 111 став 2 точ. 2, 3 и 4).

За штетата настаната пред почетокот или по завршетокот на превозот во воздушниот сообраќај, превозникот одговара според соодветните прописи.

Ако договорот за превоз во воздушниот сообраќај го опфаќа и превозот пред почетокот или по завршувањето на превозот со воздухоплов, се претпоставува дека штетата настанала за време на превозот со воздухоплов.

Член 86

Се претпоставува дека предметот е загубен во превозот ако превозникот не му го предал на примачот во рок од седум дена од денот кога според договорот бил должен предметот да го предаде, или ако превозникот, пред истекот на наведениот рок, ќе изјави дека предметот е загубен.

Ако со договорот не е предвиден рокот на предавањето, рокот од став 1 на овој член се смета од денот кога предавањето требало да биде извршено сообразно со одредбата од член 64 став 2 на овој закон.

Член 87

Превозникот одговара за вредноста на загубениот предмет или на негов дел или за намалување на вредноста на оштетениот предмет.

Ако предметите од став 1 на овој член му се предадени на примачот со задоцнување, превозникот одговара и за штетата предизвикана со задоцнувањето.

Покрај износите од ст. 1 и 2 на овој член, превозникот е должен на испраќачот да му ја надомести платената превознина и другите трошоци настанати во превозот на предметот — во целост во случај на губење на предметот, а во сразмерен износ — во случај на оштетување на предметот, а најмногу до износот од член 89 став 1 на овој закон.

Член 88

Во случај на губење или оштетување на предметот, вредноста на предметот се определува според определената односно пазарната цена на предмет од исто количество и својства во местото и во времето на предавањето на примачот.

Член 89

Износот на надоместот на штетата за која превозникот одговара поради губење или оштетување

на предметот, не може да биде поголем од 290 динари по килограм бруто-тежина на предметот.

Износот на надоместот на штетата поради задоцнување во предавањето на предметот не може да биде поголем од двојниот износ на превозникот.

Член 90

Кај превозот на поштенски пратки со воздухоплов одговорноста на превозникот во случај на губење или оштетување на пратка како и во случај на задоцнување во предавањето на пратка, се определува во границите на одговорноста на ПТТ организација на здружен труд според одредбите на Законот за поштенските, телеграфските и телефонските услуги.

Одговорноста на превозникот од став 1 на овој член не може да го прејде износот определен во член 89 на овој закон, освен ако со договорот помеѓу превозникот и ПТТ организација на здружен труд вредноста на предметот е означена во износ поголем од оној што е определен во член 89 на овој закон (член 93).

Член 91

Превозникот не може да се повикува на границата на одговорноста определена во член 89 на овој закон ако се докаже дека штетата настанала од дејствие или пропуст на превозникот или на лице кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот и дека дејствијата или пропустите се сторени намерно или од крајно невнимание.

Превозникот може да се повикува на границата на одговорноста ако штетата намерно или од крајно невнимание ја предизвикало и лице кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот, ако докаже дека тоа лице работело надвор од рамките на своите должности.

Член 92

Превозникот кој не може да се повикува на границите на одговорноста од член 89 на овој закон одговара, освен за штетите од член 87 на овој закон, за секоја друга штета предизвикана со губење, оштетување или задоцнување во предавањето на предметот.

Член 93

Во договорот за превоз може да се означи вредноста на предметот во поголем износ од износот од член 89 став 1 на овој закон, и во тој случај превозникот одговара до означениот износ за секоја штета настаната поради губење или оштетување како и поради задоцнување во предавањето на предметот.

Ако вредноста на предметот е означена на начин од став 1 на овој член, превозникот има право на зголемување на превознината.

Се претпоставува дека вредноста на предметот му одговара на износот означен во смисла на став 1 од овој член, ако превозникот не докаже спротивно.

Член 94

По исклучок од одредбата на член 3 став 1 од овој закон, со договорот за превоз на предмети можат да се предвидат одредби со кои превозникот на полно или делумно се ослободува од одговорноста или со кои се предвидуваат ограничувања на одговорноста поповолни за превозникот од ограничувањата предвидени со овој закон само во случај на губење или оштетувања што ќе настанат поради природата или недостатокот на предметот што се превезува.

Член 95

Врз превозот на предмети сообразно се применуваат одредбите за превоз на патници од чл. 27 до 31 на овој закон.

8. Превознина**Член 96**

Височината на превознината се определува со договор.

Член 97

Превознината утврдена со договор за еден или повеќе превози останува непроменета без оглед на траењето на договорениот превоз.

Ако по барање од испраќачот или во интерес на имателот на правото, превозот се продолжи подалеку од договореното место на определувањето, превозницата сразмерно ќе се зголеми.

Член 98

Превознина се плаќа само за предмет што е превезен и во местото на определувањето му е ставен на располагање на примачот.

Превознина се плаќа и за предмет што не е превезен и не му е ставен на располагање на примачот, ако тоа го предизвикал нарачувачот на превозот, испраќачот, лицето овластено да располага со предметот, или лице за кое одговараат тие, или ако причината поради која предметот не пристигнал на местото на определувањето се наоѓа во самиот предмет, а превозникот не е одговорен за таа причина.

Ако предметот, освен во случајот од став 2 на овој член, е превезен само на еден дел од патот, превозникот има право на превознина сразмерно со корисно извршениот превоз.

Член 99

Ако наместо договорениот предмет се предаде на превоз друг предмет чија превознина е поголема од договорената, превознина се плаќа за вистински, натоварениот предмет.

Ако на превоз се предаде помалку отколку што е договорено, или не се натовари ништо, превознина се плаќа за целото договорено количество на предмети.

Ако е натоварено помалку предмети отколку што е договорено, а превознината за натоварениот друг предмет е поголема од договорената превознина, ќе се плати целата договорена превознина и разликата помеѓу договорената превознина и поголемата превознина за натоварениот предмет.

Член 100

Примачот кој е овластен да бара предавање на товарниот лист и предавање на предметот е должен да го намира побарувањето и да ги исполни сите други услови што се наведени во товарниот лист или во преносливиот товарен лист, а за кои изречно не е наведено дека ги плаќа односно ги исполнува испраќачот или нарачувачот на превозот.

Ако е издаден пренослив товарен лист, примачот е должен да ги намира побарувањата што настанале по издавањето на таа исправа, ако тие побарувања превозникот ги внесе во својот примерок од товарниот лист.

Член 101

Ако превозот се врши без товарен лист, примачот кој бара предавање на предметот е должен да му ја плати превознината и другите побарувања на превозникот во врска со превозот на предметот.

Член 102

Кај договорот за превоз на определено време нарачувачот на превозот ја плаќа превознината однапред во еднакви месечни износи, но на превозникот му припаѓа превознина само за времето на извршувањето на договорот.

Ако во текот на важењето на договорот за превоз на определено време настапат пречки во искористувањето на воздухопловот, нарачувачот ја плаќа превознината и за времето на траењето на тие пречки, ако пречката ја предизвикал тој или

ако пречката настанала поради извршувањето на неговиот налог.

Превозникот може да се откаже од договорот за превоз на определено време кога превознината не е платена во рокот.

Член 103

Ако примачот не ги изврши своите обврски, превозникот има право да го задржи предметот и да го предаде на чување или самиот да го земе на чување, за што е должен без одлагање, да ги извести примачот и испраќачот.

Ако на превозникот не му бидат исплатени износите што му се должат во рок од 15 дена од денот на предавањето на известувањето од став 1 на овој член, тој е овластен да го продаде предметот.

Во поглед на чувањето и продажбата на предметот се применуваат одредбите од чл. 81 до 83 на овој закон.

Член 104

Превозникот што му го предал предметот на примачот а не се послужил со правото од член 103 на овој закон, нема право да ги бара од испраќачот односно од нарачувачот на превозот износите што морал да му ги плати примачот, освен ако поради тоа испраќачот или нарачувачот на превозот се збогатиле неоправдано.

Ако превозникот, кој се послужил со правото од член 103 на овој закон, го наплати своето побарување само делумно, тој може од лицата наведени во став 1 на овој член да бара исплата на ненаплатениот дел од побарувањето.

Член 105

Заради обезбедување на своите побарувања од договорот за превоз на предмети превозникот има право на залог над предметот што го презел на превоз.

Оддел III**Превоз во кој учествуваат повеќе превозници****1 Последователен превоз****Член 106**

Договорот за последователен превоз во воздушниот сообраќај е договор за превоз на патници, багаж или предмети со кој превозникот (првиот превозник) се обврзува да го изврши превозот со учество на повеќе превозници (последователни превозници), а патникот односно нарачувачот на превозот се согласува со тоа.

Член 107

Односите помеѓу последователните превозници се уредуваат со нивни меѓусебен договор.

Ако со договорот не биде определено поинаку, врз односите на последователните превозници ќе се применат одредбите на овој закон.

Член 108

За штетата настаната поради смрт, оштетување на здравјето или повреда на патникот, како и за штетата предизвикана со задоцнување, одговараат солидарно првиот превозник и оној последователен превозник на чиј дел од патот дошло до штетата.

Првиот превозник може со договорот да ја исклучи својата одговорност за штетата од став 1 на овој член што ќе настане на дел од патот на кој превозот го вршат последователните превозници.

Член 109

За губењето или оштетувањето на багажот и предметите како и за штетата поради задоцнување во превозот и во предавањето на испраќачот, покрај превозникот на чиј дел од патот дошло до штетата, на испраќачот солидарно му одговара и првиот превозник, а на примачот и последниот превозник.

Ако не може да се утврди на чиј дел од патот дошло до губење односно оштетување на предметот за настанатата штета одговараат солидарно сите превозници.

2 Мешовит (комбиниран) превоз

Член 110

Ако е договорено така, превозникот во воздушниот сообраќај може договорениот превоз да го изврши со учество на превозници од други гранки на сообраќајот (мешовит превоз).

Превозникот кој склучил договор за мешовит превоз одговара за штетата според оние прописи за надомест на штетата што важат за превозникот на чиј дел од патот настанала штетата.

Ако превозникот изврши мешовит превоз на предмети без согласност од испраќачот, одговара за штетата според одредбите на оној закон што за начрчуваачот на превозот е најповолен, без оглед на кој дел од патот настанала штетата.

Оддел IV

Прифаќање и испраќање на патници, багаж и предмети

Член 111

Договорот за превоз ги опфаќа и работите на прифаќањето и испраќањето на патници, багаж и предмети што се вршат за време на превозот во воздушниот сообраќај (член 20 став 2 и член 83 став 3).

Како работи од став 1 на овој член се сметаат:

1) испраќањето на патници од пристанишната зграда и придружувањето или превозот до воздухопловот и обратно односно придружувањето или превозот на патници од еден до друг воздухоплов;

2) превозот на регистрираниот багаж и предмети од просторијата определена за прием на багаж односно предмети од складот или од други превозни средства на воздухопловното пристаниште до воздухопловот и нивниот натовар и редење во воздухопловот;

3) растоварот на регистрираниот багаж и предмети од воздухопловот и нивниот превоз во просторијата определена за издавање багаж на патниците односно предмети до складот или до другите превозни средства на воздухопловното пристаниште;

4) претоварот на регистрираниот багаж и предмети од еден воздухоплов во друг на платформата на воздухопловното пристаниште;

5) грижата регистрираниот багаж и предмети да се натоваруваат во воздухопловот согласно да се растоваруваат од воздухопловот според соодветните документи.

Член 112

Ако работите на прифаќањето и испраќањето не ги изврши превозникот, туку организација на здружениот труд која врши работи на прифаќање и испраќање, односите помеѓу превозникот и таа организација на здружениот труд се регулираат со нивни меѓу себе договори.

Со договорот од став 1 на овој член организацијата на здружениот труд што врши работи на прифаќање и испраќање се обврзува, заради извршувањето на договорот за превоз во воздушниот сообраќај уредно и навремено да ги изврши работите на прифаќање и испраќање на патниците, багажот и предметите, а превозникот се обврзува на таа организација на здружениот труд да ѝ плати определен надомест.

Член 113

Со склучувањето на договорот од член 112 на овој закон организацијата на здружен труд што врши работи на прифаќање и испраќање се обврзува

и да презема дејствија потребни за зачувување на правата на превозникот спрема имателите на барање за располагање со багажот или со предметите што му се доверени на ракување.

Член 114

Превозникот ѝ одговара на организацијата на здружен труд што врши работи на прифаќање и испраќање за штетата настаната поради ракување со опасен предмет или со предмет што се превезува под посебни услови ако за природата на тие предмети не ја известил организацијата на здружениот труд што врши работи на прифаќање и испраќање, или ако не ѝ ги дал потребните упатства, освен ако организацијата на здружениот труд што врши работи на прифаќање и испраќање знаела за природата на предметите или морала да знае.

Превозникот ѝ одговара на организацијата на здружениот труд што врши работи на прифаќање и испраќање за штетата предвидена во член 54 став 2 и член 57 став 3 на овој закон

Член 115

За штетата што ќе ја предизвика во извршувањето на работите на прифаќање и испраќање, организацијата на здружениот труд што врши работи на прифаќање и испраќање му одговара на превозникот, и тоа онака како што би одговарал превозникот при извршувањето на договорот за превоз.

По исклучок, организацијата на здружениот труд што врши работи на прифаќање и испраќање му одговара и на патникот односно на имателот на барање за располагање со багажот или со предметите, ако штетата ја предизвикала намерно или од крајно невнимание, или ако работела надвор од рамките на својата должност.

Член 116

Одредбата од договорот за превоз со која превозникот презема поголема одговорност од онаа што е пропишана со овој закон ја обврзува организацијата на здружениот труд што врши работи на прифаќање и испраќање само ако таа со тоа се согласила изречно.

Член 117

Одредбите од договорот за вршење на работите на прифаќање и испраќање со кои се намалува одговорноста на организацијата на здружениот труд што врши работи на прифаќање и испраќање, предвидена со овој закон, или со кои се намалува одговорноста на превозникот од член 114 на овој закон или со кои на штетата на трето лице се менуваат одредбите за нивната одговорност предвидена со овој закон, немаат правно дејство.

Оддел V

Рекламации

Член 118

Побарувањето од договорот за превоз имателот на правото го остварува со поднесување рекламација до превозникот во писмена форма со соодветни докази.

Ако превозникот во рок од 30 дена од денот на доставувањето на рекламацијата, не го исполни барањето од рекламацијата, имателот на правото може своето побарување да го оствари со поднесување тужба до судот

На барање од имателот на правото, превозникот плаќа затезна камата од денот на доставувањето на рекламацијата

На побарувањата на превозникот каматата тече од денот на доставувањето на барањето до патникот односно до начрчуваачот на превозот.

ГЛАВА II

ДОГОВОР ЗА ПОСЕБНА УСЛУГА СО ВОЗДУХОПЛОВ

Член 119

Со договорот за посебна услуга со воздухоплов, воздухопловната организација на здружениот труд или друга организација што ги врши тие услуги се обврзува да изврши посебна услуга со воздухоплов што не е превоз на лица и предмети, а наредувачот на посебната услуга да плати определен надомест.

Под посебна услуга со воздухоплов, во смисла на овој закон се смета исфрлањето на хемиски или други средства заради прихранување и запрашување во земјоделството и шумарството, исфрлањето на предмети за рекламни цели, употребата на воздухоплов во борба против пожари, за школување на летачки персонал, снимање од воздух и слично.

Член 120

Договорот за посебна услуга со воздухоплов е полноважен ако е склучен во писмена форма.

Член 121

Врз договорот за посебна услуга со воздухоплов сообразно се применуваат одредбите од чл. 7, 16 и 18 на овој закон.

Член 122

Кај договорот за посебна услуга со воздухоплов, воздухопловната организација на здружениот труд или друга организација што ја врши таа услуга е должна да ги извршува наложите од наредувачот на посебна услуга во границите на договорот и според намената на воздухопловот.

Воздухопловната организација на здружениот труд или друга организација што врши посебна услуга со воздухоплов не е должна да го изврши налогот од наредувачот на посебна услуга што би го изложил на опасност воздухопловот или лицата во воздухопловот како ниту налогот за кој може основано да се претпостави дека, ако се изврши, ќе им предизвика штета на трети лица.

Член 123

Воздухопловната организација на здружениот труд или друга организација што врши посебна услуга со воздухоплов одговара за штетата што на наредувачот, како и на извршувањето на договорот за посебна услуга. Ќе му ја направат лицата кои по нејзин налог и за нејзина сметка работеле врз извршувањето на таа услуга.

Со договорот од став 1 на овој член не може да се исклучи одговорноста за штетата што намерно или од крајно невнимание ќе ја направат лицата кои по налог и за сметка на воздухопловната организација на здружениот труд или на друга организација што врши посебни услуги со воздухоплов работеле врз извршувањето на посебната услуга.

Член 124

На штетата поради смрт, оштетување на здравјето или повреда на наредувачот на посебна услуга или на неговите лица што се наоѓаат во воздухопловот, како и на штетата поради губење или оштетување на предметите на наредувачот што се наоѓаат во воздухопловот заради извршување на посебна услуга, сообразно се применуваат одредбите на овој закон за одговорноста од договорот за превоз на лица и предмети.

Член 125

Ако со овој закон не е определено поинаку, врз извршувањето на договорот за посебна услуга со воздухоплов се применуваат правилата што важат за договорот за дело.

Член 126

Врз штетата од член 141 на овој закон причинета при извршувањето на договорот за посебна услуга со воздухоплов, се применуваат одредбите на овој закон за вондоговорната одговорност.

ГЛАВА III

ЗАКУП НА ВОЗДУХОПЛОВ

Член 127

Са договорот за закуп на воздухоплов, во смисла на овој закон, закуподавецот се обврзува да му предаде на закупецот определен воздухоплов на искористување, а закупецот се обврзува да плаќа за тоа определена закупнина.

Одредбите од овој закон за закуп на воздухоплов се однесуваат и на воздухоплов во општествена сопственост, ако со сојузен закон не е определено поинаку.

Договорот за закуп на воздухоплов е полноважен ако е склучен во писмена форма.

Член 128

Закуподавецот е должен на закупецот да му го предаде воздухопловот во таква состојба што да може да се искористува според договорената или вообичаената намена.

Ако со договорот за закуп на воздухоплов е предвидено закуподавецот да обезбеди и екипаж на воздухоплов во тој случај екипажот е должен да ги извршува наложите на закупецот.

Член 129

Трошоците за искористување на воздухопловот ги поднесува закупецот.

Закупецот не ги поднесува трошоците за поправка на воздухопловот потребни за отстранување на скриен недостаток на воздухопловот што постоел и во времето кога воздухопловот му е предаден, ниту ги поднесува трошоците за штетата поради губење на воздухопловот од дејство на виша сила.

Член 130

Закупецот е должен да го одржува воздухопловот за времето на траењето на договорот, а по истекот на договорот е должен да го врати воздухопловот во состојбата во каква го примил и во местото во кое го примил, но не одговара за редовното трошење (абење) на воздухопловот.

Член 131

Закуподавецот одговара за штетата настаната поради недостатокот што го прави воздухопловот неупотреблив или ја намалува неговата употребливост за договореното или вообичаеното искористување, а постоел во времето на предавањето на воздухопловот на закупецот.

Член 132

Во случај на сомневање дали е склучен договор за закуп или договор за превоз на определено време, се смета дека е склучен договор за превоз на определено време.

Член 133

Ако не е договорено поинаку, закупнина се плаќа месечно однапред, сметајќи од денот на предавањето на закупениот воздухоплов.

Закупнина не му припаѓа на закуподавецот за времето додека закупецот бил спречен да го користи воздухопловот по вина на закуподавецот, или поради скриен недостаток на воздухопловот ако тој постоел во времето на предавањето на воздухопловот на закупецот.

Закуподавецот може со своја изјава да го раскине договорот ако закупнината не му е платена во рок од 15 дена по втасаноста, со што не се засега во неговото право на надомест на штетата.

Во случајот од став 3 на овој член договорот ќе остане во сила ако закупецот ја исплати закупнината што ја должи пред да ја прими изјавата за раскинување.

Член 134

Договорот за закуп може да се склучи на определено или на неопределено време.

Договорот за закуп склучен на определено време може да се продолжи само во писмена форма.

Договорот за закуп склучен на определено време може да се раскине само во писмена форма, ако со овој закон не е определено поинаку.

Договорот за закуп склучен на неопределено време може да се откаже однапред, во рок што не може да биде пократок од три месеци и тоа само во писмена форма.

Член 135

Договорот за закуп престанува во случај на уништување на воздухопловот, трајна неупотребливост на воздухопловот, како и во случај што не можел да се предвиди, спречи ниту да се отстрани а кој го оневозможува искористувањето на воздухопловот за време на закупот.

Член 136

Ако поправките што ги поднесува закуподавецот траат или се предвидува дека ќе траат подолго време во однос на времето на траењето на договорот или на целта на склучувањето на договорот, закупецот може со своја изјава да се откаже од договорот.

Во случајот од став 1 на овој член закупецот има право да бара враќање на сразмерен износ од платената закупнина без оглед на тоа дали се откажал од договорот.

Член 137

Ако закупецот не му го врати воздухопловот на закупецот по истекот на времето за враќање предвидено со договорот за закуп, должен е да плати оразмерен надомест во височина на двојната договорена закупнина за пречекореното време.

Ако закупецот е виновен за задоцнувањето во враќањето на воздухопловот, одговара, покрај износот од став 1 на овој член, и за секоја штета што поради тоа ќе ја претрпи закуподавецот.

Член 138

Наградата за потрага и спасување со закупен воздухоплов за време на траењето на договорот за закуп му припаѓа на закупецот.

Член 139

Закупецот може да го даде воздухопловот во закуп на друг (пазакуп) само врз основа на писмена согласност од закуподавецот.

ГЛАВА IV

ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТИТЕ ШТО ВОЗДУХОПЛОВ ВО ЛЕТ ЌЕ ГИ ПРИЧИНИ НА ЗЕМЈАТА

Член 140

Носителот на правото на располагање со воздухопловот во општествена сопственост односно сопственикот на воздухопловот, одговара за штетата настаната на земјата поради смрт, оштетување на здравјето или повреда на трети лица, како и за штетата причинета на предмети што ќе ја предизвикаат воздухопловот во лет или лицата или предметите што испаднале или се исфрлени од воздухопловот во лет, ако штетата е директна последица од фактот што ја предизвикал штетата.

Носителот на правото на располагање односно сопственикот на воздухопловот одговара за штетата од став 1 на овој член што ќе ја предизвика лицето кое по негов налог или за негова сметка работело врз извршувањето на превозот.

Одредбата од став 1 на овој член се однесува и на штетата што е предизвикана со самото минување на воздухопловот низ воздушниот простор ако до штетата дошло поради непридржување кон соодветните прописи за безбедноста на воздушната пловидба.

Се смета дека воздухопловот е во лет, во смисла на став 1 од овој член, од моментот кога моторната била на воздухопловот е употребена за полетување, па сè до моментот на запирањето на воздухопловот и престанувањето на работата на моторите по слетувањето.

Член 141

За штетата од член 140 на овој закон што ќе ја причини воздухоплов земен во закуп одговара закупецот.

За штетата од член 140 на овој закон што ќе ја причини воздухоплов земен во закуп над кој постои право на сопственост одговара закупецот чие право на закуп е запишано во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Ако правото на закуп не е запишано на начинот од став 2 на овој член, закупецот и сопственикот на воздухопловот одговараат солидарно.

Член 142

За штетата од член 140 на овој закон, покрај носителот на правото на располагање односно сопственикот на воздухопловот, солидарно одговара и нарачувачот на превоз со цел воздухоплов на определено време, како и нарачувачот на посебна услуга со воздухоплов.

Член 143

Лицето одговорно за штетата според одредбите на чл. 140 до 142 на овој закон (одговорното лице) нема да одговара ако докаже:

1) дека штетата настанала со дејствие на оштетениот или на лицето кое работело по налог и за сметка на оштетениот;

2) дека воздухопловот со кој е причинета штетата противправно го искористувало друго лице, а дека одговорното лице ги презело потребните мерки да се спречи противправното искористување на воздухопловот.

Член 144

Ако одговорното лице докаже дека штетата настанала делумно со дејствие на оштетениот или на лицето кое работело по налог или за сметка на оштетениот, одговорноста на одговорното лице за надомест на штетата се намалува во сразмер со придонесот на наведените лица во настанувањето на штетата.

Член 145

Ако одговорното лице не докаже дека ги презело потребните мерки да го спречи противправното искористување на воздухопловот со кој е причинета штетата, тоа за штетата одговара солидарно со лицето кое противправно го искористувало воздухопловот.

Член 146

Одговорното лице не може да се ослободи од одговорноста според одредбите на член 143 точка 1 и на член 144 од овој закон ако штетата ја предизвикале лица кои работеле по налог и за сметка на оштетениот, а оштетениот докаже дека тие лица работеле надвор од рамките на нивните должности.

Член 147

За штетата од член 140 на овој закон што ќе настане како последица од судир или од меѓусебно попречување на два или повеќе воздухоплови, како и за штетата што заеднички ќе ја причинат два или повеќе воздухоплови, одговараат солидарно сите одговорни лица.

Член 148

Одговорното лице одговара за штетата од член 140 на овој закон до височината на вредноста (цената) на новиот воздухоплов во времето на неопределеноста.

За штетата поради смрт, оштетување на здравјето или повреда, одговорното лице одговара до из-

нос од 500.000 динари по еден загинат, оштетен односно повреден.

Член 149

На границата на одговорноста од член 148 на овој закон не може да се повикува одговорното лице ако се докаже дека штетата е предизвикана намерно или од крајно невнимание.

Но одговорното лице може да се повикува на границата на одговорноста ако докаже дека лицето кое по негов налог и за негова сметка работело врз извршувањето на превозот, ја сторило штетата намерно или од крајно невнимание работејќи надвор од рамките на својата должност.

Лицето кое противправно го користело воздухопловот со кој е предизвикана штетата не може да се повикува на границата на одговорноста од член 148 на овој закон.

Член 150

Вкупниот износ на надоместот кој може да се бара од повеќе одговорни лица за штета што воздухоплов ќе ја причини од еден настан, не може да биде поголем од износот што е определен во член 148 на овој закон, освен ако штетата е предизвикана намерно или од крајно невнимание.

Член 151

Доколку причинетата штета на трети лица и на предмети на земјата ги надминува износите предвидени во член 148 на овој закон, половина од износот превенствено, ќе се употреби за надомест за штетата поради смрт, оштетување на здравјето или телесна повреда на лицата, а другата половина за надомест на другите штети, сразмерно на нивната височина.

Ако износот од став 1 на овој член определен за надомест на штетата поради смрт, оштетување на здравјето или телесна повреда не е доволен за тоа, ненамириениот дел ќе се намира од другата половина на износот во сразмер со другите штети.

Член 152

Одредбите за ограничениот одговорност од овој дел на законот ќе се применуваат и врз странски воздухоплов под условите на реципроцитет.

Член 153

Одредбите од оваа глава на законот се однесуваат и на војните, царинските и на воздухопловите на органите за внатрешни работи.

Врз странски државен воздухоплов одредбите на овој закон се применуваат под условите на реципроцитет.

ГЛАВА V

ДОГОВОР ЗА ОСИГУРУВАЊЕ ВО ВОЗДУШНАТА ПЛОВИДБА

Член 154

Со договор за осигурување во воздушната пловидба според одредбите на овој закон, можат да се осигураат:

1) воздухопловот и неговата опрема, како и предметите што се превозуваат со воздухопловот или се наоѓаат на него;

2) превозниката, трошоците на осигурувањето, очекуваната добивка, заложните и други права и материјални користи што постојат или оправдано можат да се очекуваат во врска со воздушната пловидба а можат да се проценат во пари;

3) одговорност за штета нанесена на трети лица во врска со правото на располагање или со искористување на воздухопловот и другите предмети наведени во точка 1 од овој став што се во општествено

на сопственост, или на кои право на сопственост имаат физички или граѓански правни лица.

Под изразот трети лица, во смисла на овој член, се подразбираат лицата кои не се субјекти на договорот за осигурување.

Член 155

Одредбите на овој закон што се однесуваат на осигурувањето се применуваат и врз реосигурувањето на предметите од член 154 на овој закон, ако е склучено по полиси или услови вообичаени за осигурување во воздушната пловидба.

Член 156

Ако не е договорено поинаку, се смета дека осигурувањето на воздухопловот ја опфаќа и неговата опрема.

Член 157

Осигурувањето на воздухопловот на определено патување почнува од моментот кога воздухопловот ќе се стави во движење заради извршување на осигуреното патување во појдовното место наведено во договорот за осигурување, и трае додека воздухопловот не ќе заврши со движењето непосредно по слетувањето во местото на определувањето наведено во договорот за осигурување.

Член 158

Од осигурувањето на воздухопловот се исклучени штетите настанати посредно или непосредно поради мани или неспособност на воздухопловот за безбедна воздушна пловидба ако осигуреникот знаел за нив или можел да дознае со должно внимание, а не го спречил настанувањето на штетата иако можел.

Одредбата од став 1 на овој член не се однесува на штетите настанати поради мани или неспособност на воздухопловот за безбедна воздушна пловидба за кои осигурувачот бил известен или за кои дознал на друг начин при склучувањето на договорот за осигурување.

Под неспособност на воздухопловот за безбедна воздушна пловидба, во смисла на овој член се подразбира како неспособноста поради технички недостатоци или недоволна опременост на воздухопловот, така и поради несоодветен екипаж или непрописно оптоварување на воздухопловот.

Член 159

Кај осигурувањето на воздухоплов на определено време, покрај штетата од член 158 на овој закон, од осигурувањето се исклучени и штетите настанати посредно или непосредно поради ризици остварени надвор од подрачјето на воздушната пловидба предвидено во договорот за осигурување, освен ако до пречекорување на границите на подрачјето на воздушната пловидба дошло поради виша сила, грешка во управувањето со воздухопловот или заради спасување на имот и животи или укажување на здравствена помош, како и во случај кога се во прашање помали пречекорувања што значително не влијаеле врз настанување и големиината на штетата.

Член 160

Кај осигурувањето на воздухоплов на определено време осигурувањето се продолжува за времето на траењето на неопложните поправки на оштетувањата покрити со осигурувањето што започнале во текот на траењето на осигурувањето, и се изведуваат без неоправдани задржувања а најдолго 15 дена по истекот на договорениот рок на осигурувањето, доколку за тоа време воздухопловот не може да се користи за безбедна воздушна пловидба.

Осигуреникот е должен навремено да го извести осигурувачот за случајот од став 1 на овој член.

Член 161

Во случај кога ќе се изврши поправка на оштетениот воздухоплов или ќе се заменат загубени односно уништени делови на опремата на воздухопловот, од осигурувањето се надоместува само штетата во височина на вистинските трошоци нужни за поправка на воздухопловот и за замена на деловите, но не и штетата настаната поради губење на вредноста на воздухопловот до кое дошло и покрај извршената поправка на воздухопловот и замената на деловите.

Надоместот на штетата од став 1 на овој член ќе се изврши не земајќи предвид дали со поправката на воздухопловот и со замената на деловите дошло до зголемување на вредноста на воздухопловот.

Член 162

Кај договорот за осигурување се претпоставува дека воздухопловот исчезнал оној ден кога е прекината секоја врска помеѓу воздухопловот и надлежната контрола на летање односно оној ден на кој се однесуваат последните сигурни вести за воздухопловот.

Член 163

Ако со овој закон не е определено поинаку, врз договорите за осигурување во воздушната пловидба сообразно се применуваат одредбите за договорите за пловидбеното осигурување од Законот за поморската и внатрешната пловидба, освен посебните одредби за осигурување на бродовите.

ГЛАВА VI

ЗАСТАРЕНОСТ НА ПОБАРУВАЊАТА

Член 164

Побарувањата од договорот за превоз, како и регресните побарувања во врска со тој договор, застапуваат за две години.

Побарувањата од договорот за посебна услуга со воздухоплов, побарувањата од договорот за закуп на воздухоплов и побарувањата за надомест на штетата кај одговорноста од член 140 на овој закон, како и регресните побарувања во врска со наведеното побарување, застапуваат за една година.

Побарувањата од договорот за осигурување застапуваат за пет години.

Времето на застареноста почнува да тече:

1) кај договорот за превоз на патници:

— во случај на смрт, оштетување на здравјето, повреда на патниците или задоцнување во превозот — од денот кога воздухопловот стигнал или требало да стигне во местото на определувањето;

— во случај на смрт што настапила по слегувањето на патникот од воздухопловот, како последица од повреда настаната во текот на превозот — од денот на смртта, со тоа што тужбата мора да биде поднесена најдоцна во рок од три години, од денот кога воздухопловот стигнал или требало да стигне во местото на определувањето;

2) кај превозот на рачен багаж — од денот кога воздухопловот стигнал или требало да стигне во местото на определувањето;

3) кај превозот на регистриран багаж и предмети:

— во случај на губење или оштетување — од денот кога се предадени односно требало да бидат предадени во местото на определувањето;

— во случај на задоцнување во превозот — од денот кога се предадени во местото на определувањето;

— во случај на други побарувања — од денот кога побарувањето требало да се исполни;

4) кај договорот за прифаќање и испраќање на патници, багаж и предмети — од денот определен во точ. 1 до 3 на овој став;

5) кај договорот за посебна услуга со воздухоплов и кај договорот за закуп на воздухоплов — од денот на втасаноста на побарувањето;

6) кај одговорноста од член 140 на овој закон — од денот кога оштетениот дознал за штетата и за лицето кое ја направило штетата, а најдоцна во рок од три години од денот кога настанала штетата;

7) кај регресните барања — од денот кога настанала обврската за исплата на побарувањата врз основа на судска одлука или врз основа на секој друг акт кој се заснова на правото на регрес;

8) кај договорот за осигурување:

— за побарувањата на надомест за штети нанесени на трети лица — од денот кога осигуреникот ќе го одбие барањето на третото лице за надомест на штетата;

— за другите побарувања — првиот ден по истекот на календарската година во која настанало побарувањето.

ДЕЛ ТРЕТИ

ОСНОВНИ МАТЕРИЈАЛНО-ПРАВНИ ОДНОСИ ВО ПОГЛЕД НА ВОЗДУХОПЛОВ

ГЛАВА I

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 165

Воздухопловот и воздухопловот во изградба се подвижни предмети.

Член 166

Воздухопловот што има југословенска државна припадност е во општествена сопственост.

Југословенската државна припадност се стекнува со запишување во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Воздухоплов што има југословенска државна припадност може да биде во сопственост на домашно физичко или граѓанско правно лице во границите и под условите определени со закон.

Член 167

Припадок на воздухоплов се сите предмети што трајно се наменети за воздухопловот, без оглед на тоа дали се во составот на воздухопловот или се привремено одвоени од него.

Член 168

Запишувањето на правото на воздухоплов во Југословенскиот регистар на воздухопловите, начинот на водење на регистарот и постапката на организните надлежни за запишување се врши според одредбите за регистрација на воздухопловите од Законот за воздушната пловидба.

Член 169

Правното дејство на уписот во Југословенскиот регистар на воздухопловите зависи од редот на првенството на уписот.

За редот на првенството на уписот е мародавен моментот кога предлогот за упис стигнал до надлежниот орган што го води Југословенскиот регистар на воздухопловите.

ГЛАВА II

ПРАВО НА РАСПОЛАГАЊЕ СО ВОЗДУХОПЛОВ ВО ОПШТЕСТВЕНА СОПСТВЕНОСТ

Член 170

Правото на располагање со воздухоплов во општествена сопственост и договорното заложно право на воздухоплов во општествена сопственост се запишуваат во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Одредбата од став 1 на овој член може да се примени и врз правото на привремено искористување на воздухоплов врз основа на договор за закуп, ако времето на закупот е договорено во траење од најмалку шест месеци, како и врз правото на првенствено купување.

За исправноста на правните работи од ст. 1 и 2 на овој член е потребна писмена форма.

Правна работа што не е склучена во писмена форма нема правно дејство.

Договоротното заложно право според одредбите од овој закон не произведува правно дејство спрема трети лица од моментот на уписот во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Член 171

Одредбите од член 170 ст. 1, 3 и 4 на овој закон се применуваат и врз воздухопловот во изградба.

Член 172

Одредбите од член 170 на овој закон се однесуваат на:

1) правата на воздухоплов стечени со наследување и со јавна продажба, и

2) преносот на правата на располагање со воздухоплов врз осигурувачот врз основа на одредбите за осигурувањето во воздушната пловидба.

Член 173

Носителот на правото на располагање со воздухоплов може:

1) да го пренесе воздухопловот врз друго општествено правно лице, со надомест или без надомест;

2) да го препнесе воздухопловот од општествена сопственост врз носителот на правото на сопственост, но само со надомест;

3) да го пренесе воздухопловот врз осигурувачот;

4) да основе договорно заложно право на воздухоплов;

5) да даде воздухоплов во закуп и да склучува други договори за искористување на воздухоплов.

Член 174

Преносот на воздухопловот го опфаќа и припадокот.

Член 175

Во случајот од член 173 точ. 1 и 2 закупот на воздухопловот не престанува ако рокот на закупот не истекне и ако тоа право е запишано во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Закупецот чие право на закуп е запишано во Југословенскиот регистар на воздухопловите има, додека трае закупот, право на првенствено купување на воздухопловот.

Член 176

Бришење на воздухоплов од Југословенскиот регистар на воздухопловите може да се изврши ако на тоа не му се противат доверителите чие побарување е обезбедено со законско заложно право, и ако се намирени сите запишани иматели на правото или ако за тоа дале своја согласност.

Во случајот од став 1 на овој член надлежниот суд може да дозволи бришење на воздухопловот и без согласност од имателот на правото од став 1 на овој член односно и покрај противењето на тие доверители, ако во судот биде положен износ во пари во височина на побарувањата на сите наведени доверители односно ако биде дадена гаранција за која судот, по сослушувањето на односните лица ќе најде дека е доволна.

Член 177

Правото на располагање на воздухоплов во изградба ги опфаќа предметите што се вградени во воздухопловот во изградба.

Ако во регистарот на воздухопловите не е запишано нешто друго, правото на располагање на воздухоплов во изградба ги опфаќа и предметите што

се наоѓаат во фабриките и работилниците, а не се вградени во воздухопловот, ако според својата изработка се определени исклучиво за вградување во определен воздухоплов или за негов придонес или ако на видлив начин се обележени или издвоени за вградување во тој воздухоплов.

Член 178

Одредбите од член 176 на овој закон се однесуваат и на воздухопловот во изградба запишан во Југословенскиот регистар на воздухопловите во изградба.

Г Л А В А III

СОПСТВЕНИЧКО-ПРАВНИ ОДНОСИ

Член 179

На воздухоплов што не е во општествена сопственост можат да постојат: право на сопственост, право на првенствено купување, договорно заложно право и законско заложно право.

Член 180

Правата на воздухоплов од член 179 на овој закон се запишуваат во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Член 181

Воздухоплов и воздухоплов во изградба може да биде во сопственост, тако што сопственоста е определена на удели.

Секој сопственик може, согласно со одредбите од овој закон, својот удел на воздухопловот да го отуѓи или да го оптовари.

Ако еден од сопствениците го отуѓува својот удел на воздухопловот, другите сопственици имаат право на првенствено купување, ако е тоа право запишано во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Член 182

Одредбите од чл. 170 до 172 и чл. 174 до 178 на овој закон сообразно се однесуваат и на воздухопловот во сопственост на физички и граѓански правни лица.

Г Л А В А IV

ДОГОВОРНО ЗАЛОЖНО ПРАВО НА ВОЗДУХОПЛОВ

Член 183

Договорно заложно право на воздухоплов е правото според кое доверителот е овластен да се намира од продажната цена на воздухопловот остварена со судска продажба, ако побарувањето обезбедено со договорно заложно право не му биде намирено во рокот на втасаноста.

Договорно заложно право на воздухоплов во општествена сопственост може со договор да се основа само во корист на општествени правни лица.

Договоротното заложно право на воздухоплов се намирава по намиравањето на законското заложно право на воздухопловот.

Член 184

По исклучок од член 183 став I на овој закон, кога воздухопловот ќе претрпи такви општетувања или неговата состојба е таква што договорното заложно право не дава доволно гаранција за намиравање на побарувањата, секој договорен заложен доверител може да бара намиравање на побарувањата и пред втасаноста, ако должникот за втасаната разлика не му понуди обезбедување на друг начин.

Член 185

Договоротното заложно право на воздухоплов се протега и на припадокот на воздухоплов (член 167).
Врз договорното заложно право на воздухоплов може, под условите од чл. 170 и 183 на овој закон, да се основе пазаложно право во корист на трети лица.

Ако е основано пазаложно право во корист на трети лица, договорниот заложен должник може да му го намира својот долг на договорниот заложен доверител само ако тоа го дозволи договорниот пазаложен доверител или ако должникот износ го положи во депозит кај судот.

Ако договорниот заложен должник не постапи според одредбата од став 3 на овој член, договорното заложно право останува во сила за побарувањето на договорниот пазаложен доверител.

Член 186

Ако не е договорено поинаку, договорното заложно право на воздухоплов не се однесува на превозницата, на надоместот за посебни услуги со воздухоплов и на закупницата, како ниту на наградите за извршена потрага по воздухоплов или неговото спасување.

Член 187

Ако не е договорено поинаку, договорното заложно право се однесува и на надоместот што од осигурувањето на воздухопловот му припаѓа на носителот на правото на располагање односно на сопственикот на воздухопловот.

Ако осигурувачот бил известен за договорното заложно право, не смее надоместот од осигурувањето да му го исплати на осигуреникот без согласност од договорниот заложен доверител.

Член 188

Договорно заложно право во корист на главницата постои и за тригодишните договорни или законски камати, втасани до поведувањето на извршната постапка, за каматите втасани во текот на таа постапка, како и за трошоците на запишувањето на договорното заложно право, на процесната и извршната постапка.

Член 189

Воздухопловот оптоварен со договорно заложно право не може да биде трајно повлечен од воздушна пловидба без претходна согласност од сите договорни заложни доверители.

Ако сите договорни заложни доверители не дале своја согласност, договорниот заложен должник може да бара од судот воздухопловот да се продаде на јавна продажба.

Член 190

За основање на договорно заложно право на сопственичкиот дел од воздухопловот е потребна согласност од сопствениците што имаат повеќе удели над воздухопловот.

Член 191

Ако со договорното заложно право се оптоварени повеќе од половината на сопственичките удели на воздухопловот, договорниот заложен доверител може да бара продажба на целиот воздухоплов, но намиравањето на неговото побарување може да се врши само од делот на продажната цена што отпаѓа на уделите оптоварени со тоа договорно заложно право.

Одредбата од став 1 на овој член се однесува и на трошоците за одржување.

Член 192

Одредбите на овој закон за договорното заложно право на воздухоплов сообразно се применуваат и врз воздухоплов во изградба.

Член 193

Договоротното заложно право и неговиот ред на првенство, стекнат со упис во Југословенскиот регистар на воздухопловите, не престанува со бришење на воздухопловот од регистарот, и ако бришењето настапило поради тоа што воздухопловот станал трајно неупотреблив, исчезнал или од други причини е повлечен од употреба за воздушна пловидба.

Член 194

Договоротното заложно право престанува:

- 1) со бришење од Југословенскиот регистар на воздухопловите;
- 2) со продажба на воздухопловот во извршна или стечајна постапка

Член 195

Договорно заложно право може да се запише за исто побарување неразделено на два или повеќе воздухоплови или воздухоплови во изградба или на две или повеќе договорни заложни побарувања (заедничко договорно заложно право).

Во случајот од став 1 на овој член доверителот е овластен да бара намиравање на целото побарување од секој одделен воздухоплов оптоварен со договорно заложно право.

Член 196

Ако на воздухоплов е запишано заложно право во корист на странски државјанин или на странско правно лице, за побарувањето во странска валута, овие лица имаат право слободно да располагаат со средствата добиени од цената постигната со јавна продажба на воздухопловот.

Член 197

Заложното право запишано во странски регистар на воздухопловите над воздухоплов што дополнително ќе стекне југословенска државна припадност ќе се запише во Југословенскиот регистар на воздухопловите како пренотација на договорното заложно право ако е наведено во исправата за бришење на воздухопловот од странскиот регистар, со тоа што ќе му се признае редот на првенство според моментот кој бил меродавен за утврдување на неговиот ред на првенство во странскиот регистар.

Договорниот заложен доверител од став 1 на овој член е должен пренотацијата да ја оправда во рок од 30 дена од денот на запишувањето на пренотацијата.

Г Л А В А V

ЗАКОНСКО ЗАЛОЖНО ПРАВО НА ВОЗДУХОПЛОВ

Член 198

Законско заложно право на воздухоплов постои за:

- 1) судските трошоци сторени во заеднички интерес на сите доверители во текот на постапката за извршување или обезбедување заради чување на воздухопловот или спроведување на присилна продажба;
- 2) побарувањата што се однесуваат на плаќањето што се должи за потрага по воздухопловот или неговото спасување;
- 3) побарувањата што се однесуваат на вонредните трошоци нужни за зачувување на воздухопловот.

Член 199

Законското заложно право на воздухоплов се протега и на припадокот на воздухопловот, на превозницата и надоместот за посебна услуга што го должи патникот или нарачувачот на превозот односно нарачувачот на посебната услуга.

Законското заложно право на воздухоплов се однесува и на надоместот што од осигурувањето на воздухопловот му припаѓа на носителот на правото на располагање односно на сопственикот на воздухопловот.

Законското заложно право на воздухоплов во корист на главницата се однесува и на каматите според одредбата од член 188 на овој закон.

Член 200

Побарувањата обезбедени со законско заложно право се намируваат пред сите други права.

Член 201

Во случај на присилна продажба на воздухоплов, побарувањата за надомест на штетата поради смрт, оштетување на здравјето или повреда на лицата на земја (член 140) се намируваат, по правило, по побарувањата од член 198 на овој закон.

Ако во случајот од став 1 на овој член воздухопловот е оптоварен со договорно заложно право заради обезбедување на некое побарување, барањето за надомест на штетата ќе се намира пред барањето на договорните заложни доверители, но најмногу до 20% од постигнатата продажна цена.

Одредбите од ст. 1 и 2 на овој член ќе се применуваат ако одговорноста за тие штети е осигурена на износ понизок од вредноста на таквиот нов воздухоплов.

Член 202

Побарувањата обезбедени со законско заложно право се намируваат по редот на првенство од член 198 на овој закон.

Ако побарувањата што имаат ист ред на првенство не може во целост да се намират, ќе се намират сразмерно.

Кај побарувањата наведени во член 198 точка 2 на овој закон подоцна настанатото побарување има предност пред поранешното, а во случај на сомневање, се претпоставува дека тие побарувања настанале истовремено.

Член 203

Побарувањата обезбедени со законско заложно право на последното патување имаат предност пред побарувањата на поранешното патување.

Член 204

Законското заложно право на воздухоплов престанува:

1) со престанување на побарувањето обезбедено со законско заложно право;

2) со истек на рокот од 90 дена од денот на настанувањето;

3) со присилна продажба во извршна или стечајна постапка;

4) со доброволна продажба, под услов:

— да е извршен упис на преносот на правото на располагање односно сопственост во Југословенскиот регистар на воздухопловите и тој упис да е објавен на начин како што се објавува уписот во регистар на организациите на здружениот труд, како и на огласната табла на судот на чие подрачје се води регистарот на воздухопловите во кој е запишан воздухопловот;

— доверителот кој има законско заложно право во рок од 60 дена од денот на објавувањето на огласот за уписот на преносот, но пред истекот на рокот од 90 дена од денот на настанување на побарувањето, да не поведе судска постапка за намирување на своето побарување.

Член 205

Побарувањето обезбедено со законското заложно право од член 204 точ. 2 и 3 на овој закон не престанува со истекот на рокот од 90 дена, ако:

1) пред истекот на тој рок побарувањето се прибележи во Југословенскиот регистар на воздухопловите во кој е запишан воздухопловот;

2) странките се спогодат за височината на побарувањето.

3) пред судот се поведе постапка за признавање на ова побарување, во кој случај судот утврдува дали постојат оправдани причини за прекинување или одлагање на рокот.

Член 206

Рокот од член 204 точка 2 на овој закон се смета кај законското заложно право за побарување за трошоците и наградите за потрага и спасување, како и за извонредните трошоци нужни за зачувување на воздухопловот — од денот кога се преземени дејствијата.

Член 207

Рокот од членот 204 точка 2 на овој закон престанува да тече со поднесувањето тужба за остварување на побарувањето под услов да се изврши запирање на воздухопловот или прибелешката на поднесената тужба да се запише во Југословенскиот регистар на воздухопловите во кој е запишан воздухопловот.

Кога пресудата врз основа на поднесената тужба што била предмет на прибелешката ќе стане извршна, законското заложно право престанува во рок од 60 дена од извршноста на пресудата ако доверителот во тој рок не побара присилна продажба или запирање на воздухопловот. Доверителот има право во тој рок да бара од судот побарувањето од ова законско заложно право да го запише како договорно заложно право со ред на првенство според моментот кога прибелешката на тужбата за остварување на законското заложно право е запишана во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Член 208

Одредбите на овој закон за законското заложно право на воздухоплов се применуваат и кога воздухопловот го искористува лице кое не е носител на правото на располагање односно сопственик на воздухопловот, освен ако воздухопловот на носителот на правото на располагање односно на сопственикот на воздухопловот му е одземен со противправно дејствие, а доверителот не е совесен.

Член 209

Законското заложно право на воздухоплов не престанува со бришење на воздухопловот од Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Член 210

Со престанување на законското заложно право не престанува и побарувањето што било обезбедено со тоа право.

Со отстапување на побарувањето обезбедено со законско заложно право се пренесува и законското заложно право.

ДЕЛ ЧЕТВРТИ

ПОСТАПКА ЗА ИЗВРШУВАЊЕ И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НАД ВОЗДУХОПЛОВ

Член 211

Присилно извршување на судската одлука кое гласи на исполнување на обврската, како и заради обезбедување на побарувања над воздухоплов, може да се врши ако воздухопловот се наоѓа на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Извршување и обезбедување може да се дозволи и над воздухоплов што не се наоѓа на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија ако е запишан во Југословенскиот регистар на воздухопловите.

Член 212

Не можат да бидат предмет на извршување или обезбедување:

1) воените, царинските и воздухопловите на органите за внатрешни работи и санитарските воздухоплови;

2) странски воздухоплов кој, во согласност со важечките прописи, прелетува преку територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, или ќе слета на аеродром на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија поради виша сила или заради безбедност на пловидбата (воздухоплов во нужда), додека вишата сила или причините за безбедност на пловидбата траат, како и кога ќе слета по наредба од надлежниот орган.

Воздухопловот од точка 2 на овој член може да биде предмет на извршување или обезбедување ако постапката се спроведува заради извршување или обезбедување на побарување што настанало за време на прелетувањето или задржувањето на воздухопловот на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 213

Воздухопловот кој претставува основно средство на организација на здружениот труд која врши стопанска дејност може да биде предмет на извршување со продажба ако не е неопходен за вршење на основната дејност на организацијата на здружениот труд против која се спроведува извршување.

Одредбата од став 1 на овој член не се применува во случај кога извршувањето со продажба се спроведува заради остварување на побарување на странски побарувач на извршувањето, ако се работи за побарување обезбедено со договорно заложно право или ако се работи за намирување на некое побарување обезбедено со законско заложно право.

Одредбата од став 1 на овој член не се применува врз извршувањето со продажба на воздухоплов ниту во случај кога извршување се бара заради намирување на побарувања што произлегуваат од:

1) штета настаната на земја поради смрт, оштетување на здравјето или повреда на лица што ги предизвикал воздухопловот во лет над кој се спроведува извршување или што ги претрпеле лицата на воздухопловот поради искористувањето на тој воздухоплов;

2) потрагата и спасувањето, давањето помош или чувањето на воздухопловот;

3) договорот за превоз или друг договор за искористување на воздухопловот кој е предмет на извршување;

4) снабдувањето, поправката и опремата на воздухопловот кој е предмет на извршување.

Член 214

Привремена мерка запирање и чување на воздухопловот не може да се дозволи то текот на извршувањето на јавниот превоз според утврдениот ред на летање (редовен, линиски сообраќај), ако на тоа му се противи носителот на правото на располагање односно сопственикот на воздухопловот.

Запирање и чување на воздухоплов не може да се дозволи ниту на воздухопловот во текот на извршувањето на превоз во вонредниот (слободен) сообраќај, ако воздухопловот се наоѓа непосредно пред полетување или ако го продолжува порано започнатиот превоз, ако на тоа му се противи носителот на правото на располагање односно сопственикот на воздухопловот.

По исклучок, запирањето и чувањето на воздухоплов од став 2 на овој член може да се дозволи

ако постапката се спроведува заради извршување на побарување настанало во врска со тој превоз.

Одредбите од овој член ќе се применат и врз странски воздухоплов, под условите на реципрочитет.

Член 215

Ако привремената мерка се определува заради обезбедување на парични побарувања, воздухопловот ќе се ослободи од запирање или чување ако биде дадено обезбедување во височината на износот на побарувањето за кое се бара запирање, под услов тоа обезбедување да е расположливо и преносливо во корист на доверителите.

Ако се работи за побарувања за кои должникот може да ја ограничи својата одговорност, височината на обезбедувањето од став 1 на овој член не мора да биде поголема од износот на ограничената одговорност.

Кога еден од домашните судови врз основа на одредбата од став 1 на овој член ќе го ослободи воздухопловот од запирање, ниеден друг домашен суд не може да дозволи запирање на овој или кој и да е друг воздухоплов за исто побарување и за ист доверител, под услов даденото обезбедување сè уште да е расположливо и преносливо во корист на доверителот.

Член 216

За одлучување за предлогот за извршување и обезбедување стварно е надлежен судот на чие подрачје се води регистарот во кој е запишан воздухопловот.

Извршувањето го спроведува стварно надлежниот суд на чие подрачје, во време на спроведување на извршувањето, се наоѓа воздухопловот кој е предмет на извршување.

Член 217

За предлогот за извршување и спроведување на извршувањето над странски воздухоплов, и над домашен воздухоплов кој не е запишан во Југословенскиот регистар на воздухопловите, решава и извршувањето го спроведува стварно надлежниот суд на чие подрачје се наоѓа предметот на извршување во време на поднесувањето на предлогот за извршување.

Член 218

За предлогот за определување на привремени мерки на воздухоплов решава и привремените мерки ги спроведува стварно надлежниот суд на чие подрачје се наоѓа воздухопловот во времето на поднесувањето на предлогот за определување на привремени мерки односно во времето на спроведувањето на привремените мерки.

Член 219

За извршување односно за обезбедување над предмети што заради превоз се наоѓаат на воздухоплов над кој се спроведува извршување или обезбедување, исклучиво е надлежен судот што спроведува извршување односно обезбедување над воздухопловот.

Член 220

Предлогот за присилна продажба на воздухоплов кој е запишан во Југословенскиот регистар на воздухопловите, предлогот за основање на присилно заложно право или за пренотација на присилното заложно право на воздухоплов или на правото вкнижено на него, се поднесува до органот што го води регистарот.

Органот од став 1 на овој член ќе ги достави предлозите до надлежниот суд.

Времето на предавање на предлозите до органот што го води регистарот се смета како време на предавање на предлозите до надлежниот орган.

Член 221

Ако со овој закон не е определено поинаку, врз постапката за извршување и обезбедување над воздухоплов во воздушната пловидба сообразно се применуваат одредбите за постапката за извршување и обезбедување на бродови од Законот за поморската и внатрешната пловидба.

ДЕЛ ПЕТИ**ЗА МЕРОДАВНОТО ПРАВО****Член 222**

Одредбите на овој закон за договорите за превоз на патници и предмети се применуваат и врз односите што настануваат во меѓународната воздушна пловидба, ако со меѓународен договор не е определено поинаку.

Член 223

Одредбите на овој закон за договорите за превоз на патници и предмети не се применуваат ако странките договориле примена на определено друго право.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, одредбите на овој закон за договорите за искористување на воздухоплов задолжително се применуваат:

1) кога обете договорни страни — нарачувачот на превозот и превозникот се физички или правни лица со живеалиште односно седиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а воздухопловното пристаниште — аеродромот на поаѓањето или на определувањето се наоѓа во Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

2) ако со примената на друго право би се повредило присилните одредби на овој закон што со спогодба на странките не можат да се исклучат и да се менуваат, а аеродромот на поаѓањето или на определувањето се наоѓа во Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

3) кога патникот со примена на друго право би бил ставен во понеповолна положба отколку со примената на одредбите на овој закон.

Договорот склучен спротивно на одредбите од став 2 на овој член нема правно дејство.

Член 224

Ако правото чија примена договорните страни ја договориле не може да се примени врз целиот договор, или врз некој од односите што произлегуваат од договорот, или ако странките изречно не го определиле правото што ќе се применува, а нивната намера за примена на определено право не може недвосмислено да се утврди ни од околностите на случајот, врз договорот или врз договорниот однос се применува правото што со него е во најблизка врска.

Ако од суштествените околности не произлегува ништо друго, врз главните права и главните обврски се применува, како најблиско, правото на државата во која во времето на склучувањето на договорот превозникот имал живеалиште односно седиште.

Врз споредните права и споредните обврски, како што се начинот на прием и предавање на предметите или начинот на плаќање превозина и слично, се применува правото на местото каде што се извршени тие дејствија односно каде што требало да бидат извршени.

Член 225

Врз договорот за осигурување на воздушната пловидба и односите што произлегуваат од неа се применува правото на седиштето на осигурувачот под услов:

1) странките изречно да не го определиле правото кое мора да се примени врз договорот, а нивната намера за примена на определено право не може да се утврди ни од околностите на случајот;

2) правото чија примена странките ја определиле да не може да се примени врз дел од тој договор или врз некој однос од тој договор — или само врз тој дел од договорот односно врз правниот однос од тој договор.

По исклучок од одредбите од став 1 на овој член, врз односите од договорот за осигурување во воздушната пловидба се применува југословенското право ако сите заинтересирани лица во тој договор се југословенски државјани на СФРЈ со живеалиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија или правни лица со југословенска државна припадност со седиште во Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а се работи за осигурени предмети што се изложени на покрити ризици исклучиво на територијата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 226

Договорот и секое друго правно дејствие извршено во исполнувањето на договорот се испоставени во поглед на формата ако е склучен односно извршен во формата што е пропишана со правото на местото на државата во која е склучен договорот односно извршено дејствието, или со правото според кое се оценуваат главните права и главните обврски од договорот.

Член 227

Во поглед на правото на располагање во предметот и другите права на воздухоплов во општествена сопственост и правата на воздухоплов во сопственост на граѓани и граѓански правни лица се применува правото на државата во која е регистриран воздухопловот.

Во поглед на правото од член 168 на овој закон се применува правото на државата во која е регистриран воздухопловот.

Член 228

Врз одговорноста за штетите од член 140 на овој закон се применува законот на државата на чија територија е причинета штетата.

Член 229

Ако во овој закон нема одредби за правото меродавно за некој однос, се применуваат начелата на правниот поредок на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и општоприфатените начела на меѓународното приватно право.

Член 230

Одредбите на странското право не се применуваат ако дејствието на примената очигледно би му се противело на јавниот поредок на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Странското право што би било меродавно според одредбите на овој закон не се применува ако меродавноста е постигната заради заобиколување на одредбите на правото на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

ДЕЛ ШЕСТИ**ОВЛАСТУВАЊА, ПРЕОДНА И ЗАВРШНА ОРЕДБА****Член 231**

Во случај на позначителна промена на паритетот на домашната валута, Сојузниот извршен совет може да ги измени паричните износи до кои во овој закон се ограничува одговорноста на превозникот и тоа сразмерно со промената на паритетот на динарот.

Член 232

Врз односите настанати пред влегувањето во сила на овој закон се применуваат прописите што биле во сила односно правните правила што се применувале во време на настанувањето на тие односи.

Член 233

Овој закон влегува во сила на 1 јануари 1978 година.

296.

Врз основа на член 337 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВОЈ И МОДЕРНИЗАЦИЈА НА РАБОТАТА ВРЗ ПЛАНИРАЊЕТО НА ФРЕКВЕНЦИЈЕ И КОНТРОЛАТА НА РАДИОВРСКЕТЕ ВО ПЕРИОДОТ ОД 1977 ДО 1980 ГОДИНА

Се прогласува Законот за Програмата за развој и модернизација на работата врз планирањето на фреквенциите и контролата на радиоврските во периодот од 1977 до 1980 година, што го усвои Собранието на СФРЈ, на седницата на Сојузниот собор од 14 април 1977 година.

ПР бр. 603

14 април 1977 година

Белград

Претседател

на Републиката,

Јосип Броз Тито, с.р.

Претседател

на Собранието на СФРЈ,

Киро Глигоров, с.р.

ЗАКОН

ЗА ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВОЈ И МОДЕРНИЗАЦИЈА НА РАБОТАТА ВРЗ ПЛАНИРАЊЕТО НА ФРЕКВЕНЦИЈЕ И КОНТРОЛАТА НА РАДИОВРСКЕТЕ ВО ПЕРИОДОТ ОД 1977 ДО 1980 ГОДИНА

Член 1

Со овој закон се утврдува Програмата за развој и модернизација на работата врз планирањето на фреквенциите и контролата на радиоврските во периодот од 1977 до 1980 година (во натамошниот текст: Програма), за чие извршување се обезбедени средства со посебен сојузен закон.

Член 2

Средствата од член 1 на овој закон ќе се користат во согласност со одредбите на овој закон и со Програмата што претставува негов составен дел.

Член 3

Програмата опфаќа:

1) набавка и поставување на специјални контролно-мерни уреди за планирање на фреквенциите и контролата на радиоврските во контролно-мерните центри Белград, Риека, Скопје, Бар, Љуботер и Сараево;

2) изградба на контролно-мерен центар Сараево;

3) изградба на гаражи за сместување на специјални возила во контролно-мерните центри Риека, Скопје и Бар;

4) проширување на објектот на контролно-мерниот центар Белград;

5) изградба на огради во контролно-мерните центри и набавка на уреди за обезбедување на тие центри;

6) набавка на специјални возила за работа на подвижни контролно-мерни центри;

7) изградба и проширување на антенски постројки во сите контролно-мерни центри;

8) комплетирање на опремата за емитирање на еталон фреквенција и за контрола на еталон фреквенција;

9) набавка на автономни извори за напојување со електрична енергија;

10) набавка и монтажа на средствата за врски (радио и тт) за одржување на врските помеѓу контролно-мерните центри, специјалните возила и Сојузната управа за радиоврски;

11) изработка на проект на дигитален модел на релјефот на СФРЈ (учество во остварувањето на тој проект) и применување на тој модел во планирањето на фреквенциите и контролата на радиоврските;

12) комплетирање на опремата за автоматска обработка на податоците за планирање на фреквенциите, за радиостаниците и состојбата во радиоврските;

13) стручно усовршување и специјализација, во земјата и во странство, на работници во Сојузната управа за радиоврски;

14) набавка на стручна литература;

15) изработка на технички прописи, стандарди и нормативи за непречено функционирање на радиоврските;

16) изградба и купување на станови за стручњаци.

Член 4

Правата и должностите на инвеститор за извршување на Програмата ги врши Сојузната управа за радиоврски.

Член 5

За извршувањето на работите и за трошењето на средствата за извршување на Програмата, Сојузната управа за радиоврски е должна секоја година, до 31 март, да поднесе извештај до Собранието на СФРЈ, како и за извршувањето на Програмата во целост да поднесе извештај до Собранието на СФРЈ.

Член 6

Претсметка за користењето на средствата за извршување на Програмата за секоја година донесува директорот на Сојузната управа на радиоврски.

Член 7

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

ПРОГРАМА

ЗА РАЗВОЈ И МОДЕРНИЗАЦИЈА НА РАБОТАТА ВРЗ ПЛАНИРАЊЕТО НА ФРЕКВЕНЦИЈЕ И КОНТРОЛАТА НА РАДИОВРСКЕТЕ ВО ПЕРИОДОТ ОД 1977 ДО 1980 ГОДИНА

Развојот и модернизацијата на работата врз планирањето на фреквенциите и контролата на радиоврските ќе се извршат во годишни етапи, почнувајќи од 1977 година до крајот на 1980 година.

1. Развојот и модернизацијата опфаќаат:

1.1. Во контролно-мерниот центар Белград, како главен центар:

— набавка на нова опрема за контрола на фреквендицкиот опсег до 15 GHz;

— комплетирање на опремата за идентификација на радиоемисиите во опсег до 15 GHz;

— комплетирање на контролно-мерната опрема за досега неопфатените видови емисии;

— набавка на опрема за блиска гониометрија;

— комплетирање на опремата за регистрација на емисиите;

— дополнително на опремата за специјални мерења.

1.2. Во контролно-мерните центри Риека и Бар:

— комплетирање на опремата за контрола на опсегот до 1 GHz;

— набавка на нова опрема за контрола за радиоврските до 15 GHz;

— дополнително на специфичната опрема за контрола на поморските радиоврски и контрола на средствата за радиоврски на бродовите;

— комплетирање на опремата за блиска гониометрија;

— комплетирање на опрема за регистрација на емисиите.

1.3. Во контролно-мерниот центар Скопје:

— комплетирање на опремата за контрола на опсегот до 1 GHz;

— комплетирање на опремата за блиска гониометрија;

— комплетирање на опремата за регистрација на емисиите.

1.4. Во контролно-мерните центри Љутомер и Сараево:

— набавка на комплетна опрема за контрола на опсегот до 1 GHz;

— монтажа на уредите на работните места;

— набавка на опрема за регистрација на емисиите;

— набавка на опрема за блиска гониометрија.

2. Изградба на објект на контролно-мерниот центар во Сараево, и тоа:

— откуп на земјиште;

— изградба на градежниот објект со гаража;

— изградба на ниско-напонска мрежа за довод на електрична енергија;

— изградба на пристапен пат;

— изградба на водоводна и канализациона мрежа;

— изградба на антенска постројка.

3. Изградба на гаражи за сместување на специјални возила во контролно-мерните центри Риека, Скопје и Бар.

4. Проширување на објектот на контролно-мерниот центар во Белград:

— откуп на земјиште за проширување на антенска постројка;

— доградба на нови простории;

— изградба на специјална просторија за испитување под посебни режими;

— реконструкција на водоводната и канализационата мрежа;

— реконструкција на нисконапонската мрежа за довод на електрична енергија со трафо-станица;

— реконструкција на инсталацијата за греење.

5. Изградба на огради во контролно-мерните центри и набавка на уреди за обезбедување, и тоа:

— изградба на соодветни огради;

— набавка и поставување на специјални сигнали и алармни уреди;

— набавка на други средства за обезбедување.

6. Набавка на возила:

— набавка на товарни возила од 5 тони со специјална кабина за сместување на контролно-мерната опрема;

— набавка на теренски возила од 2 тони за сместување на контролно-мерната опрема;

— набавка на автобуси за превоз на работници на контролно-мерниот центар Белград за доаѓање на работа и враќање од работа;

— набавка на патничко возило за оперативни потреби.

7. Набавка и монтажа на средствата за врски за одржување на врски помеѓу контролно-мерните центри меѓусебно, помеѓу контролно-мерните центри и Управата и помеѓу контролно-мерните центри и специјалните возила при работа на терен:

— воведување на ПТТ линии за телефонски и телепринтерски врски во контролно-мерните центри;

— набавка на КВ радиостаници за врски помеѓу контролно-мерните центри, специјалните возила и Управата;

— набавка на УКВ радиостаници за врски помеѓу контролно-мерните центри и специјалните возила при нивната работа на терен;

— набавка на рачни радиостаници за врски помеѓу извршителите на мерењето и возилата при работа на терен.

8. Изградба и проширување на антенски постројки во контролно-мерните центри, и тоа:

— изградба на комплетни антенски постројки во контролно-мерните центри Љутомер и Сараево во опсег до 1 GHz;

— комплетирање на антенски постројки во контролно-мерните центри Белград, Риека, Скопје и Бар за опсег до 1 GHz;

— набавка и поставување на нови антени за контролно-мерниот центар Белград и Риека за опсег до 15 GHz;

— изградба на антенски столбови за контролно-мерните центри Риека, Бар, Љутомер и Сараево.

9. Комплетирање на опремата за автоматска обработка на податоците: за планирање на фреквенциите, за радиостаниците и за состојбата во радиоврските.

— проширување на меморијата на сметачите;

— комплетирање на сите контролно-мерни центри на терминалните единици;

— набавка на читачи за микрофилм;

— комплетирање на уреди за одржување и калибрирање на сметачите

10. Изработка на проект на дигитален модел за релјефот на СФРЈ:

— во соработка со другите заинтересирани сојузни органи, учеството во изработката на дигитален модел на релјефот на СФРЈ;

— негова примена во планирањето и контролата на радиоврските.

11. Комплетирање на опремата за емитирање на еталон фреквенција и контрола на емитирањето на еталон фреквенција:

— набавка на опремата (фиксна и мобилна) за контрола на точноста на фреквенциите на југословенскиот систем на еталон на фреквенција и за баждачење со сопствените мерни уреди.

12. Стручно усовршување и специјализација на работниците на Сојузната управа за радиоврс-

— стручно усовршување во земјата;
— стручно усовршување и специјализација во странство за работа врз работите на планирање на фреквенцијата, контрола и мерење во радиоврските и автоматска обработка на податоците.

13. Набавка на стручна литература од областа на радиоврските:

— за планирање на фреквенциите;
— за контрола на радиоврските;
— изданија на Меѓународната унија за телекомуникации.

14. Изработка на технички прописи, на стандарди и нормативи со кои се обезбедува непречено функционирање на радиоврските:

— правилници за техничко-експлоатационите услови и карактеристики на радиостаниците;
— правилници и упатства за единствените методи за мерење и испитување во областа на радиоврските;
— предлози на југословенски стандарди од областа на радиоврските и пречки во радиоврските.

15. Изградба и купување на станови за струч-
наци.

16. Набавка од автономни (резервни) извори на напојување со електрична енергија:

— набавка и поставување на агрегати за резервно напојување со електрична енергија од 15 KVA во контролно-мерниот центар Белград и Сараево;
— набавка и поставување на агрегати за резервно напојување со електрична енергија од 5 KVA во контролно-мерните центри Риска, Скопје, Бар и Љутмер;
— набавка на преносни агрегати за напојување на уредите сместени во специјални возила за работа на терен;
— набавка и поставување на акумулаторски батерии, на стабилизатори и претворувачи на напонот во сите контролно-мерни центри.

297.

Врз основа на член 337 точка 1 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРОГРАМАТА ЗА ИНВЕСТИЦИОНИ ВЛОЖУВАЊА ВО ИЗГРАДБАТА НА ЗГРАДА И НА ПОСТОЈАНА ПОСТАВКА НА МУЗЕЈОТ НА РЕВОЛУЦИЈАТА НА НАРОДИТЕ И НАРОДНОСТИТЕ НА ЈУГОСЛАВИЈА ОД 1977 ДО 1980 ГОДИНА

Се прогласува Законот за Програмата за инвестициони вложувања во изградбата на зграда и на

постојана поставка на Музејот на Револуцијата на народите и народностите на Југославија од 1977 до 1980 година, што го усвои Собранието на СФРЈ, на седницата на Сојузниот собор од 14 април 1977 година.

ПР бр. 602

14 април 1977 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с.р.

Претседател
на Собранието на СФРЈ,
Киро Глигоров, с.р.

ЗАКОН

ЗА ПРОГРАМАТА ЗА ИНВЕСТИЦИОНИ ВЛОЖУВАЊА ВО ИЗГРАДБАТА НА ЗГРАДА И НА ПОСТОЈАНА ПОСТАВКА НА МУЗЕЈОТ НА РЕВОЛУЦИЈАТА НА НАРОДИТЕ И НАРОДНОСТИТЕ НА ЈУГОСЛАВИЈА ОД 1977 ДО 1980 ГОДИНА

Член 1

Со овој закон се утврдува Програмата за инвестициони вложувања во изградбата на зграда и на постојана поставка на Музејот на Револуцијата на народите и народностите на Југославија од 1977 до 1980 година (во натамошниот текст: Програма) за чие извршување се обезбедени средства со посебен сојузен закон.

Член 2

Средствата обезбедени за извршување на Програмата се користат во согласност со одредбите на овој закон и со Програмата што претставува негов составен дел.

Член 3

Програмата опфаќа:

- 1) изградба на зграда и на постојана поставка на Музејот на Револуцијата на народите и народностите на Југославија во Белград (во натамошниот текст: Музејот);
- 2) уредување на постојана поставка на Музејот;
- 3) собирање, истражување и презентирање на музејската граѓа, во соработка со соодветните републички и покраински музеи;
- 4) изградба и купување станови за потребите на работниците во Музејот што ќе бидат примени на работа, заради кадровска застапеност на републиките и автономните покраини.

Член 4

Правата и должностите на инвеститор за извршување на Програмата ги врши Музејот.

Член 5

За извршувањето на работите и за трошењето на средствата за извршување на Програмата Музејот е должен да поднесе извештај до Собранието на СФРЈ до 31 март секоја година, како и за извршувањето на Програмата во целост да поднесе извештај до Собранието на СФРЈ.

Член 6

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

ПРОГРАМА

ЗА ИНВЕСТИЦИОНИ ВЛОЖУВАЊА ВО ИЗГРАДБАТА НА ЗГРАДА И НА ПОСТОЈАНА ПОСТАВКА НА МУЗЕЈОТ НА РЕВОЛУЦИЈАТА НА НАРОДИТЕ И НАРОДНОСТИТЕ НА ЈУГОСЛАВИЈА ОД 1977 ДО 1980 ГОДИНА

Програмата за инвестициони вложувања во изградбата на зграда и на постојана поставка на Музејот на Револуцијата на народите и народностите на Југославија од 1977 до 1980 година ќе се извршува во годишни етапи, почнувајќи од 1977 до 1980 година.

Оваа програма е изработена по видови на работи и според цените на работите, а со состојба на 1 септември 1975 година.

I. ИЗГРАДБА НА ЗГРАДА

ВИД НА РАБОТИ	ДИНАМИКА НА ВЛОЖУВАЊАТА				ВКУПНО ДИНАРИ
	1977 година	1978 година	1979 година	1980 година	
1	2	3	4	5	6
Градежни работи	28,860.932,00	53,236.078,00	23,631.792,00	—	105,728.802,00
Водовод и канализација	550.560,00	1,155.120,00	—	—	1,705.680,00
Електрични инсталации	—	12.804.060,00	2,383.760,00	—	15,187.820,00
Инсталации за греење	—	12.000.000,00	16,142.560,00	—	28,142.560,00
Ентериер (на постојана поставка на Музејот)	—	—	12,044.715,00	—	12,044.715,00
Преработка на инвестиционо-техничка документација и усогласување со сите промени и технички прописи	2,500.000,00	—	—	—	2,500.000,00
Постојан стручен надзор над изведувањето на објектот	400.000,00	1,600.000,00	1,200.000,00	—	3,200.000,00
Комунален придонес	18,000.000,00	—	—	—	18,000.000,00
ВКУПНО:	50,311.492,00	80,795.258,00	55,402.827,00	—	186,509.577,00
Од тоа во девизи	—	—	2,150.000,00	—	2,150.000,00

II. УРЕДУВАЊЕ НА ПОСТОЈАНА ПОСТАВКА НА МУЗЕЈОТ

ВИД НА РАБОТИ	ДИНАМИКА НА ВЛОЖУВАЊАТА				ВКУПНО ДИНАРИ
	1977 година	1978 година	1979 година	1980 година	
1	2	3	4	5	6
Уредување на постојана поставка на Музејот	776.000,00	9,000.000,00	10,000.000,00	10,000.000,00	29,776.000,00
Од тоа во девизи	—	—	700.000,00	—	700.000,00

Уредувањето на постојаната поставка на Музејот ги содржи следните работи: обликување на поставка (проектирање на музејскиот мебел и обликување на просторот, техничка разработка на деталите, надзор над изведувањето, решение на ликовните и графичките елементи на експозицијата и проект на светлотехничките решенија) — вкупно 1.500.000,00 динари; музејско-конзерваторски работи (истражувачки работи (истражувачки работи и надворешна соработка), конзерваторски и реставраторски работи — вкупно 400.000,00 динари; работи во областа на применетите уметности (изработка на копии и мулџа на предмети, изработка на диорамы, изработка на макети, изработка на статистички и светлосни карти, изработка на графикони, шеми и дијаграми, изработка на графички прилози врз разни подлоги, рачно работени натписи и легенди) — вкупно 7.450.000,00 динари; порачки на уметнички прилози

(сликарски работи во разни техники, скулпторски работи во разни техники, скулпторски работи, графички работи, сценарио, режија и монтажа на киносторија) — вкупно 6.850.000,00 динари; обработка на аудитивен материјал (избор на музика, избор на текстови, читање на текстови и дијалози, тонски снимања и преснимувања) — вкупно 100.000,00 динари; фотографски работи (изработка на црно-бели и колор фотографии, снимања и репродуцирања, изработка на дијапозитиви, разни формати и слајдови, ретуш, монтажа и дијапозитиви и слајдови) — вкупно 1.480.000,00 динари; сервиско производство на музејски мебел (витрини сидни, витрини во слободен простор, конзолни витрини, касети за конзоли) — вкупно 6.203.000,00 динари; занаетчиски работи (столарски работи, браварски работи, молерско-фарбарски работи, електричарски работи, стаклорезачки работи, сидарски и каменорезачки работи,

лимарски работи, работи на кино и дијапројектори, озвучување на изложбени простории, каширерски работи, тапетарско-декоратерски работи, печатење на текстови на легенди, сито-печат изведен врз разни подлоги, работи со пластични материјали, лабораториски услуги за изработка на киностории) — вкупно 2,400.000,00 динари; набавка на апарати (дијапројектори-карусели од увоз, уред за симултана карусел-пројекција од увоз, филмски пројектори од 16 mm и 35 mm, потсилувач со мрежа од звучници,

магнетофони, автоматски уреди за светлосни карти) — вкупно 1,750.000,00 динари; набавка на материјал (панел-плочи и друга дрвена граѓа, метал од разни профили, стакло, материјали од пластика, електро-материјал, фотоматеријал и хемикалии, филмски материјал, декоративни ткаенини, благороден камен, тапети, бои, екрани за филмска и дијапројекција, рамки за дијалопозитиви, магнетофонски ленти) вкупно 1,643.000,00 динари.

III. СОРАБОТКА НА СООДВЕТНИТЕ РЕПУБЛИЧКИ И ПОКРАИНСКИ МУЗЕИ ВРЗ ИСТРАЖУВАЊЕТО И ПРЕЗЕНТИРАЊЕТО НА МУЗЕЈСКАТА ГРАЃА

ВИД НА РАБОТИ	ДИНАМИКА НА ВЛОЖУВАЊАТА				
	1977 година	1978 година	1979 година	1980 година	ВКУПНО ДИНАРИ
1	2	3	4	5	6
Соработка на соодветните републички и покраински музеи врз истражувањето, собирањето и презентирањето на музејската граѓа	2,100.000,00	—	—	—	2,100.000,00

IV. ИЗГРАДБА И КУПУВАЊЕ НА СТАНОВИ ЗА ПОТРЕБИТЕ НА РАБОТНИЦИТЕ ВО МУЗЕЈОТ ШТО ЌЕ ВИДАТ ПРИМЕНИ НА РАБОТА, ЗАРАДИ КАДРОВСКА ЗАСТАПЕНОСТ НА РЕПУБЛИКИТЕ И АВТОНОМНИТЕ ПОКРАИНИ

Изграда и купување на 7 станови	—	—	4,000.000,00	—	4,000.000,00
---------------------------------	---	---	--------------	---	--------------

ВКУПЕН ИЗНОС НА ИНВЕСТИЦИОНИТЕ ВЛОЖУВАЊА ВО ИЗГРАДБАТА НА ЗГРАДА И НА ПОСТОЈАНА ПОСТАВКА НА МУЗЕЈОТ НА РЕВОЛУЦИЈАТА НА НАРОДИТЕ И НАРОДНОСТИТЕ НА ЈУГОСЛАВИЈА (СИТЕ ЗАДАЧИ ОД ОВАА ПРОГРАМА)

	ДИНАМИКА НА ВЛОЖУВАЊАТА				ВКУПНО ДИНАРИ
	1977 година	1978 година	1979 година	1980 година	
Динари:	53,187.492,00	89,795.258,00	69,402.827,00	10,000.000,00	222,385.577,00
Од тоа во девизи:	—	—	2,850.000,00	—	2,850.000,00

ОДЛИКУВАЊА

У К А З

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на член 337 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

Од СР Хрватска

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Апарац Николе Лука, Балтић Ђуре Дамјан, Барац Антуна др Бошко, Блажевић Милића Никола, Приић Аугустина Звонимир, Цвитанић Марка Франо, Цвијетичанин Узелац Владе Мира, Дроњак-Мичић Јове Љубинка, Ђермановић-Поје Блажа Вилма, Хорвачић Фране Блаж, Кнежевић Дане Милица, Корен Јакоба Јосип, Кричка Јована Никола, Кушлар-Светличић Јакоба Ђурђа, Ленгел Стјепана Иван, Марас Филипа Јосип, Павлачић Николе Никола, Пушкарић Мије Милан, Садецки Павла Славко, Српак Рока Иван, Владетић Вида Ђуро, Жигић-Париповић Милоша Љубица, Жличар-Јагић Драге Бранка, Жворц Мате Јосип;

— за особени заслуги во создавањето и ширењето на братството и единството меѓу нашите народи и народности

СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Аталић Стјепана Јурај Бабић Ибрахима Ибро, Бален-Црнобрња Боже Софија, Богатац Албина Владо, Сегна Карла Зденко, Чрнило-Видан Анте Тања, Драгосавац-Богдановић Милоша Милка, Ђурђевић Петра Мирко, Енглерт Рошић Владимира Зорка, Енглерт Ивана Звонимир, Грубешкић Глигорија Славко, Хајдуковић Јурја Марија, Хорват-Јеџут Мије Евица, Иванчевић Ђуре Душан, Кодрња-Делгало Хабула Катица, Ковач-Калат Петра Милка, Кукић Драгана Милан, Марковић Николе Јосип Милошевић-Шевердија Петра Анђелка, Николетић Ивана Никола, Озимац Блажа Стјепан, Пришлин Игњација Никола, Прокшељ Игњација Никола, Раногарец-Матачић Вида Марица, Реба-Брајчић Јанка Марта, Селаковић-Перић Анте Ленка, Сладић Петра Петар, Сриба Ивана Мирко, Шкринјар Андрије Франьо, Шобот Илије Даница, Трбојевић-Вујновић Јове Даринка, Вилићић Мате Винко, Ваљак Ивана Стјепан;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење на напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Бенчић Аугуста Томо. Безјак-Совец Адолфа Барица, Бирач Васиља Милован, Брдар Миле Гајо, Буић Мије Леополд, Буразор Дамјана Бранко, Чанак Момчила Дане, Донато Мате Никола, Дракулић Богдана Боса, Дробнић Хуге Хуго, Дружић Николе Марко, Ђукић Раде Раде, Ервачић Стјепана Павле, Фердељи Фране Владимир, Фердербер Едуарда Софија, Галовић Мане Вукашин, Граховац Николе Никола, Guarisco Leopolda Vito, Гвоздић Стеве Ђуро, Хинић Миће Стево, Ходолин Николе Иван, Хорват Марије Иван, Јовић Душана Дане, Корасић Стевана Бранко, Ковачиќек Мије Јосип, Козић Вице Никола, Крајновић Јове Симо, Крмпот Мије Дмитар, Лојна Драгутина Јосип Мариј Шиме Марио, Мариј Јове Никола, Микуландра Луке Јерко, Молнар Мате Марија, Мрвље-Штајдухар Илије Тина, Навала Ђуре Стево, Перлић Антуна Антун, Поповић Луке Никола, Пресечан Томе Ивица, Селаковић Ђуре Благоје, Слијепац Дамјана Гојко, Српак Стјепана Панао, Шимуновић Славољуба Маријан, Шпес-Раос Фране Даница, Травица Јована Обрад, Вукадиновић Петра Стојан, Затезало Милоша Милош;

— за заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува за општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО БРОНЗЕН ВЕНЕЦ

Бален Јосип Трга, Баук-Томашек Валента Марица, Бишкуп Јакоба Мирко, Блажевић-Врќљан Мила Марија, Брачић-Џаја Башка Милка, Бубало Ђуре Душан, Дојчић Ивана Драгутин, Драгић Стевана Јован, Фунтек Ивана Стјепан, Галић Томе Драго, Грацин Крсте Пашко, Хајстер Стјепана Јулијана, Хундрић Јосипа Франьо, Иванчић-Лозић Анте Даница, Јелинек-Адић Николе Зора, Кајганић Матије Милан, Кланцир Томе Анкица, Коленич-Катлинич Петра Мандица, Коњевић Раде Јанко, Крстић-Јарић Михајла Милица, Кузеле Томе Петар, Лаушић Ловре Иван, Лончар Томе Јосип, Марел Милана Душан, Мирковић Шиме Динко, Мрше Луке Марко, Нишевић Ђуре Душан, Новосел Мије Јосип, Ореџ Луке Мирко, Пасанец Стјепана Драго, Павичић-Пирак Ивана Злата, Павлаковић Јанка Јуре, Петровић Косте Анђел, Плеше Мирка Ружа, Почуча-Пејновић Јована Милица, Пољанец Виктора

Никола, Радичевић Ивана Зина, Радић Стјепана Иво, Риха Мије Мијо, Ривосеки Амброз Амброз, Рончевић Јована Милан, Савичевић Илије Милорад Сутловић Луке Ђука, Шеховић Есада Ахмед, Штипац Јосипа Драго, Тарандек-Бобинац Андрије Марија, Томић Марије Звонко, Турнишки-Трбовић Стеве Анђела, Видак-Драшковић Јосипа Даворка, Врачар Јована Дане, Зорић-Симе Мара, Жижа Мојсије Никола, Жубринић Николе Миро, Жунић Петра Перо;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Бабец Милована Анђелија, Бабник Ивана Славко, Бакић Михајла Душан, Банан-Шутић Балда Бланка, Басара-Поповић Саве Невенка, Баста Илије Миле, Важдар-Вујић Антуна Марија, Белак-Бонача Стипе Иваница, Бертечић-Јевршиќ Јанеза Розика, Влашкић-Угљеша Драгана Мара, Бонетти Петра Павле, Божић-Стругар Ивана Вјекослава, Буцић Николе Томо, Буден-Брегер Ђуре Драгица, Цвителић Фране Јелисава, Чанковић Раденка Милица, Чупић Антона Стјепан, Чурђија-Сарапа Јосипа Анкица, Ѓормарковић Луке Ђуро, Дивјак-Шпанић Петра Катица, Дуганџија Арсе Јово, Ђуренец Ивана Иван, Ѓимовић-Чурчић Милана Неда, Ѓрјавец Рудолф Томислав, Ѓрлер Алберта Ѓуре, Ѓрменц Елизабете Драгутин, Фашић Валента Јосип, Фикет Фране Иван, Фиолић-Кметић Јураја Злата, Франић-Висковић Стјепана Босиљка, Франић Мате Јуре, Грбић Стеве Јово, Гулан-Косовац Станка Љубица, Хорватић-Кукић Михајла Перса, Хрс Људевита Франьо, Иванц-Жардин Ивана Љубица, Ившиновић-Ѓрцег Симе Босиљка, Јагушт Балтазара Милан, Кајин-Миланез Јакоба Марија, Каурин Томе Ѓорѓо, Керезија-Јурак Јосипа Ивка, Кермец Ивана Мирко, Кешин Милана Васо, Кобан Мартина Иван, Комазец Дмитра Никола, Königs knecht Антуна Јакоб, Кордић Миле Вудимир, Кос-Плећко Јакоба Драгица, Косир Јакоба Магда, Кошчец Јанка Јосип, Кожина Ивана Никола, Кунтић Игњација Томо, Курсар-Рачуница Мате Ана, Јачан-Пандуревић Милована Бранислава, Лечек Ђуре Драгутин, Лончар-Белај Марка Антонија, Лукас Мартина Рузарио, Љоле Николе Драго, Мајсторовић Фране Јосип, Марковић Јосипа Јанко, Матић Марка Маша Матковић Анте Миљенко, Медић Момчила Душан, Меѓугорац Небомира Лука, Мекер Валента Иван, Меркаш Фране Иво, Месарић-Бродарић Томе Јелена, Масарић Јосипа Милан, Мијуца Добросава Угљеша, Милардовић Стјепана Никола, Милић-Ѓурић Кавла Марија, Милошевић Луке Мате, Минковић Јанка Никола, Мишкулин Јуре Иван, Муњас Раде Никола;

Мужевић Петра Казимир, Никић-Давидовић Луке Олга, Николић Радисава Душан, Новак Фране Франьо, Новинц Антуна Невенка, Падежанин Николе Раде, Папац Николе Бошко, Паспаљ Ивана Петар, Пећник-Радулић Мате Марија, Перан Рока Јосип, Перић Петра Раде, Пешут Раде Немања, Петровић Јозе др Крешимир, Пикула Лазе Јово, Плазонић Ивана Душан, Појатина Јосипа Анте, Поповић Пере Јелка, Поповић Петра Милан, Поткоњак Илије Душан, Рајки Стјепана Стјепан, Ракић Мате Иван, Ријетковић Андрије Иван, Робич Лудвиг Лудвиг, Родић-Манолит Мије Љубица, Роман-Ѓргурин Мате Мара, Сарић Ивана Славко, Савановић-Ѓунић Спасенија Јелка, Сливарић Крунослав Владимир, Старчевић-Видековић Ивана Марија, Стежилов-Имењак Ђуре Резика, Студен-Мезић Ахмед Дика, Шеремет-Војводић Богђа Јелена, Шупе Луке Иве, Тигај Јакоба Томо, Томљеновић-Пе-

тровић Луке Зора, Товарац Мзте Никша, Турк Ивана Маријан, Вицелић Ива Иво, Ђитас Љубише Милан, Владетић-Егић Јандре Јелка, Вујновић Петра Бранко, Вукелић-Томљеновић Ивана Катица, Затлоукал Јосипа Анкица, Зрнић-Рајновић Михаља Коса, Зрнић Раде Светозар;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Анић Матије Марко, Бачановић Јоаким Славко, Вален Томе Томислав, Вамбурић Јове Ђуро, Батинић Петра Богдан, Батинић Миланка Урош, Белтрам-Антолић Аугуста Емилија, Белухан Матије Бранко, Биљин Мије Петар, Биро Јосипа Франьо, Влануша Ђуре Никола, Богдановић Ђуре Радомир, Боговац Мије Петар, Босанац Јанка Јанко, Брдар-Јаић Николе Невенка, Брестовечки Јураја Ладислав, Бркић Ђуре Богдан, Бркичанин Антуна Јосип, Брлетић Ане Иван, Брус Драгутина Иван, Буковац Јураја Драгутин, Булбук Александра Слободан, Бунчић Драгутина Миле, Бутковић-Танко Ивана Јосипа, Цар Луке Иван, Церовец-Стјепана Иван, Џулеј Јосипа Томо, Цветојевић Раде Милан, Џвиган Шиме Вјекослав, Чачковић Ивана Иван, Чикеш Мије Иван, Чолак Васе Ђуро, Чорлука Пеја Јуре, Ѓос-Кусић Стјепана Иванка, Демоња Станка Стево, Доган Марка Јуре, Дошен Дане Милан, Драгањац-Гајтан Фране Магда, Драгојевић Драгиња Ђорђе, Дундовић Миле Лука, Џепина Глише Никола, Ѓаковић Томе Саво, Еибел Фране Јосип, Фатовић-Бедековић Милена Звијездана, Фрлан Фране Франьо, Фрук Рудолфа Ладислав, Габелица Маријана Анте, Габрић-Тудор Дује Десанка, Гајдек Петра Невенка, Гаврић Бошка Обрад, Горупић Мирка Бранко, Грбић Јанка Анка, Грула Драгутина Петар, Гвозденовић Јанка Јелена, Хејимовић Петра Иван, Хлад Јелене Славко, Хорина Адолфа Франьо, Храбар Анте Анте, Хриљац Ивана Јосип, Ивековић Ивана Иванка, Ивековић Петра Рудолф, Јајтић Аугуста Мијо, Јакшић Илије Бошко, Јанчић Милоша Милош, Јанчић Николе Радомир, Јујновић Анте Срећко Јукић Николе Недо, Јурак-Першин Ивана Анкица;

Јурман Јураја Бранко, Јуршић Јосипа Ивица, Капелари-Шранц Ивана Јулијана, Кермеци Иштвана Јене, Кланцир Александра Звонко, Кнежевић Душана Раде, Којић Марка Милан, Колунџић Петра Богдан, Комес Јосипа Звонимир, Комушар Јанка Иван, Кондић Тодора Војислав, Костешић Ивана Антон, Ковач Јосипа Иван, Крањчећ Латка Јосип, Крпан Анте Иван, Купрешанин Стеве Никола, Кушић-Фржоп Грге Јелена, Лакташић-Милић Винка Олга, Лазић Петра Саво, Лоје Антуна Ненад, Лончарић-Звонир Фране Марија, Мајдер Виктора Јелка, Мајетић Миле Франо, Мајнарић Ивана Јосип, Мајсец Јосипа Јакоб, Марача Иве Павоа, Маравић Петра Илија, Маренић-Матејка Олдриха Јелена, Марић Јосе Душко, Матерни-Пољак Стјепана Катарина Матијевић Миле Марица, Месарић Славка Станко, Месић Петра Милан, Милановић Ивана Марица, Младић-Стругар Тирила Станка, Млинарић Јураја Анте, Мужа Јосипа Милан, Надинић Владимира Младен, Несторовић Јована Никола, Неухолд Ернеста Ернест, Новковић Петра Никола, Огњеновић-Бралић Блажа Љубица, Опачић Пастелије Светислав, Остојић Лазе Ђуро, Паулић Наце Милан, Павичић Јакоба Иван, Павичић-Прибичевић Душана Стојанка, Павић Милоша Миле, Павлић-Шарибек Ивана Маринка, Павловић Илије Богдан, Пејновић-Борић Ивана Катица, Пелајић Ивана Марко, Петрић Ивана Драго, Петровић Јан-

ка Миле, Пихлер Руперта Руперт, Пишпек Андрије Јосип, Пишпек Мије Вид, Пјевац Мане Милош, Погачић-Крамарић Стјепана Ружа, Поповић-Крилић Томе Невенка, Радаковић Симе Милан, Ради-војевић Драгана Никола, Радмановић-Петровић Николе Даница, Радојичић Милана Драгослав, Радуловић-Туђман Валента Славица, Рајчевић Ивана Стеван, Ракић Андрије Лазо, Рончевић Марка Божо, Рукавина Еде Желимир, Ружић Стјепана Ђуро, Сапач-Варишић Душана Зора, Софилић Мустафе Адем, Сом Ђуре Мартин, Сорић Јакова Филип, Старешина Вилима Антуан, Стазић Шиме Марко, Стипчић Драгутина Иван, Стојаковић Јове Бранко, Стојковић Стојше Гојко, Шакић Душана Миле, Шестак-Кокаљ Стјепана Марија, Шимуновић Антуна Павоа, Шимуновић Андрије Андрија, Шкељо-Адамић Славка Марија, Шобак Антуна Јосип, Шобат Јове Богдан, Шоштарић Стјепана Марија, Шпољарић Николе Антон, Штуглин Стјепана Иван, Шурјак Ивана Тадео, Такач-Кузман Маринка Света, Терек Вендела Рудолф, Тешанац Јове Мијо, Тодоровић Василије Цветко, Томшић Ђуре Иван, Томшић Стјепана Драгутин, Топић Остоја Здравко, Тошић Тонке Никола, Турковић Ђуре Мато, Урбанц-Мартин Рудолф, Васиљевски Петра Богдан, Видас-Домијан Јосипа Марица, Виодш Николе Анте, Видовић Фране Франьо, Војвода Јеронима Франо, Врбанец Винка Иван, Зелац Мате Фране, Зорић Јове Милан, Зрнић-Мартина Јосип, Жегарец Дмитра Илија, Жилић-Бокатић Мате Олга, Житњак Рудолфа Рудолф;

— за заслуги во развивањето и реализирањето на концепцијата на општонародната одбрана и за успеси во издигањето на воено-стручно знаење и борбената готовост на нашите граѓани

СО ОРДЕН ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ СО СРЕБРЕНИ МЕЧЕВИ

Џенковчан Ивана Петар, Чулиг Јандре Франьо, Матулец Ивана Томо;

— за залагање во социјалистичката изградба на земјата

СО МЕДАЛ ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД

Алекса-Ацалин Стипе Зора, Althaller-Јурички Фране Јосипа, Бачић Јураја Дамир, Бенц Антуна Доминик, Бениш Ивана Ђуро, Билан-Јерков Рока Дора, Ђелић Пере Владо, Бокарица Нике Нико, Брадач-Дананић Ивана Даница, Џрнолатац-Јакуш Стјепана Бранка, Џвијановић Илије Милан, Чудина Миле Франьо, Чупен-Пожанац Антуна Анка, Дадић-Јовановић Милорада Нада, Деан Јосипа Крешимир, Дражић-Балов Мелван Мате Анкица, Дакић-Новковић Мане Аница, Галовић Ђуре Мато, Глушичић-Кунић Стјепана Ружица, Хрвојић Јосипа Јосо, Јурковић-Шимунић Миле Катарина, Керета-Чоп Антуна Анђелка, Крамарић-Чанчар Фране Вера, Лазић-Раловић Петра Олга, Марковић Марка Златан, Михајловић-Коштуић Јураја Анкица, Милосављевић Драгише Огњен, Милошевић-Верстовшек Ивана Ивана, Момчиловић-Дамјановић Милка, Мулковић Валента Звонко, Нагу-Драгија Николе Бернарда, Николић-Јовић Ранка Станислава, Опачић Марка Шпиро, Пантелић Стјепана Мато, Павловић Ивана Матија, Перичек-Пожега Ивана Вера, Пеша Петра Петар, Пољак Јосипа Миливој, Посавец Карла Ставко, Пресеѓански-Матијаш Ивана Антица, Радовчић Романа Вера, Радовчић Крсте Зорка, Roller-Ковачић Звонимира Нада, Руменовић

Николе Јуре, Силади Фрање Андрија, Слишковић Николе Стипе, Шабановић Абида Нурија, Шоца Ивана Анте, Штрелов-Макале Николе Зденка, Вујновић-Крајновић Јове Милица, Вулић Драгомира Велибор, Вуљетић-Роденбицхер Јосипа Неда, Зеџ Јуре Марко, Живковић Јандре Ивица, Звори Рудолфа Звонко;

— за залагање и постигнати успеси во работата

СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ

Анџелић Илије Боро, Бабић-Шпехар Марка Марија, Бачанек Стјепана Рудолф, Баџун Валента Јурај, Бајић Милоша Стево, Бајсић Алојза Станко, Барић Стјепана Марцел, Бауер-Томић Мирка Ана, Берковић Стјепана Иван, Безић-Роје Винка Бисерка, Бидаловић Јована Игњат, Божићевић-Рибић Стјепана Марија, Бржановић Петра Павао, Бркић Николе Мира, Брлетић Јураја Стјепан, Бунчић Танасије Бранко, Чанковић Миле Мирко, Чернохоус Вјекослава Фрање, Велић Јова Душан, Ђера-нић Раде Десанка, Доклеја Мије Владимир, Џаић Стјепана Никола, Ђурић-Добранић Љубица, Фундак-Стрбад Фрање Ружица, Гајић Јована Велимир, Главочић Ђуре Рајко, Гојковић Томе Душан, Гори-чки-Десовић Томе Ружа, Грабар Блажа Фрање, Грабар-Шаламан Јосипа Клара, Харијач-Павлина Андрије Розика, Херков-Крунић Дмитра Софија, Хоџић Дервиша Рамо, Хрчић Мије Звонко, Или-чић-Рочић Мирка Нада, Ивић Марка Божо, Јагић Мирка Божо, Јаглић Миле Гојко, Јакелић Јуре Вин-ко, Јанковић Фрање Фрање, Јурак-Хустић Алојза Босилка, Качера Емана Фрање, Кириш Фрање Иван Клаић Матије Иван, Кларић-Пукај Ивана Терези-ја, Кларић Ивана Живко, Клисурић Стеве Богдан, Коленко Фрање Звонимир, Крајцер-Почина Мате Зденка, Краљ Стјепана Стјепан, Крухек Габре Љер-ка, Кучера Ивана Стјепан, Куловић-Томазетић Јел-кица, Кузмец Јосипа Славко, Ласић Петра Маријан Лазар Виктор Виктор, Лелак Мирка Иван, Јерини-ц Јосипа Стјепан, Ливајић Мате Андрија, Малешев-ић Васе Ђуро, Мандић Богдана Душан, Мандић Томи-ца, Маџић Саве Александар, Маричић Јосипа Иван, Марић Александра Марија, Маринковић Милана Никола, Мартиновић Николе Антун, Мијић Анте Драган, Микеџ Ђуре Јосип, Миклошић Ивана Па-вао, Мирковић-Матић Милана Елеонора, Мујадин Миле Гојко, Некола Фрање Маријан, Нешовић Де-спота Љубомир, Новосел Фрање Софија, Орешић-Сокач Фрање Терезија, Патафта Јосипа Павао, Павичић Томе Иван, Павичић Јосипа Марко, Павић Јозе Иванка, Павун Ђуре Стјепан, Пећина Ђуре Никола, Перкушић-Живановић Ивана Босилка, Петрошанец Стјепана Јулико, Пилиповић-Ступар Драгана Зора, Плетикоса Ивана Јозо, Пливелић-Ива Јосипа Невенка, Половина-Маровић Ивана Љубица, Продановић Михајла Петар, Радичић-Стар-чевић Николе Ана, Радочај-Цар Петра Марија, Ра-доје Ива Иво, Рајковић-Забрдац Миле Пела, Рак Валентина Фрање, Репић Анте Иво, Розић Петра Бранислав, Симатовић Николе Мирко, Сировец Ми-је Фрање, Сировец Мирка Марко, Скок Јосипа Дра-гица, Сладоје Луке Бранко, Смолчић Николе Стје-пан, Соколић-Перић Марка Јелена, Станичић Ши-муна Миљенко, Шалер Андрије Андрија, Шимовић Јозе Јуре, Шкарица Ранка Динко, Шпољар Јосипа Живко, Ткалчић Ђуре Јанко, Тонса Изидора Анти-ца, Турк-Биданић Анкица, Ванић Бошка Милан, Винцетић-Станислава Слободан, Вишић Јакоба Стјепан, Водир-Магличић Стеве Анкица, Вураић Јосипа Виктор, Здолц-Трамнетић Славка Љубица, Зечевић Јевђе Борис, Жупанчић-Гргурић Ивана Марица;

— за заслуги и постигнати успеси во работата врз општонародната одбрана

СО МЕДАЛ ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ

Бадовинац Даке Јанко, Бадовинац Николе Ни-кола, Дороги Ивана Звонимир, Халић Мије Фрање, Калођера Николе Антон, Колар Флоријана Ранко, Михаелић Славолуба Иван, Михаелић Стјепана Стје-пан, Подворац Мате Иван, Поповић Даке Јанко, Прушчевић Јуре Јуро, Шајатовић Илије Петар, Штруцељ Вида Јосип, Шупер Марка Јосип, Вергот Јосипа Тугомир, Врбанчић Јосипа Драгутин;

Од С А П Војводина

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на зем-јата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Шимовић Штефана Јозеф;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Чомић Јефте Ђурђина.

Бр. 112
8 ноември 1976 година
Белград

Претседател,
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

У К А З

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБ- ЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на член 337 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југослави-ја и член 4 од Законот за одликувањата на Соци-јалистичка Федеративна Република Југославија од-лучува да се одликува

— за заслуги во развивањето и зацврстувањето на соработката и пријателските односи помеѓу Со-цијалистичка Федеративна Република Југославија и Источна Република Уругвај

СО ОРДЕН НА ЈУГОСЛОВЕНСКОТО ЗНАМЕ СО ЛЕНТА

Karlos Alberto Duarte извонреден и ополномош-тен амбасадор на Источна Република Уругвај во Со-цијалистичка Федеративна Република Југославија.

Бр. 117
15 ноември 1976 година
Белград

Претседател
на Републиката
Јосип Броз Тито, с. р.

У К А З

**ПРЕТСЕДАТЕЛОТ
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА
ЈУГОСЛАВИЈА**

врз основа на член 337 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

Од СР Босна и Херцеговина

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

**СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА
СВЕЗДА**

Поздеровиќ Алексе Симо, Тешиќ Пере Богдан, Томе Милана Милан;

— за заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Аксентијевиќ Владислава Милован, Алагиќ Мује Смајо, Бајгуриќ Халила Алија, Бекиќ Максима Чедомир, Ђемиќ Булаге Хусеин, Ђогиќ Беше Мустафа, Фатиќ Шабана Смајил, Гачиќ Марка Милош, Хаџиќ Беџира Новара, Хартман Лудвига Јулиус, Хусеља Сулејмана Смајл, Јаушевац Фране Аугустин, Јовиќ Крсте Јово Каменчиќ Сејде Вепо, Кејжар Јосипа Даниел, Маркотиќ Јуре Драго, Мејремиќ Алије Хусеин, Мулалиќ Ахмета Фикрет, Нуниќ Алексе Недељко, Славуљица Петра Владимир, Шакиќ-Ченгиќ Ахмета Алија, Табак Мије Мијо, Топрек Стеве Владимир, Вучиќ Луке Радован, Вуковиќ Пере Коста;

— за залагање и постигнати успеси во работата

СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ

Цигиќ Јована Стојан, Гариќ Хасана Смајо, Молнар-Чутура Илије Мара;

Од СР Словенија

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Михелич Франца Стане;

Од СР Србија

— за покажана лична храброст во вршењето на службената должност посмртно

СО ОРДЕН ЗА ХРАБРОСТ

Стаменов Михајла Душан;

— за самоиницијативно појавена лична храброст во фаќањето на вооружен криминалец и за придонес на спасувањето на општествениот имот

Чугаљ Мојсија Петар, Трмчиќ Рабрена Новимир,

— за покажана лична храброст во вршењето на службената должност

Ериќ Милорада Михаило;

СО МЕДАЛ ЗА ХРАБРОСТ

Мијатовиќ Радосава Слободан, Миниќ Милана Петар, Ракиќ Радоје Драгиќ;

— за пожртвување во акциите на заштитата на општествениот имот и за придонес кон откривањето на сторителите на кривични дела

**СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА
СВЕЗДА**

Бујишиќ Даше Петар Јовановиќ Миодрaгa Милан;

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Радовановиќ Тихомира Бранислав;

СО МЕДАЛ ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД

Марјановиќ Станоја Стево, Марковиќ Крстивоја Златомир, Павловиќ Младена Александар.

Бр. 118

15 ноември 1976 година

Белград

Претседател
на Републиката
Јосип Броз Тито, с. р.

СО Д Р Ж И Н А:

Страна

294. Закон за поморската и внатрешната пловидба — — — — —	885
295. Закон за облигационите и основните материјално-правни односи во воздушната пловидба — — — — —	938
296. Закон за Програмата за развој и модернизација на работата врз планирањето на фреквенциите и контролата на радиоврските во периодот од 1977 до 1980 година —	1008
297. Закон за Програмата за инвестициони вложувања во изградбата на зграда и на постојана поставка на Музејот на Револуцијата на народите и народностите на Југославија од 1977 до 1980 година — —	1010
Одликувања — — — — —	1012